PUB. OVIDII NASONIS

Heroidum Epistolæ,

Unà cum *A. Sabini* Epistolis tribus ad totidem *Ovidianas* responsoriis.

Amorum	Libri	III.
De Arte Amandi		III.
De Remedio Amoris		II.

Aliáque quæ sequens pagella indicabit.

GUIDONIS MORILLONI

Argumenta in Epistolas.

Totum opus (nunc demum, 1694.) optimis Exemplaribus collatum, & ab innumeris ferè mendis repurgatum.

CANTABRIGIÆ,

Ex Officina *J. Hayes*, celeberrimæ Academiæ Typographi. 1694.

PUB. OVIDII NASONIS

Heroidum Epistolæ,

Una cum A. Sabini Epistolis tribus ad totidem earundem responsorias.

Amorum
De Arte Amandi — Libri — III. III. II.
De Remedio Amoris

Aliaque quæ sequens pagina indicabit.

GUIDONIS MORILLONI
Argumenta [illegible]

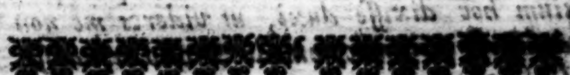
Totum opus (nunc demum, 1694.) optimis exemplaribus collatum, & ab innumeris fere mendis repurgatum.

CANTABRIGIÆ,
Ex Officina J. Hayes, celeberrimæ Academiæ Typographi. 1694.

His accesserunt ab *Ovidio*, ut videtur, ante exilium confecta,

De Nuce Elegia.
De Medicamine Faciei Elegia.
De Pulice. Elegia.
De Philomela Elegia.
Fragmentum, sive Somnium Ovidii.
Epigrammata Ovidii.

LECTORI
BENEVOLO.

AC Editione, Amice Lector (quæ ab innumeris ferè mendis, quibus antehac scatebat hic liber, repurgatur) Lectiones varias secundùm Editionem illam nitidissimam, accuratissimamque Nicolai Heinsii, *non exiguo labore & sagacitate è vetustissimis MSS. codicibus erutas, & ad marginem hujus libri excusas invenies; perductas præsertim ab initio* libri secundi Amorum, *ubi desiit (qua de causa me latet) qui primus hanc provinciam suscepit. Ne margo autem nimis referta foret, plures levioris notæ deditâ operâ non adduxi, utpote quæ nec versum nec sensum ferè turbabant. His animadversis, licet hac unâ,* Heinsii, Schrevelii, *unà cum omnibus Editionibus hactenus evulgatis, comprehendere. Operæ pretium hoc dixisse duxi, ut videres me non desidiosè pro tuo commodo & otio desudâsse. Vale & fruere.*

PUB

PUB. OVID. NASONIS

Epistolarum Heroidum

LIBER.

In primam Epistolam

ARGUMENTUM.

Græcis ad Trojam, cum maximo bellorum apparatu, ob Helenæ raptum, proficiscentibus, Ulysses, Laertis & Anticleæ filius, Penelopes novæ uxoris detentus amore, insaniam simulans, comitatum negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede detectâ, cum cæteris in Trojanam expeditionem ire coactus est: ubi, quantum & fraude & virtute valeret, ostendit. Tandem, pluribus peractis certaminibus, post decennium Trojâ eversâ, cùm in patriam rediturus, cum reliquis Græcorum principibus naves conscenderet, ob læsæ Minervæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt. Inter quos Ulysses acerbæ tempestatis impulsu, in longissimam, utpote decennem, peregrinationem agitatus est. Cum igitur Penelope, Icarii & Polycastes filia, hactenus casta, hujusce tam longæ moræ causam ignoraret, ad illum hanc epistolam scripsit: In quâ illum multis rationibus in patriam reducere nititur, sic inquiens.

PENELOPE ULYSSI.

Hanc [1] tua Penelope [2] lento tibi mittit, * Ulysse;
 Nil mihi rescribas; attamen ipse veni.
Troja jacet, certè Danais invisa puellis:
 [3] Vix Priamus † tanti, totaque Troja fuit.
O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
 Obrutus insanis esset adulter aquis!
Non ego deserto jacuissem frigida lecto,
 Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, [4] quærenti spatiosam fallere noctem,
 Lassaret [5] viduas pendula tela manus.

[1] Scil. *Uxor.* Vel, *Tua i.* quæ inter tot procos conjugium meum improbè petentes, & animo & corpore *tua* permansi, *i.* tibi fida amica, &c. [2] *i.* Tardo seu moram † trahenti. * Ulysses. [3] *i.* Tota jactura, quam Priamus cæterique Trojani acceperunt, non fuit tanti, quanti mea, quæ te tamdiu marito caream. *Vel,* Omnes Trojani non fuere tanti valoris & virium, ut te retinerent nè in patriam redires. (*Troja jacet*) Atque ideo vereor nè Calypso, vel alia quævis mulier, te laqueis amoris irretitum detineat: quod ipsa Penelope hisce verbis inferius monuit,

Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.

[4] *i.* conanti. [5] *i.* Penelopes viduæ.

Quando ego non timui graviora pericula veris?
  Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
  Nomine in Hectoreo [1] pallida semper eram.
Sive quis [2] Antilochum narrabat ab Hectore victum;
  Antilochus nostri causa timoris erat:
Sive [3] Menœtiaden falsis cecidisse sub armis;
  Flebam successu posse carere dolos.
[4] Sanguine Tlepolemus [5] Lyciam tepefecerat hastam
  Tlepolemi letho cura novata mea est.
Denique quisquis erat castris jugulatus Achivis,
  [6] Frigidius glacie pectus [7] amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
  Versa est in cineres sospite Troja [8] viro.
Argolici rediêre duces: altaria fumant:
  Ponitur ad patrios [9] Barbara præda Deos.
Grata ferunt Nymphæ pro salvis dona maritis:
  Illi victa suis Troica fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidæque puellæ:
  Narrantis conjux pendet ab ore viri.
[10] Atque aliquis positâ monstrat fera prælia mensâ;
  Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois: Hic est Sigeia tellus;
  Hîc steterat Priami regia celsa senis:
Illic [11] Æacides, illic tendebat Ulysses:
  Hîc lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quærere misso,
  Rettulerat nato Nestor; at ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumque Dolonaque cæsos;
  Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, ô nimium nimiúmque oblite tuorum,
  Thracia nocturno tangere castra dolo:
Totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
  At bene cautus eras, & memor antè mei:
Usque metu micuêre sinus, dum victor amicum
  Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
  Ilios, &, murus quod fuit antè, solum;

[1] &c. i. *semper timebam, cum audiebam nomen Hectoris, qui omnium Trojanorum fortissimus dicebatur.* Pallidus *autē ponitur pro* Timido, *quoniam ex* timore *sequitur pallor.* [2] *Amphimachum. Al: Archilochum.* [3] i. *Patroclum Menœtii filium, qui armis Achillis indutus, cum Hectore pugnans, ab eodem confossus occubuit.* [4] *Scil. suo* [5] i. *Sarpedonis Lycii.* [6] *&c. ita propter timorem homines frigidi fiunt. Virg. Æn. 1. carm. 96. Exemplo Æneæ solvuntur frigore membra. Quod autem dixit, Frigidius glacie, Hyperbole est.* [7] *Scil. Mei, Penelopes.* [8] *Scil. Meo.* [9] *i. Trojana. Nam priusquam Romani rerum potirentur, Græci omnes præter se Barbaros appellabant: postea verò Latinis Græcisque exceptis omnes dicti sunt Barbari* [10] *Jamque.* [11] *Achilles Æaci nepos ex Peleo Æaci filio.*

Si maneo, [1] qualis Trojâ durante manebam;
Virque mihi dempto fine carendus abest:
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant;
[2] Incola [3] captivo quæ bove victor arat.
Jam seges est, ubi Troja fuit: resecandaque falce
Luxuriat [4] Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virûm curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes: nec scire mihi, quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quámque tibi reddat, si te modò viderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui [5] Neleïa Nestoris arva,
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten: [6] Sparte quoque nescia veri,
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.
Utiliùs starent etiam nunc mœnia Phœbi:
(Irascor votis heu [7] levis ipsa meis!)
Scirem ubi pugnares: & tantùm bella timerem:
Et mea cum [8] multis juncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narres, quàm sit tibi rustica conjux,
Quæ tantùm lanas non sinit esse [9] rudes.
[10] Fallar: & hoc crimen tenues vanescat in auras:
Neve, revertendi liber, abesse velis!
Me pater Icarius [11] viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet: tua sim, tua dicar oportet:
Penelope conjux semper Ulyssis ero.
Ille tamen pietate meâ, precibusque pudicis
Frangitur, & [12] vires temperat ipse suas.

[1] i. Vidua & sine marito.
[2] i. Græci Victores qui post dirutam Trojam illic habitaverunt.
[3] pro *bobus captivis* i. bobus qui ante fuerant Trojanorum.
[4] i. Trojanorum sanguine illic effuso.
[5] &c. i. Terram Nestoris regnatam à patre ejus Neleo. Fuit enim Pylos urbs in Messenia, ubi Neleus pater Nest. regnavit.
[6] i. Spartani. Urbs ponitur pro hominibus in ea habitantibus.
[7] i. inconstans & mutabilis.
[8] *Scil.* aliis mulieribus, quæ & ipsæ conquererentur de absentia maritorum suorum. Unde sors mea tolerabilior esset; nam *Miseriarum societas solatii loco est.*
[9] Impolitas.
[10] Optativi est modi, & subauditur *Utinam.*
[11] *scil.* tuo, à te derelicto, & in quo sum tanquam vidua.
[12] i. paternum jus quod habet in filiam.

Dulichii, Samiique, & quos [2] tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa, proci.
Inque tuâ regnant, nullis prohibentibus, aulâ :
[3] Viscera nostra, tuæ, *dilacerantur opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybúmque Medontaq; dirum,
Eurymachique avidas, Antinoique manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis?
Irus egens, pecorisque Melanthius autore dendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero : sine viribus uxor,
Laërtesque senex, Telemachusque puer.
[4] Ille per insidias pene est mihi nuper ademptus,
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
[5] Ille meos oculos comprimat, ille tuos!
[6] Hoc faciunt custosque boum, longævaque nutrix :
Tertius immundæ [7] cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, tot qui sit [8] inutilis annis,
[9] Hostibus in mediis regna tenere [10] potest.
Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas :
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis :
Tu citiùs venias, portus & * ara tuis.
Est tibi sitque precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten, ut jam sua lumina condas :
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego quæ fueram, te discedente, puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

[1] &c. Ordo est [1] Proci Dulichii, Samiique, & quos &c. [2] *i.* Procreavit. [3] Quas non minùs lacerari & absumi, dolemus, quàm si nostra viscera dilaniarentur. *Al. dilaniantur*. [4] Telemachus. [5] Qui erant genere propinquiores mortuorum claudebant oculos. [6] *i.* Hoc idem precantur. Sunt tamen qui hæc carmina sic transponenda existimant. *Tres sumus imbelles numero : sine viribus uxor, Laërtesque senex, Telemachusq; puer. Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis annis, Hostibus in mediis regna tenere potest. Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis : Tu citiùs venias, portus & ara tuis. Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas : Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.* [6] *Hoc faciunt, &c.* *i.* Telemachum auxiliis suis tuentur. [7] Custos fidelis. [8] *Al. ut qui sit inutilis armis.* [9] &c. *i.* Inter tot procos. [10] *Al. Valet.* * Aura.

In Secundam Epistolam
ARGUMENTUM.

Demophoon, Thesei & Phaedræ filius, à bello Trojano in patriam rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi & Cru-

ſtumena

flumenæ filiâ, quæ tunc Thraciæ imperabat, hospitio & lecto benignè susceptus est: & cùm aliquandiu cum illa fuisset, auditâ morte Mnesthei, qui post ejectum ex urbe Athenarum patrem Thesea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fide datâ, se intra mensem rediturum, fingens se ad res suas componendas ire, resarcitis navibus, Athenas petiit, neque de reditu curavit. Quatuor itaque exactis mensibus, Phyllis Epistolam hanc scripsit, in qua suadet, ut, beneficiorum memor, servatis sponsionibus, in fide persistat: Quod si negligat, violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

[1] Hospita, Demophoon, tua te [2] Rhodopeïa Phillis
Ultra [3] promissum tempus abesse queror.
Cornua cùm lunæ pleno semel orbe coissent,
Littoribus [4] nostris [5] anchora pacta tua est.
[6] Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit,
Nec vehit [7] Actæas [8] Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante suam nostra querela diem.
[9] Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
Credimus; [10] invitâ nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putavi
Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, nè dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aquâ.
Sæpe deos supplex, ut tu, scelerate, valeres,
Sum prece [11] thuricremis devenerata [11] focis.
Sæpe videns ventos cœlo pelagoque faventes;
Ipsa mihi dixi, Si valet ille venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te jurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis & verba & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.

[1] &c. Ordo est *O Demophoon ego Phyllis Rhodopeia hospita tua queror.* [2] *i.* Threicia. Nam Rhodope mons est Thraciæ, ita dictus à Rhodope Thracum Reginâ, ibi sepultâ. [3] *Scil.* mihi à te. [4] *i.* Threiciis ubi ego habito. [5] &c. *i.* Navis tua promissa est à te. [6] &c. Quartum mensem exactum significat. [7] *i.* Tuas Athenienses. [8] *i.* Threicia: Nam Sithon mons Thraciæ est. [9] *i.* Metus: ... Juxta illud *Virg. Æn.* lib. 4. car. 420. *Hunc ego si tantum potui sperare dolorem.* [10] Mihi invitæ nocent. *Antiptosis.* [11] *i.* Apud aras, ubi thura cremantur.

Unum in me scelus est, quòd te, scelerate, recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus & instar [1] habet.
[2] Jura, fides, ubi nunc? commissaq; dextera dextræ?
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus [3] socios ubi nunc Hymenæus in annos,
Qui mihi conjugii sponsor, & obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis;
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras:
Perque tuum mihi juràsti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, [4] avum:
Per Venerem, [5] nimiumque mihi facientia tela;
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque [6] toris quæ præsidet alma [6] maritis;
Et per [7] tediferæ mystica sacra [7] Deæ.
Si de tot læsis sua numina quisque deorum
Vindicet: in pœnas non satis unus eris.
At laceras etiam puppes furiosa refeci;
Ut quâ desererer firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires:
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi nominibusque tuis.
Credidimus lachrymis; an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quáque jubentur, eunt.
Dis quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor quòd te juvi portuque locoque:
Debuit hoc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulâsse jugali
Pœnitet, & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi; dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi:
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria; simplicitas digna favore fuit.

[1] *i.* Similitudinem. [2] *scil.* Conjugii, quæ inviolabiliter sunt servanda: Sic Hypsipyle ad Jasonem, *Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?* [3] *i.* In vitam nostram socialem qualis debet esse vita conjugalis. [4] Neptunum intelligit, qui fuit proavus Demophoontis. Nonnulli ipsum Ægeum Demophoontis avum hoc in loco intelligunt; qui nave Thesei filii à Minotauro revertentis, cum velis nigris procul visâ, cùm crederet eum mortuum fuisse, ab excelsa turri se dejecit in mare, quod ab ipso vocatum est *Ægeum*, & in Deum marinum mutatus dicitur, unde hoc in loco dicitur, *Nisi fictus & ille est.* [5] &c. *i.* Quæ me maximè infestant [6] *i* Lectis conjugalibus. [7] *i.* Cereris, quæ cum Proserpinam filiam à Plutone raptam nondum sciret, ut eam non solum die, sed etiam nocte quæreret, in Ætna monte pineas faces accendit, quæ sibi lumen nocte præberent.

Sum

Sum decepta tuis, & amans, & fœmina, verbis:
Dii faciant laudis summa sit ista tuæ!
Inter & Ægidas mediâ statuaris in urbe!
Magnificus titulis stet pater antè suis!
[1] Cum fuerit lectus [2] Scyron, torvusque [2] Procrustes,
Et [2] Sinis, & [3] tauri mistaque forma viri;
Et domitæ bello Thebæ, fusique [4] bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca Dei.
Hoc tua post [5] illos titulo signetur imago,
HIC est, cujus amans hospita capta dolo est.
[6] De tantâ rerum turbâ, factisque parentis,
Sedit in ingenio [7] Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat, solum [8] miraris in illo;
Hæredem [9] patriæ, perfide, fraudis agis.
[10] Illa (nec invideo) fruitur meliore marito,
Inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
Quòd feror externum præposuisse meis.
Atque [11] aliquis jam nunc [12] doctas [13] eat, inquit, Athenas:
Armiferam Thracen qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescunt æquora remo;
Jam mihi, jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tanget:
[14] Fessave [15] Bistoniâ membra lavabis aquâ.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cùm premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti, colloque infusus amantis
Oscula per longas jungere pressa moras:
Cumque tuis lachrymis lachrymas confundere nostras:
Quódque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens supremâ dicere voce,
Phylli, † fac expectes Demophoonta tuum. †*Face.*
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto; redeas modò serus amanti,
Ut tua sit solo tempore lapsa fides.

Quid

[1] Enumerat Thesei gesta, ut tanto magis insimuletur Demophoon qui ab illius virtute degeneràrit. [2] Latrones fuerunt crudelissimi, quos Theseus interfecisse dicitur. [3] scil. i. Minotaurus. *Periphrasis.* [4] i. Centauri. [5] al. *illum*, i. Thesea. [6] Sensus est, De tot factis tui patris remansit tibi tantummodo memoria fraudis, qua ille usus est in Ariadnen [illegible] præclare rebus gestis. [7] i. Ariadne Cretensis. [8] Pro re egregia ducis, atque præclare factum existimas. [9] Paternæ. [10] Ariadne, quæ à Theseo in Naxo insula relicta, Baccho nupsit. [11] *scil.* Deridens me. [12] Quoniam illic omnium liberalium artium florebant studia. Unde & Pallas dicitur ei urbi nomen dedisse. [13] *sc.* Phyllis. [14] al. Fessaque. [15] i. Threicia: Nam Bistonia Threciæ stagnum est.

Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forsitan, &, nobis qui malè favet, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nôsti:
Hei mihi, si quæ sim Phyllis & unde rogas:
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threicios portus, hospitiumque dedi:
Cujus opes auxêre meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui:
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi;
[1] Nomine fœmineo vix satis apta regi.
Quà patet umbrosum [2] Rhodope glacialis ad * Æmum,
Et sacer [3] admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
Castaque [4] fallaci [5] zona recincta manu;
Pronuba [6] Tisiphone thalamis ululavit in illis;
Et cecinit mœstum devia carmen [7] avis.
Affuit [8] Alecto brevibus [9] torquata colubris;
Suntque sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos fruticosaque littora calco,
Quæque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sydera, prospicio quis [10] mare ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quâ primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt, minùs & minùs utilis asto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus;
Ultima præruptâ cornua mole rigent.
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit, &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut superes, adamantaque, teque:
Non tibi sic, dices Phylli, sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.

[1] *i.* à Fæmina.
[2] Montes sunt Thraciæ.
* *Hemus.*
[3] Emissas. *i.* Celeres; quas nimirum Hebrus *exigit*, *i.* propellit in mare.
[4] *i.* Tui fallacis.
[5] Mos erat ut vir discingeret zonam mulieris sibi nubentis.
[6] Una est ex Furiis, dicta à *τίσις* ultio, & φόνος vel φόνα *cædes* aut *mors*; Nam ei curæ fuit mortis ultio.
[7] *i.* Bubo, quem maximè abominabantur in nuptiis.
[8] Quæ fuit alia ex Furiis, dicta quasi *irrequieta*, *& nunquam cessans*; ab α Privativa particula, & λήγω *quiesco*, *cesso*, quod nullum scelus inultum prætereat.
[9] *i.* Circundata & quasi torque cincta.
[10] Nonnullis exemplaribus, *freta.*

Colla

Colla quoque, infidis quæ se nectenda lacertis
 Præbuerant, laqueis implicuisse [1] juvat.
Stat nece maturâ tenerum pensare pudorem:
 In necis electu parva futura mora est.
Inscribêre meo causa invidiosa sepulchro:
 Aut hoc; aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon letho dedit, hospes amantem,
 Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

[1] Quibusdam, libet.

In Tertiam Epistolam

ARGUMENTUM.

Postquam Græci Phrygiam appulerunt, urbes Trojæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo insulæ erant oppositæ, hostili more cœperunt depopulari: inter quos Achilles, Pelei & Thetidis filius, utramque Ciliciam & Thebanam atque Lyrnesiam invasit. Expugnato itaque Chrynesio oppido duas insignes secum virgines abduxit; Astynomen Chrysæ sacerdotis Smynthei Apollinis filiam, & Hypodamiam Brisæ natam, quæ deinde à paternis nominibus fuerunt Cognominatæ. Chryseida autem Agamemnoni Græcorum Principi concessit, & Briseida sibi reservavit. Sed cum jam Deorum jussu cogeretur Agamemnon Chryseida patri restituere, Briseida Achilli surripuit. Quamobrem indignatus illi Achilles, diu à bello abstinuit, nec ullius suasione vel precibus ad arma adversus Trojanos sumenda animari potuit; nec postea Briseida accipere curavit, quamvis illi Agamemnon cum maximis muneribus ultro misisset. Quare Briseis ad eum hanc epistolam mittit, in qua conqueritur de ejus nimia ira, rogatque ut sumat arma adversus Trojanos, dummodo eam priùs ab Agamemnone ultro oblatam recipiat.

BRISEIS ACHILLI.

QUam legis, à raptâ Briseide [1] littera venit,
 Vix bene [2] barbaricâ Græca notata manu.
Quascunque aspicies, lachrymæ fecêre, lituras;
 Sed tamen [3] hæ lachrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominóque viróque,
 Fas est, de domino pauca viróque querar.
Non ego poscenti quòd sum citò tradita [4] regi,
 Culpa tua est: quamvis hoc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me Talthybiúsque vocârunt,
 Eurybati data sum Talthybióque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
 Quærebant [5] taciti, noster ubi esset amor.

[1] Epistola; ità enim licet poetis uti numero singulari, cùm in oratione soluta pro *Epistola* utamur tantum plurali numero. [2] i. Mei Briseidis barbaræ. [3] Alii leg. & [4] i. Agamemnoni. [5] &c. i. Præ stupore taciti, videbant amorem tuum erga me nullum esse. Nam si me verè amâsses, non tradidisses tam citò.

Differri

Differri potui: pœnæ mora grata fuisset.
Hei mihi! discedens oscula nulla dedi.
At lachrymas sine fine dedi, rupique capillos:
Infelix [1] iterum sum mihi visa * rapi.
Sæpe ego decepto volui custode reverti:
Sed, me qui timidam prenderet, [2] hostis erat.
Si progressa forem, caperer nè [3] nocte timebam;
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
[4] Sed data sum, quia danda fui. [5] Tot noctibus absum,
Nec repetor: cessas; iráque lenta tua est.
Ipse [6] Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hìc parvo tempore, dixit, eris.
† Non repetisse parum est: pugnas, nè reddar, Achille,
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te [7] Telamone & Amyntore nati:
[8] Ille gradu propior sanguinis, ille [9] comes,
[10] Laërtéque satus: per quos comitata [11] redirem
Auxerunt * blandâ grandia dona * prece.
Viginti fulvos [12] operoso ex ære [13] lebetes,
Et [14] tripodas septem [15] pondere & arte pares.
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quodque supervacuum est, formâ præstante puellæ
Lesbides, eversâ corpora capta domo:
Cumque tot his (sed non opus est tibi conjuge)
Ex Agamemnoniis una puella tribus (conjux
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?
Quò levis à nobis tam citò fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
Nec venit incœptis mollior * aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.

[1] &c *i*. Ita dolui discedens à te, sicut cùm fui rapta à patria mea. * Al. *Capi*.
[2] Pro *hostes*, *i* Trojani.
[3] Forte. *quidam* sorte
[4] Ὑποφορὰ sive *Objectio*.
[5] Responsio ad objectionem.
[6] *i*. Patroclus.
† Al. *Nec*
[7] &c. *i* Ajax & Phœnix [8] *i* Ajax, qui fuit Achilli Patruelis. Nam Telamon pater Ajacis frater fuit Pelei patris Achillis.
[9] Scil. Phœnix, qui Achillis & comes & monitor fuit. [10] *i*. Ulysses [11] *i*. Scil ad te. ** Blandas praeces. *Al* blandæ preces.
[12] *i*. Magno opere & artificio fabrefacto.
[13] Lebes est vas æneum interdum coquinarium: sed hoc in loco accipitur pro vase in quod aqua cadit dum manus abluuntur: in quo significatu accipitur etiam apud Homer. *Iliad* 1. [14] *i*. Mensas sic dictas à tribus pedibus, quibus sustentabantur [15] &c. Ejusdem ponderis, & ejusdem artificii. *Vel*, quorum opus tantum valebat, quantum ipsa materia. * Al. legunt *hora*.

Vidi

Vidi consortes pariter generisque necisque,
  Tres cecidisse, tribus quæ mihi mater erat:
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruentâ,
  Pectora jactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum:
  Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi juratus per numina matris aquosæ,
  Utile, dicebas ipse, fuisse capi.
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellar:
  Et mecum fugias quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama est, cùm crastina fulserit [1] Eos,
  Te dare nubiferis [2] linea velis Notis.
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures,
  Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miseram! cui me, violente, relinques?
  Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer antè precor subito telluris hiatu!
  Aut rutilo missi fulminis igne cremer!
Quàm sine me Phthiis canescant æquora remis,
  Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusque placent patriique penates;
  Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
  Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longè pulcherrima matres
  In thalamos conjux ibit, eatque tuos:
Digna nurus socero, Jovis Æginæque nepote,
  Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles famulæque tuæ, data pensa trahemus;
  Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet nè me tantùm tua deprecor uxor,
  Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo:
Neve meos coràm scindi patiare capillos:
  Et leviter dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet, dum nè contempta relinquar:
  Hic mihi (væ miseræ!) concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
  Et jacet ante tuos Græcia mœsta pedes.

[1] Hora.
[2] Lintea plena.

Vince

Vince animos, iramque tuam, qui cætera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacide, ſed me tamen ante receptâ;
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota eſt, propter me deſinat ira:
Simque ego triſtitiæ cauſa modúſque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris:
Conjugis Oenides verſus in arma prece eſt.
Res audita mihi, nota eſt tibi: fratribus orba
Devovit nati ſpémque caputque parens.
Bello erat ille ferox: poſitis ſeceſſit ab armis,
Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum flexit conjux felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt,
Nec tamen indignor, nec me pro conjuge geſſi;
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen oſſa viri ſubito malè tecta ſepulchro,
Semper judiciis oſſa verenda meis:
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patriâ, cum patriaque jacent:
Perque tuum, noſtrúmque caput quod junximus unà:
Perque tuos enſes, cognita tela meis,
Nulla Mycenæum ſociaſſe cubilia mecum
* Juro: fallentem deſeruiſſe velis.
* al. Si.
Quæ tibi nunc dicam, fortiſſime, tu quoq uejura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta: neges.
At Danai mœrere putant: tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes:
Pugna nocet; citharæ, nóxque Venúſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threiciam digitis increpuiſſe lyram,
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſsâ ſuſtinuiſſe comâ.
Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant:
Partaque bellando gloria dulcis erat.

An tantùm, dum me caperes, fera bella probabas?
Cúmque meâ patriâ laus tua victa jacet?
Dii melius: validoque precor vibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me, Danai; dominum legata rogabo;
† Mistaque mandatis oscula multa feram.
Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Ulysses,
Plus ego, quàm Teucri (credite) frater, agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis,
Præsentisque oculos admonuisse sinu.
Sis licèt immitis, matrisque ferocior undis;
Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspiciis Pyrrhus * ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseida, fortis Achille;
Nec miseram lentâ ferreus ure morâ,
* At si versus amor tuus est in tædia nostri,
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges: abiit corpúsque colórque:
Sustinet hoc * animæ, spes tamen una tui.
Quâ si destituar, repetam fratresque, virúmque:
Nec tibi magnificum fœmina jussa mori.
Cur autem jubeas; stricto pete corpora ferro:
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat,
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat:
* Et potius serves nostram, tua munera, vitam,
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos meliùs possis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoste pete.
Me modò sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini † more, venire jube.

† Nonnulli sic legunt: *Multaque mandatis oscula mista feram.*

* *In arma.*

* *Aut.*

* *Animi spes &c.*

* *Ah.*

† Al. *jure.*

In Quartam Epistolam

ARGUMENTUM.

Theseus Ægei filius, interempto Minotauro, Ariadnen, Minois & Pasiphaes filiam, quam, ob opem sibi præstitam, uxorem accepturum promiserat, simul cum Phædra ejus sorore navi imposita, secum abduxit. Verum

Bacchi admonitione in Naxo, ut alii volunt, in Chio insula, Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde absente Theseo in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cùm cœlibem ducens vitam sese venando exerceret, nec posset uti illius colloquio, hac epistola amorem suum indicavit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorem flectere conatur. Et cùm turpe sit, privignum à noverca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit in hunc modum.

PHÆDRA HIPPOLYTO.

QUâ, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hâc aliquid, quod juvet, esse potest.
His arcana notis terrâ pelagóque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Qua licet, & sequitur, pudor est miscendus amori:
Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.
Quicquid amor jussit, non est contemnere tutum:
Regnat, & in * superos jus habet ille deos.
** Dominos.*
Ille mihi primo dubitanti scribere dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit: &, ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiâ socialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor gravius, quo serius: urimur intus:
Urimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneras lædunt juga prima juvencos,
Frænáque vix patitur de grege captus equus:
Sic malè, vixque subit primos rude pectus amores;
Sarcináque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiscitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova servatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrûm fiet uterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue rosam.

* Sed

* Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
Candor ab insolitâ labe notandus erat. * Sic. al. ß.
At benè successit, digno quod adurimur igne:
Pejus adulterio turpis adulter obest.
Si mihi concedat Juno fratrémque virúmque,
Hippolytum videor præpositura Jovi.
Jam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras.
Jam mihi prima dea est, arcu præsignis adunco,
Delia: Judicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressisque in retia cervis,
Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso, jaculum vibrare lacerto;
Aut in gramineâ ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus;
Torquentem frænis ora ‖ fugacis equi. ‖ Al. sequacis.
Nunc feror, ut Bacchi furiis † Eleleides actæ; † Bacchæ sic dicuntur, ab Eleleo, qui Bacchus est.
Quæque sub Idæo tympana colle movent:
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre suo.
Námque mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitam conscius urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex totâ gente tributa petit.
Jupiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum:
Pasiphae mater decepto subdita tauro,
Enixa est utero crimen onúsque * suo. * Suum.
Perfidus Ægides, ducentia fila secutus,
Curva meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, nè fortè parum Minoia credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit: capta parente soror.
Thesides Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostrâ bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusis,
Gnossia me vellem detinuisset humus.

Tunc mihi præcipuè, nec non tamen antè placebas;
  Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli,
  Flava verecundus tinxerat ora rubor:
Quemque vocant aliæ vultum rigidúmq; trucémque,
  Pro rigido, Phædrâ judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, compti;
  Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
  Et levis egregio pulvis in ore decet;
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
  Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu lentum valido torques hastile lacerto,
  Ora ferox in se versa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro;
  Denique nostra juvat lumina, quicquid agis.
Tu modò duritiem sylvis depone jugosis;
  *Nam sum † materiâ digna perire tuâ.
Quid juvat incinctæ studia exercere Dianæ,
  Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alternâ requie, durabile non est:
  Hæc reparat vires, fessáque membra † levat.
Arcus & arma tuæ tibi sint imitanda Dianæ,
  Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus sylvis, multæque per herbas
  Conciderant illo percutiente feræ;
Nec tamen Auroræ malè se præbebat amandum:
  Ibat ad hunc sapiens à sene diva viro.
Sæpe sub ilicibus Venerem, ² Cinyrâque creatum,
  Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atalanta;
  Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primum turba numeremur in istâ:
  Si Venerem tollas, rustica sylva tua est.
Ipsa comes veniam; nec me salebrosa movebunt
  Saxa: nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon:
  Et tenuis tellus audit utrumque mare.

† *Novat.*

² *i.* Adonin Cinyræ filium.

Hîc

Hîc tecum Trœzena colam Pittheïa regna:
  * Jam nunc & patriâ charior illa meâ est.
Tempore abest, aberítque diu Neptunius heros:
  Illum Pirithoi detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negamus)
  Pirithoum Phædræ, Pirithoúmque tibi.
† Nec sola hæc ad nos injuria venit ab illo;
  In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris clavâ perfracta trinodi
  Sparsit humi; soror est præda relicta feris.
Prima securigeras inter virtute puellas
  Te peperit, nati digna ‖ favore parens:
Si quæras ubi sit? Theseus latus ense peregit;
  Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædâque accepta jugali:
  Cur, nisi nè caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
  Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
  In medio [1] nixu viscera rupta forent!
I nunc, & meriti lectum reverere parentis:
  Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
  Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
  Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit, perierunt & sua jura:
  Sub Jove nunc mundus, jussa sequare Jovis.
Juppiter esse pium statuit quodcunque juvaret:
  Et fas omne facit [2] fratre marita soror:
Illa coit firmâ generis junctura catenâ,
  Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est, celare licet: pete munus ab illâ:
  Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo;
  Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
  Janua, * nec custos decipiendus erit:

* Alii sic: *Jam nunc est patriâ gratior illa meâ.*

† Alii: *Sola nec hæc nobis injuria venit ab illo.*

‖ *Vigore.*

[1] Nisu.

[2] Cum fratre nupta; *ut subaudiatur præpositio: Vel* fratre *pro* fratri, *ut sit casus pro casu.*

* *Non.*

Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit;
 Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudémque merebere culpâ,
 Tu licèt in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantùm, properatáque fœdera junge;
 Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex humilísque precari:
 Heu! ubi nunc fastus, altáque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me submittere culpæ
 Certa fui, certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibúsque tuis regalia tendo
 Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugúsque pudor sua signa reliquit;
 Da veniam fassæ, duráque corda doma. (nos?
Quid [1] mihi, [2] quòd genitor, qui possidet æquora, Mi-
 Quòd veniant proavi fulmina torta manu?
Quòd sit avus radiis frontem vallatus acutis,
 Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub amore jacet: miserere priorum;
 Et mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus, Jovis insula, Crete,
 Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
 Mater; eris tauro sævior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum est:
 Sic nunquam, quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
 Sylváque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanáque numina Panes;
 * Sic cadat adversâ cuspide fossus aper,
Sic tibi dent nymphæ, quamvis odisse puellas
 Diceris, arentem quæ levet unda sitim. (cantis
Addimus his precibus lacrymas: quoque verba pre-
 Perlegis: & lacrymas finge videre meas.

[1] Scil. prodest? [2] Quod mihi sit genitor, &c.

* Et.

In Quintam Epistolam
ARGUMENTUM.

Cùm Hecuba Cissei filia, & Priami uxor, gravida esset, ardentem facem totam Trojam comburentem se parere somniavit: territus itaque

Priamus,

Priamus, oraculum consuluit: à quo cùm accepisset, oriturum filium, qui patriæ esset exitio, quamprimùm partus ederetur, jussit interfici. Hecuba verò cùm puerum, qui postea Paris dictus est, peperisset, maternâ pietate mota, pastoribus regis clam alendum mandavit. Is autem, cùm jam adolesceret, Oenonem nympham adamavit, atque, ut aliquibus placet, in uxorem duxit. Sed cum Juno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo scriptum erat, Detur pulchriori, *à Jove ad Paridis arbitrium remissæ sunt. Cui cùm Juno regnum, Pallas sapientiam, Venus voluptatem, & mulierum pulcherrimam promisisset, pro Venere sententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam susceptus, Spartam navigans, Helenam Menelai uxorem rapuit, eámque Trojam adduxit. Quod cum Oenone rescivisset, hâc epistolâ de ejus perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & se recipi suadet.*

OENONE PARIDI.

* NYmpha suo Paridi, quamvis suus esse recuset,
Mittit ab Idæis verba legenda jugis.
Perlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non est
Ista Mycenæâ littera † scripta manu,
Pegasis Oenone Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te (si finis ipse) meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Nè tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare ferendum est:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides (adsit reverentia vero)
Servus eras, servo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus, arbore tecti;
Mixtáque cum foliis præbuit herba torum:
Sæpe super stramen, fœnóque jacentibus alto,
¹ Depressa est humili cana pruina casâ.
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos quâ fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi;
Sæpe citos egi per juga ² summa canes.
Incisæ servant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tuâ.
Et quantùm trunci, tantùm mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite ritè meos.

* *Hoc primum distichon in quibusdam Exemplaribus deest.*
† Al. *facta.*

¹ Nescio cur hos rejiciendum, & cur substituant alii ex vet. lib. *Defensa.* quod nusquam legi.
² Al. *longa.*

Populus est (memini) fluviali consita ripa:
  Est in qua nostri littera scripta memor.
Populevive, precor, quæ consita margine ripæ,
  Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Cùm Paris Oenone poterit spirare relictâ,
  Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe retro propera, versæque recurrite lymphæ:
  Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit, ab illa
  Pessima mutati cœpit amoris hyems,
Quâ Venus & Juno, sumptisque decentior armis
  Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuêre sinus, gelidúsque cucurrit,
  Ut mihi narrâsti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modicè terrebar) anúsque
  Longævósque senes: constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæque trabes, & classe paratâ,
  Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêsti discedens: hoc saltem parce negare:
  Præterito magis est [1] iste pudendus amor.
Et flêsti, & nostros vidisti flentis ocellos:
  Miscuimus lacrymas mœstus úterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
  Ut tua sunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cùm te vento quererere teneri,
  Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti!
  Quàm vix sustinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis * gelido pendentia lintea malo
  Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
  Quà licet, & lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereidas oro:
  Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis aliis, rediture, redisti:
  Heu mihi! pro † dura pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles nativa profundum:
  (Mons fuit:) æquoreis illa resistit aquis.

[1] Hic amor *scilicet Helenæ* est magis pudendus præterito, *i. turpior tibi quam amor meus.*

* Al. *rigido.*

† Al. *dira.*

Hinc

Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ,
 Et mihi per fluctus, impetus ire fuit.
Dum moror, in summâ fulsit mihi purpura prorâ:
 Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrásque citâ ratis attigit aurâ:
 Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
 Hærebat gremio turpis amica tuo.
[1] Tunc vero rupíque sinus, & pectora planxi,
 Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevíque sacram querulis ululatibus Idam:
 ‖ Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertáque conjuge ploret,
 Quæque prior nobis intulit, [2] illa ferat.
Nunc [3] tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
 Æquora, legitimos destituúntque viros:
At cùm pauper eras, armentáque pastor agebas,
 Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes: nec me tua regia tangit:
 Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen * ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
 Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignáque sum, & cupio fieri matrona potentis:
 Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, fagineâ quòd tecum fronde jacebam,
 Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
 Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tindaris infestis fugitiva reposcitur armis:
 Hæc venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
 Vel cum Deiphobo Polydamanta roga:
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
 Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum est, patriæ præponere raptam:
 Causa pudenda tua est; justa vir arma movet.
Nec tibi, si [4] cupias, fidam promitte Lacænam,
 Quæ sit in amplexus tam citò versa tuos.

[1] Tunc flevi.
‖ *Illinc.*
[2] Ipsa.
[3] Tibi conveniunt.
* Al. *aut.*
[4] Sapias.

Ut

Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis: Nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est; deperit illa semel:
Ardet amore tui: sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito:
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta [1] cadunt:
Et minus est in te, quàm summâ pondus aristâ,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
† Hæc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriámque, domúmq;
Perdet: iò prohibe, Graja juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto [2] demergite puppim:
Heu! quantum Phrygii sanguinis ille vehit?
Dixerat: * in cursu famulæ rapuêre furentem:
At mihi flaventes diriguêre comæ.
Ah! nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet (en!) saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certè est:
Deseruit † patrios hospita capta deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit arte suâ.
A juvene & cupido, credatur reddita virgo?
Unde hæc compererim tam bene, quæris? amo.
Vim licèt appelles, & culpam nomine veles;
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri Celeres (sylvis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido turba proterva pede:
Cornigerúmque caput pinu præcinctus acutâ
Faunus in immensis, quà tumet Ida, jugis,

[1] Volant.
† Hoc.
[2] Dimergite.
* Incursu.
† Nonnulli ex vet. cod. legunt *socios*.

Me

Me fide conspicuus Trojæ munitor amavit:
Ille meæ spolium virginitatis habet;
Id quoque luctando: rupi tamen * ungue capillos, * Ante.
Oráque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas aurúmque poposci;
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
Admisítque meas ad sua dona manus.
Quæcunque herba potens ad opem, radixq; medendi
Utilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quòd amor non est medicabilis herbis!
|| Destituor prudens artis ab arte mea. || Deficior.
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheræas
* Fertur, & à nostro saucius igne fuit. * Dicitur, & nostro.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui: dignæ miserere puellæ.
Non ego cum Danais arma cruenta fero;
Sed tua sum, tecúmque fui puerilibus annis:
Et tua, quod superest temporis, esse precor.

In Sextam Epistolam
ARGUMENTUM.

Monitus erat oraculo Pelias Neptuni filius, tunc illi propinquam fore mortem, cùm patri sacrificanti aliquis pede nudo sibi superveniret. Itaque cùm annua sacra peragenti, Jason Æsonis filius, ejusque nepos, dimisso in limo Anauri fluvli calceamento, ad sacra properans, altero pede exuto occurrisset; Pelias oraculi memor Jasona suasit, ut Colchon iret, aureum vellus quæsiturus; sperans illic eum periturum, quòd audisset opus esse humanis viribus insuperabile. Jason autem, veluti magnanimus, expeditionem libenter assumens, ac multis Græciæ nobilibus convocatis. Argo navem ex Pegaso Thessaliæ sinu solvens, in Lemnon insulam delatus est: ubi cum mulieres, viros omnes communi consilio unâ nocte interemissent, Hypsipyle Thoantis filia, quem sub falsa mortis simulatione salvaverat, tunc imperium occupabat: quæ Jasonem & hospitio & lecto liberalissimè excepit. Verùm jam duobus annis peractis, orantibus sociis, & exigente tempore, ut prædictam expeditionem perficeret, Hypsipylen prægnantem relinquens, Colchon navigavit. Ubi arte Medeæ dracone sopito, taurisque superatis, aureum illud vellus adeptus, ipsam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens, hâc epistolâ primùm Jasoni de prospero reditu gratulatur, deinde Medeæ crudelitatem atque incantationes execrans

execrans, eam in contemptum adducere nititur: postremò, in Jasonem & Medeam imprecatur.

HYPSIPYLE JASONI.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carinâ
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
[1] *i.* De hoc ipso.
Gratulor incolumi, quantum sinis: [1] hoc tamen ipso
Debueram scripto certior esse tuo.
[2] Juxta.
Nam, nè pacta tibi [2] præter mea regna redires,
Cùm cuperes, ventos non habuisse potes.
[3] Quolibet.
[3] Quamlibet adverso signetur epistola vento;
Hypsipyle missâ digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuncia littera venit,
Isse sacros Martis sub juga panda boves?
Seminibus jactis, segetes adolêsse virorum;
Inque necem dextrâ non eguisse tuâ?
Pervigilem spolium pecudis servâsse draconem;
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Hæc ego si possem timidè credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere: quanta forem!
Quid queror officium lenti cessâsse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
* *Recepta.*
In mihi promissi parte * futura tori.
Credula res amor est: utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulâsse virum.
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat, & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in oppositâ lumina fixus humo.
Protinus exilui: tunicisque à pectore ruptis,
[4] *Scil.* si ipse mortuus est.
Vivit, an, exclamo, [4] me quoque fata trahunt?
Vivit, ait: timidúmque mihi jurare coegi:
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Utque animus rediit, tua facta requirere coepi;
[5] Narrat & æripides.
[5] Rettulit, æripedes Martis arâsse boves:
Vipereos dentes in humum pro semine jactos,
Et subitò natos arma tulisse viros:

Terri-

Terrigenas populos civili Marte peremptos,
  Implêsse ætatis fata diurna suæ;
[1] Devictum serpentem; iterum, si vivat Jason,
  † Quærimus: alternant spésque timórque fidem.
Singula dum narrat, cursu studióque loquendi,
  Detegit ingenio vulnera facta * tuo.
† Hem! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
  Fáxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita: pronuba Juno
  Adfuit, & sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
  Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
  Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
Non erat hîc aries villo spectabilis aureo:
  * Non senis Æetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò (sed me mea fata trahebant)
  Hospita fœmineâ pellere castra manu.
Lemniadésque viros nimium quoque vincere nôrunt:
  Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectóque animóque recepi:
  Hic tibi bísque æstas, bísque cucurrit hyems.
Tertia messis erat, cùm tu dare vela coactus,
  Implêsti lachrymis talia verba tuis:
Abstrahor Hypsipyle: || si dent modò fata recursum; ||
  Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis gravidâ celatur in alvo,
  Vivat; & ejusdem simus uterque parens.
Hactenùs; &, lachrymis in falsa cadentibus ora,
  Cætera te memini non potuisse loqui.
Ultimus è sociis sacram conscendis in * Argo:
  Illa volat, ventus concava vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
  Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit undas:
  Huc feror, & lachrymis ósque sinúsque madent.
Per lachrymas specto: cupidæque faventia menti
  Longiùs assueto lumina nostra vident.

[1] Devicto serpente.
* Suo.
† Heu.
* Nec.
|| Sed.
* Argon.

Addo

Addo preces castas, immixtáque vota timori,
Nunc quoque te salvo persolüenda mihi.
Vota ego persolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet, atque * irâ mixtus abundat amor.
Dona feram templis? vivum quòd Jasona perdo?
Hostia prò damnis concidet ista meis?
Non equidem secura fui: sempérque verebar,
Nè pater Argolicâ sumeret urbe nurum.
Argolicas timui, nocuit mihi Barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoste tuli:
Nec facie meritísque placet; sed carmine movit,
Diráque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem * cursu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos:
Illa refrænat aquas, obliquáque flumina sistit:
Illa loco sylvas, viváque saxa movet;
Per tumulos errat † sparsis discincta capillis.
Certáque de tepidis colligit ossa rogis:
Devovet absentes, simulachráque cerea fingit,
Et miserum tenues in jecur urget acus.
Et quæ nesciérim meliùs. Malè quæritur herbis,
Moribus & formâ conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamóque relictus in uno,
Impavidus somno nocte silente frui?
Scilicet ut tauros, ità te juga ferre coegit:
Quâque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quòd ascribi factis procerúmque tuísque
Se ‖ facit, & titulo conjugis uxor obest.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
Non hæc Æsonides, sed filia * Phasias Æetæ
Aurea Phryxeæ terga revulsit ovis.
Non probat Alcimede mater tua: consule matrem;
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
‖ Illa sibi à Tanais, Scythicæque paludibus undæ
Quærat, & à patria Phasidis usquè virum.
Mobilis Æsonide, vernáque incertior aurâ,
Cur tua polliciti pondere verba carent?

* *Irâ.*
* *Curru.*
† *Passis.*
‖ *Favet.*
* *Phasis.*
‖ Al. *Illa sibi Tanai, Scythiæque paludibus udæ.*

Vir

Vir meus hinc ieras, † cur non meus indè rediſti? — † *Vir.*
Sim reducis conjux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitas, generoſáque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita coronâ
Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos * mihi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti: — * *Tibi.*
Me quoque * jam taleis inter habere potes. — * *Res.*
Nunc etiam peperi: gratare ambobus Iaſon:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque ſum, prolémque gemellam,
Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si quæras cui ſint ſimiles: cognoſceris illis:
Fallere non nôrunt, cætera patris habent.
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas ſæva noverca vias.
Medeam timui: plus eſt Medea novercâ:
Medeæ faciunt ad ſcelus omne manus:
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchíſque ablate venenis,
Diceris Hypſipyles præpoſuiſſe toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, téque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thoanta:
Deſeruit Colchos, me mea Lemnos habet.
Quid * refert, ſcelerata piam ſi vincit, & ipſo — * *Referam.*
Crimine dotata eſt, emeruítque virum.
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iaſon:
† Quælibet iratis ipſe dat arma dolor. — † *Quamlibet.*
Dic agè, ſi ventis (ut oportuit) actus iniquis
Intrâſſes portus túque coméſque meos;
Obviáque exiſſem fœtu || comitata gemello: — || *Comitante.*
(Hiſcere * nónne tibi terra roganda foret) — * *Nempe.*
Quo vultu natos, quo me, ſcelerate, videres?
* Perfide, quo pretio, quâ nece, dignus eras? — * *Perfidiæ pretio quâ nece dignus eras?*
Ipſe quidem per me tutus ſoſpéſque fuiſſes:
Non quia tu dignus, ſed quia mitis ego.

Pelli-

Pellicis ipsa meos implêssem sanguine vultus;
  Quósque veneficiis abstulit illa suis
Medeæ Medea forem. Quòd si quis ab alto
  Justus adest † precibus Juppiter ipse meis;
Quòd gemit Hypsipyle, lecti quoque || succuba nostri
  Mœreat, & leges sentiat ipsa suas.
Utque ego destituor conjux, matérque duorum;
  A totidem natis orba sit, atque viro.
Nec malè parta diu teneat; pejúsque relinquat:
  Exulet, & toto quærat in orbe fugam:
Quàm fratri germana fuit, miseróque parenti
  Filia, tam natis, tam sit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras consumpserit, aëra tentet;
  Erret inops, expes, cæde cruenta suâ.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
  Vivite devoto nuptáque virque toro.

† *Votis.*
|| *Subnuba.*

In Septimam Epistolam

ARGUMENTUM.

Trojâ à Græcis eversâ, Æneas, Anchisæ & Veneris filius, raptis ex incendio secum Penatibus, viginti navibus mare conscendit. Qui tempestate vexatus, magnâ parte maris pererrratâ, in Libyam quidem delatus est: ubi tunc Dido, ut Virgilius finxit, Beli filia, & Sichæi Herculis sacerdotis uxor, ex Tyro urbe profecta, fratris Pigmalionis (qui incautum maritum ob ejus divitias interemerat) & sævitiam & avaritiam fugiens, urbem novam Carthaginem condebat: à qua Æneas, cum sociis liberalissime susceptus, & amatus, cùm ea concubuit. Verùm, cùm Mercurii monitu in Italiam sibi ab oraculo promissam navigare cogeretur, Dido præsentiens (veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio) illum à navigandi proposito revocare, aut saltem differre abitum persuadere tentans, post multas tandem frustrà effusas preces, ad eum moribunda scripsit, quem noverat mortis causam præbuisse.

DIDO ÆNEÆ.

† Accipe, Dardanide, moriturae carmen Elisæ:
  Quæ legis, à nobis ultima verba legis.
SIC, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
  Ad vada Mæandri concinit albus olor:
Nec, quia te nostrâ sperem prece posse moveri,
  Alloquor; adverso vovimus ista Deo.

† *Hi duo versus nothi habentur.*

Sed

Sed meriti famam, corpúſque, animúmque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leve eſt.
Certus es ire tamen, miſeràmque relinquere Dido:
Atque iidem venti vela fidémque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia: nec ſceptro tradita ſumma tuo.
Facta fugis, [1] facienda petis: quærenda per orbem
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non † natis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, & altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ſi veniant, nec te tua vota morentur;
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ ſulphure tedæ;
Ut pia fumoſis addita thura * rogis.
‖ Æneas oculis ſemper vigilantibus hæret,
Æneamque animo nóxque diéſque refert.
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera ſurdus,
Et quo, ſi non ſim ſtulta, carere velim.
Non tamen Ænean, quamvis malè cogitet, odi:
Sed, queror infidum; queſtaque, pejus amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater amor, caſtris militat ille tuis.
[2] Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare,
Materiam curæ * præbuit ille meæ.
Fallor, & ipſa mihi falſo jactatur imago:
Matris ab ingenio diſſidet ille ſuæ.
Te lapis. & montes, innataque rupibus altis
Robora, te ſævæ progenuera feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis,
Quò tamen adverſis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obſtat hyems: hyemis mihi gratia proſit:
Auſpice ut everſas concitet Eurus aquas.

[1] Fugienda.

† *Notis.*

* *Fosis.*

‖ Al. *Æneas oculis vigilantis ſemper inhæret.*

[2] Aut ego quem cœpi (neque enim dedigner) amare, Materiam, &c.

* *Prabeat.*

Quod tibi malueram, sine me debere procellis,
Justior est animo ventus & unda tuo.
[1] Quamvis merearis iniquè. — Non ego sum tanti ([1] quòd non mediteris iniquè)
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, & constantia magno,
† *Careas.* — Si dum me † fugias, est tibi vile mori.
Jam venti ponent, stratáque æqualiter unda,
* *Cæruleus.* — * Cæruleis Triton per mare curret equis;
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
Et, nisi duritiâ robora vincis, eris.
[2] *scil.* faceres. — [2] Quid, si nescires insana quid æquora possent?
[3] Tam. — Expertæ toties [3] jam malè credis aquæ?
Ut Pelago suadente etiam retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus;
‖ *Amoris.* — Præcipuè cum læsus Amor: quia mater ‖ amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
* *Perdam.* — Perdita ne * peream timeo [4] noceámve nocenti,
[4] Noceámque. — Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor: sic te melius quam funere perdam:
Tu potiùs lethi causa ferêre mei.
Finge (age) te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude coacta mori:
Conjugis ante oculos deceptæ stabit Imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite, dices,
[5] pro Putabis. — Quæque cadent, in te fulmina missa [5] putes.
Da breve sævitiæ spatium pelagique, tuæque:
Grande moræ pretium, tuta futura via est.
[6] *Parcatur.* — Néc mihi † tu parcas, puero parcatur Iulo:
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid dii meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Presserunt humeros sacra paterque tuos;

Omnia

Omnia mentiris; || neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis, primáque plector ego.
Si quæras ubi sit formosi mater Iuli;
Occidit, à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas, at me [1] movêre merentem:
Illa minor culpâ pœna futura meâ est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent:
Per mare, per terras septima jactat Hyems.
Fluctibus ejectum tutâ statione recepi;
Vixque bene audito nomina regna dedi:
His tamen officiis utinam contenta fuissem!
Et mihi concubitûs fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, quâ nos declive sub antrum
Cærulæus subitis compulit imber aquis.
Audîeram * voces; Nymphas ululâsse putavi.
Eumenides fatis signa dedere meis.
[2] Exige læse pudor pœnas violate [3] Sichæi,
Ad † quem (me miseram!) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde [4] Sychæus;
[5] Oppositæ frondes velleraque alba tegunt:
Hinc ego me sensi noto quater ore citari,
Ipse sono tenui dixit, Elisa, veni.
|| Nulla mora est, venio quondam tibi debita conjux:
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
[6] Da veniam culpæ, decepit idoneus auctor;
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniorque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri ritè dedêre viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit antè, tenor.
Occidit [7] internas conjux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia frater habet:
Exul agor, cineresque viri, patriámque relinquo,
Et feror in duras hoste sequente vias.
Applicor ignotis: fratríque elapsa, fretoque,
Quod tibi donavi perfide littus emo.

|| Nec.
[1] Novêre.
* Vocem.
[2] Exige pœnas Sichæi, i. *Sume de me pœnas, quas Sichæus deberet exigere.*
[3] Sichæo.
† *Quas.*
[4] *i.* Sichæi statua.
[5] Appositæ.
|| Nulla mora est; Venio, venio tibi debita conjux:
[6] Sichæum alloquitur.
[7] In terras.

Urbem constitui, latéque patentia fixi
Mœnia: finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina & fœmina tentor:
Vixque rudes portas urbis, & arma paro.
Mille procis placui, [1] qui in me coiêre querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Quid dubitas vinctam Getulo tradere Hiarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater, cujus manus impia poscit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
[2] Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas:
Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
Forsitan & gravidam Didô, scelerate, [3] relinquis;
Parsque [4] tui latitat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans;
Et nondum nati funeris autor eris.
Cúmque parente suâ frater morietur Iuli:
[5] Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus: vellem vetuisset adire;
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe [6] deo, ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo quanta fuere forent.
Non patriam Simoënta petis, sed Tybridis undas:
Nempe ut pervenias quô cupis, hospes eris.
[7] Utque latet, [*] refugitque tuas abstrusa carinas;
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos populos potius in dotem ambage [8] remotâ,
Accipe, & advectas Pigmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer feliciùs urbem.
Inque loco regis [9] sceptra sacrata tene.
Si tibi mens avida est belli, si quærit Iulus,
Unde suo partus Marte triumphus eat:
Quem superet, nè quid desit, præbebimus hostem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.

[1] Qui me coiêre querentes.
[2] Apostrophe ad Æneam.
[3] Relinquas.
[4] Lateat.
[5] Pœna una, *i.* Mors una.
[6] *scil.* Apolline.
[7] Usque.
[*] *Vitatque.*
[8] Remissa.
[9] Sceptraque sacra.

Tu

Tu modò per || patrem, fraternáque tela sagittas, || *Matrem.*
Pérque fugæ comites, Dardana sacra, Deos;
(Sic [1] superent quoscúnque tua de gente reportas, [1] *i.* Vincant.
Mars ferus & damni sit * modus † ille tui. * i. *Finis.*
Ascaniúsque suos feliciter impleat annos, † *Ille Mars*, i. illud bellum, *sc.* Trojanum.
Et senis Anchisæ moliter ossa cubent:)
Parce, precor, domui, quæ se tibi trahit habendam,
Quod crimen dicis præter [2] amasse meum? [2] Amare.
Non ego sum Phthias magníque oriunda Mycenis,
Nec steterant * in te virque patérque meus. * i. *Contra te.*
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt, Afrum † tangentia littus: † *Frangentia.*
Temporibus certis dántque negántque viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbasa ventis:
Nunc levis [3] ejectam continet [4] alga ratem. [3] *i.* Ad littus subductam.
Tempus ut observem, manda mihi: [5] certiùs ibis: [4] Herba maris, quæ in tempesta te tollitur super undas, & naves.
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt: laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & siqua tibi debebimus ultra: [5] Serius.
Pro spe conjugii tempora parva peto. [6] Hypallage, *dum usus temperat amorem.*
Dum freta mitescunt, & [6] amor dum temperat usum,
Fortiter || ediscam tristia posse pati. || *Edisco.*
Sin minus, est animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias utinam, quæ sit scribentis imago:
Scribimus, & gremio Troicus ensis adest.
Pérque genas lacrymæ strictum labuntur in ensem,
Qui jam pro lachrymis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro?
Instruis impensa nostra sepulchra brevi.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
[7] Ille locus sævi vulnus amoris habet. [7] *i.* Pectus meum.
Anna soror, soror Anna meæ malè conscia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar Elisa [8] Sichæi: [8] *scil.* Uxor.
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:

Præbuit Æneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa suâ Dido concidit usa manu.

In Octavam Epistolam
ARGUMENTUM.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno, cui domum commendârat Menelaus, dum iret ad Trojam, Oresti, Agamemnonis & Clytemnestræ filio, desponsata est. Quam etiam Menelaus, hujusce rei inscius, Pyrrho, Achillis filio, promisit: qui tandem à bello Trojano reversus Hermionem rapuit. Sed cum Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clam per nuncium monuit, facile se posse à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidem est assecuta. Nam Orestes post Ægisthi matrisque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recepit.

HERMIONE ORESTI.

Alloquor Hermione nuper [1]fratremque virumq;
Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus [2]Achilleides, animosus [3]imagine patris,
Inclusam contra jusque piumque tenet.
Quòd potui, renui, nè non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuere manus.
Quid facis, Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomine Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius captâ Lacedæmone serva tulissem,
Si raperet Grajas barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaia victrix,
Cùm Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
An siquis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feres? raptâ conjuge, lentus eris?
Sit [4]socer exemplo, nuptæ repetitor ademptæ:
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vacua stertisset in aula,
Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit.
Non tu mille rates, sinuosaque vela parabis,
Nec * numerum Danai militis: ipse veni.

[1] Patruelem.
[2] Achillides.
[3] Ad exemplum patris.
[4] Menelaus socer tuus.
* Al. Numeros.

Sic

Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito
Aspera pro charo bella tulisse [1] toro. (est
Quid, quod avus nobis idem Pelopeius Atreus?
Et si non esses vir mihi, [2] frater eras.
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis autor, & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater [3] Æacidæ promiserat, inscius acti:
Plus quoque prior est ordine, [4] possit avus.
Cùm tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat:
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis [5] præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero concedat amorem:
Proderit exemplo [6] mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patris sine fine superbiat actis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
[7] Tantalides omnes, ipsumque regebat Achillem:
Hic pars Militiæ; dux erat ille ducum.
Tu quoq; habes proavum Pelopem, Pelopisq; paren-
Si melius numeres, à Jove quintus eris. (tem.
Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti:
Sed tu quid faceres? induit ille [8] pater.
Materiâ vellem fortis meliore fuisses!
Non lecta est operi, sed data causa, tuo.
Hanc tamen implesti: juguloque Ægisthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudémque in crimina vertit;
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor, & ora mihi pariter cum mente tumescunt,
Pectoráque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coràm quicquámne objecit Oresti?
Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest.
Flere licet: flendo certè diffundimus iram,
Pérque sinus lachrymæ fluminis instar eunt.

[1] i. Conjuge.
[2] i. Patruelis.
[3] i. Pyrrho.
[4] Posset.
[5] i Cupidinis alati.
[6] Scil. Mea, i. Helena.
[7] i. Agamemnon.
[8] Patrem.

Has semper solas habeo sempérque profundo;
 Ument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fato quòd nostros errat in annos:
 Tantalides matres apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
 Nec querar in plumis delituisse Jovem.
Quâ duo porrectus longè freta * distinet isthmus,
 Vecta peregrinis Hippodamia rotis:
Castori † Amyclæo, & Amyclæo Polluci
 Reddita Mopsopiâ Tyndaris urbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,
 Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen: omnia luctûs,
 Omnia soliciti plena timoris erant.
Flebat avus, [1] flebátque soror, fratrésque gemelli:
 Orabat superos Læda, suumque Jovem:
Ipsa ego non longos etiam tunc scissa capillos,
 Clamabam, Sine me, me sine, mater, abis?
Nam ‖ conjux aberat. Ne non Pelopeia credar,
 Ecce * Neoptulemo præda parata fui.
Pelides utinam vitâsset Apollinis arcus:
 Damnaret nati facta proterva ‖ parens.
Nec † quondam placuit, nec nunc placuisset Achilli,
 Abductâ viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cœlestes injuria fecit iniquos?
 Quódve mihi miseræ sydus obesse querar?
Parva meâ sine matre fui, pater arma gerebat:
 Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
 Incerto dictas ore puella tuli:
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis;
 Non sedi gremio sarcina grata tuo:
Non cultûs tibi cura mei: nec pacta marito
 Intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor)
 Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen esse Helenam, quòd eras pulcherrima, sensi:
 Ipsa requirebas quæ tua nata foret.

* i. *Separat.*

† *Qui est ex Amyclis, Peloponnesi civitate. In hoc versu reperitur spondæus in quinto loco: & in primâ syllabâ tertii pedis vocalis nec eliditur nec corripitur sequente vocali.*

[1] Al. Phœbéque.

‖ Scil. *Matris meæ,* i. *Menelaus.*

* *Pyrrho, qui ad bellum ductus est adolescentulus.*

‖ Al. *Pater.*

† *Cum abductâ Briseide ipse flevit.*

Pars

Pars hæc *una mihi conjux bene cessit Orestes :
Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam, reduce, & victore parente :
† Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix || liberiore malo :
Nox ubi me thalamis ululantem,& acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuique toro ;
Pro somno lachrymis oculi funguntur obortis :
Quaque licet fugio, sicut ab hoste, virum.
Sæpe malis stupeo ; rerúmque oblita, locique,
Ignara tetigi * Scyria membra manu.
Utque nefas sensi, malè corpora tacta relinquo :
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemii pro nomine nomen Orestis
Exit, & errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix † juro, || generisque parentem,
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit ;
Per patris ossa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quod se sub tumulo fortiter ulta jacent :
Aut ego * præmoriar, primóque extinguar in ævo ;
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

* i. *Sola.*

† *Et minus à nobis diruta Troja fuit.*

|| i. *Mitiore, & me minùs urgente.*

* i. *Membra Pyrrhi, qui natus est in Scyro insula.*

† *Oro.*

|| i *Jovem, patrem Tantali.*

* i. *Moriar ante tempus.*

In Nonam Epistolam
ARGUMENTUM.

Herculem Jupiter ex Alcumena sub forma Amphitryonis mariti oppressâ, tribus noctibus in unam junctis genuit : quem Eurystheus, rex Mycenarum, Junonis astutiâ, ut sic ille periret, ad arduos labores incitavit. Sed, cùm robore corporeo atque ingenio valeret, semper victor evasit. Inter quos Acheloum Etoliæ fluvium, in varias sese vertentem figuras ob Deianiræ conjugium, in taurum tandem conversum, debellavit. Et profectò, quamvis reliqua monstra viriliter superaverit, amori muliebri succubuit. Nam cùm Eurytus, rex Oechaliæ, Iolen filiam illi promissam denegâsset, urbe captâ, & Euryto occiso, Iolen obtinuit : cujus amore ita cæcatus est, ut eâ jubente, leonis spolium & clavam deposuerit : & quod turpius est, inter Ioles pedissequas cultu fœmineo indutus, nere non erubuerit : Et denique quicquid prius sub Omphale, Lydiæ reginâ, ex quâ genuerat Lamum, toleraverat, sub Iole perpessus est. Cùm igitur Deianira Oenei, regis Calydonis, filia, ejus uxor, illum tam illecebri amore captum rescivisset, ex voluntate adversariorum factum vituperans, ad eum scripsit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa ipsius priora facinora : ut com-

paratione

paratione infamiam apertiorem faciat. Sed cùm inter scribendum accepisset nuncium de Herculis calamitate, ob vestem Nessi Centauri sanguine intoxicatam à se missam, in qua vim revocandi ab alienis amoribus inesse credebat (id enim Nessus illi in trajectu Eveni fluvii suaserat, cùm ab Hercule sagittâ Lernæo veneno infectâ confossus esset) gravissimo dolore compressa, facinus suum purgando, ut non ultro, sed ut illum in sui amore retineret, fecisse videatur, de suspendio deliberat.

DEIANIRA HERCULI.

[1] Mittor ad Alciden â conjuge, conscia mentis
 Littera, si conjux Deianira tua est.
GRatulor Oechaliam [2] titulis accedere [3] nostris:
 Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subitò pervenit in urbes
 Decolor, & factis inficienda tuis:
Quem nunquam Juno, seriésque immensa laborum
 Fregerit, huic Iolen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurystheus; velit hoc germana Tonantis:
 Lætáque sit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille velit, cui nox (si creditur) una
 Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus: illa premendo
 [4] Sustulit: hæc humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
 Quà latam [5] Nereus cœrulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi se tota æquora debent:
 Implêsti meritis Solis [6] utramque domum.
Quod te laturum est, cœlum priùs ipse tulisti:
 Hercule supposito sydera [7] fulsit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quæsita pudori,
 Si cumulas stupri facta priora [8] notâ?
Téne ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
 Cùm tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpisti meliùs, quàm desinis: ultima primis
 Cedunt: dissimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non [9] Sthenelius hostis,
 Non potuit Juno vincere, vincit amor.
At bene nupta feror, quia nominor Herculis uxor:
 Sítque socer, [10] rapidis qui tonat altus equis.

[1] Hi duo versus nothi habentur.
[2] i. Victoriis & laudibus; nostris autem dixit, quia laudes mariti etiam suas existimat.
[3] Vestris ex recensione Heins.
[4] i. Exaltavit.
[5] Oceanus: posuit enim deum pro mari.
[6] i. Orientem & occidentem.
[7] i. Sustentavit.
[8] i. Maculâ.
[9] i. Eurystheus Stheneli filius
[10] Periphrasis Jovis, cui fulgura assignantur.

Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge [1] nupta [2] minor.
Non honor est, sed onus, [3] species læsura ferentem:
Siqua voles aptè nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, & conjuge notior hospes,
Monstráque terribiles persequitúrque feras.
Ipsa, domo viduâ, votis [4] operata pudicis
Torqueor, infesto nè vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprósque, avidósque leones
Jactor: & hæsuros cerno per ossa canes.
Me pecudum fibræ, simulachráque inania somni,
Ominàque arcanâ nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Spéque timor dubiâ, spésque timore cadit.
Mater abest: queritúrque Deo placuisse potenti.
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest:
Arbiter Eurystheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis: iráque longa Deæ est.
Hæc * mihi ferre parùm: peregrinos addis amores;
Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni Nympha, tuos.
Non tibi crimen erunt * Teuthrantia turba sorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Una recens crimen præfertur † adultera nobis,
Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in iisdem,
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
Illo, cui cœlum sarcina parva fuit;
Non puduit forteis auro cohibere lacertos:
Et ‖ solidis gemmas apposuisse * toris.
Nempe sub his animam † pestis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Ausus es hirsutos mitrâ redimire capillos:
Aptior Herculeæ ‖ populus alba comæ.
Nec te * Mæoniâ, lascivæ more puellæ,
Incingi zonâ dedecuisse putas.

Non

[1] *i.* Uxor.
[2] *i.* Inferior conditione generis & fortunæ.
[3] *i.* Dignitas.
[4] *i.* Sacrificans, nam *Operari* est cum summa veneratione sacrificiis litare.

* *Me.*

* i. *Quinquaginta filiæ Thespii, Teuthrantis filii, ab Hercule compressæ.*
† i. *Omphale.*

‖ *Fortibus.*
* i. *Brachiis.*
† i. *Leo Nemeæus.*

‖ i. *Corona populea.*
* Mæonia zona, *i. Zonâ ipsius Omphales.*

† i. *Crudelis.*

Non tibi succurrit † crudi Diomedis imago,
Efferus humanâ qui dape pavit equos.
Si te vidisset cultu Busiris in isto,
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo:
Ne pigeat molli succubuisse viro.

‖ *Mæonias inter.*

‖ Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Diceris, & Dominæ pertimuisse minas.

* *Fugas.*

Non * pudet Alcide victricem mille laborum,
Rasilibus calathis imposuisse manum:
Crassáque robusto deducis pollice fila:
Æquáque formosæ pensa rependis heræ.
An quoties, digitis dum torques stamina duris,
Prævalidæ fusos † comminuere manus?

† i. *Fregere.*
* *Crederis.*

* Diceris infelix scuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximiis pompis prœconia summa triumphi,
Factáque narrabas dissimulanda tibi:

‖ *Infantem & caudis involuisse manum.*

Scilicet immanes elisos faucibus hydros
‖ Infantem & nudâ dilacerâsse manu:
Ut Tegæus aper cupressifero Erymantho
Incubat, & vasto pondere lædit humum;
Non tibi [1] Threiciis affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigiúmque triplex; armenti dives Iberi
Geryones, quamvis in tribus unus erat:
Inque canes totidem trunco digestus ab uno,
Cerberus implicitis angue minante comis:
Quæque [2] redundabat fœcundo vulnere serpens
Fertilis, & damnis ditior ipse suis.
* [3] Quodq; inter lævúmq; latus, lævúmq; lacertum.
* Prægrave compressa fauce pependit onus:
Et, malè confisum pedibus formáque bimembri,
Pulsum Thessalicis [4] agmen equestre jugis:
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoque [5] nympha tuis ornavit Jardanis armis:
Et tulit è capto nota trophæa viro.

[1] Diomedes Thraciæ rex capita hospitum, quos apponebat equis devorandos postibus affigebat.
[2] i. Abundat, & validior efficiebatur
* *Quique.*
[3] Antæum intelligit, inter lacertos Herculis suffocatum.
* *Pergrave.*
[4] Centauros intelligit, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.
[5] i. Omphales Jardani filia.

I nunc,

I nunc, tolle animos, & fortia * facta recense:
Quod tu non esses jure, vir illa fuit:
Quâ tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere majus erat.
Illi [1] procedit rerum mensura tuarum:
Cede bonis: hæres laudis amica tuæ est.
O pudor: hirsuti costas exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris; & nescis: non sunt spolia ista leonis,
Sed tua: túque feræ victor es, illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lanâ vix satis apta colum.
Instruxítque manum clavâ domitrice ferarum:
Vidit & in speculo conjugis arma sui.
Hæc * tamen audieram; licuit non credere famæ;
En venit ad sensus mollis ab aure dolor:
Ante meos oculos adducitur [2] advena [2] pellex:
Nec mihi, quæ patior dissimulare licet.
Non sinis averti; mediam captiva per urbem
Invitis oculis aspicienda venit.
Non venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos;
Ingreditur latè * multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygiâ tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo † sublimis; ut, Hercule victo,
Oechaliam vivo [3] stare parente putes.
|| Forsitan, expulsâ Ætolide Deianirâ,
Nomine deposito pellicis, uxor erit.
[4] Eurytidósque Ioles, atque insani Alcidæ
Turpia famosus corpora jungit Hymen.
Mens fugit [5] admonitu frigúsque perambulat artus,
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amâsti:
Nè pigeat, pugnæ [6] bis tibi causa fui.
Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncáque limosa tempora mersit aquâ.
[7] Semivir occubuit vi, Lerniferóque veneno,
Nessus, & infecit sanguis equinus aquas.

* *Gesta.*

[1] Ad Omphales laudem accedit.

* *Tantùm.*

[2] *i.* Iole.

* *Sublato.*

† *Sublime.*

[3] *I.* Esse in statu suo.

|| *Ordo est.* Forsitan, Deianirâ Ætolide, *id est*, Ætoliâ, (*nam Deianira ex Ætoliâ fuit*) expulsâ, *Iole*, nomine pellices deposito, eris uxor *tua.*

[4] Habet hic versus spondæum in quinto loco, neq; vocalis, sequente vocali, eliditur.

[5] *i.* Recordatione hujus facti.

[6] Semel adversus Acheloum, & iterum adversus Nessum.

[7] Centaurus, qui ex inferiore parte erat equus, ex superiore vir. *Ed. Heins.* autem sic leg. *Semivir occubuit in letifero Eveno Nessus.*

Sed

Sed quid ego hæc refero? scribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ tabe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quò me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deianira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oeta?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar? conjugii mors mea pignus erit.
Tu quoque cognosces [1] in me Meleagre sororem:
Impia quid dubitas Deianira mori?
Heu devota domus! solio sedet * [2] Agrius alto:
Oenea [3] desertum nuda senecta premit;
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris;
[4] Alter fatali vivus in igne fuit.
Exegit ferrum sua per præcordia mater;
Impia quid dubitas Deianira mori?
Deprecor hoc unum per jura sacerrima lecti,
Nè videar thalamis insidiata tuis,
Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus;
Hic, dixit, vires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo misi tibi texta veneno;
Impia quid dubitas Deianira mori?
Jamque vale seniórque pater, germanáque Gorge,
Et patria, & patriæ, [5] frater adempte, * meæ.
Et tu lux oculis hodierna novissima nostris,
Vírque (sed [6] ô possis!) & [7] puer Hylle vale.

[1] *i.* In morte mea: nam sicut tu propter amorem Atalantæ mortuus es, ita ego propter amorem Herculis moriar.
[2] Qui post dispersam Oenei domum Ætoliæ regnum occupavit.
* *Acrior alto.*
[3] *i.* A filiis derelictum.
[4] *i.* Meleager.
[5] *i.* Tydeu, qui exul es.
* *Tuæ.*
[6] *i.* Utinam posses *scil.* valere.
[7] *i.* Fili Hyllei

In Decimam Epistolam

ARGUMENTUM.

Minos Jovis & Europæ filius, Cretensis rex ob Androgeum filium ab Atheniensibus dolosè occisum, illos tandem post acria bella coegit, ut sibi pœnas penderent, & quidem quotannis pueros septem, & totidem virgines mitterent, ut Minotauro, quem arte Dædali Pasiphae ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Atheniensibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cùm verò sors Theseo contigisset, ab Ariadne edoctus est quonam pacto, interfecto Minotauro, ex labyrinthi ambagibus egrederetur, Erra-bunda regens tenui vestigia filo, *ut ait Catullus. Theseus autem Cretâ cum Ariadne & Phædrâ discedens, in Naxon insulam delatus est, ubi à Baccho monitus est, ut Ariadnen relinqueret: qui Dei timore perculsus dum altissimo somno pressam animadverteret, puellam dimisit. Quamprimum igitur*

ut expergefacta est hanc Epistolam scripsit: in qua de crudelitate & duritiâ Thesei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eumque post multas lamentationes & querelas rogat, ut navem ad eam flectat.

ARIADNE THESEO.

[1] Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theseu,
Vivit: & hæc æquâ mente tulisse velis.
Mitius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quàm tibi pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theseu, tibi littore mitto,
Unde tuam sine me vela tulêre ratem:
In quo me somnúsque meus malè prodidit & tu,
(Proh facinus!) somnis insidiate meis.
Tempus erat vitreâ quo primùm terra pruinâ
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves;
Incertum vigilans, à somno languida, movi
Thesea prensuras [2] semisopita manus.
Nullus erat: referóque manus; iterúmque retento,
Pérque torum moveo brachia; nullus erat.
Excussêre metus somnum; conterrita surgo;
Membráque sunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis;
Utque erat è somno turbida, rupta coma est.
Luna fuit; specto, si quid, nisi littora cernam:
Quod videant oculi, nil nisi littus habent.
Nunc huc, nunc illuc, & utroque sine ordine curro;
Alta puellares tardat arena pedes.
Intereà toto clamanti littore, Theseu,
Reddebant nomen concava saxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat;
[3] Ille locus miseræ ferre volebat opem.
Mons fuit; apparent frutices in vertice rari;
Nunc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Ascendo; vires animus dabat; atque ita latè
Æquora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
Vidi præcipiti carbasa tensa Noto.
Aut vidi, aut certè [4] cùm me vidisse putarem,
Frigidior glacie, semianimísque fui.

[1] Hi duo versus subdititii habentur.

[2] Semisepulta.

[3] Ipse.

[4] Quia me vidisse putarem.

Nec

Nec languere diu patitur dolor; excitor illo;
Excitor, & summâ Thesea voce voco.
Quò fugis? exclamo; scelerate revertere Theseu;
Flecte ratem; numerum non habet illa suum.
Hæc ego, quod voci deerat, plangore replebam;
Verbera cum verbis [1] mixta fuêre meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Jactatæ latè signa dedêre manus;
Candidáque imposui longè velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jámque oculis ereptus eras; tum denique flevi;
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potiùs facerent, quam me mea lumina flerent,
Postquam desieram vela videre tua?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab * Ogygio concita Baccha * Deo:
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi;
Quámque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ possum, pro te vestigia tango;
Stratáque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo; lacrymísque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo; redde duos.
Venimus huc ambo; cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule major ubi est?
Quid faciam? quò sola ferar? vacat insula cultu;
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: navita nusquam,
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitésque mihi, ventósque, ratémque;
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar,
Temperet ut ventos Æolus exul ero.
Non ego te Crete † centum digesta per † urbes
Aspiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus justo regnata || parenti,
Prodita sunt facto nomina chara meo.

[1] Mista.

* * i. *Baccho Thebano. Nam Ogyges rex fuit Thebanorum: Bacchus autem ex Semele filio Cadmi, qui Thebas condidit, natus est.*

† † *Habebat olim Creta centum urbes: unde* Hecatompolis *appellatur.*

|| *Parente.*

Cùm

Cùm tibi, nè victus tecto morerêre recurvo,
  Quæ regerent passus, pro duce fila dedi;
* Tu mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,
  Te fore, dum nostrûm vivet uterque, meam.
Vivimus: & non sum, Theseu, tua; si modo vivis,
  Fœmina, perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem † mactâsses, improbe, clavâ!
  Esset, quam dederas morte || sepulta fides.
Nunc ego, non tantùm, quæ sum passura, recordor:
  Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
  Mórsque minus pœnæ, quam mora mortis, habet.
Jamjam venturos aut hâc, aut suspicor illâc,
  Qui lanient avido viscera dente, lupos.
Forsitan & fulvos tellus alat ista leones:
  Quis scit, an hæc sævas insula tigres habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
  Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantùm nè relegar durâ captiva catenâ,
  Néve traham servâ grandia pensâ manu:
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi;
  Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectáque littora vidi:
  Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum restabat: timeo simulachra deorum,
  Destituor rapidis præda cibúsque feris.
Sive colunt, habitántque viri, diffidimus illis:
  Externos didici læsa timere viros.
Viveret * Androgeos utinam, nec † fata luisses;
  Impia funeribus Cecropi terra tuis:
Nec tua mactâsset nodoso stipite, Theseu,
  || Ardua * parte virum dextera, † parte bovem;
Nec tibi, quæ reditus monstrarent, fila dedissem,
  Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
  Stratáque Creteam bellua stravit humum:
Non poterant figi præcordia ferrea * cornu;
  Ut te non tegeres, pectore tutus eras.

* *Cùm.*

† *i. Utinam mactâsses.*
|| *Soluta.*

* *Est Nominativus Atticus cujus ultima syllaba longa est, quia ejus vocalis est ω.*
† *Facta.*
|| Dextra tua ardua, *i. in altum sublata, ad inferendum majorem ictum.*
* scil. *una.*
† scil. *alterâ.*
* scil. *Minotauri.*

Illic tu silices, illic adamanta tulisti :
Illic qui silices Thesea vincat habes.
Crudeles somni, quid me tenuistis inertem ?
At semel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiúmque parati,
Fluminàque in lachrymas officiosa meas :
Dextera crudelis, quæ me fratrémque necavit :
Et data poscenti nomen inane fides.
In me jurârunt somnus, ventúsque, fidésque :
Prodita sum causis una puella tribus.
Ergo ego nec ‖ lachrymas matris moritura videbo ;
Nec mea qui digitis lumina condat, erit :
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
Nec positos artus unget amica manus :
Ossa [1] super stabunt volucres inhumata marinæ :
Hæc sunt officiis digna sepulchra meis.
Ibis Cecropios portus, patriâque receptus,
Cùm steteris ‖ turbæ celsus honore tuæ,
Et benè narrâris letum taurique virique,
Sectáque per dubias saxea tecta vias ;
Me quoque narrato solam tellure relictam :
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Ægeus, nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius : autores saxa, fretúmque tui :
Dii facerent, ut me summâ de puppe videres !
Movisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed, quâ potes, aspice mente
Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis † more capillos :
Et tunicas lachrymis, sicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulsæ segetes [2] Aquilonibus, horret :
Litteráque [3] articulo [4] pressa [3] tremente [5] labat.
Non te per meritum, quoniam malè cessit, adoro :
Debita sit facto gratia nulla meo :
Sed nec pœna quidem : si non ego causa salutis ;
Non tamen est cur tu sis mihi causa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
Infelix tendo trans freta longa manus.

‖ *Matris lachrymas.*

[1] Superstabunt.

‖ *Urbis celsus in arce tuæ.*

† *In ore.*

[2] i. Ventis. Species pro genere.
[3] i. Digitis trementibus. Synecdoche.
[4] i. Signata, & scripta.
[5] i. Vacillat, seu non habet rectum ordinem.

Hos

Hos tibi, qui [6] superant, ostendo mœsta capillos: [6] *i.* Supersunt.
Per lachrymas oro, quas tua facta movent;
Flecte ratem, Theseu; versóque relabere vento:
Si prius occidero, tu tamen ossa [7] feres. [7] *i.* Efferes & sepelies.

In Undecimam Epistolam
ARGUMENTUM.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cùm turpiter se amarent, & consanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent, Canace filium peperit: quem dum clàm è regia per nutricem emitteret, ut aleretur; infelix infans suo vagitu se avo prodidit; qui filiorum incensus scelere, innocuum infantem jussit canibus exponi; &, per satellitem Canacæ gladium misit, quo illa pro meritis uteretur: quo se interfecisse creditur. Sed priusquam moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici aufugerat, hac epistolà casum suum exponit, precaturque ut expositi infantis ossa legat & unà cum suis urnà componat.

CANACE MACAREO.

† Æolis Æolidæ, quam non habet ipsa, salutem
Mittit, & armata verba notata manu.
SIqua tamen cæcis errabunt scripta lituris,
Oblitus à dominæ cæde [1] libellus erit.
Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum:
Et jacet in gremio charta [2] * soluta meo.
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago;
Sic videor duro posse placere patri.
[3] Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset,
[4] Autorísque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est multóque suis truculentior Euris,
Spectaret siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sævis vivere ventis;
Ingenio * populi convenit ille * sui.
Ille noto, Zephyróque, & Sythonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu ventis, tumidæ non imperat iræ,
Possidet & vitiis regna minora suis.
Quid juvat [5] admotam per avorum nomina [5] cœlo,
Inter cognatos posse referre Jovem?
Num minùs infestam funebria munera ferrum
Fœminea teneo, non mea tela, manu?

† Hi duo versus à nonnullis pro adulteratis habentur.
[1] Epistola.
[2] *i.* Aperta, vel potiùs finita.
* *Notata*
[3] *Scil.* pater.
[4] *Scil.* patris qui est autor & causa mortis meæ.
* i *Ventorum.*
[5] *i.* Cognatam cœlestibus.

Commisit. O Utinam, Macareu, quæ nos * conjunxit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plùs me, frater, quam frater, amâsti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui; qualémque audire solebam,
1 Cupidinem significat. Nescio quem sensi corde tepente [1] Deum.
Fugerat ore color, macies [2] * adduxerat artus;
2 *i.* Contraxerat. * *Obduxerat.* Sumebant minimos ora coacta cibos.
3 *i.* Anni instar. Nec somni faciles, & nox erat [3] annua nobis;
Et gemitum nullo læsa dolore dabam;
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam;
Nec nôram, quid amans esset; at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas;
Erubui, gremióque pudor dejecit ocellos;
Hæc satis in tacitâ signa fatentis erant.
Jámque tumescebant vitiati pondera ventris;
4 *i.* Occultum: vel furto, *i.* stupro conceptum. Ægraque [4] furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci supposuítque manu;
Ut penitus nostris (hoc te celavimus unum)
Visceribus crescens excuteretur onus?
* *Ab.* * At nimium vivax admotis restitit infans
Artibus; & tectus tutus ab hoste fuit.
Jam novies erat orta soror pulcherrima Phœbi
5 *i.* Decima. 6 *i.* Lucem ferentes. * *Vehebat*, al. *movebat.* [5] Denáque [6] luciferos Luna * premebat equos;
Nescia quæ faceret subitos mihi causa dolores,
Et rudis ad partus, & nova miles, eram.
Nec tenui vocem; Quid (ait) tua crimina prodis?
Oráque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
Sed timor, & nutrix, & pudor ipse, vetant.
7 Contineo. [7] Continuò gemitus, elapsáque verba reprendo,
Et cogor lachrymas combibere ipsa meas.
Mors erat antè oculos, & opem Lucina negabat;
Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat;
Quum supèr incumbens scissâ tunicâque comâque;
Pressa refovisti pectora nostra tuis;

Et

Et mihi, Vive soror, soror ô charissima, dixti,
Vive; nec unius corpore perde duos;
Spes bona dat vires; fratri nam nupta futura es;
Illius de quo mater [1] es, uxor eris. [1] Et uxor.
[2] Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi; [2] Scil. ut videbar mihi.
Et positum est uteri crimen, onúsque mei.
Quid tibi gratatis? mediâ sedet Æolus aulâ:
Crimina sunt oculis surripienda patris.
|| Frondibus infantem, ramísque albentis olivæ, || Frugibus.
Et levibus vittis sedula celat anus:
Fictáque sacra facit, dicítque precantia verba:
Dat populus sacris, dat pater ipse viam.
Jam prope limen erat: [3] patrias vagitus ad aures [3] i. Paternas.
Venit, & indicio proditur ille suo.
Eripit infantem, mentitáque sacra revelat
Æolus: insanâ regia voce sonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cum stringitur aurâ,
Ut quatitur tepido fraxina virga Noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit, & nostrum vulgat clamore pudorem:
Et vix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil præter lachrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jámque dari parvum canibúsque avibúsque nepotem
Jusserat, in solis destituíque locis.
Vagitus dedit ille miser: sensisse putares:
Quáque suum poterat voce rogabat avum:
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse,
(Nam potes ex animo colligere ipse tuo)
Cùm mea me coram sylvas inimicus in altas
[4] Viscera montanis ferret edenda lupis? [4] i. Filium meum.
Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contigit inque meas unguibus ire genas. [5] i. Paternus.
Intereà [5] patrius vultu mœrente satelles [6] Sunt verba satellitis ad Canacem.
Venit, & indignos edidit ore sonos;
[6] Æolus hunc ensem mittit tibi. (tradidit ensem) [7] Scil. tuo i. ex eo quod fecisti.
Et jubet ex [7] merito scire quod iste velit.

[1] Sunt verba Canaces ad satellitem.
[2] *i.* Gladium à patre missum.
[3] Apostrophe ad patrem.
[4] *i.* Celeri. Consequens ponitur pro antecedente. nam ex turbatione & metu fit aliquis celer.
* i. *Meliore sorte vel fortunatiori augurio.*

[1] Scimus, & utemur violento fortiter ense;
Pectoribus condam [2] dona paterna meis.
His mea muneribus, [3] genitor, connubia donas?
Hâc tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe maritas;
Et fuge [4] turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis Erinnyes atræ:
Ut meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices * Parcâ meliore sorores:
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo læsit facto vix bene natus avum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur?
Ah miser admisso plectitur ille meo!
Nate, dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo!
Nate, parùm fausti miserabile pignus amoris;
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lachrymis perfundere justis,
In tua * nec † tonsas ferro sepulchra comas;
Non super incubui; non oscula frigida carpsi;
Diripiunt avidæ viscera nostra feræ.
Ipsa quoque infantis cum vulnere prosequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô frustrà miseræ sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, socióque impone sepulchro:
Urnáque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor nostrî; lachrymásque in * funere funde;
Neve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) || projectæ nimium mandata sororis
* Perfer: mandatis perfruar ipsa patris.

* *Non.*
† *Alludit ad morem funeralem quo comas secabant, & in rogum ardentem, aut sepulchrum mittebant.*
* Al. *Vulnere.*
|| i. *Abjectæ & infelicis.*
* *i. Effice.*

In Duodecimam Epistolam
ARGUMENTUM.

Cùm floridâ juventute & formâ valeret Jason, quamprimùm Colchon attigit, à Medea, Æetæ Colchorum regis & Hecates filiâ, receptus est, & amatus: quæ, acceptâ conjugii sponsione, illum edocuit, quonam pacto in

optatam deveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clàm cum Medea fugam arripuit. Quos cum insequeretur Æeta, illa Absyrti fratris, quem secum ducebat, membra dispersit: ut ita patrem ossa filii legentem remoraretur. Et sic incolumes in Thessaliam tandem devenerunt: ubi Æsonem Jasonis patrem, annis jam decrepitum, in robustiorem ætatem reduxit. Medea prætereà in Peliæ mortem filias ipsius animavit: fingens enim ei juventutem restituere velle, quemadmodum Æsoni fecerat, filiabus persuasit, ut omnem sanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, ut novum atque floridum possent infundere. Quod cùm fecissent puellæ, statim expiravit Pelias. Jason verò, seu criminis enormitate, seu ex alia causa, Medeam repudiavit: & Creusam Creontis regis Corinthiorum filiam in uxorem assumpsit. Furibunda igitur Medea ad Jasonem scripsit, ingratitudinem in eum expostulando, præsentemque ultionem, nisi recipiatur, minitando.

MEDEA JASONI.

† *Exul, inops, contempta novo Medea marito*
*Dicit, * An à regno tempora nulla vacant?*

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi,
Ars mea, cùm peteres, † ut tibi ferret opem;
Tunc, quæ dispensant mortalia ‖ fata, sorores,
Debuerant fusos evoluisse * suos.
Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei Mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit [1] Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi [2] Magnesida vidimus Argo?
Turbáque Phasiacam Graja bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuêre capilli?
Et decor & linguæ gratia ficta tuæ?
* Aut saltem (in nostras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attulerátque viros)
Isset anhelatos non † præmedicatus in ignes
Immemor Æsonides, oráque adunca boum:
Semina jecisset, totidem sumpsisset & hostes,
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, perisset?
Dempta forent capiti quàm mala multa meo?
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hac fruar, hæc de te gaudia sola feram.

† *Hoc distichon pro adulterino habetur.*
* *Et an regno.*
† *Ut* i. *quum.*
‖ *Fila.*
* *Meos.*

[1] *i.* Thessalia: à Pelio monte Thessaliæ, ubi incisæ arbores, ex quibus Argo navis fabricata est.
[2] *i.* Ex Magnesia, ubi Argo navis fabricata fuit.
* *At semel, &c.*
† *Præmeditatus.*

Juſſus in expertam Colchos advertere puppim,
  Intrâſti patriæ regna beata meæ:
Hoc * illic Medea fui, nova nupta quod hîc eſt:
  Quam pater eſt illi, tam mihi dives erat.
|| Hic [1] Ephyren bimarem, Scythiæ tenet ille nivoſæ
  Omne latus Ponti, quà plaga læva jacet.
Excipit hoſpitio juvenes * Æëta Pelaſgos:
  Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi; tunc cœpi ſcire, quis eſſes:
  Illa fuit mentis prima ruina meæ.
† Et vidi & perii: nec notis ignibus arſi:
  Ardet ut ad magnos pinea teda deos.
Et formoſus eras, & me mea fata trahebant;
  Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.
Perfide ſenſiſti: quis enim bene celat amorem?
  [2]* Eminet indicio prodita flamma ſuo.
Dixerat intereà tibi [3] rex, ut dura ferorum
  Inſolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plùs quàm per cornua ſævi:
  Quorum terribilis ſpiritus ignis erat.
Ære pedes ſolidi: prætentáque naribus æra;
  Nigra per afflatus hæc quoque facta ſuos.
Semina præterea populos genitura juberis
  Spargere devotâ lata per arva manu.
Qui peterent natis ſecum tua corpora telis;
  Illa † erat agricolæ meſſis iniqua ſuo.
Lumina [4] cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno,
  Ultimus eſt aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æetes: mœſti conſurgitis omnes:
  Menſáque purpureos deſerit alta toros.
Quam tibi tunc longæ regnum dotale Creüſæ,
  Et ſocer, & magni nata Creontis erant!
Triſtis abis: oculis abeuntem proſequor udis:
  Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
[5] Ut poſitum tetigi thalamo malè ſaucia lectum,
  Acta eſt per lachrymas nox mihi, [6] quanta fuit,
Ante oculos taurique meos, ſegetéſque nefandæ:
  Ante meos oculos pervigil anguis erat.

* *Illi.*
|| *Hi duo verſus, rectius, ut videtur, ex recenſione Heinſianâ ſic leguntur*: Hic Ephyren bimarem, Scythiæ tenet ille nivoſæ Omne latus Ponti, quam plaga læva jacet.
[1] *i.* Corinthum inter Ionium & Ægeum mare poſitam.
* *Pater Æeta.*
† *Ut vidi, ut perii.*
[2] *i.* Apparet.
* *Enitet.*
[3] Æëta pater meus.
† *Eſt.*
[4] *i.* Draconis pervigilis qui aureum vellus cuſtodiebat.
[5] *i.* poſtquàm
[6] *i.* Tanta quanta fuit, *i.* tota.

Hinc

Hinc amor, hinc timor est: ipsum timor auget amorem.
Manè erat; & thalamo chara recepta [1] soror:
Disjectámque comas, aversáque in ora jacentem
Invenit, & lachrymis omnia plena meis.
Orat opem [2] Minyis (petit [3] altera & [4] altera ([5]habebit:)
Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus & [6] piceis, & frondibus ilicis atrum:
Vix illuc radiis solis adire licet.
Sunt in eo († fuerunt certè) Delubra Dianæ:
Aurea barbaricâ stat Dea facta manu.
Nescio an [7] exciderint [8] mecum loca: venimus* illuc.
Ausus, es infido sic prior ore loqui:
Jus tibi & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit: inque tuâ vitáque mórsque manu.
Perdere posse sat est, si quem juvet ipsa potestas:
Sed tibi servatus gloria major ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen
Per genus, & numen cuncta videntis [9] avi.
Per [10] triplices vultus, arcanáque sacra Dianæ,
Et si fortè aliquos gens habet ista Deos;
O virgo miserere mei, miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè * virum non dedignare Pelasgum,
(†Sed mihi tam faciles unde [11] meósque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quàm Thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno sacris præfecta maritis,
Et Dea marmoreâ cujus in æde sumus.
|| Hæc animum, & * quota pars † horum movêre puellæ
Simplicis, & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lachrymas, an pars est fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes * inadusto corpore tauros;
Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples.
Nascitur & gladios scutáque miles habet.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina pallida sedi,
Cum vidi subitos arma tenere viros:

Donec

[1] *Scil* mea Chalciope.
[2] *i.* Vobis Thessalicis.
[3] *i.* Chalciope, soror mea.
[4] *i.* Creusa.
[5] Habebat. Et tunc *altera* immediatè præcedens refertur ad ipsam Medeam.
[6] Picea est species arboris. †Al. *fuerántque diu.*
[7] Scil. Tibi, *vel* è memoria tua.
[8] *i.* Sicut ego excidi tibi.
**Ambo.*
[9] *i.* Phœbi, avi mei.
[10] Triplici vultu depingitur. Diana, quia ipsa est Luna in cœlo, Diana in terris & Proserpina apud inferos.
**Alios.*
† *Sensus est*, Sed unde Deos tam faciles mihi, *sc. sperem, vel habeam? Et unde habeam Deos* meos: i. *tam faventes mihi?*
[11] Deosq; meos.
|| *Al. sic legunt:* Hæc animum (& quota pars hæc sunt?) movere puellæ.
*i. *Minima pars.*
† *Etiam.*
* i. *Non usto, quia licet semper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur.*

Donec terrigenæ (facinus miſerabile!) fratres
 Inter ſe ſtrictas conſeruêre manus.
Pervigil ecce draco, ſquammis crepitantibus horrens,
 Sibilat, & torto pectore vertit humum.
Dotis opes ubi erant? ubi erat * tua regia conjux?
 Quique maris gemini † ſuſtinet Iſthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi ſum nunc denique barbara facta,
 Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea [1] ſubduxi [2] medicato lumina [2] ſomno;
 Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus eſt genitor: regnum patriámque reliqui;
 Munus, in exilio [3] quod licet eſſe, [4] tuli.
[5] Virginitas facta eſt peregrini præda latronis:
 Optima cum charâ matre relicta ſoror.
At [6] non te fugiens ſine me, [7] germane, reliqui.
 Deficit hoc uno littera noſtra loco.
Quod facere auſa mea eſt, non audet ſcribere, dextra,
 Sic ego, [8] ſic tecum dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
 Credere me pelago fœmina jámque nocens.
Numen ubi eſt? ubi dii? meritas ſubeamus in alto,
 Tu fraudis pœnas, ‖ crudelitatis ego.
Compreſſos utinam Symplegades eliſiſſent,
 Noſtráque adhærerent oſſibus oſſa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus miſiſſet edendos!
 (Debuit ingratis Scylla nocere viris)
[9] Quæque vomit totidem fluctus, totidemq; reſorbet
 Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ!
Soſpes ad Æmonias victórque reverteris urbes:
 Ponitur ad patrios [10] aurea lana deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
 Cæſáque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt,
 Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.
Auſus es, ô! (juſto deſunt ſua verba dolori)
 Auſus es Æſoniâ, dicere, Cede domo.
Juſſa domo ceſſi, natis comitata duobus,
 Et, qui me ſequitur ſemper, amore tui.

* Al. *tunc.* al. *tibi.*
† *Diſtinet.*
[1] *i.* Removi, vel clauſi.
[2] *i.* Somno quem medicamine quodam conciliavi.
[3] Quodlibet.
[4] *i.* Accepi.
[5] *Scil.* mea.
[6] Te non!
[7] Apoſtrophe ad Abſyrtum fratrem.
[8] Sed.
‖ *Credulitatis.*
[9] *i.* Charybdis.
[10] *i.* Aureum vel us.

At subitò nostras ut Hymen [1] cantatus ad aures
  Venit, & accenso lampades igne micant;
Tibiáque effudit [2] socialia carmina [2] vobis,
  At mihi [3] funestâ flebiliora [3] tubâ;
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam;
  Sed tamen in toto pectore frigus erat. (quentant:
Turba ruunt; & Hymen clamant, *Hymenæe fre-
  Quo propior vox est, hoc mihi pejus erat.
[4] Diversi flebant servi, lachrymásque tegebant;
  Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quicquid erat, potius nescire juvabat:
  Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris, jussus, studióque videndi,
  Constitit ad geminæ limina prima foris:
[5] Hinc mihi, Mater abi, pompam pater, inquit, Iason
  Ducit, & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abscissâ planxi mea pectora veste:
  Tuta nec à digitis ore fuêre meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,
  Raptáque compositis demere serta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
  Clamarem, Meus est; injicerémque manus:
Læse pater, gaude: Colchi gaudete relicti;
  Inferias umbræ fratris habete mei.
Deseror (amissis regno, patriáque, domóque)
  Conjuge, qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui tauròsque furenteis;
  Unum non potui perdomuisse virum.
Quæque feros † pepuli doctis medicantibus ignes,
  Non valeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus, artésque, herbæque relinquunt:
  Nil Dea, nil Hecates sacra potentis, agunt.
Non mihi grata dies; noctes vigilantur amaræ:
  Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem:
  Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea est.
Quos ego servavi, pellex amplectitur artus:
  Et nostri fructus illa laboris habet:

[1] *i.* Cantibus celebratus.
[2] *i.* Tibi & uxori tuæ præbentia signum societatis, *i.* matrimonii.
[3] *i.* Quæ funeribus adhiberi solet; nam est etiam militaris tuba, quâ ad acuendos animos militum ad pugnam uti solemus.
* Ἐλλειπτικῶς dictum pro *Te, Hymenææ, frequentant.* Aut *frequentant Hymenææ*, i. hanc vocem *Hymenææ* perinde ut in eodem versu dicitur, *Clamant Hymen.*
* *Hymenæa.*
[4] *i.* In diversis locis.
[5] *i.* Ex limine domûs.
† *Repuli.*

Forsitan

Forsitan & stultæ dum te jactare maritæ
  Quæris, & injustis auribus apta loqui;
In faciem moresque meos nova crimina fingas:
  * Rideat, & vitiis læta † sit illa meis.
|| Rideat: & Tyrio jaceas sublimis in ostro:
  * Flebit, & ardores vincet † adusta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt succúsque veneni;
  Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd si forte preces præcordia ferrea tangunt,
  Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi sum supplex, quòd tu mihi sæpe fuisti:
  Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis, communes respice natos:
  Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimiùm similes tibi sunt: & imagine tangor:
  Et quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro,* per avitæ † lumina flammæ,
  Per meritum, & natos pignora nostra || duos:
Redde torum, pro quo tot res insana reliqui:
  Adde fidem dictis, auxiliúmque refer.
Non ego te imploro contra tauróṡque viróṡque,
  Utque tua serpens victa quiescat ope:
Te peto, quem merui; quem nobis ipse dedisti;
  Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris? campo numeravimus illo,
  Qui tibi * laturo vellus arandus erat.
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
  Dos mea: quam, dicam si tibi, Redde, † neges.
Dos mea, tu sospes: dos es mea Graja juventus.
  I nunc, || Sisyphias, improbe, confer || opes.
Quòd vivis, quòd habes nuptam socerúmq; potentem,
  Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem *actutum. Sed quid prædicere pœnam
  Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit;
  Et piget † infido consuluisse † viro.
Viderit ista * Deus, qui nunc mea pectora versat;
  Nescio quid certè mens mea majus agit.

* *Pro* ridebit.
† *Pro* erit.
|| *Hoc concedentis est per indignationem.*
* *Subauditur* tamen.
† *Medea enim Creusam cum patre & domo exussit.*

* &c. i. *Per radios avi mei Solis*
† *Numina.*
|| *Tuos.*

* i *Oblaturo.*
† i. *Nolis mihi reddere.*
|| || i. *Opes Creontis, filii Sisyphi, qui suis latrociniis maximas opes cumulavit, quarum hæres fuit Creon.*
* Scil. *ulciscar. Aposiopesis.*
† † i. *Tibi, qui non servasti mihi fidem.*
* *Cupido.*

In

In decimam tertiam Epistolam
ARGUMENTUM.

Protesilaus Iphicli filius ad Trojam quadraginta navibus, ut ait Homerus, navigans, cum cæteris Græcis Aulide, portu Bœotiæ, ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodamia Acasti ex Laodathea filia, conjux ejus, sincerè maritum amans, multis somniis sollicitata, hanc Epistolam ad eum scripsit: quâ suadet ut oraculi memor, à belli periculis abstineat: Datum enim Græcis fuerat responsum, eum, qui primus ex classe in terram Trojanorum descendisset, periturum: At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

LAODAMIA PROTESILAO.

Mittit, & optat amans qûo mittitur ire, salutem
  Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari,
  Ah, me cùm fugeres, hic ubi ventus erat?
† Tunc freta debuerant vestris obsistere remis: † *Tum.*
  Illud erat sævis utile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandatáque plura dedissem;
  Et sunt quæ volui dicere * plura tibi, * *Multa.*
Raptus es hinc præceps: & qui tua vela vocaret,
  Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat:
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti;
  Solvor ab amplexu, Protesilae, tuo:
Linguáque mandantis verba imperfecta reliquit:
  Vix istud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas; abreptáque vela tetendit:
  Jámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat,
  Súmque tuos oculos usque secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
  Vela diu vultus detinuere meos:
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
  Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat;
Lux quoq; tecum abiit, tenebrisq; exanguis obortis
  Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
  Vix mater * gelidâ mœsta refecit * aqua.

** i. *Aspersione aquæ frigidæ in faciem: quod solet fieri aliquo languore deficientibus.*

Officium

Officium fecêre pium, sed inutile nobis.
Indignor miseræ non licuisse mori.
Utque animus rediit, pariter redière dolores:
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
Nec libet auratâ corpora veste tegi.
Ut quas pampineâ tetigisse † bicorniger hastâ
Creditur: huc illuc, qua furor agit, eo.
Conveniunt matres || Phylaceides, & mihi clamant,
Indue regales, Laodameia, sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes;
Bella sub Iliacis mœnibus ille * gerat.
Ipsa comas pectam; galeâ caput ille † premetur?
Ipsa novas vestes, dura vir arma || feret?
Quò possum squalore tuos imitata labores
Dicar, & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.
Aut te * Tenariæ faciem culpâsse * maritæ,
Aut illi vellem dispicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae, laboras,
Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris!
Dii, precor, à nobis † omen removete † sinistrum,
Et sua det || reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo, * quotiésque subit miserabile bellum,
More nivis lachrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoïsque, & Xanthus, & Ida,
Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro:
Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virisque potens, per quæ fera bella geruntur,
Et sequitur regni pars [1] quotacunque sui.
His ego te victam, [2] consors [3] Ledæa [2] gemellis,
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguineâ bella movere manu.

† *Bacchus cornibus effingitur ob elationem quam fervor vini inducit.*
|| i. *Ex Phylace, quæ fuit urbs Thessaliæ in qua Protesilaus regnavit.*
* *Gerat.*
† *Prematur.*
|| *Ferat.*
* * i. *Laconicæ Helenæ, nam Tænarus promontorium fuit Laconiæ, ex qua Helena fuit.*
† † *Futuri mali præsagium: Nam cum ad Trojam exire voluit Protesilaus, pedem in limine offendisse traditur.*
|| i. *Reducendi ipsum: per* Reduci *pro* Redux *per Hypallagen.*
* Al. *& quoties subit.* al. *quoties subiit.*
[1] *i.* Minima.
[2] Sanguine conjuncta Castori & Polluci, qui fuerunt fratres gemelli.
[3] *i.* Helena filia Ledæ. Possessivum pro Patronymico.

Hector

Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caveto,
Signatum * hoc memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito, dicas, quoties pugnare parabis;
† Parcere me jussit Laodamia † sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
Te quoque non ullum vulnus habente, cadat.
Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes,
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat; & causa quem vincit, vincat & armis:
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causa [1] tibi est dispar: tu tantùm vivere pugna,
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot precor hostibus uni:
Nè meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævàque in oppositos pectora ferre viros.
Fortiùs [2] ille potest, multo qui pugnat amore:
Bella gerant alii, Protesilaus amet.
Hunc, fateor, volui revocare, animúsque ferebat:
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
[3] Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ingemui: tacitóque in pectore dixi,
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, nè sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
[4] Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebat ademptum!
Dii faciant, nè tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis:
Jâmque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo, de nave novissimus exi:
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remóque move, velóque carinam;
Inque tuo celerem littore siste gradum.

* *Nonnullis exemplaribus* hoc *non legitur.*

†† i. *Habere respectum sui, & ut me ei servent.*

[1] Tua.

[2] i. Menelaus, qui bellum gerit pro erepta conjuge.

[3] Pedum offensiones semper infausti ominis fuerunt. Vide Alex. lib. 2. genial. cap. 26.

[4] *i.* Oraculum.

Sive [1] latet Phœbus, ſeu terris altior extat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis:
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis,
Quarum ſuppoſitus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces [2] cœlibe ſomnos;
Dum careo veris, gaudia falſa juvant.
[3] Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior ſomno [4] ſimulachráque noctis [4] adoro:
Nulla caret [5] fumo Theſſalis ara meo.
Thura damus, lachrymámque [6] ſuper: quæ [7] ſparſa relucent,
Ut ſolet à fuſo ſurgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
[8] Languida lætitiâ ſolvar ab ipſa meâ?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas ſplendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit,
Multa tamen [9] rapies oſcula, multa dabis.
Semper in * his aptè narrantis verba reſiſtunt:
† Promptior eſt dulci lingua referre morâ.
Sed cùm Troja ſubit, ſubeunt ventíque fretúmque,
Spes bona ſollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratus aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quò ruitis? veſtras quiſque redite domos.
Quò ruitis, Danaï? ventos audite vetantes,
Non ſubiti caſûs, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello?
Dum licet || Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego [10] revoco hæc? omen revocantis abeſto,
Blandáque compoſitas aura ſecundet aquas.
† Troadas † invideo, quæ ſi lachrymoſa ſuorum
Funera conſpicient, nec procul hoſtis erit.
Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaráque arma dabit.

[1] *i.* Sub terris eſt.
[2] *i.* Viduo.
[3] Proteſilaï interitum præſagit.
[4] *i* Somnia, vel nocturnas umbras, ſupplicationibus placare nitor, ne me terreant.
[5] Sacrificio.
[6] *Scil.* thura.
[7] *i.* Lachrymis aſperſa.
[8] &c. *i.* langueſcam nimio gaudio & emoriar?
[9] Al. capies.
* Scil. *oſculis.*
† *&c.* Senſus eſt, *Lingua recreata hac oſculorum intercapedine promptior eſt ad narrandũ.*
|| i. *Græcæ: ab Inacho vetuſtiſſimo Argivorum rege.*
[10] *Hæc revoco.*
† † *Jac. Micyll.* Ἑλληνισμὸν *dictum putat, ut ſit ſenſus,* invideo Troadas hac fortunâ ſive ſorte uti, ut ſic lachrymoſa maritorum ſuorum funera conſpiciant: *Sed alii* ἀρχαϊσμὸν *eſſe volunt: nam veteres verbum* Invideo *etiam cum accuſativo ſolent conſtruere. Heinſius autem ſic legit:* Troaſin invideo, &c.

Arma dabit: dúmq; arma dabit, ſimul oſcula ſumet:
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producétque virum: dabit & mandata reverti;
Et dicet, Referas [1] arma fac iſta Jovi.
Ille ferens dominæ mandata recentia ſecum,
Pugnabit cautè, reſpiciétque domum.
Exuet & reduci [2] galeam, clypeúmque reſolvet;
Excipiétque ſuo corpora laſſa ſinu.
Nos ſumus incertæ; nos anxius omnia cogit,
Quæ poſſunt fieri facta putare, timor.
Dum tamen arma geris [3] diverſo miles in orbe;
Quæ referat vultus eſt mihi [4] cera, tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus; amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus eſt, quàm quod videatur, imago:
Adde ſonum ceræ, Proteſilaus erit.
Hanc ſpecto, teneóque ſinu pro conjuge vero,
Et, tanquam poſſit verba referre, queror;
Per reditus corpúſque tuum, mea numina, juro,
Pérque pares animi conjugiíque faces,
Pérque, quod, [5] O! videam, canis albere capillis,
Quod tecum poſſis [6] ipſe referre, caput;
Me tibi venturam comitem, quocunque vocaris:
* Sive quod (heu!) timeo; ſive ſuperſtes eris.
Ultima mandato † claudatur Epiſtola parvo:
Si tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

[1] Iſta fac arma Jovi.
[2] Clypeum galeámque.
[3] Aſiam ſignificat, quæ ab Europa diverſa eſt.
[4] Imago cerea.
[5] i. Utinam.
[6] Non alius. Nam virorum fortium cadavera ſi bello occubuerint, in patriam referebantur.
* Scil. *morieris*.
† *Claudetur*.

In decimam quartam Epiſtolam
ARGUMENTUM.

Danaus Beli priſci filius, ex pluribus conjugibus quinquaginta filias ſuſcepit: quas, dum Ægyptus ejus frater, cui totidem erant filii, poſtulâſſet in nurus, Danaus cùm ex oraculi reſponſo cognoviſſet, ſe manibus generi moriturum, volens periculum evitare, conſcenſis navibus Argos venit. Indignatus autem Ægyptus, eò quòd ſpretus eſſet, filios cum exercitu ad illum oppugnandum miſit, hâc lege, ut non, niſi interempto Danao, ad ſe redirent, aut filiarum connubia iniiſſent. Ille autem obſidione coactus filias ſe daturum ſpoſpondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, ut juſſum erat, primâ nocte, cùm vino lætitiáque calentes juvenes in profundiſſimum ſoporem deſcendiſſent, unaquæque ſuum jugulavit, ſolâ Hypermneſtrâ exceptâ; quæ Lino, quem Euſebius Lynceum appellat, marito ſuo miſertâ,

miserta, pepercit, suasitque, ut ad patrem Ægyptum, detecto facinore, quamprimùm fugeret. Sed cùm pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexisset, præterquam ab Hypermnestra, eam crudelissimè vinctam in carcere servandam tradidit. Quare Linum patruelem eundémque maritum, quem servaverat, hac epistolâ rogat, ut vel opem ferat, captivitatéque liberet: vel si mori contingat, ut sepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

*HYPERMNESTRA * LINO.*

* *Lynceo* Heins.

Mittit Hypermnestra de tot modò fratribus uni:
  Cætera nuptarum crimine turba jacet.
Clausa domo teneor, gravibúsque coercita vinclis;
  Est mihi supplicii causa, fuisse piam.
Quòd manus extimuit jugulo dimittere ferrum,
  Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem:
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti:
  Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater * igne licèt, quem non violavimus, urat;
  Quæque aderant † sacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
  Ut, quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
  Efficiet: non || est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sævásque sorores:
  Hic solet [1] eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratæ sanguine noctis:
  Et subitus [2] dextræ [3] præpedit [4] ossa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse marita,
  Scribere de [5] facto non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar: modò facta crepuscula terris;
  Ultima pars lucis, primáque noctis erat:
Ducimur [6] Inachides magni sub tecta [7] Pelasgi:
  Et [8] socer armatas accipit ipse nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro;
  Dantur in invitos impia thura focos;
Vulgus Hymen Hymenæe vocant; fugit ille vocantes:
  Ipsa Jovis conjux cessit ab [9] urbe sua.
Ecce mero [10] dubii comitum clamore frequentes,
  Flore novo madidas impediente comas.

* *Quem in limine positum unà cum aqua sponsus & sponsa tangebant.*
† Scil. *Nuptialibus.*
|| Scil. *Hypermnestra.*
[1] *Scil.* pœnitendi.
[2] *i.* Digitos.
[3] *i.* Impedit.
[4] Orsa, *i.* incepta.
[5] Non facta sibi, pro à se, *i.* quam non fecit.
[6] i. Proneptes Inachi.
[7] Danaus arcem à Pelasgo prius inhabitatam incoluit.
[8] i. Ægyptus.
[9] i. Argis; ubi Junonem natam scribit Strabo.
[10] *Scil.* sponsi: qui fuerunt *mero dubii*, præ ebrietate titubantes.

In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:
Strátáque corporibus fupere digna premunt.
Jámque cibo, vinóque graves, somnóque jacebant:
Securúmque quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientûm audire videbar;
Et tamen audieram; quodque verebar, erat.
Sanguis abit: mentémque calor corpúsque reliquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
* Utque levi Zephyro graciles vibrantur aristæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut sic, aut etiam tremui magis. Ipse jacebas:
Quæque tibi † dederam vina, || soporis erant.
Excussêre metum violenti jussa parentis:
Erigor, & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato decidit ense manus.
|| At rursus monitis jussúque coacta parentis,
Admovi jugulo * tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castáque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos:
Exiguo dixi talia verba sono:
Sævus, Hypermnestra, pater est tibi; jussa parentis
Effice, germanis sit comes iste suis.
Fœmina sum, & virgo, naturâ mitis & armis:
Non faciunt molles ad fera * tela manus.
Quin age, dúmque [1] licet fortes imitare sorores:
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquam posset committere cædem,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid? meruêre necem [2] patruelis regna tenendo;
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quò bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colúsque meis.
Hæc ego dúmq; queror, lachrymæ sua verba sequuntur,
Deque meis oculis in tua membra cadunt.

* *Ut leni.*
† *Dederant.*
|| *i. Soporifera.*
|| *Admovi jugulo (sine me tibi vera fateri) Admovi jugulo tela, &c.* Ed. Elziv.
* *i. Ensem à patre traditum.*
* *Bella.*
[1] Jacet.
[2] *i. Danai.*

Dum petis amplexus, sopitáque brachia jactas,
Penè manus telo saucia facta tua est.
† Dumque patrem, famulósq; patris, lucémq; timebā,
Expulerant somnos hæc mea || verba tuos:
Surge agè, Belide, de tot modò fratribus unus:
Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia somni:
Aspicis in timidâ fortia tela manu.
Quærenti causam, Dum nox sinit, effuge, dixi,
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
Manè erat; & Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat; [1] summæ criminis unus abes.
Fert malè cognatæ jacturam mortis in uno:
Et queritur facti sanguinis esse parum:
Abstrahor à patriis * manibus: raptámque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex [2] illo Junonia permanet ira,
Quo bos ex homine [3] est, ex bove [3] facta Dea.
At satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
Nec [4] modò [4] formosam posse placere Jovi.
Astitit in ripa [5] liquidi nova vacca [5] parentis,
Cornuáque in patriis non sua vidit aquis:
* Et conata loqui, mugitus edidit ore;
Territáque est formâ, territa voce suâ.
[6] Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
† Ipsa Jovis magni || pellex, metuenda * sorori,
Fronde levas nimiam cespitibúsque famem.
Fonte bibis, spectásque tuam stupefacta figuram:
Et, te nè feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modò, ut posses etiam Jove digna videri,
Dives eras, nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognatáque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid, Io, freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quò properas? eadem sequerísque fugísque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.

† *Jamque.*
|| *Dicta.*
[1] i. Numero occisorum: quia si tu fuisses interfectus, omnes fuissent interfecti.
* *Pedibus.* Ed. Elziv.
[2] *Scil.* tempore.
[3] Subauditur IO Inachi filia.
[4] Quæ paulo ante erat pulchra.
[5] i Inachi amnis.
* *Conatoque queri.*
[6] Alii sed malè: *Quid furis infelix? quid te miraris in umbra?*
† *Scil. Tu.*
|| *Scil. ante.*
* *i. Junoni quæ fuit & soror & uxor Jovis.*

Per

Per septem Nilus portus emissus in æquor
 Exuit insanæ pellicis ora bovis.
† Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
 Autor? dant anni quod querar ecce mei.
Bella pater patruúsque gerunt: regnóque domóque
 || Pellimur; ejectos ultimus orbis habet.
* Ille ferox solus solio sceptróque potitur!
 Cum sene nos, inopi turba vagamur inops.
† De fratrum [1] turba pars exiguissima restas:
 Quique dati leto, quæque dedêre, fleo:
Nam mihi quot fratres, totidem periêre sorores:
 Accipiat lachrymas utraque turba meas.
En ego, quòd vivis, pœnâ crucianda reservor:
 Quid fiet sonti, || cùm rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ
 Infelix, uno fratre manente, cadam.
[2] At tu, siqua piæ remanet tibi cura sororis.
 Quæque tibi tribui * munera dignus habes;
Vel fer opem, vel dede neci: defunctáque vitâ
 Corpora † furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lachrymis perfusa fidelibus ossa:
 * Sculptáque sint titulo nostra sepulchra brevi:
Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
 Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenæ
 Est manus; & vires subtrahit ipse timor.

† *i. Quæ à nostra memoria sunt remotissima.*
|| Scil. *Pater & nos filiæ.*
* *i. Patruus.*
† *&c. i. ex quinquaginta unicus.*
[1] Al. male: populo.
|| *&c. i. Cum accuser de eo quod mihi laudi vertendum est.*
[2] At tu, siqua piæ, Lynceu, tibi cura sororis. Ed. Elziv.
* *i. Vitam.*
† *&c. Clam rogo injice.*
* *Scriptaque.*

In decimam quintam Epistolam

ARGUMENTUM.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus, ob Helenam sibi à Venere promissam, Lacedæmona navigans, à Menelao honorificentissimè susceptus est, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuisset Menelaum, omnesque Minois pronepotes ad dividendas Atrei opes, Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandavit, ut non minorem hospitis quàm sui ipsius curam gereret. Verùm Paris, dum datam sibi opportunitatem videret, Helenam in amorem sui, quantum potuit, solicitare conatus est. Hac autem artificiosâ epistolâ detegit quanto amoris æstu ardeat, se ab omnibus commendando, quibus amatores laudari solent. Et quia noverat muliebrem sexum esse fragilem, gloriæque & laudis à forma atque genere cupidissimum, omnia affert Paris, quæ sibi Helenes animum conciliare possunt, &

In quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque suadet, quam Trojanis viribus se tueri posse asserit.

PARIS HELENÆ.

HAnc tibi Priamides mitto, [1] Ledæa, salutem;
Quæ tribui, solâ te mihi dante, potest.
Eloquar an flammæ non est opus indice notæ?
Et plùs, quàm vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat mallim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed male dissimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas vocem quoque rebus ut addam,
Uror: habes animi nuncia verba mei.
Parce precor fasso: nec duro cætera vultu
Perlege, sed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum est, quod epistola nostra recepta;
Spem facit hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sit: nec te frustra promiserit, opto,
Hoc mihi quæ suasit mater Amoris iter.
Námque ego divino monitu ne nescia pecces,
Advehor, & cœpto non leve numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco;
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce, [1] Sigæo dubias à littore feci
Longa [2] Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras ventósque secundos:
In mare [3] nimirum jus habet orta mari.
Perstet: &, ut pelagi, sic pectoris adjuvet æstum:
Deferat in portus & mea vota suos.
Attulimus flammas; non hîc invenimus illas:
Hæ mihi, tam longæ causa fuêre viæ.
Nam* nec tristis hyems,* nec nos huc appulit error:
[4] Tænaris est classi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carinâ
Findere: quas habeo, dii tueantur opes.
Nec venio Grajas veluti spectator ad urbes:
Oppida sunt regni divitiora mei.

[1] Helena filia Ledæ. Possessivum ponitur pro patronymico.

[1] i. Trojano: nam Sigæum promontorium est Trojæ.
[2] i. Fabricatâ à Phereclo.
[3] Nil mirum.

* * Neque.
[4] Laconiam intelligit, à Tænaro promontorio.

Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro:
Te prius optavi, quam mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
Prima fuit vultûs nuncia fama tui.
Nec tamen est mirum si, sicut [1] oporteat, [2] arcu
Missilibus telis eminùs ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ nè convellere tentes,
Accipe cum verâ dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar;
Jam gravidus justo pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit: metuendáque noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, vigórque animi, * quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Est locus in mediæ nemerosis vallibus Idæ
Devius, & piceis, ilicibúsque frequens:
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis:
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsáque tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri:
Vera loquor, † verùm vix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus velocibus alis,
[3] Atlantis magni Plëionésque nepos.
(Fas vidisse fuit: fas ut mihi visa referre)
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Trésque simul divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros imposuêre pedes.
Obstupui, gelidúsque comas erexerat horror:
Cùm mihi, Pone metum, [4] nuncius [4] ales ait.
Arbiter es formæ: [5] certamina siste Dearum;
[6] Vincere quæ forma digna sit una duas.
Néve recusarem, verbis Jovis imperat: & se
Protinus æthereâ tollit in astra viâ.

[1] Oportuit.
[2] i. Arcu missus.
* &c. nam inter pastores enutritus fuit, & pro pastoris filio habitus.
† Vero.
[3] &c. Intelligit Mercurium, cujus mater Maia fuit filia Atlantis & Pleiones.
|| Sit.
[4] [4] i. Mercurius, cui alata talaria tribuuntur.
[5] pro Certamen: per Enallagen numeri.
[6] Scil. Pronunciando.

Mens mea convaluit; subitoque audacia venit;
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
[1] Hanc esse ut scires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura est, ingentibus ardent
Judicium donis [2]sollicitare meum.
Regna Jovis conjux, [2] virtutem filia jactat:
Ipse potens dubito, fortis an esse velim.
[3] Dulce Venus risit: Nè te, Pari, munera tangant,
Utraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior [4] illa tuos.
Dixit, &, * ex æquo donis formaque probata,
† Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo, versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
[5] Læta domus nato [6] per tempora longa recepto,
Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellæ:
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petiêre, ducumque:
Sed [7] Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Conjugii spes est, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
Lumina cum placido victa sopore jacent.
Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam quamvis hic procul ignis erat.
[8] Nec potui debere mihi spem longiùs istam:
[9] Cœruleâ peterem quin mea vota viâ.
Troia cæduntur Phrygiâ pineta securi,
Quæque erat [10] æquoreis utilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara sylvis,
Innumeraque mihi longa dat Ida trabes:
Fundatura citas flectuntur robora naves:
Texitur & costis panda carina suis.

[1] &c. i. Ut facile cognosceres hanc esse Venerem.
[2] i. Fortitudinem seu virtutem bellicam. Pallas enim belli Dea habita est.
[3] i. Suaviter. Nomen ponitur pro Adverbio.
[4] Ipsa.
* &c i. *Cum pariter dona sua mihi & formam probâsset.*
† i. *Ipsa victrix in cœlum rediit. Hypallage.*
[5] Scil. fuit.
[6] i. Post tempora longa.
[7] Nam ab Oenone amatus est, dum in sylvis & inter pastores degeret.
[8] &c i. Non potui spem istam amoris potiundi longiùs deferre.
[9] i. Per mare.
[10] &c i. Navibus fabricandis idonea.

Addimus

Addimus antennas, & vela sequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
[1] Sponsor conjugii stat Dea * picta † mei.
Imposita est factæ postquam manus ultima classi,
Protinus Ægæis ire jubebar aquis.
Et pater, & genitrix inhibent mea vota rogando;
Propositúmque [2] viæ voce morantur iter.
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ jam dare vela rates;
Quò ruis? exclamat. Referes incendia tecum:
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas,
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes;
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior, ventísque ferentibus usus,
Applicor in terras, [3] Oebali Nympha, tuas.
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibúsque Deûm.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone totâ
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui: præcordiáque intima sensi
Attonitus curis intonuisse novis.
His similes vultus (quantum reminiscor) habebat,
Venit in arbitrium cùm Cytherea meum:
Si tu venisses pariter certamen in illud,
* In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nulláque de facie nescia terra tuâ est.
Nec tibi par [4] usquam Phrygiæ, nec solis ab ortu,
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:
Famáque de formâ pene maligna tuâ est.
Plus hîc invenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materiâ gloria victa suâ est.
Ergò arsit meritò qui noverat omnia, Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro:

[1] *Sponsor* generis communis est, sicut *autor*, & alia pleraque verbalia.

* *Imago Veneris in navem depicta.*

† *Sui.*

[2] Viâ redundat per Pleonasmum:

[3] Apostrophe ad Helenam neptem Oebali qui fuit pater Tyndari.

* *Mallem in dubio.*

[4] *i.* Usquam in Phrygia: Sicut *Usquam locorum* vel *gentium.*

More

More [1] tuæ gentis [2] nitidâ dum nuda palæstrâ
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris ;
Quòd rapuit, laudo ; miror, quòd reddidit unquam ;
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset caput hoc cervice cruentâ,
Quàm tu de thalamis abstraherêre meis.
Téne manus unquam nostræ dimittere vellent ?
Téne meo paterer vivus abire sinu ?
Si reddenda fores, [3] aliquid tamen antè tulissem ;
Nec venus ex toto nostra fuisset iners.
Vel † tua virginitas esset libata : vel illud,
Quod poterat salvâ virginitate rapi.
Da modò te ; [4] quæ sit Paridis constantia nosces ;
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sororque Jovis ;
Dúmque tuo possem circundare brachia collo,
Contempta est virtus, Pallade dante, mihi.
[5] Cùm Venus & Juno, Palláſque in [6] montibus Idæ
Corpora judicio supposuêre meo.
Nec piget : haud unquam stultè legisse videbor ;
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modò ne nostram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti !
Non ego conjugium generosæ degener opto :
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
[7] Pleiada, si quæras, in nostra gente, Jovémque
Invenies : medios ut taceamus avos.
[8] Sceptra [9] parens Asiæ, quâ nulla beatior ora est,
[10] Finibus immensis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis :
Quæque suos dicas templa decere deos.
Ilion aspicies ; firmatáque turribus altis
Mœnia, Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeróque virorum ?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres ;
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.

[1] i. Laconiæ : nam Lacedæmonii, mistis cum puellis pueris Palæstricæ exercebantur.
[2] i. Uncta : Nam athletæ ungebantur.
[3] &c. i. Non te intactam dimisissem.
† *Mihi.*
[4] Paridis quæ sit constantia nosces.
[5] Hoc distichon redundare putat Scaligerus, & deest in Ed. *Elz.*
[6] Vallibus.
[7] i. Electram Atlantis ex Pleione filiam, ex qua Jupiter genuit Dardanum Trojanorum progenitorem.
[8] i. Regna.
[9] i. Priamus.
[10] Propter magnos ambitus.

O quoties dices, Quam pauper Achaia nostra est?
Una domus quasvis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram;
In quâ tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu divite digna:
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine [1] paratibus uti,
Deliciisque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultum nostrâ de gente virorum,
Qualem Dardanias credis habere nurus?
Da modò te facilem: nec dedignare maritum,
Rure [2] Threrapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat & nostro genitus de sanguine, [3] qui nunc
Cum dîs potandas nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ [4] conjux: tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ dea finit iter.
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuisse jugis.
Nec puto collatis formâ Menelaus & [5] annis
Judice te nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè [6] socerum tibi clara fugantem
Lumina: qui trepidos à dape vertat equos.
[7] Nec Priamo pater est soceri de cæde cruentus,
Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
Nec [8] proavo Stygiâ nostro captantur in undâ
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Juppiter esse socer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conspiceris positâ vix denique mensâ:
Multáque quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eveniant convivia talia nostris.
Experior posito qualia sæpe mero!
Pœnitet hospitii, cùm me spectante lacertos
Imponit collo rusticus iste tuo. (rem?)
[9] Rumpor & invideo (quid nunc tamen omnia nar-
Membra superjectâ cum tua veste fovet.

[1] Ornatibus.
[2] Therapnæ Laconiæ oppidum.
[3] *Scil.* Ganymedes.
[4] *i.* Tithonus Laomedontis frater & Memnonis pater.
[5] Armis.
[6] *Scil.* Atreum. Et sensus est, *Non dabo tibi talem socerum qualis fuit Atreus, qui carnes humanas fratri comedendas apposuit* Quod scelus ne Sol videret, dicitur se avertisse.
[7] &c. Sensus est. *Nec pater Priami, avus meus, socerum suum interfecit sicut Pelops avus Menelai.* Is enim Oenomaum socerum suum interfecit, & Myrtilum aurigam in mare præcipitavit: à quo Mare Myrtoum.
[8] Tantalum inquit, Pelopis patrem, proavum Menelai.
[9] *Scil.* dolore.

Oscula

Oscula tum verò coràm non dura daretis;
  Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctius ille;
  Crescit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus; & te, lasciva, notavi
  In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe [1] mero volui flammam compescere: at illa
  Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multáque ne videam, versâ cervice recumbo:
  Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito: dolor est meus ista videre;
  Sed dolor à facie major abesse tuâ.
Qua licet, & possum [2] nitor celare furorem:
  Sed tamen apparet dissimulatus amor;
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis;
  Atque utinam soli sint ea nota tibi!
Ah quoties lachrymis venientibus ora reflexi,
  Ne causam fletus quæreret [3] ille mei!
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
  Ad vultus referens singula verba tuos?
Indiciúmque mei ficto sub nomine feci:
  Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quinetiam ut possem verbis [*] petulantiùs uti,
  Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunicâ tua pectora laxâ,
  Atque oculis aditum nuda dedere meis:
Pectora vel nivibus puris, vel lacte, tuámque
  Complexo matrem [4] candidiora Jove.
Dum stupeo visis (nam pocula forte tenebam)
  Tortilis è digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas; ego protinus illa
  Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres resupinus amores:
  Et modò per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenénque Æthrámq; tuarum
  Ausus cum blandis nuper [5] adire sonis.
Quæ mihi non aliud, quàm [6] formidare locutæ,
  Orantis medias deseruêre preces.

[1] Meam,
[2] Luctor.
[3] i Menelaus.
[*] Petulantibus.
[4] Alludit ad cygnum in quem Jupiter versus cum Leda concubuit.
[5] i. Compellare.
[6] se timere.

Dii

Dii facerent pretium magni certaminis esses,
Téque suo posses victor habere toro!
Ut tulit Hippomenes [1] Schœneïda præmia cursûs;
* Quæ propero cursu vicerat antè procos:
Sic & tu Phrygias venies regina per urbes:
Venit ut in [2] Phrygios Hippodamia sinus.
Ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit,
Dum petit amplexus Deianira tuos:
[3] Nostra per has leges audacia fortiter isset;
Téque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari,
Amplectíque tuos, si patiare, pedes.
O decus, ô præsens [4] geminorum gloria [4] fratrum!
O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego † Sigæos repetam te conjuge portus:
Aut hîc ‖ Tænariâ contegar exul humo.
Non mea sunt summâ leviter districta sagittâ
Pectora: descendit vulnus ad ossa meum.
Hoc mihi, (nam † recolo) fore ut à ‖ cœleste sagittâ
Figar, erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
Sic habeas faciles in tua vota deos.
Multa quidē subeunt: sed coràm ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte silente tuo.
An pudet? & metuis Venerem temerare maritam?
Castáque legitimi fallere jura tori?
Ah nimiùm simplex Helene, nè rustica dicam;
Hanc faciem culpâ posse carere putas?
Aut faciem mutes, aut sis non dura necesse est:
Lis est cum forma magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, si sint vires in semine amorum,
Et Jovis & Ledæ filia, casta potes.
Casta tamen tum sis, cùm te mea Troja tenebit;
Et tua sim, quæso, crimina solus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corrigat hora jugalis:
Si modò promisit non mihi vana Venus.

[1] Atalantam Schœnei filiam.
* Hic versus cum sequenti subdititius videtur.
[2] *i.* Pelopis, qui cùm ex Phrygia in Peloponnesum navigaret, Hippodamiam cursu vicit, eámque duxit uxorem.
[3] Subauditur *Si.*
[4] *i.* Castoris & Pollucis.
† *i. Trojanos.*
‖ *i. Laconicâ.*
† *Repeto.*
‖ *Pro cœlesti: more veterum.*

Sed

Sed tibi & hoc suadet rebus, non voce, maritus;
Néve sui furtis hospitis obstet, abest.
* Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,
Aptiùs: O mirâ calliditate virum!
† Exit; &, Idæi, mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hospitis, uxor, agas.
Negligis absentis (testor) mandata ‖ mariti:
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Hunccine tu speras hominem sine pectore dotes
Posse satis formæ, Tyndari, nôsse tuæ?
Falleris, ignorat: * nam si bona magna putaret,
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius † commoditate frui,
Aut erimus stulti, sic, ut superemus & ipsum;
Si tam securum tempus abibit iners.
Penè suis ad te manibus deducit amantem:
Utere ‡ mandantis simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili;
In viduo jaceo solus & ipse toro.
Te mihi, méque tibi communia gaudia jungant;
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina: méque
Astringam verbis in * sacra jura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
Efficiam præsens ut mea regna petas.
Si pudet, † aut metuis nè me videare secuta:
Ipse reus, sine te, criminis hujus ero.
Nam sequar ‖ Ægidæ factum, * fratrúmq; tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus, † geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica classis adest armis instructa virisque,
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias, ingens regina, per urbes:
Téque novam credet vulgus adesse Deam.
Quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammæ:
Cæsáque sanguineam victima planget humum.

* *Dictum Ironicè.*
† *Ille abit: Idæi.* al. *ivit.*
‖ *Tyranni i. regis.*
* *Nec.*
† *i. Facilitate.*
‡ Non vafri: Ed. *Elziv.*
* Scil. *matrimonii.*
† *Et.*
‖ *i. Thesei.*
* *i. Castoris & Pollucis.*
† *i. Phœben, & Elairam, duas filias Leucippi.*

Dona

Dona pater fratrésque, & cum genetrice sorores,
 Iliadésque omnes, totáque Troja dabit.
Hei mihi, pars à me vix dicitur ulla futuri!
 Plura feres, quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, nè nos fera bella sequantur,
 Concitet & vires Græcia || tota suas:
Tot priùs abductis, * quænam est repetita per arma?
 Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis † Erechthida Thraces:
 † Tuta tamen bello || Bistonis ora fuit.
Phasida puppe novâ vexit * Pagasæus Iason:
 Læsa nec est Colchâ Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit † Minoida Theseus:
 Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo:
 Quæque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
 Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
 Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
 Quàm Paris; aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæsis abducta armenta recepi
 Hostibus: & causam * nominis inde tuli.
Penè puer juvenes vario certamine vici,
 In quibus Ilioneus, Dëiphobúsque fuit.
Néve putes, non me nisi comminùs esse timendum:
 Figitur in jusso nostra sagitta loco:
Non potes hæc † illi primæ dare facta juventæ:
 Instruere Atriden non potes arte mea.
Omnia si dederis, nunquid? dabis Hectora fratrem?
 Unus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam nescis: & te mea robora fallunt:
 Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
 Aut cedent Marti || Dorica castra meo.
Nec tamen * indignor pro tanta sumere || bellum
 Conjuge: certamen præmia magna movent.

|| Magna.
** Ecquæ.*
† i. Orithyam Erechthei filiam.
† Et tutâ, &c.
|| Bistonis est civitas vel stagnum Thraciæ: & hoc in loco ponitur pro ipsa Thracia.
** i. Thessalius: nam Pagasa est oppidum Thessaliæ.*
† i. Phædram & Ariadnen.
** Nam & Alexander dictus est ἀπὸ τοῦ ἀλέξειν τοὺς ἄνδρας, quòd opem tulerit hominibus. Nam hostibus armenta abducentibus, auxilium tulit, & armenta recuperavit.*
† i. Menelao.
|| i. Græca.
** Indignor.*
|| Ferrum.

† *i. Propter te.*

Tu quoque, si totus † de te contenderit orbis,
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modò non timidâ; Diis hinc egressa secundis,
Exige cum plenâ munera pacta fide.

In decimam sextam Epistolam

ARGUMENTUM.

Multi hanc Epistolam non esse Ovidii contendunt, asserentes Sabinum omnes responsales literas confinxisse, Quod ipsius Ovidii testimonio comprobari nituntur, cùm in 2 Amorum Eleg. 8. ita ad Macrum scribat.

Quàm citò de toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elisæ:
Quodque legat Phyllis, si modò vivat, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
Dat * votam Phœbo † Lesbis amica lyram. **Notam.* †*Lesbia.*

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cùm nullam interim de Helenâ mentionem faciat. Verùm statim subjungit hos duos Versus,

Et Paris est illic, & adultera, nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.

Quibus facile convincuntur, nisi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ovidianis Epistolis responderit, quomodo possunt esse Sabini? Non enim Paris, nec Laodamia respondent, sed scribunt. Nimirum hæ quoque Ovidianæ sunt, & eodem penè stylo scriptæ, quo reliquæ. Helena autem, lectâ Paridis Epistolâ, quasi offensa, primùm respondens objurgat. Deinde ut pudorem tutetur, Paridis suasiones infringere conatur, quædam semina spargendo, nè omnino illius amorem negligere videatur. Et sic apertè ostendit muliebre ingenium varium esse atque mutabile, juxta illud Ovidianum in Arte Amandi,

Forsitan & primo veniet tibi littera tristis,
Quæque roget, nè te sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat ut instet.

Postremò, Paridis voluntatem impletura, ut honestius, ita tutius visum est, si quid in desiderio erit, non literis mandare: sed, ut Clymene & Æthra comites fidissimæ exponerent. Idque cùm fecissent, cùm Paride & Helena ad Trojam advectæ sunt.

HELENA PARIDI respondet.

|| *&c. i. Violato jure hospitii, quod sub tutela erat Jovis τοῦ ξενίου.*

NUnc oculos tua cùm violârit epistola nostros,
Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es hospitii || temeratis advena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?

Scilicet idcircò ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo?
Nec tibi diversâ quamvis è gente venires,
Oppositas habuit regia nostra fores;
Esset ut Officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dúmque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto * vultus mihi tristis in ore,
Nec sedeo duris torva superciliis:
Fama tamen clara est, & adhuc sine † crimine [1] vixi,
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia cœpto,
Spémque tori dederit quæ tibi causa mei.
An quia vim nobis [2] Neptunius [3] attulit [2] heros,
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum si [4] delinita fuissem:
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii passa timore nihil.
Oscula * luctando tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Dii melius! similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam, minuitque modestia crimen:
Et juvenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi,
[5] Nè quando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen irascor: (quis enim succenset amanti?)
Si modo quem præfers non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quòd fid.cia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi;
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbáque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ; matronáque rara pudica est:
Quis prohibet † terris nomen inesse meum?

* *Tristis mihi vultus.*
† *i. Adulterii.*
[1] Lusi.
[2] Theseus, Neptuni nepos.
[3] Intulit.
[4] *i.* Blanditiis captata, & illecta.
* *Luctanti.*
[5] &c. i. Ut semper homines de me male loquantur.
† *Raris.*

Nam mea quòd visa est tibi mater idonea, cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso [1] falsâ sub imagine lusæ
Error inest: plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Ille bene erravit, vitiúmque autore redemit;
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
[2] Et genus, & proavos, & regia nomina jactas:
Clara satis domus hæc nobilitate sua est.
Juppiter ut soceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareíque genus;
Dat mihi Leda Jovem cygno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fovit avem.
I nunc; & Phrygiæ * claræ primordia gentis,
[3] Cúmque † suo Priamo Laomedonta refer.
Quos ego || suspicio: sed, qui tibi gloria magna est
* Quintus, is à nostro [4] sanguine primus erit.
Sceptra tuæ quamvis rear esse potentia Trojæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeróque virorum
Vincitur at certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives,
Ut possint ipsas illa movere deas:
Sed si jam vellem fines transire pudoris:
Tu † major culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuò famam sine labe tenebo:
Aut ego te potiùs, quàm tua dona, sequar.
Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, autor quæ pretiosa facit.
Plùs multò est quòd amas, quòd sum tibi causa laboris,
Quòd per tam longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quæ nunc facis improbe mensa,
Quamvis experiar dissimulare noto,
Tu modò me spectas oculis, lascive, protervis,
Quos vix || instantes lumina nostra ferunt.
Et modò suspiras: modò pocula proxima nobis
Sumis: quâque bibi, tu quoque parte bibis.

[1] &c. *i.* Sub imagine cygni.

[2] Quòd.

* *Latæ.*

[3] Ed. *Elziv.* sic habet: *Cumque suo Priamum Laomedonte refer*, ita ut intelligas *Patre*, scil. *Patre suo Laomedonte*: Sicut nos intelligimus *filio*, ut sit sensus, *Referque Laomedonta cum filio suo Priamo.*

† Scil. *filio.*

|| *i. Veneror.*

* *Quintus à Jove Priamus: Nam Jupiter Dardanum, Dardanus Erichthonium, Erichthonius Troen, Tros Laomedonta Priami patrem genuit.*

[4] Nomine.

† Scil. *quàm munera à te promissa* Al. melior.

|| *i. Fixè aspicientes.*

Ah quoties digitis, quoties ego tecta potavi
Signa supercilio penè loquente dari!
Et sæpe extimui, nè vir meus illa videret:
Non satis occultis erubuíque notis,
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi;
Nil pudet hunc. Nec vox hæc mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi,
Hei mihi, Jam didici sic quoque posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque, confiteor, facies tibi rara: potéstque
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera [1] sed potiùs felix sine crimine fiat, [1] Vel.
Quàm cadat * externo noster amore pudor. * Extremo.
Disce meo exemplo formosis posse carere:
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis juvenes † optare quod optas, † optâsse.
Qui sapiunt, oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis: sed plus temerarius audes:
|| Non tibi plus cordis, sed minus oris * inest. || Nec. * Adest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
Cùm mea virginitas mille petita procis:
Si te vidissem, primus de mille fuisses:
Judicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis, † præreptáque gaudia serus: † Præceptaque.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tua Troica conjux,
Invitam sic me [s] non Menelaus habet. [s] Nec.
Desine molle, precor, verbis convellere pectus:
Néve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuêre deæ.
Unáque cùm regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.

Credere vix equidem cœlestia [1] numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Utque sit hoc verum, certè pars altera ficta est;
Judicii pretium quâ data dicor ego.
Non est tanta [2] mei fiducia corporis, ut me
Maxima, teste deâ, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari;
Laudatrix Venus est * invidiosa mihi.
Sed nihil [3] infirmo; faveo quoque laudibus istis;
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense, † nimium mihi creditus ægrè:
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me visam præmia summa tibi:
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenæ præposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus? ego sum tibi nobile regnum?
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare [4] recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere littus aratro;
Spémque sequi coner, quam locus ipse neget.
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dii mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra novo:
Felices quibus usus adest: ego nescia rerum,
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est; jam nunc confundor, & omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falsô, sensi mala murmura vulgi;
Et quasdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu dissimula, nisi || tu desistere mavis.
Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude, sed occultè: major non maxima nobis
Est data libertas, quòd Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ità re cogente, profectus:
Magna fuit subitæ justáque causa viæ.

[1] Corpora.
[2] Mihi.
* Insidiosa.
[3] Inficior.
† &c. i. Quòd ægrè admodum verbis tuis fidem habuerim.
[4] Repugno.
|| Si.
* Licet.

Aut

Aut mihi sic * jussum est; ego, cum dubitaret an iret, * *Visum.*
Quamprimùm dixi, Fac rediturus eas:
Omine lætatus, dedit oscula; Résque domúsque,
Et tibi sit curæ Troicus hospes, ait.
Vix tenui risum: quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, ERIT.
Vela quidem * ventis Creten dedit ille secundis: * *Creten ventis.*
Sed tu non ideò cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiet absens;
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri: nam quò constantius ore
Laudamur vestro, justiùs ille timet.
Quæ juvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est,
Et melius famæ verba dedisse ‖ fuit. ‖ *Foret.*
Nec quod abest, hic me tecum mirare relictam;
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultrò data præcipis: útque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Est satis: in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis: & tu sine conjuge dormis;
Inque vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes: & jam sermone coimus;
Et tu (me miseram!) blandus, & una domus.
Et peream, si non invitant omnia culpam:
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod malè persuades, utinam bene cogere posses!
[1] Sic mea rusticitas excutienda [2] foret. [1] Vi
Utilis interdum est ipsis injuria passis: [2] Fuit.
Sic certè felix [3] ipsa coacta [4] forem. [3] Esse.
Dum novus est, cœpto potius pugnemus amori: [4] Velim.
Flamma recens parvâ sparsa recedit aquâ.
Certus in hospitibus non est amor: errat ut ipsi:
Cúmque nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis † Minoia virgo, † *i. Ariadne.*
In non exhibitis utraque [5] juncta toris. [5] Questa.

Tu quoque dilectam, multos, infide, per annos
[1] Destituisse. Diceris Oenonen [1] deseruisse tuam.
Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias constans in amore manere,
Non potes: expedient jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
Qui ferat in patriam jam tibi ventus erit.
Cursibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades, laudatáque Pergama visam,
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia famæ,
Ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte, quid Achaia tota,
Quid gentes Asiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor,
||Dardanidesque. Tótque tui fratres, || Dardaniæque nurus?
[2] Quo. [3] Tibi. Tu quoque [2] qui poteris [3] fore me sperare fidelem,
Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, Adultera, dices;
Oblitus nostro crimen inesse tuum.
Delicti fies idem reprensor, & autor.
Terra, precor, vultus obruat antè meos.
* i. Divite. At fruar Iliacis opibus, cultuque * beato,
Donáque promissis uberiora feram;
Purpura nempe mihi pretiosáque texta dabuntur;
Congestóque auri pondere dives ero.
Da veniam fassæ: non sunt tua munera tanti:
Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygiis succurret in oris?
Unde petam fratris, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iason:
Pulsa est Æsoniâ non minus illa domo.
† Rediret. Non erat Æetes, ad quem despecta † veniret;
Non Ipsea parens, Chalciopéque soror.

Tale nihil timeo. Sed nec Medea timebat.
  Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
  Navibus [1] in portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
  Ante diem partûs est tua visa parens.
Et* vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
  Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habétque
  Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sic illas † timeo, quæ, si tua gloria vera est,
  Judice te causam non tenuêre duæ.
Nec dubito quin, te si prosequar, arma parentur:
  Ibit per gladios (hei mihi!) noster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
  ‖ Atracis Æmonios Hippodamia viros;
Tu fore tam lentum justâ Menelaon in irâ,
  Et geminos fratres, Tyndareúmque putas?
Quod bene te jactas, & fortia facta [2] loquaris;
  A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti,
  Bella gerant fortes, tu, Pari, semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto:
  * Militia est † operis * altera ‖ digna tuis.
* His ego, si saperem pauló que audacior essem,
  Uterer: utetur, siqua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse † pudore,
  Et dabo ‖ convictas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præsentes ista loquamur,
  Scimus, quid captes, colloquiúmque voces.
Sed nimium properas; & adhuc tua messis in herba (est:
  Hæc mora * sit voto forsan amica tuo.
† Hactenus arcanum, furtivæ conscia mentis
  Littera, jam lasso pollice, sistat opus.
Cætera per socias Clymenen Æthrámque loquamur,
  Quæ mihi sunt comites consiliúmque duæ.

[1] A portu.
* i. Cassandræ. Enallage.
† Vereor.
‖ i. Thessalica; ab Atrace Thessaliæ urbe, ex qua fuit Hippodamia.
[2] Recenses.
** Scil. amoris. Nam, Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido
† i. Exercitiis & factis tuis.
‖ Tui.
* scil. Operibus.
† Timore.
‖ Conjunctas.
* Fit.
† Ordo est, Littera hactenus conscia mentis furtivæ sistat opus arcanum.

In decimam septimam Epistolam

ARGUMENTUM.

Hellespontiacum mare septem tantum stadiis, teste Plinio, Europam ab Asia dividens, Seston in Europa, Herûs patriam, & Abydon in Asia, ex qua fuit Leander, adversas urbes habet. Cum autem Leander Abydenus Sestiam puellam Herô misere deperiret, per Hellespontum noctu ad eam natare consueverat. Sed maris tempestate interclusus, jam præteritis septem diebus, ad amicam Herô, per audacem nautam eâ tempestate Seston navigantem hanc epistolam misit. In qua primùm amorem suum firmum & stabilem esse ostendit. Deinde queritur quòd natandi facultas, ob ferventissimum maris æstum sibi sit ablata. Demùm verò pollicetur, se brevi iturum: &, quamvis mare non fuerit tranquillum, se tamen periculis potius commissurum, quàm illius jucundissimo conspectu atque colloquio cariturum. Unde de eo sic cecinit Martialis.

Cum peteret dulces audax Leander amores,
Et fessus tumidis jam premeretur aquis;
Sic miser instantes affatus dicitur undas;
Parcite dum propero, mergite dum redeo.

LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam [1] mallem ferre, salutem,
Si cadat [2] unda maris, * Sesta puella, tibi.
Si mihi dii faciles & sunt in amore secundi,
† Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non sunt faciles: nam cur mea vota morantur?
Currere me notâ [3] non patiuntur aquâ.
Ipsa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida perque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
Redditur, è portu navita || movet iter.
Ascensurus eram; nisi quòd, cùm vincula proræ
Solveret, in speculis * omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut antè, parentes
Quémque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus hîc scribens, Fælix I littera, dixi:
Jam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangêre labellis:
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum chartâ dextra locuta mea est.

[1] Mallet.
[2] Ira
* Pro Sestia.
† i. Non libenter. Quia si me amas malles me videre quam legere hanc meam epistolam: Juxta illud, (epist. 1.) Nil mihi rescribas, attamen ipse veni.
[3] Nec.
|| Fecit.
* i. Omnes Abydeni.

Ah

Ah quantò mallem, quàm scriberet, illa nataret,
  Méque per assuetas sedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
  Est tamen & sensus apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
  Sollicitum raucis * ut mare fervet aquis,
His ego non vidi mulcentem pectora somnum
  Noctibus, insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliquâ specto tua littora tristis:
  Et, quò non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summâ vigilantia turre
  Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis arena:
  Ter grave tentavi carpere nudus iter,
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor;
  Mersit & adversis ora natantis aquis.
At † tu de rapidis immansuetissime ventis,
  Quid mecum || certâ prælia || mente geris?
In me, si nescis, Borea, non æquora, sævis:
  Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm sis, non te tamen improbe quondam
  * Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
  Aereos aditus, quo paterere modo?
Parce, precor, facilémq; move moderatiùs auram:
  Imperet † Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibúsque meis obmurmuret ipse:
  Quásque quatit, nullâ parte coercet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
  Icarium quamvis hic prope littus adest.
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
  Tollere, quod dubiâ sæpe pependit aquâ.
Intereà dum cuncta negant ventique fretúmque,
  Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namq; est meminisse voluptas)
  Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: deposito pariter cum veste timore,
  Jactabam liquido brachia lenta mari.

* Quod.

† Ad Boream Apostrophe.

|| i. Animo deliberato.

* i. Amore Orithyæ Atheniensis.

† i. Æolus, nepos Hippotæ Trojani.

Luna [1] mihi tremulum præbebat lumen eunti,
Ut comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, Faveas, [2] ô candida, dixi:
Et subeant animo * Latmia * saxa tuo.
Non sinit Endymion te pectoris esse severi;
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu Dea mortalem cœlo delapsa petebas,
(Vera loqui liceat) quam sequor ipsa Dea est,
Neu referam mores cœlesti pectore dignos;
Forma nisi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non est prior ulla tuâque;
Neve meis credas vocibus, ipsa vide.
† Quantò cùm radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis sidera cuncta tuis:
Tantò formosis formosior omnibus illa est;
Si dubitas, cœcum, Cynthia, lumen habes.
Hæc, ego, vel certè non his diversa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercussæ radiabat imagine lunæ;
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
|| Nulláque vox unquam nostras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Halcyones solæ, memores Cæycis amati,
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Jámque fatigatis humero sub utroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Ut procul aspexi lumen, Meus ignis in illo est,
Illa meum, dixi, littora * lumen habent.
Et subitò lassis vires rediêre lacertis,
Visáque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora nè possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quo magis accedo, propioráque littora fiant,
Quóque minus restat, plus libet ire mihi.
Cùm verò possum cerni quoque, protinus addis,
Spectatrix animos, ut valeámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro;
Atque oculis jacto brachia nostra tuis.

[1] Fert.

[2] Dea.

* i. Mons Latmius, ubi Lunam cum Endymione concubuisse in fabulis est.

† Quantùm.

|| Al. Nullaque vox nostras, nullum veniebat ad aures, Præter dimotæ corpore murmur aquæ.

* Numen.

Sæva vix prohibet nutrix descendere in altum:
Hoc * quoque enim vidi; nec mihi verba dabas:
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Nè fieret primâ pes tuus udus aquâ.
Excipis amplexu, feliciáque oscula jungis:
Oscula Diis magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conscia novit;
Quódque mihi monstrat per vada lumen iter:
Non magis illius numerari gaudia noctis,
† Hellespontiaci quàm maris [1] alga potest.
Quò brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, nè foret illud iners.
Jámque fugaturâ [1] Tithoni [2] conjuge noctem,
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat:
Oscula congerimus properata sine ordine raptim,
Et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita [3] cunctatus monitu nutricis amaro,
Frigida desertâ littora turre peto.
Digredimur flentes: repetóque ego [4] virginis [4] æquor,
Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Siqua fides vero est; veniens huc, esse natator;
Cùm redeo videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis; ad te via prona videtur;
A te cùm redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus patriam repeto: quis credere possit?
Invitus certè nunc moror urbe meâ.
Hei mihi! cur animis juncti, secernimur undis,
Unáque mens tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa levis ventus obesse potest?
Jam nostros curvi nôrunt delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Jam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter [5] multâ quàm via pressa rotâ.

* *Etenim vidi.*

† *Sic dicta ab Helle, Phryxi sorore, illic submersâ.*
[1] Unda.
[2] *i.* Aurorâ.

[3] Al. *Contractus monitu, &c.* Al. *Cunctatus monitum nutricis amare.*
[4] *i.* Mare Hellespontiacum.

[5] *pro* Multis rotis.

Quod

Quod mihi non esset, nisi [1] sic [2] iterare, [3] quereba
At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
Fluctibus immodicis [4] Athamantidos [5] æquora [5] c
Víxque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.
Est satis amissâ locus hic infamis ab Helle:
Utque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phryxo, quem per freta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium [6] pecoris navísve requiro:
Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nullâ: [7] detur modò copia nandi;
Idem navigium, navita vector ero. ([9] Arcto
Nec sequor aut [8] Helicen; aut quâ Tyrus utit
[10] Publica non curat [10] sydera noster amor.
* Andromeden alius spectet, claráмque [11] coronam
Quæque micat gelido [12] Parrhasis ursa polo.
At mihi [13] quas Perseus & cum Jove Liber amârunt
Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen multo mihi certius istis,
Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem, Colchos atque ultima ponti
Quáque viam fecit [14] Thessala* puppis, eam.
Et juvenem possem superare Palæmona nando;
Miráque [15] quem subitò reddidit herba Deum.
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus;
Víxque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad sua præmia tendunt,
Ut celer [16] Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores;
Téque magis cœlo digna puella sequor.
Digna quidem cœlo, sed adhuc tellure morare:
Aut dic ad superos [17] hinc mihi quà sit iter.
* Hîc es, & exiguum misero contingis amanti;
Cúmque meâ fiunt turbida mente freta.

[1] i. Natando. [2] i. Iterum ad te venire. [3] Sc. ante. [4] Pontus Helles, quæ fuit filia Athamantis. [5] i. Spumescunt. [6] i. Arietis, quo vectus est Phryxus. [7] Fiat. [8] i. Ursam majorem quam Græci inter navigandũ observare solebant, [9] i. Ursam minorem quam Tyrii solebant observare. [10] i. Quibus omnes vulgo utuntur. * *i. Stellam Andromedæ.* [11] Stellam Ariadnes. [12] i. Arcadica Callisto: vel Ursa major. [13] &c. Significat Andromeden quã amavit Perseus; quæque Minervæ beneficio intra astra collocata dicitur: Et Ariadnen quam amavit Bacchus: Et Callistô quam amavit Jupiter; de quibus ante. [14] i. Argôu. * Al. *Pinus.* [15] Glaucum significat, in deum maris conversũ. [16] i. Carceribus prope Elidẽ, ubi curulia certamina celebrari solebãt. [17] Et. * *Hinc est quod raro misero.*

Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minùs hæc nobis tam brevis obstat aqua.
Nam malim dubito, toto procul orbe remotus,
Cum domina longè spem quoque habere meam.
Quò propiùs nunc † es, flammâ propiore calesco: — † *Est.*
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Penè manu quod amo, tanta est vicinia, [1] tangis: — [1] Tango.
Sæpe sed (heu!) lachrymas hoc mihi penè movet. — || *Alludit ad Tantali fabulam de quo alibi.* Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat Tantalus, &c.
|| Velle quid est aliud fugientia prendere poma,
Spémque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit * hyems? — * *i. Tempestas.*
Cúmque minùs firmum nil sit, quàm ventus & unda;
In ventis & aquâ spes mea semper erit?
Æstus adhuc tamen est, quid cum mihi læserit æquor
† Pleias, & Arctophylax, Oleniúmque pecus? — † *&c. Pleiades ortu & occasu tempestates cient, sicut & Bootes & Capella.*
Aut ego non novi, quàm sim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittit amor.
Néve putes id me quod abest promittere tempus,
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget fælix audacia salvo:
Aut mors sollicitî finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim: tactúque meum dignabere corpus:
Et mortis dices huic ego causa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine nostri:
Litteráque invisa est hâc mea parte tibi.
Desino; parce queri: sed ut & mare finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.
† Pace || brevi nobis opus est, dum transferor istùc: — † *i. Tranquillitate maris.* || *i. Exigui temporis.*
Cùm tua contigero littora, perstet hyems.
* Istic est aptum nostræ navale carinæ: — * *Illic.*
Et meliùs nullâ stat mea puppis aquâ.
† Istic me claudat Boreas, ubi dulce morari est: — † *Illic.*
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.

Nec

Nec faciam surdis convitia fluctibus ulla :
  Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, tenerique lacerti :
  Per causas illic impediárque duas.
Cùm patietur hyems, remis ego corporis utar :
  Lumen in aspectu tu modò semper habe.
Intereà pro me pernoctet epistola tecum :
  Quam precor ut minimâ prosequar ipse morâ.

In decimam octavam Epistolam

ARGUMENTUM.

Non satis constat, cujus hæc sit epistola cum præcedente duabusque [se]quentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ H[ero] ad Leandrum, nec quæ Acontii ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad A[con]tium, ab Ovidio unquam scriptas fuisse, aut à Sabino, ipsemet comp[...] in secundo Elegiarum ; sic scribens ad Macrum.

Aut quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
  Scribimus, & lachrymas Phylli relicta tuas :
Quod Paris, & Macareus ; & quod malè gratus Iason,
  Hippolytique parens, Hippolytúsque legant ; &c.

Reliqua studiosis illic legenda relinquimus : satis est admonuisse.

Hero acceptâ Leandri epistolâ respondet, id agens ut se ardenter [...] damare significet, & ad mutuos amplexus amatorem advocet. Defid[...] verò interdum accusat, ut ostendat, quàm sincero & continuo amore s[em]per amet. Aliquando in mare invehitur. Nonnunquam timet, nè ob d[...]am fuerit destituta. Verùm statim amoris suspicionem in amant[ium] consuetudinem, qui omnia timent, transferendo conjecturam immi[...] Demum suadet, ut non nisi tranquillo freto se committat.

HERO LEANDRO.

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
  Ut possim missam rebus habere, veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt,
  Da veniam fassæ : Non patienter amo.
Urimur igne pari : sed sum tibi viribus impar :
  Fortius ingenium suspicor esse viris.
Ut corpus teneris [1] sic mens infirma puellis :
  Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
  Ponitis in variâ tempora longa morâ.

[1] Ità.

Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
Flectitis aut fræno colla [1] fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
His mihi * submotis, vel si minùs acriter urar,
† Quod faciam superest, præter amare, nihil.
Quod superest, facio: téque, ô mea sola voluptas,
Plus quoque, quàm reddi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum charâ de te nutrice susurro;
Quæque tuum miror causa moretur iter:
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
Corripio verbis æquora || sæpe tuis.
Aut, ubi * sævitiam paulùm gravis unda remisit,
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dúmque queror, lachrymæ per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui specto si sint in littore passus;
Impositas tanquam servet arena notas.
Utque rogem de te, & scribam tibi; si quis Abydo
Venerit, aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam quoties dem vestibus oscula, quas tu
Hellespontiacâ † ponis iturus aquâ?
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulsâ sydera clara die;
Protinùs in summâ vigilantia lumina turre
Ponimus, assuetæ signa || notámque viæ.
Tortáque versato ducentes stamina fuso,
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
* Jámne putas exisse domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Jámne suas humeris illum deponere vestes;
Tingere jam † pingui † Pallade membra putes?
Annuit illa ferè; non nostra quod oscula curet;
Sed movet obrepens somnus anile caput.
Póstque moræ || nimium, jam certè navigat, inquam:
Lentáque dimotis brachia jactat aquis.

[1] Sequacis.

* *Semotis*. al *submotis*.

† *Quid faciam*.

|| *Penè*.

* *Sævitiæ*.

† *Pro* deponis. *Exuebat enim se, cum erat nataturus: & relinquebat vestes apud Herô, quas dicit se sæpe osculari propter amorem ejus*.

|| *Notasque*.

* *Sunt verba Herûs ad nutricem*.

† † *i. Oleo, cujus inventrix fuit Pallas*.

|| *Minimum*.

Pau-

** *Producendo fila usque ad terram.*
[1] Al. Tela.
† *i. Ventus secundus.*

Paucáque cum * tactâ perfeci stamina * [1]terrâ;
An medio possis quærimus esse freto.
Et modò prospicimus; timida modò voce precamur,
Ut tibi det faciles † utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Adventûs strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptæ pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et, quanquam non vis ipse venire, venis.
Nam modò te videor propè jam spectare natantem;
Brachia nunc humeris humida ferre meis;
Nunc dare quæ soleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc juncto nostra fovere sinu;

[2] Al. Linguæ modestæ.

Multáque præterea [2] linguâ reticenda [2] modestâ,
Quæ fecisse juvat, facta referre pudet.
Me miseram! brevis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes;

|| *Ne.*

|| Nec careant verâ gaudia nostra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes;
Cur toties à me, lente natator, abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte sed hesternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?

* *Capta.*
* *i. Quamvis.*
† *i. Tanto.*
|| *i. Quanto.*
* *Objectio.*
† *Responsio Herûs ad hanc objectionem.*
|| *i. Tempestate detentus huc possis redire.*

Tam bona cur periit, nec tibi * rapta via est?
Protinus * ut similis detur tibi copia cursus;
† Hoc melior certè || quò prior illa fuit.
* At citò mutata est jactati forma profundi:
† Tempore, cum properas, sæpe minore venis.
Hîc (puto) || deprensus, nil quod querereris, haberes:
Méque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certè ego tunc ventos audirem læta sonantes:
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur sis metuentior undæ?
Contemptúmque priùs, nunc vereare fretum?
Nam memini cùm te sævum veniente minaxque
Non minùs, aut multò non minùs, æquor erat:

Cùm

Cùm tibi clamabam, Sic tu temerarius esto,
 Ne miseræ * virtus sit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
 Magnus ubi est spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potiùs, quàm quod priùs esse solebas:
 Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodo sis idem, dum sit, ut scribis, amemur,
 Flammáque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
 Quam similis vento nè tuus erret amor.
† Et nè sim tanti, superéntque pericula causam,
 Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, || patria nè lædar, & impar
 Dicar Abydeno [1] Sesta puella viro.
Ferre tamen possum patientiùs omnia, quàm si
 Otia nescio quâ pellice captus agas.
In tua [2] si veniant alieni colla lacerti,
 Sítque novus nostri finis amoris amor:
Ah potiùs peream quàm crimine vulnerer isto:
 Fatáque sint culpâ nostra priora tuâ.
Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
 Hæc loquor, aut famâ sollicitata novâ;
Omnia sed vereor (quis enim securus amavit?
 Cogit & absentes [3] multa timere * locus.
Felices [4] illas, sua quas præsentia nosse
 Crimina vera † jubet, falsa timere vetat.
Nos tam vana movet, quàm facta injuria fallit:
 Incitat & [5] morsus error utérque pares.
O utinam venias: aut ut ventúsve, patérve,
 Causáque sit * tantæ fœmina nulla moræ!
Quòd si quam sciero; moriar, mihi crede, dolendo:
 Jamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed néque peccabis: frustráque ego terreor istis;
 Quóque minus venias, invida pugnat hyems.
Me miseram! quanto planguntur littora fluctu!
 [6] Ut latet obscurâ condita nube dies!
Forsitan ad [7] pontum [8] mater pia venerit Helles,
 Mersáque [9] rotatis nata fleatur aquis:

* *i. Animositas vel natandi audacia.*
† *Nè non sim.*
|| *i. Nè noceat mihi patriæ humilitas.*
[1] Thressa puella toro.
[2] Quam.
[3] Plura.
* *Scil. Remotus.*
[4] Alias.
† *Juvat, i. adjuvat.*
[5] i. Curas vel cruciatus.
* *Certæ.*
[6] Et.
[7] Portum.
[8] i. Nephele, maris Nympha.
[9] i. Effusis.

Aut mare ab inviso privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream versa [1] noverca deam.
Non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
Hac Helle periit, hac ego lædar aquâ.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.
[2] Sed neque Amymone, nec laudatissima forma
[3] Criminis est [4] Tyro fabula vana tui:
Lucidáque Alcyone, [5] Ceycéq; & [6] Alymone [7] natu
Et nondum nexis [8] angue Medusâ comis:
Flaváque Laodice, cœlóque recepta [9] Celæno,
* Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè, plurésque canunt, Neptune, poetæ
Molle latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Assuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latóque mari tua prælia misce:
[10] Seducit [11] terras hac brevis unda [11] duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas:
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe deo pelagi juvenem terrere natantem:
[12] Gloriáque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis * ille quidem est, & clarus origine, sed non
A tibi † suspecto ducit Ulysse genus.
Da veniam, serváque duos: natat ille: sed iisdem
Corpus Leandri, ‖ spes mea, pendet aquis.
† Interea lumen (posito nam scribimus illo)
Perstrepit, & nobis prospera signa dedit.
Ecce merum nutrix faustos ‖ distillat in ignes:
Crásque erimus plures, inquit, & ipsa bibit.
Effice nos plures evicta per æquora * lapsus,
O penitùs toto corde recepte mihi.
In tua castra redi, socii desertor amoris:
Ponuntur * medio cur mea membra toro?
Quod timeas non est: auso Venus ipsa favebit;
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.

[1] *i.* Ino, Athamantis uxor, Helles noverca.
[2] Si, *i.* siquidem.
[3] Stupri. [4] Formosissima fuit puella, & à Neptuno compressa.
[5] Circeque.
[6] Antone.
[7] Quæ puellæ hæ fuerint, non satis constat.
[8] i. Anguibus.
[9] Una fuit ex Pleiadibus.
* *Scil. aliæ.*
[10] i. Separat.
[11] [11] i. Asiam & Europam.
[12] &c. Sensus est, *ista gloria* quam quæris in hoc brevi mari turbando, est *minor quolibet stagno*, *i.* est minor quam quodlibet stagnum turbando possis habere.
* *i. Leander.*
† *Despecto.*
‖ *Et spes mea.*
† *Hoc distichon ab Heinsio sic legitur:* Sternuit & lumen, (posito nam scribimus illo) Sternuit; & nobis prospera signa dedit.
‖ *Instillat.*
* *Vectus.* * *Viduo.*

Nam

Nam cur hoc vectis Phryxo Phryxique sorore,
  Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuas nè [1] robora desint,
  † At gemini nequeas ferre laboris onus.
|| At nos diversi medium coeamus in æquor:
  Obviáque in summis oscula demus aquis.
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes;
  Exiguum, sed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clàm cogit amare;
  Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res junctæ, calor & reverentia, pugnant:
  Quid sequar in dubio est: hæc decet, ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasæus Iason,
  Impositum celeri * Phasida puppe tulit:
Ut semel † Idæus Lacedæmona venit † adulter,
  Cum prædâ rediit protinus ille suâ.
Tu quàm sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
  Et, quoties grave sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis tumidarum victor aquarum,
  Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ || merguntur ab æquore puppes:
  Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
  * Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
  Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussáque sæpe per undas,
  Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cœruleas quoties obvertar ad undas,
  * Nescio quod pavidum pectora frigus habent.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
  Quamvis est sacris illa † piata meis.
Namque sub Aurora, jam dormitante lucernâ,
  Tempore quo cerni somnia vera solent;
Stamina de digitis cecidêre sopore remissis:
  Colláque pulvino nostra ferenda dedi.
Hic ego ventosas nantem delphina per undas,
  Cernere non dubiâ sum mihi visa fide.

[1] Tempora.
† *Aut.*
|| *Aut.*
* *i. Medeam à Phaside Colchorum fluvio.*
†† *i. Paris Trojanus, ab Ida monte Phrygiæ.*
|| *Vinciuntur.*
* *Scil. natandi per mare turbatum.*
* *Nescio quæ pavidum frigora pectus habent.*
† *i. Expiata: Solebant enim somniantes, ad tristia sua somnia expianda, hostias aliquas diis sacrificare.*

 Quem

|| Illisit.

Quem postquam bubulis || injecit fluctus arenis,
Unda simul miserum vitáque deseruit.
Quidquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est * fractis † vicinæ † pacis in undis:
Tu placidas || tuto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

* i. Ventis agitatis.
†† i. Proximæ tranquillitatis.
|| Toto.

In decimam nonam Epistolam

ARGUMENTUM.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo, insulâ maris Ægei omnium Cycladum clarissimâ, ex frequenti virginum conventu, celebrabatur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cum illum ob generis imparitatem non auderet in suum amorem sollicitare, novam commentus fraudem, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus:

Juro tibi sanè per mystica sacra Dianæ,
Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit: quæ fraudis inscia, cum imprudens legeret, visa est se uxorem Acontio pacisci. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. Cum autem paulò post pater, hujusce rei inscius, illam alii desponderet, subitâ febre correpta est. Quare hac Epistolâ Acontius conatur persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse, eò quòd non impleverit, quæ deâ præsente promiserat. Nè verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, quâ maximè hæsitare poterat: Adducit deinde eum in odium cui desponsata fuerat, cum dicat, omnem ægritudinem accidere illius causâ.

ACONTIUS CYDIPPÆ.

* Accipe, Cydippe, despecti nomen Aconti
Illius in pomo qui tibi verba dedit.

* Hi versus inter nothos recensentur.

Pone metum: nihil hîc iterum jurabis amanti:
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto;
Qui meus est, ulla † parte || dolente, dolor.
Quid pudor [1] ora subit? nam sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas:
Conjugium, pactámque fidem, non crimina posco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.

† Scil. tui.
|| Dolere.
[1] Anne.

Verba

Verba licet repetas, quæ * demptus ab arbore fœtus
 Pertulit ad castas me jaciente manus.
Invenies illic id te † spondere, quod opto,
 || Ni tibi cum verbis excidit illa fides.
Id metui, * ut divæ diffusa est ira, decebat
 Te potius, virgo, quam meminisse † Deam.
Nunc quoq; idem timeo: sed idem tamen acrius illud
 Assumpsit vires: auctáque flamma morâ.
Quique fuit nunquam parvus, nunc tempore longo,
 Et spe, quam dederas tu mihi, [1] crescit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi || credidit ardor:
 Non potes hoc factum teste negare Deâ.
* Me tibi nupturum, felix eat omen, Aconti,
 Juro, quam colimus, Numina magna Deæ.
† Adfuit: & presens ut erat, tua verba notavit:
 Et visa est || motâ dicta * tulisse || comâ.
Deceptam dicas nostrâ te fraude licebit,
 Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit nisi * uti tibi jungerer uni?
 Id me, † quod quereris, || conciliare potest.
Non ego naturâ, nec sum tam callidus usu:
 Solertem tu me, crede, puella, facis.
Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
 Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci * sponsalia verbis:
 † Consultóque [2] sui juris amore vafer.
Sic fraus huic nomen facto dicárque dolosus:
 Si tamen est, quod ames velle tenere dolus.
En iterum scribo, mittóque rogantia verba:
 Altera fraus hæc est, || quodque queraris, habes,
Si noceo, quòd amo: fateor sine fine nocebo:
 Téque petam; caveas tu licèt [3] ipse petam.
Per gladios alii * placitas rapuere puellas:
 Scripta mihi cautè littera crimen erit?
Dii faciant, [4] possim plures imponere nodos:
 Ut tua sit nullâ libera parte fides!
Mille doli restant: clivo sudamus in [5] uno:
 Ardor inexpertum nil sinet esse meus.

* *Periphrasis pomi.*
† *Jurasse.*
|| *Hic versus cum sequenti plerisq; libris non extat.*
* *Divæ.*
† *i. Dianam, quæ memor illius promissionis quam non præstas immittit tibi morbum.*
[1] Crevit.
|| *Creditur.*
* *Etiam hi duo versus sequentes in plerisque libris non extant & pro adulterinis habentur meritò.*
† *Scil. Dea.*
|| || *i. Capite moto in signum consentientis.*
* *i. Accepisse.* al. *probâsse.*
* *Quo.*
† *i. De quo quereris.*
|| *Scil. tibi.*
* *i. Solemnia verba nuptiarum.*
† *&c. In consilium adhibito amore, sui juris peritus.*
[2] Fui.
|| *Quòque.*
[3] Ipsa peti.
* *Rigidas.*
[4] Plures possim tibi ponere.
[5] Imo.

† Sit dubium possisne capi; captabere certè:
Exitus in Diis est; sed capiêre tamen.
‖ Ut partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inque tui cupido rapta ferêre sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui † vir posset ut ‖ esse, † fuit.
* Nos quoque; sed taceo. Mors hujus pœna rapinæ
† Ut sit, erit, quàm te non habuisse minor.
‖ Si tu esses formosa minus, peterêre modestè:
Audaces facie cogimur esse tuâ.
Tu facis hoc oculíque tui quibus ignea cedunt
Sydera: qui flammæ causa fuere meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix,
Quæque precor veniant in mea colla, manus:
Et decor & vultus sine rusticitate pudentes,
Et * Thetidis, quales vix reor esse, pedes.
Cætera si possem laudare, beatior essem:
Nec dubito, [1] totum quin [2] tua pars sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, formâ,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captum tu te cogare fateri,
Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur: √
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionem Telamon, Briseïda cepit Achilles:
Utráque victorem nempe secuta [3] virum.
Quamlibet accuses, & sis irata, licebit;
Iratâ liceat dum mihi posse frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram;
‖ Sit modò placandæ copia parva tui.
Ante tuos liceat flentem consistere vultus:
Et liceat lachrymis addere verba meis:
Utque solent famulæ, cùm verbera sæva verentur,
[4] Tendere submissas * [5] sub tua crura manus.
Ignoras tua jura: voca: cur arguor absens?
Jamdudum dominæ more venire jube.

Ipsa

† *i. Etiamsi sit dubium.*
‖ *Et.*
†† *i. Fortis fuit.*
‖ *Scil. vir, i. maritus: Vir hoc in loco sumitur ambiguè.*
* *Scil. rapiemus. Aposiopesis.*
† *i. Quamvis.*
‖ *Aut esses.*
* *Quæ ab Homero* (Il. 1.) *dicitur* ἀργυρόπεζα, *i. argenteos pedes habens.*
[1] &c. i. Quin totum opus corporis tui sit tale, quales sunt partes quæ apparent.
[2] Tibi.
[3] Suum.
‖ Al. *Copia placandæ sit modo parva tui.*
[4] Subauditur *Liceat.*
* *Ad.*
[5] i. Ad tua genua.

Ipsa meos scindas licèt imperiosa capillos.
Oráque sint digitis livida [1] nostra tuis:
Omnia perpetior; tantùm fortasse timebo,
Corpore lædatur nè manus ista meo.
Sed néque compedibus, nec me compesce catenis;
Servabor firmo vinctus amore tui:
Cùm bene se, quantúmque volet, satiaverit ira;
Ipsa tibi dices, Quàm patienter amat!
Ipsa tibi dices, [2] cum videris omnia ferre;
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
[3] Cur reus infelix absens agor? & mea, cum sit
Optima, non ullo causa tuente perit?
[4] Hoc, quod amor jussit, scriptum, est injuria nostra:
Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
Vis mihi promissum reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit: cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
[5] Omina re careant: nihil est violentius illâ,
Cùm sua, * quæ nolit, numina læsa videt.
Testis erit Calydonis [6] aper: nam scimus ut illo
Sit magis in natum sæva reperta [7] parens.
Testis & Actæon, quondam [8] fera creditus [9] illis,
Ipse dedit letho cum quibus ante feras.
[10] Quæque superba parens, saxo per corpus oborto,
Nunc quoque [11] Mygdoniâ flebilis adstat humo.
Hei mihi! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Nè videar causâ falsa monere meâ.
Dicendum tamen est: hoc est, mihi crede, quòd ægra
Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
Consulit ipsa tibi: neu sis perjura laborat;
Et salvam salvâ te cupit esse fide.
Inde fit, ut, quoties [12] existere perfida tentas,
Peccatum toties [13] corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosæ virginis arcus:
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce precor teneros corrumpere febribus artus:
Servetur facies ista fruenda mihi.

[1] Facta. [2] Ubi. [3] Nunc al. sine interrogatione. [4] Hi duo versus in nonnullis sic leguntur: *Hoc quoque, quo jus est, sit scriptum injuria nostrum: Quod de me solo nempe queraris, habes.* [5] i. Omina sint falsa; vel, Sim falsus vates. * Al. *Quod nolim.* [6] Quem nimirum Diana Oeneo irata ad Calydonios agros vastandos immisit. [7] i. Althæa, quæ filium suum Meleagrū, torre in quo ejus vita fataliter consistebat, in ignem injecto interemit. [8] i. Cervus. [9] Scil. canibus. [10] Nioben significat, quæ ob fœcunditatem suam insolens, Latonam, quod duos tantū filios peperisset, aspernata est. Quare Diana omnes Niobes liberos sagittis transfixit: ipsamq; in saxum transformavit. [11] Regio est minoris Asiæ, quæ & Bithynia dicitur. [12] Obsistere, al. insidere. [13] Efficiendo ut graviùs ægrotes.

Serventur vultus ad nostra incendia nati:
  Quique subest niveo [1] lenis in ore rubor.
Hostibus &, si quis nè fias nostra repugnat,
  Sic sit, ut invalida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægra:
  Dicere nec possum, [2] quid minùs ipse velim.
Maceror interdum, quod sim tibi causa * doloris:
  Téque mea lædi calliditate puto.
Inque caput nostrum dominæ perjuria quæso
  Eveniant: pœnâ tuta sit illa meâ.
Nè tamen ignorem quid agas, ad limina crebrò
  Anxius huc illuc dissimulanter eo,
Subsequor ancillam furtim, famulúmque, requirens
  Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum, quod non medicorum jussa ministro,
  [3] Astringóque manus, insideóque toro!
Et rursus miserum, quod me procul inde * removi!
  [4] Quem memini † volui, forsitan alter adest.
Ille manus istas [5] astringit, & assidet ægrè,
  Invisus superis cum superísque mihi.
Dúmque suo tentat [6] salientem pollice [6] venam,
  Candida † per † causam brachia sæpe tenet.
Contrectátque sinus, & forsitan oscula jungit:
  Officio merces plenior ista suo est.
[7] Quis tibi permisit nostras [8] decerpere messes?
  Ad sepem alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis:
  A mihi promisso corpore tolle manus,
Improbe, tolle manus: quam tangis, nostra futura est,
  Postmodò si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi [9] vendicet alter:
  Si nescis, dominum res habet ista suum:
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti,
  Neu falsam dicas esse, [10] fac ipsa legat.
Alterius thalamo (tibi nos, tibi dicimus) exi:
  Quid facis hic? exi: non vacat iste torus.
Nam quod habes & tu [11] humani verba altera pacti,
  Non erit idcirco par tua causa meæ.

[1] Lævis, al. lætus.
[2] i. Utrum horum.
* *Dolendi.*
[3] Effingoque. *Sicut in Fast.* Sæpe manus ægras manibus fingebat amicis.
* *Remoto.*
[4] Illum suspicatur cui Cydippe erat nuptura.
† *Vellem.*
[5] Effingit.
[6] i. Arteriam.
† † *i. Hoc prætextu*, scil. *tentandi venam salientem.*
[7] Apostrophe ad illum cui Cydippe erat nuptura.
[8] Præcerpere.
[9] Vindicet.
[10] Fac illa.
[11] &c. Annuit desponsationem paternam.

Hæc

Hæc mihi se pepigit, pater hanc tibi : [1] primus ab illa,
Sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc : sed & hæc juravit amanti :
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax ; || sed & hæc perjura vocari :
Num dubitas hic sit, major an ille metus ?
Denique ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus : hæc [2] cubat, ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus :
Nec spes par nobis, nec timor [3] æquus adest :
Tu petis ex tuto ; gravior mihi morte repulsa est :
Idque ego jam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset :
Cedere debueras ignibus ipse meis
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniquâ,
[4] Ad quid Cydippe littera nostra redit ?
Hic facit ut jaceas & sis suspecta Dianæ :
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæva pericula vitæ,
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat !
Quem si reppuleris, nec quem Dea damnat, amâris ;
Et tu continuò, certè ego salvus ero.
Siste metum, virgo ; stabili potiere salute :
Fac modò polliciti [5] conscia [5] templa colas.
[6] NON bove mactato cœlestia numina gaudent :
Sed quæ præstanda est & sine teste, fide.
Ut valeant aliæ ferrum patiuntur & ignes :
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis : tantùm perjuria vita ;
Téque simul serva, méque datámque fidem,
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ :
Exciderint animo fœdera [7] lecta tuo.
Admonita es modò voce meâ, modo [8] casibus istis,
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas * afferat [9] illa manus.
Audiet, & repetens quæ sint audita requiret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.

[1] *Scil.* Pater est.

|| *Timet hæc.*

[2] *Scil.* In lecto, & febri laborans.

[3] i. Æqualis. Catachrestice.

[4] i. In quem usum.

[5] [5] i. Deam jurisjurandi tui consciam.

[6] Al. Nec.

[7] Nostra.

[8] i. Adversâ valetudine.

* *Offerat.*

[9] i. Diana, quæ & Lucina dicta est, & parturientibus præest.

Pro-

Promittes votum; ſcit te promittere falſo:
Jurabis; ſcit te fallere poſſe deos.
Non agitur de me: curâ majore laboro;
Anxia ſunt [1] vitæ pectora noſtra tuæ.
Cur modò te [2] * dubii * pavidam flevêre parentes,
Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ.
Et cur ignorent? matri licèt omnia narres:
Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut ſis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipſa Deæ.
Ut, te conſpectâ ſubitò, ſi fortè notâſti,
Reſtiterim fixis in tua membra [3] genis.
Et, te dum nimium miror, nota certa [4] furoris,
Deciderint humero pallia lapſa meo.
Poſtmodò neſcio quâ veniſſe volubile malum,
Verba ferens doctis inſidioſa notis.
Quod quia ſit lectum ſanctâ præſente Dianâ,
Eſſe tuam vinctam, numine teſte, fidem.
Nè tamen ignoret ſcripti ſententia quæ ſit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube precor, dicet cui te bona numina jungunt:
Quem fore jurâſti, ſit gener ille mihi.
Quiſquis is eſt, placeat; quoniam placet ante Dianæ,
Talis erit mater, ſi modò mater erit.
Si tamen & quærat quis ſim, qualiſque; videto:
Invenies [5] nobis [6] conſuluiſſe deam.
Inſula [7] Coryciis quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Ægæo, nomine Cæa mari:
Illa mihi patria eſt; nec, ſi generoſa probâris
Nomina, deſpectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: ſunt & ſine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem, vel non jurata maritum:
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in ſomnis jaculatrix ſcribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans ſcribere juſſit amor.
E quibus [8] alterius mihi jam nocuêre ſagittæ:
[9] Alterius noceant nè tibi tela, cave.

[1] &c. i. Angor majore cura, quàm de me.
[2] i. De tua ſalute ancipites.
* *Dubiam pavidi.*
[3] Oculis.
[4] i. Amoris inſani.
[5] Vobis.
[6] i. Proſpexiſſe.
[7] Ita dictis à Corycio, antro in Parnaſſo Muſis ſacrato. Unde Ovidius, Metam. 1. cum Deucalion & Pyrrha Parnaſſum conſcendunt, *Corycidas Nymphas, & numina montis adorant.*
[8] i. Amoris, ſive Cupidinis.
[9] i. Dianæ.

Juncta

Juncta salus nostra est: miserere meique tuique:
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cùm jam data [1] signa sonabunt,
Tinctáque votivo sanguine Delos erit:
Aurea ponetur mali felicis imago;
Causáque versiculis scripta duobus erit.
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior [2] infirmum nè lasset epistola corpus,
[3] Clausáque consueto sit tibi fine: Vale.

[1] Tubarum sonitu convocabantur ad sacra Dianæ.
[2] i. Te ægrotantem.
[3] &c. i. Et ut epistola clausa sit consueto fine.

In Vicesimam Epistolam
ARGUMENTUM.

Cùm accepisset Cydippe hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontii vota contra paternam voluntatem condescendere maluit, quàm diutiùs torqueri. Imprimis respondet, se non ausam fuisse epistolam ipsius clarâ voce exprimere, nè ut in pomo, iterum juraret. Deinde narrando, qualiter insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontium invebitur.

Verùm illud non duxi silentio prætereundum, in hac epistola addidisse aliquem, quicquid sequitur post duodecimum versiculum,
Quos vereor paucos nè velit esse mihi.
Quanquam non id solum, sed & tota epistola adulterina videatur: cum nusquam constet, ut jam diximus, Ovidium vel Sabinum scripsisse epistolas Leandri, Heronis, Acontii, Cydippes. Quas si Ovidius composuisset, nè suo labore privaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quæso, si bene cum Sabini stylo conveniant.

CYDIPPE ACONTIO.

PErtimui, scriptúmque tuum sine murmure legi,
Juraret nè quos inscia lingua Deos.
Et puto captâsses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed si tibi dura fuissem,
Aucta foret sævæ forsitan irâ Deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen [1] justâ plus tibi parte favet.
Utque cupis credi; memori te vindicat irâ:
[2] Talis [3] in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo favisset virginis annis:
[4] Quos vereor paucos ne velit esse mihi.

[1] &c.i. Plus æquo tuetur partes tuas.
[2] i. Tam propitia.
[3] Pro *in Hippolytum*; more veterum. Æsculapius, à Diana exoratus, Hippolytum ab equis suis interfectum pristinæ incolumitati restituit.
[4] Qui post hunc sequuntur versus, non extant in antiquis libris.

Languor

Languor enim causis non apparentibus hæret:
Adjuvor & nullâ [1] fessa medentis ope.
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc rescribere: quámq;
Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
[2] Colloquii nobis sentiat esse [2] vices. (ter,
Ante fores sedet hæc, quid agámq; [3] rogantibus [3] in-
Ut possim tutò scribere, dormit, ait.
Mox ubi secreti longè causa optima somnus
Credibilis tardâ desinit esse morâ.
Jámque venire videt, quos non admittere durum est;
Excreat, & fictâ dat mihi signa notâ.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera [4] cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat;
Quantus [5] sis nobis, aspicis ipse, labor.
[6] Quæ, peream, si dignus eras (ut vera loquamur:)
Sed melior justo, quámque mereris, ero.
Ergo te propter toties incerta salutis,
[7] Commentis pœnas, dóque, dedíque tuis.
Hæc nobis, formæ te laudatore superbæ,
Contingit merces; & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem visa, fuissem;
Culpatum nullâ corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me [8] certamine vestro
Proditis: & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum:
Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa velut navis jactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, [9] æstus & unda refert.
Cúmque [10] dies charis [10] optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi conjugii tempus [11] crudelis ad ipsum,
[11] Persephone nostras pulsat [12] acerba fores.
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
[13] Offensos videar nè meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum superis [14] hunc negat esse virum.

[1] i. Vi morbi defatigata, atque exhausta.
[2] [2] Vicissitudines colloquii per mutuas literas.
[3] Interrogantibus. Tmesis.
[4] Cui cavetur. Accipitur passivè.
[5] Sit.
[6] &c. Oratio verbis deficiens, cujus hic est sensus, *Quæ si dignus eras*, ut tuâ causâ sustineam, *peream*.
[7] i Dolis & imposturis.
[8] i. Dum uterque vestrum magna me ambit contentione.
[9] i. Undæ recursus.
[10] [10] i. Dies nuptialis.
[11] i. Ipsa mors.
[12] Pro acerbè.
[13] &c. i. Nè videar deos offendisse.
[14] *Scil.* Cui parantur nuptiæ.

Néve

Néve mihi credas in te quoque dicere famam,
[1] Facta beneficiis pars putat ista meis.
Causa latet, mala nostra patent: vos pace movetis
Aspera summotâ prælia; plector ego.
Dicam nunc: solitóque tibi [2] nè despice more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis quod amas, hostem sapienter amabis:
Me precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
Quam ferus [3] indignâ [3] tabe perire sinis:
Aut Dea si frustra pro me tibi sæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam:
Immemor es nostri; non potes: illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo,
Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi? quo me pede limine [4] movi?
Picta * meæ tetigi quo pede texta ratis?
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento:
[5] Mentior ah demens; ille secundus erat!
Ille secundus erat, qui me referebat euntem;
Quíque parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam visere Delon:
Et facere [6] ignavâ puppe videbar iter.
Quàm sæpe, ut tardis, feci convitia remis!
Questáque sum vento lintea parca [7] dari!
Et jam transieram Myconon, jam Tenon, & Andron;
Inque meis oculis [8] candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, quid me fugis, insula, dixi?
[9] Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?
Institeram terræ, cùm jam propè luce peractâ
[10] Demere purpureis Sol juga vellet equis.
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostræ, matre jubente, comæ.

[1] Ed. *Elziv.* sic habet: *Facta veneficiis pars putat ista tuis.*
[2] Me decipe.
[3] *i.* Febre.
[4] *i.* Domo egressa sum? Synecdoche.
* *Citæ.*
[5] More amantium mentem variat.
[6] *i.* Tarda: Metaphora.
[7] Dare.
[8] Videtur ad nomen alludere. significat enim δῆλος *manifestum* vel *clarum*; qualia, quæ candida sunt, esse solent.
[9] *i.* Sub undas fluitas: unde & πλανητὴ dicta est. Delos autem appellatur, quod repentè se ostenderit è mari emersa: Δηλόω enim significat *ostendo*: unde δῆλος *manifestus*, ut antea dictum est.
[10] &c. Periphrasis est vespertini temporis.

Ipsa

Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ, superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merúmque damus.
Dúmque parens aras votivo sanguine tingit,
Festáque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes;
Erramúsque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modò munera regum
Miror, & in cunctis stantia [1] signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus [2] aram,
Et de qua pariens [3] arbore nixa Dea est.
Et quæ præterea (néque enim meminíve, libétve,
Quicquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans à te spectabar, Aconti;
Visáque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ;
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali;
Hei mihi! juravi nunc quoque pænè tibi.
Sustulit hoc nutrix; miratáque, Perlege, dixit.
Insidias legi, magne poeta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis.
Lumináque in gremio veluti defixa tenebam:
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusâ virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumptâ [4] peltata securi,
Qualis in Iliaco [5] Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyto, præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt,
Súmque parùm prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit;
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te [6] puer iste tenebat;
Quem tu nescio quas dicis habere faces.

[1] i. Effigies, seu statuas deorum.
[2] Intelligit Apollinis aram in Delo, quam κερατῶνα appellat Plutarchus.
[3] Palmam intelligit, cui innixa Latona Apollonem & Dianam peperit.
[4] i. Peltâ armata. Fuit autem pelta scutum quo peceliariter Amazones utebantur.
[5] Quæ fuit Amazonum regina; primaque (ut ait Plinius) securim invenit; cúmque Trojanis opem ferret ab Achille occisa est.
[6] i. Cupido; quem, ut virgo, ignorare se fingit.

More

More bonis solito spem non corrumpere fraude,
  Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
  Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potiùs quàm persuadere volebas,
  Si poteram auditâ conditione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
  Linguáque præsentem testificata Deam?
[1] Quæ jurat, mens est; nil conjuravimus illâ;
  Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudénsque animi sententia jurat;
  [2] Et, nisi judicii, vincula nulla valent.
Si tibi conjugium volui promittere nostrum,
  Exige polliciti debita jura tori;
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem;
  Verba suis frustrà viribus orba tenes.
Non ego juravi, legi jurantia verba;
  Vir mihi non illo more legendus [3] eras.
Decipe sic alias; succedat epistola pomo;
  Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges sua se tibi regna daturos;
  Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsâ multò (mihi crede) Dianâ;
  Si tua tam præsens littera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
  Cum bene promissi causa peracta mei est:
Confiteor, timeo sævæ Latoidos iram;
  Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties [4] socialia [4] sacra parantur,
  Nupturæ toties languida membra cadunt?
[5] Ter [6] mihi jam veniens [6] positas Hymenæus [6] ad (aures
  Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Víxque manu [7] pigrâ toties infusa resurgunt
  Lumina, [8] vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
  Et trahitur multo spendida palla croco;
Cum tetigit limen, lachrymas mortísque timorem
  Cernit, & à cultu multa remota suo:
Projicit

[1] Cic. 3. Offic. *Juravi lingua, mentem injuratam gero.*
[2] &c. *i.* Non valet juramentum quod temerè & imprudenter profertur, ad quod judicium & voluntas animi non accedunt.
[3] Eris.
[4][4] *i.* Nuptiæ.
[5] &c. Prosopopœia venientis & refugientis Hymenæi.
[6][6][6] *i.* Ad me decumbentem.
[7] *i.* Defatigatâ toties accendendo, ac subinde resuscitando lumina extincta.
[8] &c. *i.* Pro. *vix corripit ignem motâ face. Hypallage.*

Projicit ipse suas [1] deductâ fronte coronas,
[2] Spissáque de nitidis tergit [2] amoma comis;
Et pudet in tristi lætum consurgere turba;
Quique erat in palla transit in ora rubor.
At mihi (væ miseræ!) torrentur febribus artus;
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostráque plorantes video super ora parentes;
Et face pro thalami fax mihi mortis adest.
* Parce laboranti pictâ Dea læta pharetrâ;
Dáque salutiferam jam mihi † fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere lethi,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroso cum velles fonte [3] levari,
|| Imprudens vultus ad tua labra tuli?
[4] Præteriine tuas de tot cœlestibus aras?
Atque tua est * nostrâ spreta * parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi,
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras; prosint, quæ nocuêre manus,
Cur, quæ succenset, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri nè tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda; quid aufert
Sæva mihi vitam, spem tibi diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
Ægra superpositâ membra fovere manu.
Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi;
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse videtur;
Nam lachrymæ causâ sæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oscula rara
Accipit; & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodor apertis;
In † lævum versor, cum venit ille, latus;
Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus;
Captantem tactus ejicióque manum.
Ingemit, & tacito suspirat pectore; méque
Offensam, quamvis non mereatur, habet.

[1] *i* Demissa, & tristi.
[2] Ex quibus corona spissa erat. Intelligit autem florem amomi, unde corona conserta erat.
* *Apostrophe ad Dianam*
† *i. Apollinis fratris tui.*
[3] Lavari.
|| *Sicut Actæon.*
[4] Quod Oeneus fecit.
** *Sicut à Niobe.*
† *Dextrum.*

Si

||Si mihi, quòd gaudes, & te juvat ista voluptas,
Si mihi quòd sensus sum tibi falsa meos;
Si mihi lingua foret; tu nostrâ justius irâ,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus;
Es procul à nobis, & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
Quod faciat longè vulnus, * acumen habes.
Certè ego convalui nondum de vulnere tali,
Ut jaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sanè miserabile corpus;
Ingenii videas bina * trophæa tui.
Concidimus macie; color est sine sanguine, qualem
In pomo †† refero †† mente fuisse tuo.
Candida nec mixto sublucent ora rubore;
Forma || novi talis || marmoris esse solet.
* Argenti color est inter convivia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam priùs esse negabis;
Arte nec est, dices, ista petenda meâ.
Promissique fidem, ne sim tibi [1] vincta, remittes;
Et cupies illud non meminisse Deam.
Forsitan & facies jurem ut contraria rursus;
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas;
Et discas sponsæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cum sit tibi pectus Aconti,
Tu veniam † nostris † vocibus ipse petas.
Nè tamen ignores ope quâ revalescere possim,
Quæritur || à Delphis fata canente Deo.
[2] Et quoque nescio * quam nunc, ut vaga fama susurrat,
Neglectam queritur † testis habere fidem.
Hoc Deus & vates, hoc & mea || carmina dicunt,
* At desunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic? nisi quòd nova fortè reperta est,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Téque tenente Deos, numen sequor ipsa deorum,
Dóque libens victas in tua vota manus.

|| *&c. Oratio ob defectum verborum admodum obscura, & Ovidianæ dissimillima.*

* *ἀκόντιον significat jaculum, quod à longè vulnerat.*
* *Alterum,* scil. *quòd me scripto decipisti; alterũ, quòd nunc tuâ causâ morbo torqueor.* †† *i. Recordor.* |||| *i. Marmoris nuper politi, aut secti.*
* *i. poculorum argenteorum.*
[1] Juncta.
†† *i. Meis verbis,* vel *meo nomine.*
|| *&c. i. Ab Apolline Delphico,* seu *ab oraculo Apollinis Delphici.*
[2] Hi quatuor versus sequentes satis impediti sunt & inexplicabiles.
* *Quantum nunc vaga.* † *Forsan refertur ad Apollinem, quasi ejus testimonium de Cydippa datum, nullam fidem apud parentes puellæ habeat.*
|| *Forsan intelligit oracula Cydippæ ab Apolline data.*
* *&c. i. At tu habes oracula ita ut cupis.*

Fassaque sum matri deceptæ fœdera linguæ ;
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
†Cætera cura tua est. Plus hoc quoque virgine factum
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Jam satis invalidos calamo lassavimus ||artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quod cupio me jam conjungere tecum,
Restat ut ascribat littera nostra, Vale ?

† I. Tuæ curæ mando, ut videas quo pacto tibi hoc nuptias conficias.
|| i. Articulos.

In vicesimam primam Epistolam

ARGUMENTUM.

Tradunt Suidas & Ælianus Græci scriptores, duas hoc nomine Sappho extitisse ; quarum altera Erexia, poetria percelebris, quæ Alcæi, & Pittaci, atque Tarquinii Prisci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinvenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt Altera Mitylenæa longè junior, quæ psaltria & meretrix fuit. Scripsit multa & præclara apud Græcos poemata, adeo ut decima Musa dicta sit. Quare autem in Phaonis amorem inciderit, Plinius herbæ tribuit, lib. 23. Sed Baptista Egnatius, vir nostræ tempestatis linguæ Græcæ atque Latinæ studiosissimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in Latinum nuper traductam recitat. Ælianus omnimodæ Historiæ lib. 12. describit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum : esse vero & alios aliter qui scripserunt ; fuisse Phaonem ex eorum hominum genere, qui trajiciendis ultrò citròque viatoribus navigiolis impensiorem dantes operam, victum sibi diurnum quæritarent. Accessisse tandem & Venerem, quæ se ut in alteram transportaret ripam, nullâ interim promissâ stipe, rogaret. Quod cum ille libentiùs effecisset, nescius, quam transveheret, deam esse: tum verò à Venere longè pretiosius accepisse munus, quam si vel amplissimum manu pretium exegisset. Alabastrum namque cùm accepisset unguine quodam plenum, quo semel perunctus, formosissimus repentè mortalium cunctorum apparuit : mulieres omnes Lesbias in ejus exarsisse cupidinem ; præ cæteris vero impatientissimè atque ardentissimè à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè discessisset, Sappho amoris ignibus incensa, & nè ab illo sperneretur timens ; etiam capitis periculo furorem lenire statuit, demisso in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illuc accedat, per inconstantiam muliebrem tentans quod desperaverat, hac Epistolâ eum advocare studet, faciens absenti invidiam suæ conditionis & calamitatis, quam omnibus incommodis miserabilem ostendit. Denique omnes misericordiæ angulos excurrit : nec aliquid, quod moveat, prætermittit. Nullâ autem in epistola mitiores ac lasciviores amoris affectus, quàm in ista expressit Ovidius, eò quòd supra mulierum conditionem in amores exserit Sappho : cùm non modo virum perditè amaverit, sed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id est, insultando illas fricaret. Unde ab Horatio mascula Sappho *vocata est.*

Multi

Multi tamen putant hanc esse Sappho, quam Divinus Plato sapientem *vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius*:

Dulcia Mnemosyne demirans carmina Sapphûs,
Quæsivit decima Pieris, unde foret.

Ausonius.

Lesbia Pieris Sappho soror addita musis?
Εἰμ' αὐτὴ λυρικῶν Ἀονίδων δεκάτη.

Papinius.

Stesichorúsque ferox, saltúsque ingressa viriles,
Non formidosâ temeraria Leucade Sappho.

Horatius.

Vivúntque commissi calores,
Æoliæ fidibus puellæ.

SAPPHO PHAONI.

NUnquid ubi aspecta est † studiosæ littera dextræ, *
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses autoris nomina Sapphûs,
Hoc breve nescires unde movetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiras
Carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est; || elegeïa flebile carmen;
Non facit ad lachrymas * barbitos ulla meas.
Uror, ut indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat † diversa || Typhoidos Ætnæ;
Me calor Ætnæo non minor igne * tenet.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
[1] Nec me Pierides subeunt, Dryadésve puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba juvant.
Vilis * Amythone, vilis mihi candida Cydno;
Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis:
Atque aliæ centum, quas * hic sine crimine amavi;
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies; sunt apti lusibus anni,
O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem & pharetram; fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & [2] Gnosida Bacchus amavit;
Nec norat lyricos illa, vel illa modos.

* *Ecquid ut inspecta.*
† *i. Doctæ.*
|| *Elegi quoque.*
* *i. Ullum carmen lyricum.*
† *i. Remota, & procul posita.*
|| *i. Cui sub ectus est Typhoeus gigas.*
* *Coquit.*
[1] Al. autem aliter sic: *Nec me Pyrrh ades, Methymniadésve puellæ.*
* *Anactorie.*
* *Non.*
[2] i. Ariadnen.

At mihi Pegasides blandissima carmina dictant;
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus [1] Alcæus, consors patriæque lyræque,
Laudis habet, quamvis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
[2] Sum brevis; at nomen, quod terras impleat omnes,
Est mihi; mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et [3] variis albæ junguntur sæpe columbæ;
Et niger à [4] viridi turtur amator [4] ave.
Si nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.
At mea cum legeres, etiam formosa videbar;
Unam jurabas usque decere loqui.
Cantabam: memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas; omnique in parte placebam,
Sed tunc præcipuè, cùm fit amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra juvabat,
Crebráque mobilitas, aptáque verba [5] joco.
[6] Et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ;
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
† Nec vos erronem tellure || admittite nostrum
* Nisiades matres, † Nisiadésque nurus.
Neu vos decipiant blandæ mendacia linguæ;
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras || Erycina Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule, diva, tuæ.
An gravis incœptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant, cùm lecta parentis
Ante diem lachrymas ossa * bibêre meas.
Arsit inops † frater, victus meretricis amore;
Mixtáque cum turpi damna pudore tulit.

[1] Alcæus poeta lyricus Mitylenæus.

[2] Nec me despicias, si sum tibi corpore parva, Mensuramq; brevis nominis ipsa fero.

[3] i, Varietate colorum distinctis.

[4] Psittaco: nam *turtures & psittaci, pavones & columbæ, merulæ & turdi, aves amicæ inter se,* ut ait Plinius.

[5] Ioco.

[6] Atque ibi jam amborum.

† *O vos erronem tellure remittite nostrum.*

|| *i. Recipite.*

|| *i. Megarenses à Niso Megarensium rege.*

† *Sicelidesque.*

|| *i. Venus: ab Eryce Siciliæ monte.*

* *&c. i. Madefacta sunt meis lachrymis.*

† *i. Charaxus: qui Rhodopes amore captus ejus causa opes suas omnes dilapidavit.*

Factus inops, agili peragit freta cœrula remo:
Quásque malè amisit, nunc || malè quærit opes.
Me quoque, quòd monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
Accumulat curas * filia parva meas.
Ultima tu nostris accedis causa querelis,
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli;
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum;
† Non Arabum noster dona capillus olet.
Cui color infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mihi cultûs unicus autor abest.
Molle meum levibus cor es violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sive ità nascenti legem dixêre || sorores,
Et data sunt vitæ fila severa meæ;
Sive abeunt studia in mores, artésque magistras;
Ingenium nobis molle Thalia [1] dedit
Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
* Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam;
Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe;
* Jussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexisset † eburno;
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer! utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades, inque sinus formose relabere nostros;
Non ut ames oro, verùm ut amare sinas.
Scribimus, & lachrymis oculi rorantur obortis;
Aspice, quam sit in || hoc multa litura || loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestiùs isses,
* Et modò dixisses, [2] Lesbia pûlla, vale.
Non tecum lachrymas, non oscula † summa tulisti;
Denique non timui, quod dolitura fui.

|| *Piraticam exercendo.*

* *i. Cleis.*

† Al. Non Arabo noster rore capillus olet.

|| i. *Parcæ.*

[1] Facit.

* i. *In amorem pertraxit.*

* *Alludit ad Endymionem à Luna sopitum*

† *Ebur Veneri, sicut argentum Lunæ, dedicatum est.*

|| || i *Hac parte epistolæ.*

* *Si mihi dixisses.*

[2] Lesbi puella

† *Nostra.*

Nil de te mecum est, nisi tantum injuria: nec te
‖ Admonuit quamvis pignus amantis habes.
Non mandata dedi; neque enim mandata dedissem
Ulla, nisi ut nolles immemor esse mei.
Per tibi qui nunquam longè discedit amorem,
Pérque novem juro, numina nostra, Deas;
Quum mihi nescio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lachrymæ deerant oculis, & * verba palato;
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor † imminuit nec pectore plangi,
Nec puduit [1] ruptis exululare comis.
Non aliter quàm si nati pia mater adempti
Portet ad extructos * corpus * inane rogos.
Gaudet & è nostro † crescit mœrore Charaxus
Frater; & ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur causa doloris;
Quid dolet hæc? certè filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atq; amor; omne vide(bat
Vulgus; eram lacero * pectus * aperta sinu.
Tu mihi cura Phaon; te somnia nostra reducunt;
Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio, quamquam regionibus absis;
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostrâ cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videar supposuisse meos:
Oscula cognosco; quæ tu committere linguæ,
Aptáque consuêras accipere, apta dare.
Blandior interdum; verísque simillima verba
Eloquor; & [2] vigilant sensibus ora meis.
[3] Ulteriora pudet narrare; sed omnia fiunt,
Et juvat, & sine te non * licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit, & omnia secum;
Tam citò me somnos destituisse queror.
Antra nemúsque peto, tanquam nemus antráq; pro(sint;
Conscia deliciis illa fuêre tuis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis [4] Erichtho
Impulit, in collo crine jacente feror.

‖ *Admoneat quod tu manus amantis habes.*

* *Lingua.*

† *Invenit, nec pectora plangi.*
[1] Scissis.

** *i. Cadaver animæ expers.*
† *i. Exhilaratur, vel sumit animos.*

** *i. Habens pectus apertum. Synecdoche.*

[2] i. Vigilare videntur.
[3] Ulterius pudet hic narrare.
* *Libet.*
[4] Quæ fuit Thessaliæ venefica sive maga. Sed hic Ovidius pro quavis venefica posuisse videtur, speciem pro genere usurpando.

Antra

Antra vident oculi scabro [1] pendentia topho,
  Quæ mihi [2] Mygdonii marmoris instar erant.
Invenio sylvam, quæ sæpe cubilia nobis
  Præbuit, & [3] multâ texit opaca comâ.
Sed non invenio [4] dominum sylvæque, meúmque,
  Vile solum locus est; dos erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi cespitis herbas:
  De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigíque locum quâ parte fuisti;
  Grata prius lachrymas combibit herba meas.
Quinetiam rami positis lugere videntur
  Frondibus; & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum [5] non ulta [5] * piè mœstissima mater
  Concinit Ismarium [6] Daulias [6] ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho [7] desertos cantat amores;
  Hactenus, † ut mediâ cætera nocte silent.
Est nitidus, vitróque magis perlucidus amnis,
  Fons sacer; hunc multi numen habere putant.
Quem supra ramos [8] extendit aquatica lotos,
  †† Una †† nemus; tenero cespite terra viret.
Hic ego cùm lassos posuissem flebilis artus,
  * Constitit ante oculos Naïas una meos.
Constitit & dixit, † Quoniam non ignibus æquis
  Ureris, || Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor;
  Actia cum populi, Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore,
  Misit, & illæso corpore pressit aquas.
Nec mora; * versus amor fugit lentissima mersi
  Pectora; Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. Peto protinus altam
  Leucada; nec saxo desiluisse time.
Ut monuit, cum voce abiit, Ego [9] territa surgo;
  Nec †† gravidæ lachrymas continuere †† genæ.
Ibimus, ô || Nymphæ; monstratáque saxa petemus,
  Sit procul insano victus amore timor.
Quicquid erit, melius quam nunc erit; aura subito:
  Et mea non magnum corpora pondus habent.

[1] i. Fornicata vel arcuata.
[2] i. Phrygii.
[3] i. Multis frondibus.
[4] Sylvæ dominumq; meumque.
[5] [5] i. Impiè.
* *Pius.*
[6] [6] i. Progne in lusciniam conversa.
[7] Miseros decantat. † *Et.*
[8] Expandit.
†† *Arbor illa sola instar nemoris est.*
* *Formosus puer est visus adesse mihi.*
† *Quid nunc.*
|| *Urbs in Epyro; hunc Augustus Nicopolim nominavit.*
* *jussus amans tetigit latissima Pyrrha.*
[9] Frigida.
†† *i. Oculi rorantes.*
|| *Apostrophe ad Naidem.*

* *Ad Cupidinem Apostrophe.*	* Tu quoque mollis Amor pennas suppone cadenti,
	Nè sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
	Inde Chelyn Phœbo communia munera ponam ;
	Et sub eâ versus unus & alter erunt.
† *i. Poetica sive studiis poeticis dedita.*	Grata lyram posuit tibi, Phœbe; † poetria Sappho;
	Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
‖ *Nunc.*	Cur ‖ tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
¹ Inde.	Cùm profugum possis ipse ¹ referre pedem.
	Tu mihi Leucadiâ potes esse salubrior undâ ;
	Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
	An potes ô scopulis undâque ferocior illâ,
	Si moriar, titulum mortis habere meæ ?
² At.	² Ah quanto melius jungi mea pectora tecum,
	Quàm poterant saxis præcipitanda dari !
	Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas,
	Visáque sunt toties ingeniosa tibi.
	Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obstat ;
	Ingeniúmque meis substitit omne malis.
	Non mihi respondent veteres in carmina vires :
	Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
* *i. Insulares.*	Lesbides * æquoreæ nupturáque nuptáque proles,
† *i. Lesbia. Nam Lesbos insula Æolicarum urbium est metropolis.*	Lesbides † Æoliâ nomina dicta lyrâ :
	Lesbides infamem quæ me fecistis amatæ ;
	Desinite ad cytharas turba venire meas.
	Abstulit omne Phaon quod vobis ante placebat :
	Me miseram, dixi quàm modò pene Meus !
	Efficite ut redeat ? vates quoque vestra redibit ;
	Ingenio vires ille dat, ille rapit.
	Ecquid ago precibus ? pectúsne agreste movetur ?
	An riget ? & Zephyri verba caduca ferunt ?
	Qui mea verba ferunt, vellem tua verba referrent ;
	Hoc te, si saperes, lentè decebat opus.
	Sive redis, puppíque tuæ votiva parantur
	Munera : quid laceras pectora nostra morâ ?
* *Eunti.*	Solve ratem ; Venus orta mari mare præstat * amanti ;
	Aura dabit cursum ; tu modò solve ratem.
	Ipse gubernabit residens in puppe Cupido ;
	Ipse dabit tenerâ vela legétque manu.

Sive juvat longè fugisse † Pelasgada Sappho; † i. Lesbiam.
(Non tamen invenies, cur ego digna fugâ)
|| Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat, || O.
Ut mihi * Leucadiæ fata petantur * aquæ. * Leucadiâ aquâ.

FINIS.

AULI SABINI

Poetæ Epistolæ Tres, ad *Ovidianas* Epistolas *Responsoriæ*.

In primam SABINI Epistolam ARGUMENTUM.

Aulus Sabinus, imperante Octavio, atque Ovidii temporibus, claruit. Ad Trisenam amicam Elegiarum librum dedit, Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Ulysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Jason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, seculorum ignaviâ perierunt. Ulysses, lectâ Penelopes epistolâ, respondet, occurrens ad omnia, quæ illa objectaverat. Narrat insuper varios labores, quos omnes mirâ fortitudine toleraverat. Demum à Tiresia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam sub mendici habitu se brevi venturum prædicit. Quod cùm fecisset, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignominiosa quædam perpessus est. Verùm à Telemacho filio & duobus subulcis adjutus, gravi pugna eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat immisso in eum letifero telo, occisus est.

JUL. CÆS. SCALIG. Poet. l. 6. c. 7.

Tres epistolæ, Ulyssis, Demophoontis, Paridis ad Oenonem, sanè parvi sunt momenti: quas propterea qui negant Sabini esse, si Sabinus quantus fuerit nesciunt, quonam pacto negare audeant? non meminere illo quoque seculo extitisse Marsos, Suffenos, Volusios, Bavios, Mævios, Anseres. Cassii quoque Parmensis scripta minùs accurata fuisse prodiderunt.

ULYSSES PENELOPE.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Ulyssem,
Penelope, chartis verba notata piis.

Agnovi

Agnovi charámque manum gemmásque fideles;
Solamen longis illa fuêre malis.
Arguis ut lentum; mallem quoque forsitan esse,
Quàm tibi, quæque tuli, dicere, quæq; ferar.
Non hoc objecit mihi Græcia, cùm mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor.
Sed, thalamis nec velle tuis, nec posse carere;
Causáque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properémque venire;
Dum propero, adversi vela tulêre Noti,
Non me Troja tenet, Graiis odiosa puellis;
Jam cinis, & tantùm flebile Troja solum.
Deiphobúsque jacet, jacet Asius, & jacet Hector;
Et quicunque tui causa timoris erant.
Evasi & Thracum cæso duce prælia Rheso,
In mea captivis castra revectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
[1] Fatalis [1] palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo; male sedula quamvis
Clamabat [2] vates, Urite, Troes, equum.
Urite; mendaci celantur [3] robore Achivi;
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdi erat tumuli supremum munus Achilles;
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori;
Erepti pretium corporis [4] arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta: non mihi classes,
Non socii superant; omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat amor.
Illum non avidis canibus [5] Nereia [5] virgo
Fregit; non timidis torta Charybdis aquis.
Non ferus [6] Antiphates; nec in uno corpore discors
[7] Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quòd [8] Colchiacas artes tentaverat herbis,
Non quòd solennes altera [9] diva toros.
Utraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias utraque posse vias.

[1] [1] i. Fatalis victoriæ In fatis enim erat tunc demum Trojam eversum iri, quum ablatum illinc esset Palladis simulachrum
[2] i Cassandra.
[3] i. Equo ligneo.
[4] i. Achillis.
[5] [5] i. Scylla Phorci filia.
[6] Antiphates Læstrygonum rex, unum ex sociis Ulyssis comedit, ac naves virosque mersit, præter eam quæ Ulyssem vehebat.
[7] i. Sirenes; Species pro genere
[8] i. Magicas, quas Circe tentavit.
[9] i. Calypso.

Te

Et tamen hac etiam spretâ mercede petivi,
Passurus terrâ tot mala, tótque mari.
At tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Jamdudum ignoto sollicitêre metu.
Certè ego cum Antinoum, Polybumq; Medontaque (legi,
Heu! toto sanguis corpore nullus erat.
Tot juvenes inter, tot vina liquentia semper,
Hei mihi quid credam? [1] pignore casta manes?
Curvè placerit ulli, si sunt in fletibus ora?
Deperit & lacrymis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum [2] revoces pallida semper opus.
Ars pia; sed quoties oculos frustrabere lanâ,
Successum [3] toties ars dabit ista tibi.
Ah melius, Polypheme, tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cum tenuêre rates.
Crudelémve illo satiâssem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
[4] Vidi ubi (nequicquam quòd me tua littera celat)
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domûs eadem mala: méque querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
[5] Phylaciden vidi: contemptis sortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cùm [6] conjuge, læta per umbras
Illa suum fortè sit comitata virum:
Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos:
Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lachrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem [7] Atriden (hei mihi!) cæde novâ:
Illum Troja virum non læserat; ille furentem
Nauplion, [8] Euboicos transierátque sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci solvens debita vota Jovi.

[1] Cum pignore, *scil* Telemacho filio.

[2] Noctu retexendo, quod interdiu texisti.

[3] Quoties ars dabit ista tibi.

[4] *Scil.* matrem mortuam.

[5] Protesilaum intelligit, à Phylace urbe Thessaliæ, cui præfuit, sic dictum.

[6] i. Laodamia, quæ occiso marito superstes esse noluit.

[7] i. Agamemnonem.

[8] i. Caphareum Eubœæ promontorium, ubi Nauplius Palamedis pater, sublatis dolosè luminibus, in magnum discrimen Græcos attraxit.

Tyndaris has illi læso pro fœdere pœnas
Struxerat, externas ipsa secuta viros.
At mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
Cùm staret [1] conjux Hectoris atque [1] soror?
Defectis Hecubam [2] potui legisse sub [3] annis;
Nè tibi suspectus pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit mœsta querelas;
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor;
Æolus infusis incubuitque Notis.
* Pervagus hinc toto non felix differor orbe:
Et quacúnque vocat fluctus & aura feror.
Sed si † Tyresias tam læti providus augur,
Quam verax vates in mala nostra fuit;
Et terrâ & pelago quicquid mihi triste canebat,
Emensus, fato jam meliore vagor.
Jam mihi nescio quo comitem se in littore jungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas versæ post funera Trojæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid & || * Oilides commiserat omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modò noverat arma.
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone satum † captâ de conjuge Teucrum
Non ipsum pro quo mille fuêre rates.
Felix || Plisthenides, quacúnque in sorte fuisti
Conjuge cum charâ, non gravis illa fuit.
Seu venti fecêre moras, sive æquora vobis;
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certè tenuêre, nec undæ;
Promptáque in amplexus brachia semper erant.
Sic utinam errarem! faceres tu mollia, conjux,
Æquora; te sociâ nil mihi triste foret.
Nunc quoque Telemacho tecum mihi sospite tecto
Omnia sunt animo jam leviora mala.

[1] i. Andromache & Cassandra.
[2] Potius.
[3] Armis.

* *Pervagus hinc totum non felix differor orbem.*
† *Qui fuit Thebanus vates cujus consulendi gratiâ ad inferos descendebat Ulysses.*
|| *Oenides.*
* *i. Ajax Oilei filius.*
† *&c. i. Hesione.*
|| *Apostrophe ad Menelaum.*

Quem

Quem tamen infestas rursus queror ire per undas
Herculeam Sparten, Nestoreamque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam male commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est, occursum in littore vates
Dixit: in amplexus, chare, ferêre tuos.
*Noscendus soli veniam tibi: tu preme solers
Lætitiam, & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum;
Sic cecinit † laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modò despectum subitò mirentur Ulyssem;
Heu, precor, ut properet ille venire dies:
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti;
Et tandem incipias conjuge, chara, frui.

* *Sui adventus modum prædicit.*

† *i. Apollinem: Metonymicè.*

In secundam SABINI Epistolam ARGUMENTUM.

Hac Epistolâ Demophoon suam perfidiam purgare nititur, & reditum, quem longè ultra promissum retardaverat, excusare, varias causas afferendo. Interdum enim dicit se à suis arceri, ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui: nonnunquam à navigandi inopportunitate se defendit. Se autem brevi, etiam contra omnem maris potestatem, ad Phyllida navigaturum promittit. Quod quidem adimplevit: sed tamen Phyllis, amoris impatientiâ, laqueo vitam finierat, erâtque Deorum miseratione, in amygdalum sine foliis conversa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti sponsi sentiret adventum, folia emisit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus græcè * Phylla *vocatur, in qua morientis Phyllidis nomen remansit. Quæ, flante Zephyro, qui occidentalis est ventus, & in Thracas vadens per Atticam regionem transitum facit, floret: cum Zephyrus dicatur, quasi* ζωηφόρος, *id est, vitam ferens: eo enim plantæ omnes germinant & pullulant: & hinc fabulæ datus est locus, Phyllida scilicet lætari & florere redeunte ab Athenis Amasio.*

* Potius ob folia quàm amygdali arborem, inditum nomen crediderim; nam φύλλα folia dicuntur.

DEMOPHOON PHILLIDI.

PHyllidi Demophoon patriâ † dimittit ab urbe;
Et patriam meminit muneris esse tui.

† *Demittit.*

Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus;
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequicquam, Phylli, timebas,
|| * Impuleritne ignes forsitan ille tuos.
(Turpe pati nobis) regno ferus expulit † hospes;
Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modo pestiferas fudit Mœotidas armis,
Alcidæ magni non minor esse comes:
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
Mirantem † Monstri cornua victa sui.
Arguor exilii; quem credis causa fuisse?
Nec tacitum frater, nec sinit esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
Et tuus externo cessat in igne furor;
Fluxêre intereà pede tempora lapsa fugaci,
Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan || & nondum [1] fractis occurrere rebus,
[2] At poteras [3] fractis utilis esse tamen.
Cum potiora [4] tibi Rhodopeia regna fuêre;
Quæque magis regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas; eadem nox objicit Æthra,
Infelix functæ jam propè sortis anus.
Et quòd non condant * nati sua lumina * palmæ,
Fecisse hic nostras arguit usque moras.
Non equidem inficior; multùm clamavit uterque,
Staret Threiciis quùm mihi puppis aquis.
Poscunt, Demophoon, (quid cessas?) carbasa venti.
Demophoon, patrios respice dure Deos.
Respice; & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume;
Sic amat, ut terrâ nolit abire suâ.
Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat; & præfert barbara regna tuis.
Me tamen † hic inter tacitum convitia sæpe
Adversis memini vota tulisse notis:
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri;
Libertas meritis est mihi facta tuis.

|| *Impuleritque.*
* *i. Ne forte amores tuos averteret.*
† *Mnestheus.*
* *i. Amazonas ad Mœotida Scythiæ paludem incolentes.*
† *i. Minotauri.*

|| *Aut.*
[1] Factis.
[2] Aut.
[3] Factis.
[4] Mihi.

** *i. Manus filii Thesei.*

† *Hæc.*

Dices, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore; nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi, & flentem solando sæpe remansi,
Cum staret cursus jam mihi certa dies.
Denique Threiciâ veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, jussit tardiùs ire ratem.
Ignosce & fasso; memor es * Minoidos, ipse
Antiquus nec dum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circundat sydera, dixit,
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
† Illum dilectâ Bacchus sibi cedere jussit
Conjuge; desertæ crimen at ille subit.
Exemplóque patris perjurus dicor & ipse;
Nec quæris causas, Sithoni dura, moræ.
Nec satis ampla putas, redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates
Theseos, & miseræ rettulit acta domûs?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) causa subest.
Non fratrem Hippolytum? cecidit miserabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuso reditus, licet undique fata
Accumulent causas: tempora parva peto.
Thesea, quod superest, patrem tumulabimus ante;
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium, veniámque peto; non perfidus absum;
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ est.
Quicquid mite fuit post diruta Pergama, quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ.
Sola fuit Thrace: patriâ quoque jactor in illâ;
Auxilium superest casibus una meis.
Si modò mens eadem: nec quod sit jam mihi dives,
Regia Cecropiâ non minor arce, movet.
Nec patris offendunt casus, nec crimina * matris,
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid si Phœbeam peterem te conjuge Trojam,
Perque annos sequerer bella gerenda decem?

Pene-

* i. Ariadnes.

† &c. Excusat Theseum quòd Ariadnen reliquerit.

* i. Phædræ quæ seipsam interemit, post accusatum falsò Hippolytum.

Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (sic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & instantes distulit arte [1] procos;
Cùm properata † palàm revocaret stamina || noctis
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At, tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
Phylli, times; ulli nubere, dura, potes?
Estque tibi pectus cujusquam accedere tedas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
[2] Ah tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aspicies cùm mea vela procul!
Damnabísque tuos serò, temeraria, quœstus;
Demophoon, dices, (hei mihi!) fidus erat.
Demophoon * rediit, & sævos forsitan Euros
Passus, & hybernas dum quoque currit aquas.
Ah cur, nescio quam, properavimus (hei mihi) culpam?
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen; ah potius sic perstes, quam mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor.
Quos tibi (me miserum!) laqueos, quæ fata minaris!
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce precor, † famámq; Domûs mihi crimen habentis
Perfidiæ, geminâ ne preme, dura, notâ.
|| Accuset patrem fatis prædæque relicta
* Gnosis; non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Est animus reditûs, sed pia causa tenet.

[1] Toros. Nom. sed malè.
† *i. Interdiu, sive coram procis.*
|| *Noctis.*
[2] O.
* *Redit huc.*
† *Flammásque.*
|| *Excuset patrem fatis in parte relicta.*
* *i. Ariadne.*

In tertiam SABINI Epistolam

ARGUMENTUM.

Epistola hæc responsiva Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quòd argumentum ex Oenones epistola dependet. Paris autem, quia conjugii jura violaverat, dum uxore dimissâ, Helenam duxerat, in principio statim injuriam Oenone se fecisse fatetur. Deinde, cùm sui excusatione crimen rejicit in Cupidinem, cui non facile resistitur; sed qui sine ulla ratione in ea quæ cupit amantes trahit; & in fatorum seriem, quæ sibi Helenam, antequam illam novisset, destinaverant. Ferunt autem Oenonen tanto Paridis amore flagrâsse, ut cùm à Philoctete sagittis Herculeis confossus ad

id eam ferretur, ipsa cadaver complexa, fovens vulnera, exspiraverit; & in Cebrio Erondis urbe unà sepeliebantur.

PARIS OENONE.

QUÆ satis apta tibi jam justè Nympha querenti
Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit; nec subeunt; sentit sua crimina tantùm;
Solvere quæ sentit, non sinit * alter amor.
Si levat hic iras, ipso me judice, damnor;
Quid refert? causa tu meliore † cares.
Damnatúmque [1] tibi me sub sua jura Cupido
Retrahit; alterius sic quoque præda sumus.
Prima meis tu pacta toris, fassúsque juventam:
Te primùm accepta est conjuge noster amor.
Nondum tantus eram; quo me genitore superbum
Arguis; * ac dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm pastos agerem, te comitante, greges.
Regináinque Hecuben [2] non matris nomine nôram;
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor, te consule, Nympha;
Læsa es, † & læsam scribis amare tamen.
Cúmque petant Satyri connubia, cum tua Panes,
Dejectæ memor es tu tamen usque facis.
Adde, quod hic fatis amor est adjutus; & illum
Præscia venturi viderat ante * soror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure;
Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides, (superant mea vulnera tantùm)
Utque tuam supplex poscere cogor opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæque necísque;
Victuri jam nunc pectora sume tibi.
Flevisti (memini tamen hac in voce canentis)
Et, Mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamvis,
Ut possim Oenone perdere læsa Parim.
Tot superare metus qui me, nec credere cogit,
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.

* *i. Amor Helenæ*
† *Fortasse cades.*
[1] i. A te.
* *Hoc.*
[2] Nisi
† *Te.*
* Scil. *mea, Cassandra.*

* &c. *Cupidinis potentiam exprimit.*
[1] Deus.
[2] Destruit.

† *i. Sub specie imbris aurei.*
|| *In Aquilam conversus.*

† *Pelle leonis Cleonæi, qui & Nemeæus appellatur.*

|| *Apostrophe ad Oenonen.*

* i. *Cupidinis.*

† *Vulcanus.*

3 Hunc. Al. Hæc.

* Imperat ille [1] Diis, cùm vult, in cornua tauri;
Cum vult, in pennas [2] instruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, (heu flammis nata puella meis!
Si sua non cygno mutâsset Juppiter ora,
Fluxerat in Danaes † aureus antè sinus;
Piniferámque Iden || falsus lustraverat || ales;
Inter Agenoreas constiterátque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coegit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ;
Illa † Cleonæo tecta † leone fuit.
Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consuluere tamen digna tua pellice damna;
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove est.
Sed, quòd nata Jove est, minimum me tangit in illa
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus essem,
Creditus Idæis, || Pegasi nympha, jugis.
Non mihi Junonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas coleresque paresque;
Ut libitum est * nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela:
Quos aliis arcus, & sibi dura tulit.
Deprensam † conjux illam in Mavorte dolebat;
Testibus hic divis cum Jove questus erat.
Jam dolet & Mavors, terras ultróque reliquit;
Prætulit Anchisen [3] hinc abitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri;
Visáque post lætam jacuit ulta Deam,
Quid mirum est, potuisse pari succurrere amori,
Immunis sub quo non fuit ipse Paris?
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi:
Adjice non læso quòd comes ipsa fuit.

Et

Et magnos video cogi mihi rapta tumultus:
Armatæque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non sit causa probanda:
Est illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, armatos respice Atridas;
Quam sibi sic repetunt, sic [1] retinenda mihi est.
Quòd si vertendæ spem mentis concipis hujus,
Cur cessant herbæ? carmina curve tua?
Cùm te nec Phœbi solertior artibus ulla est:
* Phœbeæque Hecates somnia vera vides.
Tecum syderibus, tecum deducere Lunam,
Nubibus, & memini surripuisse diem.
Pascebam tauros: intérque armenta leones
Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retrò Xanthum, retrò Simoënta vocatum
Adficiam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater, ceu rem natæ malè tutus haberet,
Cantatas quoties restitit inter aquas?
Nunc locus, Oenone, est, nunc illas tende; † parabis
Sive tuos ignes pellere, sive meos.

[1] Metuenda.

* Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Ætam & Circen; ut placet Hesiodo. Sed Homerus ex Persa Oceani filia natos scribit.

† Parasti.

Responsionum AULI SABINI

FINIS.

PUB. OVID. NASONIS ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber I.

JUL. CÆS. SCALIG. in Hypercritico.

Amores ipse suos olim castigavit. Libros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta, multa culta, multa lasciva, multa lautè effusa, multa, in quibus omnia præter licentiam à nobis desiderantur: noluimus tamen laborare, quum placeret illud. Longè verò magis læsit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quam nugæ.

Qui modò Nasonis fueramus quinque Libelli,
Tres sumus: hoc illi prætulit autor opus.
Ut jam nulla tibi * nos sit legisse voluptas:
At levior demptis pœna duobus erit.

* Sic Micyllus, qui priores hos quatuor versus titulum operis hujus esse putat.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis amores scribere coactus sit.

ARma † gravi † numero, violentáque bella parabam
Edere, materiâ conveniente modis.
Par erat inferior versus; risisse Cupido
Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi, sæve puer, dedit hoc in carmine juris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid si præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in sylvis Cererem regnare jugosis,
Lege [1] pharetratæ [1] virginis arva coli?
* Crinibus * insignem quis acutâ cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiúmque potentia regna,
Cur opus affectas, ambitiose, novum?
An, quod ubiq; tuum est? tua sunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est.
Cùm bene [2] surrexit versu nova pagina primo;
Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materies numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram; pharetrâ cum protinus ille solutâ,
Legit in exitium spicula facta meum:
[3] Lunavítque genu sinuosum fortiter arcum;
Quódque canas, vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum! certas habuit puer ille sagittas:
Uror, & in vacuo pectore regnat amor.
[4] Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat;
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,
Musa per undenos emodulanda pedes.

† i. Versu heroico.
[1] i. Dianæ.
** i. Intonsum.
[2] Numero scil. sublimiori.
[3] i In cornua curvavit.
[4] &c. i. Incipiat opus ab hexametro, desinat in pentametrum.

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur,
Strata; [1] nec in lecto pallia nostra sedent?
Et [2] vacuus somno noctem, quam longa, peregi?
Lassáque versati corporis ossa dolent?
Nam, puto, sentirem, si quo tentarer amore.
An subit, & tacitâ callidus arte nocet?
Sic erat; hæserunt tenues in corde sagittæ;
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus; leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face crescere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos juvat usus aratri,
Detrectant pressi dum juga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis;
Fræna minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acrius invitos multóque ferocius urget,
Quàm qui servitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor; tua sum nova præda, Cupido;
Porrigimus victas ad tua * vincla manus.
Nil opus est bello; veniam pacémque rogamus;
† Non tibi laus, armis victus inermis ero.
Necte comam myrto; maternas junge columbas;
|| Qui debeant, currus [3] vitricus ipse dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis; & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti juvenes captæque puellæ;
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modò vulnus habebo;
Et nova captivâ vincula mente feram.
[4] Mens bona ducetur manibus post terga * revinctis,
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent; ad te sua brachia tendent;
Vulgus [5] Io magnâ voce [5] triumphe canet.

[1] Neque.
[2] Vacuus somno.
* Jurat
† Nec.
|| Al. *Qui deceat currum, &c.*
[3] i. Mars.
[4] Prosopopoeia. Mentis & Pudoris.
* *Retortis.*
[5][5] *Verba solennia militum Imperatori triumphanti acclamantium.*

Blanditiæ comites tibi erunt, [1] terrórque, furórque,
Assiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominésque Deósque:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet, & appositas sparget in ore rosas.
[2] Tu, pennâ pulchros gemmâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures;
[3] Tunc quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ;
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus [4] Gangetide terrâ:
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo, cùm possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma:
Quâ vicit, victos protegit ille manu.

ELEGIA III.

Ad amicam.

Justa precor: quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat, cur ego semper amem.
Ah nimium volui: tantùm patiatur amari;
Audierit nostras [5] non Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
Accipe, qui purâ nôrit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina; [6] si nostri sanguinis auctor eques:
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
Temperat & sumptus parcus uterque parens:
At [7] Phœbus, [7] comitésque novem, vitisque [7] repertor,
Hoc faciant; & me qui tibi donat amor;
Et non cessuri, nisi Dîs, sine crimine mores;
Nudáque simplicitas, purpureúsque pudor.
Non mihi mille placent; non sum [8] desertor amoris;
Tu mihi (siqua fides) cura perennis eris.
Tecum quos dederint annos mihi fila sororum,
Vivere contingat, teque dolente, mori!

Te

[1] Errorque.

[2] Ed. Elzev. *Tu, pennas gemma: gemma variante capillos, Ibis, &c.*

[3] Tum.

[4] Indiæ periphrasis, in quâ non procul à Gange fluvio, devictis Indis, columnas duas erexit Bacchus.

[5] Tot.

[6] Nos.

[7] i. Apollo, Musæ, & Bacchus, Poetarum numina.

[8] Desultor.

Te mihi materiem felicem in carmina præbe;
Provenient causâ carmina digna [1] suâ.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io;
Et, quam fluminea lusit [2] adulter ave;
[3] Quæque super Pontum simulato vecta juvenco,
Virgineâ tenuit cornua falsa manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

[1] Tua.
[2] i. Jupiter in cygnum conversus.
[3] i. Europa; quam Jupiter in taurum versus rapuit.

ELEGIA IV.

Amicam, quâ arte, quibusve nutibus, in cœna, præsente viro, uti debeat, admonet.

VIR tuus est epulas [4] nobiscum aditurus easdem:
Ultima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantùm conviva puellam
Aspiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriúsque sinu dextram subjecta fovebis?
Injiciet collo, cùm volet, ille manus?
Desine mirari, posito quòd candida vino
[5] Atracis [6] ambiguos traxit in arma [6] viros.
Nec mihi sylva domus, nec equo mea membra cohærent:
Vix à te videor posse tenere manus:
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir; nec quid, si veneris antè,
Possit agi video: sed tamen antè veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas; clam mihi tange pedem.
Me specta, nutúsque meos, vultúmque loquacem;
Excipe furtivas, & refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurret Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacitâ quod mente [*] loquaris,
Pendeat extremâ mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicámve, placebunt,
Versetur digitis annulus usque tuis.

[4] Nobis.
[5] i. Hippodamia, Atracis fluvii filia.
[6] i. Centauros, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.
[*] *Queraris.*

Tange manu mensam, quo tangunt more[1] precantes;
Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse jubeto;
Tu puerum leviter posce, quod ipsa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam;
Et quâ tu biberis, hâc ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, [2] quos prægustaverit ipse;
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat * ille suis sinito tua colla lacertis;
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilésve papillæ;
Oscula præcipuè nulla dedisse velim.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator;
Et dicam, Mea sunt, injiciámque manus.
Hæc tamen aspiciam; sed, quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære;
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa [3] proterva;
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi dominæque meæ properata voluptas,
Veste sub injectâ dulce peregit opus:
Hoc tu non facies, sed nè fecisse puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oscula desint;
Dúmque bibet furtim, si potes, adde merum.
Si bene compositus somno vinóque jacebit;
Consilium nobis résque locúsque dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris in illo;
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum! monui paucas [4] quod profit in horas!
Separor à domina, nocte jubente, meâ.
Nocte vir includet; lachrymis ego mœstus obortis,
Qua licet, ad sævas prosequor usque fores.
Oscula jam sumet; jam non tamen oscula sumet;
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

[1] Precantibus mos erat, aras suis manibus tenere. Unde Virg. Æneid lib. 6 carm. 124 *Talibus orabat dictis, arámque tenebat.*

[2] Quod.

* *Indignus*, al. *impositis*.

[3] Protervè,

[4] Quo

Verùm invita dato, potes hoc, similisque coactæ;
Blanditiæ taceant, sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque ¹ nil juvet opto; ¹ Ne.
Sin minus, at certè te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna sequatur,
Cras mihi constanti voce † dedisse nega. † i. Tui copiam fecisse.

ELEGIA V.

Corinnæ Concubitus.

Æstus erat, mediamque dies exegerat horam;
Apposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ;
Quale ferè sylvæ lumen habere solent:
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo;
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Quâ timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ;
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, & multis * Laïs amata † procis.
Diripui tunicam, nec multum rara nocebat;
Pugnabat tunicâ sed tamen illa tegi.
|| Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægrè proditione suâ.
Ut stetit ante oculos posito velamine nostros
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi;
Et nudam pressi corpus * ad usque meum.
Cætera quis nescit? lassi requievimus ambo;
Proveniant medii sic mihi sæpe dies!

* *Meretrix fuit, de qua Propertius: Ad cujus jacuit Græcia tota fores.*
† *Viris. Ed. Heinſ. ut videtur verius.*
|| *Cumque ita.*
* *Pro usque ad per Anastrophen.*

ELEGIA VI.

Ad Janitorem, ut fores sibi aperiat.

Janitor † indignè durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.

† *Indignum.*

Quòd

Quod precor, exiguum est: aditu fac janua parvo
    Obliquum capiat semi-adaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in usus;
    Aptáque * subducto * corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
    Monstrat inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachráque vana timebam,
    Mirabar tenebris [1] si quis iturus erat.
Risit, ut † audivit, tenerâ cum matre Cupido;
    Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor; non umbras nocte volantes,
    Non timeo strictas in mea fata manus.
[2] Te nimium timeo lentum; tibi blandior uni;
    Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
* Aspice, [3] ut invideas, inimicáque claustra relaxa,
    Uda sit ut lachrymis janua facta meis:
Certè ego, cùm positâ stares ad verbera veste,
    Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergò quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
    (Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum.
Redde vicem meritis; † grato licet esse, quod optas,
    Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Excute; [4] sic nunquam durâ religére catenâ,
    Nec tibi perpetuò * serva bibatur aqua!
Ferreus orantem nequicquam janitor audis;
    Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
    Prosunt; in media pace quid arma times?
Quid facies hosti, qui sic excludis amantem?
    Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis;
    Solus eram, si non sævus adesset amor.
Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim;
    Ante vel à membris dividar ipse meis.
Ergò amor, & modicum circum mea tempora vinum
    Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat! quis non eat obvius illis?
    Tempora noctis eunt; excute poste seram.

Lentus

** *i. Mole carnis subtracta*, al. *pondere.*

[1] Quisquis.

† *Audirem.*

[2] Ne nimium lentum timeo.

* *&c. Micyllus Hysterologiam, & Ironiam putat esse in hâc oratione; ut sensus sit,* Claustra relaxa & sit uda janua mea meis lacrymis, ut *scil.* invideas.

[3] Aptius autem opinor Ed. *Heins.* legit: *Aspice, &, ut videas, immitia claustra relaxa.*

† *Gratis licèt esse quod opto.*

[4] *Al.* sic unquam longâ relevêre catenâ.

* *Quæ servis bibenda est.*

Lentus es? an somnus, qui te malè [1] præbet amanti, — [1] Prodat.
Verba dat in ventos aure repulsa tuâ?
At (memini) primò, cùm [2] te celare volebam, — [2] Me celare solebam.
Pervigil in mediæ sydera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica:
Heu melior quanto sors tua sorte meâ!
Dummodo * sic; in me duræ transite catenæ. — * *Supple* sit, *ut* scil. *cum servo janitore cubet amica.*
Tempora noctis eunt; excute poste seram:
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes,
Raucáque concussæ signa dedêre fores.
Fallimur; impulsa est animoso janua vento;
Hei mihi, quàm longè spem tulit aura meam!
Si satis es, raptæ, Borea, memor Orithyiæ;
Huc ades, & surdas flamine tunde fores?
Urbe silent totâ, vitreóque madentia rore
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Aut ego jam ferróque ignique † paratior ipse, — † *Potentior ipse.*
* Quam face sustineo, tecta superba petam. — * *Hyperbaton*; petam superba tecta face quam sustineo, i. *ædes succendam.*
Nox, & amor, vinúmque nihil moderabile suadent;
Illa pudore vacat, Liber Amórque metu.
Omnia consumpsi: nec te precibúsque minísque
Movimus, † ô foribus durior ipse tuis. — † *Es.*
Non te formosæ decuit servare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Jámque pruinosos molitur Lucifer axes;
Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura super totâ limina nocte jace,
Tu dominæ, cùm te projectam manè videbit,
Temporis absumpti tam malè, testis eris.
Qualiscúnque vale, sentíque abeuntis amorem;
Lente, nec admisso turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
Duráque consertæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

ADde manus in vincla meas (meruêre catenas)
Dum furor omnis [3] abest, si quis amicus [4] adest. — [3] Abit. [4] Ales.

Nam

Nam furor in dominam temeraria brachia movit;
Flet mea vesanâ læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes;
Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & Clypei dominus septemplicis Ajax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in [1] arcanas poscere tela [1] Deas?
Ergò ego digestos potui laniare capillos;
Nec dominam motæ dedecuêre comæ.
Sic formosa fuit; talem † Shœneïda || dicam
Mænalias arcu sollicitasse feras.
Talis perjuri promissáque veláque Thesei,
Flevit præcipites [2] Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quod erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerva tuo.
Quis mihi non Demen, quis non mihi Barbare dixit?
Ipsa nihil; pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecêre tamen convitia vultus;
Egit me lachrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos;
Utilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires?
* Et potui, pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum cædis scelerúmque ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit;
Ille Deam primus pertulit, alter ego.
†Et minus ille nocens; ||me quam profitebar *amare,
Læsa est; Tydides sævus in [3] hoste fuit;
I nunc, magnificos, victor, molire triumphos;
Cinge comam lauro, votáque redde Jovi.
Quæque tuos currus comitantum turba sequetur,
Clamet, Io, forti victa puella viro est.
Antè eat effuso tristis captiva capillo,
Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.

[1] i. Furias, quas ipse solus videbat.

† *Intelligit Atalantam Arcadicam, Jasii filiam, quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei filia cursu celebris extitit. Sed more Poetico Ovidius hoc in loco confundit nomina eámque quæ Jasii fuit, Schœneida appellat.*

|| *Dicunt.*

[2] Cretensis Ariadne.

* *Et valui pœnam fortis in ipse meam. Accurante Screv.*

† *Sed.*

|| *Mihi.*

* *Amari.*

[3] i. Venere inimica: quam dextra manu vulneravit, dum Æneam protegere vellet.

Aptius impressis * fuerat livere labellis, * *Erat os livere.*
Et collo blandi dentis habere notam.
Denique si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcáque me prædam fecerat ira suam;
Nonne satis fuerat timidæ inclamásse puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summâ deducere turpiter orâ,
Ad mediam? mediæ zona tulisset opem.
At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Astitit illa † gemens albo & sine sanguine vultu, † *Amens.*
Cæduntur Pariis qualia saxa jugis.
Exanimes artus & membra trementia vidi,
Ut cùm populeas ventilat aura comas:
Utque levi Zephyro gracilis vibratur arundo;
Summáve cùm tepido stringitur unda Noto.
Suspensæque diu lacrymæ fluxêre per ora,
Qualiter † objectâ de nive manat aqua. † *i. Soli oppositâ, al. Abjecta.*
Tunc ego me primùm cœpi sentire nocentem;
Sanguis erant lachrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex;
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, nè dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
* Quamlibet infirmas adjuvat ira manus. * *Quaslibet.*
Néve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Execratur Lenam, quæ puellam suam meretriciâ arte instruebat.

EST quædam (quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat) est quædam nomine Dipsas anus.
Ex re [1] nomen habet, [2] nigri non illa [2] parentem
[2] Memnonis in roseis sobria videt equis.
Illa [3] magas artes, [4] Ææáque carmina novit,
Inque caput liquidas arte recurvat aquas.

[1] Dipsas enim dicitur ἀπὸ τῆς δίψης i. à site.
[2] i. Auroram, matrem Memnonis Æthiopis.
[3] i. Magicas.
[4] i. Medeæ incantationes, ad Ææa Colchorum oppido.

Scit

Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
i. Hippomanes. Licia, quid valeat * virus amantis equæ.
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo;
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sydera vidi;
Purpureus lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per umbras
Suspicor, & plumâ corpus anile tegi.
Suspicor; & fama est; † oculis quoque pupula duplex
Fulminat, & [1] geminum lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavósque sepulchris;
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos;
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Sors me sermoni testem dedit; illa monebat
Talia: (me duplices occuluêre fores.)
Scis hera te, mea lux, juveni placuisse beato;
Hæsit, & in vultu constitit usque tuo.
Et cur non placeas? Nulli tua forma secunda est.
Me miseram! dignus corpore || cultus abest.
Tam * felix esses, quam formosissima vellem;
Non ego, te facta divite, pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis;
Mars abiit; signo nunc Venus apta suo.
Prosit ut adveniens en aspice; dives amator
Te cupit; & curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi compararet illi;
Si te non emptam vellet, emendus erat.
* Erubuit. † Decet alba quidem pudor ora; sed iste
Si simules, prodest; verus obesse solet.
Cùm bene dejectis gremium spectabis ocellis,
Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan incultæ, Tatio regnante, Sabinæ
Noluerint || habiles pluribus esse viris;
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
Et Venus Æneæ regnat in urbe sui.
Ludite formosæ; casta est, quam nemo rogavit;
Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.

† *Plinius l, 7. c. 2. scribit. Fœminas quidem omnes ubique visu nocere, quæ duplices pupillas habent.*
[1] Gemino.

|| *i. Ornatus.*
* *i. Dives.*

* *Puella*, scil. *ad verba lenæ.*
† *Pergit lena postquam erubuisse vidit puellam.*
|| *Haberi à pluribus viris: Juxta illud Terentii* Quis heri Chrysidem habuit?

Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
 Excute; de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires juvenum tentabat in arcu;
 Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas;
 Ut celer admissis labitur amnis aquis.
Æra nitent usu; vestis bona quærit * haberi;
 Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit;
 Nec satis effectûs unus & alter habent.
Certior è multis; nec tam invidiosa rapina est;
 Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iste tuus, præter nova carmina, vates
 Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
 Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero,
 (Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
 Despice † gypsati || nomen inane pedis;
Nec te decipiant veteris * quinquatria † ceræ.
 Tolle tuos tecum pauper amator avos.
Qui, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem;
 Quod det, amatorem flagitet antè suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
 Nè fugiant; captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor; sine credat amari,
 Sed cave, nè gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem; capitis modò finge dolorem;
 Et modò, quæ causas præbeat, || Isis erit;
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum,
 Néve relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti;
 Audiat exclusi verba receptus amans.
Et, quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso:
 Vanescat culpâ culpa * repulsa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram;
 Sæpe simultates ira morata facit.

Quin

* *i. Geri, vel gestari.*

† *i. Gypso notati. Venalium enim trans mare advectorum pedes gypso vel creta notabant.*

|| *Crimen.*

* *Cincta atria,* al. *quicquam atria.*

† *i. Imaginum cerearum.*

|| *i. Isidis sacra, quibus mulieres secubare, & à virorum consuetudine solebant abstinere.*

* *Repensa.*

Quin etiam discant oculi lachrymare coacti;
Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, si quem falles, tu perjurare timeto;
Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, & ad partes solers ancilla parentur,
Qui doceant aptè, quid tibi possit emi.
** Multos.* Et sibi pauca rogent; * multi si pauca rogabunt,
Postmodo de stipulâ grandis acervus erit.
Et soror, & mater, nutrix quoque carpat amantem;
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poscendi munera causæ,
Natalem libo testificare tuum.
Nè securus amet nullo rivale caveto;
Non bene, si tollas prælia, durat amor.
Ille viri videat toto vestigia lecto,
Factáque lascivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alter;
** Vel. i. Interrogandus est quæ merces veneant in via sacra.* Si tibi nil dederit, * sacra roganda via est.
Cùm multa abstuleris; ut non tamen omnia don
|| Usque. Quod nunquam reddas, commodet || ille, rog
Lingua juvet, mentémque tegat; blandire, nocéq
Impia sub dulci melle venena latent.
Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo;
Nec tulerint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices, Vivas bene; sæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.
† Vox. † Nox erat in cursu, cùm me mea prodidit umbra,
At nostræ vix se continuêre manus.
Quin albam rarámque comam, lachrymosáque vi
Lumina, rugosas distraherémque genas.
** Nudosque.* Dii tibi dent * nullósque lares, inopémque senectam
Et longas hyemes, perpetuámque sitim!

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse; s li nec militem.

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupid
Attice (crede mihi) militat omnis amans.

Qu

Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit ætas;
 Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiêre duces annos in milite forti,
 Hos petit in socio bella puella * viro.
Pervigilant ambo; terrâ requiescit uterque:
 Ille fores dominæ servat, at iste ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam;
 Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicatáque nimbo
 Flumina; congestas † conteret ille nives.
Nec || freta pressurus tumidos causabitur Euros,
 Aptáque * vertendis sydera quæret aquis.
Quis nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
 Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes;
 In rivale oculos, alter ut hoste tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
 Obsidet; hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes;
 Cedere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threicii ceciderunt agmina Rhesi;
 Et dominum capti deseruistis equi,
Nempe maritorum somnis utuntur amantes;
 Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilúmque catervas,
 Militis & miseri semper amantis opus.
Mars dubius; nec certa Venus; victíque resurgunt;
 Quosque neges unquam posse jacere, † cadunt.
Ergo desidiam quicunque vocabit amorem,
 Desinat; ingenii est experientis amor.
Ardet in abducta Briseide || magnus Achilles;
 Dum licet, * Argivas frangite Troes opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma;
 Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides, visâ * Priameide, fertur
 Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit;
 Notior in cœlo fabula nulla fuit.

* *Toro.*
† *Exteret.*
|| *i. Navigaturus.*
* *Verrendis.*
† *Jacent.*
|| *Mœstus.*
* *Argolicas.*
* *Cassandrâ.*

Ipse ego segnis eram, discinctáque in otia natus;
Mollierant animos lectus & umbra meos;
Impulit ignavum formosæ cura puellæ,
Jussit & in castris æra merere suis.
Inde vides * vigilem, nocturnáque bella gerentem;
Qui † non vult fieri desidiosus, amet.

* *Agilem.*
† *Nolet.*

ELEGIA X.

Ad puellam, nè pro amore præmia poscat.

QUalis ab * Europa Phrygiis † advecta carinis
‖ Conjugibus belli causa ‖ duobus erat:
Qualis erat Lædæ, quam plumis abditus albis
Callidus in falsâ lusit adulter ave;
Qualis Amymone siccis errabat in agris,
Cùm premeret summi verticis urna comas:
Talis eras; aquilámque in te taurúmque timebam;
Et quicquid magno de Jove fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animíque * evanuit ardor;
Nec facies oculos jam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis;
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi;
Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus Amor; sine sordibus annos,
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis;
Non decet imbelles æra merere deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære.
Et miseras * jusso corpore quærit opes.
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari;
Et quod vos facitis sponte coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes;
Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit;
Non aries placidam munere captat ovem.

* *Eurota; Laconiæ* scil. *fluvio.*
† Scil. *Helena.*
‖ ‖ *Menelao & Paridi.*

* *Resanuit error.*

* Scil. *A lenone.*

Sola viro mulier spoliis exultat ademptis;
  Sola locat noctes; sola locanda venit.
Et vendit quod utrumque juvat, quod uterq; petebat;
  Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus,
  Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,
  Quam socio motu fœmina vírque ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria testes;
  Non bene * selecti judicis arca patet.
† Turpe reos emptâ miseros defendere linguâ;
  Quod faciat magnas † turpe tribunal opes.
† Turpe tori reditu census augere paternos,
  Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis;
  Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor solvit; mercede soluta,
  Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formosæ, pretium pro nocte pacisci;
  Non habet eventus sordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
  Ut premerent || sacræ || virginis arma caput.
Ex quibus exierat, trajecit viscera ferro
  * Filius; & pœnæ causa monile fuit.
Nec tamen indignum est à divite || præmia posci;
  Munera poscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas;
  Præbeat † Alcinoi poma benignus ager.
Officium numerat pauper studiúmque, fidémque;
  Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas
  Dos mea; quam volui nota sit arte meâ.
Scindentur vestes, gemmæ frangentur & aurum;
  Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, sed pretium posci dedignor, & odi;
  Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

* *i. Seorsum ducti ut amotis arbitris pecuniam accipiat.*
††† *Scil. est.*

|| *i. Tarpeiæ quæ fuit virgo Vestalis.*
* *i. Alcmæon qui Eriphylen matrem interfecit, quod Amphiaraum patrem ob aureum torquem prodiderit.*
|| *Munera.*
† *Proverbialiter dictum; sicut &* Alcinoi mensa.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines
  Docta, nec ancillas inter habenda Nape.
Inque ministeriis furtivæ cognita noctis
  Utilis, & dandis ingeniosa notis:
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
  Fida laboranti sæpe reperta mihi.
Accipe, & ad dominam peraratas manè tabellas
  Perfer: & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
  † Sed tibi simplicitas * ordine major inest.

† Nec.
** i. Conditione servili; à qua aliena est simplicitas.*

Credibile est & te sensisse Cupidinis arcus;
  In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam; spe noctis vivere dices;
  Cætera fert blandà cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit; vacuæ bene redde tabellas:
  Verum continuò fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos, mando, frontémque legentis;
  Ex tacito vultu scire futura licet.
Nec mora: perlectis rescribat multa jubeto;
  Odi, cùm latè splendida † cera vacat.
‖ Comprimat ordinibus versus; oculósque moretur
  Margine in extremo littera rasa meos.
Quid digitos opus es * graphium lassare tenendo?
  Hoc habeat scriptum tota tabella, VENI.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
  Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subscribam, veneri fidas tibi Naso † tabellas
  Dedicat; at nuper vile fuistis acer.

† Solebant in tabulis ceratis olim verbà exarare.
‖ &c. i. Linearum seriem coarctet, ut tabula plures capiat.
** Graphio.*
† Ministras.

ELEGIA XII.

Tabellas, quas miserat, execratur, quòd amica noctem negabat.

FLete meos casus; tristes rediêre tabellæ;
  Infelix hodie littera posse negat.
Omina sunt aliquid; modò cùm discedere vellet,
  Ad limen digitos restitit icta Nape.

Missa

Miſſa foras iterum limen tranſire memento,
  Cautiùs, atque altè ſobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ;
  Túque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
  Melle ſub infami * Corſica miſit apis.
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas;
  Ille color verè ſanguinolentus erat.
Projectæ triviis jaceatis inutile lignum,
  Vóſque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in uſum,
  Convincam puras non habuiſſe manus.
Præbuit illa arbor miſero ſuſpendia collo:
  Carnifici duras præbuit illa cruces:
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
  Vulturis in ramis, & ſtrigis ova tulit.
His ego commiſi noſtros inſanus amores?
  Molliáque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
  Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephimeridas meliùs, tabuláſque jacerent,
  In quibus abſumptas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine ſenſi;
  Auſpicii numerus non erat ipſe boni.
Quid precer iratus? niſi vos carioſa ſenectus
  Rodat, & immundo cera ſit alba ſitu.

** Corſicum mel inviſum propter amaritudinem.*

ELEGIA XIII.

Ad Auroram nè properet.

JAM ſuper Oceanum venit à ſeniore marito,
  Flava pruinoſo quæ vehit axe diem.
Quò properas, Aurora? mane; ſic Memnonis umbris
  Annua ſolenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuiſſe lacertis,
  Si quando lateri nunc bene juncta meo.
Nunc etiam ſomni pingues, nunc frigidus * aer;
  Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas ingrata viris, ingrata puellis?
  Roſcida purpureâ ſupprime lora manu.

** Humor.*

Ante tuos ortus meliùs sua sydera servat
  Navita, nec mediâ † nescit an erret aquâ.
Te surgit, quamvis lassus, veniente viator;
  Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima || subire vides oneratos arva * colonos:
  Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
  Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
  Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto,
  Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, nè fœminei possint cessare lacerti,
  Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer; sed surgere manè puellam
  Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, nè nox tibi cedere vellet,
  Neu fugerent vultus sydera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
  Aut caderet spissâ nube retentus equus!
Invida, quo properas? quod erat tibi * filius ater,
  Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrâsset amore?
  An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret;
  † Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quòd marcet ab ævo;
  Surgis ad invisas à sene manè rotas.
At si quem || Cephalum manibus complexa teneres;
  Clamares, Lentè currite noctis equi.
Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
  * Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos juveni donârit amato
  Luna: nec illius forma secunda tuæ.
Ipse deûm genitor, (nè te tam sæpe videret)
  Commisit noctes in sua vota duas.
Jurgia finieram: scires audisse: rubebat;
  Nec tamen * est solito tardiùs orta dies.

† *Nescius erret.*

|| *Bidente.*
* *Colentes.*

* *Memnon. Virg.* & nigri Memnonis arma.

† *Fabula.*

|| *Malles Cephalum complexa, &c.*

* *Num. Interrogative.*

* *Assueto.*

ELE-

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

DIcebam, Desiste tuos medicare capillos:
  Tingere quam possis jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat † speciosius illo?   † *Spatiosius illis.*
  Contigerant imum, quâ patet usque, latus.
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
  Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
  Cum leve desertâ sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, || nec erat color aureus ille: || *Neque erat tamen aureus illis.*
  Sed quamvis neuter, mixtus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
  Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
  Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
  Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata; nec unquam
  Brachia direptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis manè capillis,
  Purpureo jacuit * semisopita toro.   * *Semisupina.*
Tum quoq; erat neglecta decens; ut Thracia Bacche,
  Cùm temerè in viridi gramine lassa jacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar,
  Heu mala vexatæ quanta tulere comæ;
Quàm se præbuerant ferro patienter & igni;
  Ut fieret torto † nexilis orbe sinus!   † *Flexilis.*
Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines;
  Sponte decent; capiti, ferrea, parce tuo.
Vim procul hinc remove; non est qui debeat uri;
  Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periêre comæ, quas vellet Apollo,
  Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda * Dione   * i. *Venus.*
  Pingitur humenti sustinuisse manu?
Quid malè || compositos quereris periisse capillos? || *Dispositos.*
  Quìd speculum mœstâ ponis inepta manu?

Non bene consuetis à te spectaris ocellis;
  Ut placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
  Non anus Æmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit, († procul omen abesto)
  Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ dispendia sentis;
  Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines;
  Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm sæpe comas aliquo mirante rubebis!
  Et dices, Emptâ nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc * ipse Sicambram;
  Fama tamen memini cùm fuit ista mei.
Me miserum! lachrymas malè continet, oráq; dextra
  Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio † spectátque capillos:
  Hei mihi non illo munera digna loco!
Collige cum vultu mentem; reparabile damnum est;
  Postmodò nativâ conspiciêre comâ.

† *His verbis aversabantur omnia dira & tristia.*

* *Iste.*

† *Spectare.*

ELEGIA XV.

Ad invidos, quod fama poetarum sit perennis.

Quid mihi livor edax ignavos objicis annos?
  Ingeniíque vocas carmen inertis opus?
Non me, more patrum, dum strenua sustinet ætas,
  Præmia militiæ pulverulenta sequi:
Nec me verbosas leges ediscere, nec me
  Ingrato vocem prostituisse foro.
Mortale est, quod quæris opus; mihi fama perennis
  Quæritur; ut toto semper in orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ida;
  Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
Vivet & * Ascræus, dum mustis uva tumebit;
  Dum cadet incurvâ falce resecta Ceres.
† Battiades toto semper cantabitur orbe;
  Quamvis ingenio non valet, arte valet.

* *Hesiodus.*

† *Callimachus.*

Nulla

Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno;
  Cum sole & luna semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
  || Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit. || *Vivent, dum.*
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
  Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primámque ratem quæ nesciet ætas?
  Aureáque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
  Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus & segetes, Æneiáque arma legentur;
  Roma triumphati dum capit orbis erit.
Donec erunt ignes, arcúsque, Cupidinis arma,
  Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & hesperiis, & Gallus notus Eoïs,
  Et sua cum Gallo, nota Lycoris erit.
Ergò cùm silices, cùm dens patientis aratri
  Depereant ævo; carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regúmque triumphi;
  Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus; mihi flavus Apollo
  Pocula* Castaliâ plena ministret * aquâ. ***Castaliæ aquæ.*
Sustineámque comâ metuentem frigora myrtum;
  Atque † ita sollicito multus amante legar. † *A.*
Pascitur in vivis livor, post fata quiescit;
  || Tunc suus ex merito quemque tuetur honor. || *Cùm.*
Ergò etiam, cùm me supremus * adusserit ignis, * *Adederit.*
  Vivam; pársque mei † magna superstes erit. † *Multa.*

PUB. OVID. NASONIS
ELEGIARUM
SIVE
AMORUM Liber II.

ELEGIA I.

Quod pro Gigantomachia amores scribere sit coactus.

[1] Hoc.

[1] HÆC quoque composui Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poeta meæ.
Hoc quoq; jussit amor; procul hinc, procul este, se-
Non estis teneris apta theatra modis. (veri;

** Amore Ardens; Liptote vel Antiphrasis.*

Me legat in sponsi facie non * frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego saucius arcu,
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratúsque diu, Quo, dicat ab indice doctus
Composuit casus iste poeta meos?

† Gigantomachiam.

Ausus eram, memini, † cœlestia dicere bella,
Centimanúmque Gygen (& satis oris erat:)
Cùm malè se Tellus ulta est, ingestáque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit.

‖ *Alii: In manibus nimbos, & cum Jove fulmen habenti.*

‖ Juppiter in manibus, & cum Jove fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo,
Clausit amica fores; ego cum Jove [2] fulmen omisi;
Excidit ingenio Juppiter ipse meo.

[2] Fulmina misi.

Juppiter, ignoscas; nil me tua tela juvabant;
Clausa tuo majus janua fulmen [3] habet.

[3] Erat.

Blanditias, Elegósque leves, mea tela, resumpsi;
Mollierant duras * mollia verba fores.

* Al. *lenia.*

Carmina sanguineæ deducunt cornuâ Lunæ,
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine dissiliant abruptis faucibus angues;
Inque suos fontes versa recurrit aqua.
Carminibus cessêre fores: incertáque posti,
Quamvis robur erat, carmine victa sera est.

Quid

Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Atrides alter & alter agent?
* Quique tot errando, quot bello perdidit annos; * Periphrasis Vlyssis.
Raptus & Æmoniis flebilis Hector equis?
† At facies teneræ ut laudata est sæpe puellæ; † Al. At facie teneræ laudatâ sæpe puellæ,
Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina, non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea || formosos vultus adhibete puellæ || Formosæ.
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habeat.

Quem penes est dominam servandi cura, Bagoe,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesternâ vidi spatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, misi * noctémque rogavi: * Scriptoque.
Rescripsit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat, quærenti reddita causa est:
Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
Si sapis, ô custos, odium (mihi crede) mereri
Desine; quem metuit, quisque periisse cupit.
Vir quoque non sapiens; quid enim servare labores,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori;
Et castam, multis quæ placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis; domina est obnoxia servo;
Conscius esse times; dissimulare licet.
Scripta leget secum; matrem † scripsisse putato; † Misisse.
Venerit ignotus; postmodo notus eat.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Visat, || & indiciis ægra sit illa tuis. || Judiciis.
Si faciet tardè, ne te mora longa fatiget,
Impositâ gremio stertere fronte potes.

Nec

Nec tu * Niligenam fieri quid possit ad Isim
Quæsieris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores;
Quis minor est autem, quàm tacuisse labor?
Ille placet, versâtque domum, nec verbera sentit;
† Illé potens dominæ; cætera turba jacet.
Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes;
Atque ambo || domui, quod probat una, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugásque coegit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat;
Et lachrymas simulet, carnificémque vocet.
Tu contrà objicies, quæ tutò diluat illa;
* In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta † pecunia crescet;
Hæc face; & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas;
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus; hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium servat * custos Junonius Iô;
Ante suos annos occidit; illa Dea est.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito; nocuit mala lingua duobus:
Vir doluit; famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito;
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet indicium securas prodis ad aures;
Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur;
Judicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licèt, credet tamen ille neganti,
Damnabítque oculos, & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lachrymas; plorabit & ipse;
Et dicet, Pœnas garrulus iste dabit.
Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsunt in gremio judicis illa sedet.

* *Liniger am.*
† *Ille potens: alii sordida turba jacent.*
|| *Domini.*
* *Et ficto veri crimine, &c.*
† *Peculia crescent.*
* *Argus.*

Non scelus aggredimur, non ad miscenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus, ut tutò per te possimus amare;
Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum servantem dominam.

HEI mihi, quòd dominam nec vir nec fœmina servas,
Mutua nec Veneris gaudia nôsse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses,
Si tuus in quâvis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis;
Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractent; tu spes depone viriles;
Sint tibi cum dominâ signa ferenda tuâ.
Hanc imple meritis, hujus tibi gratia prosit;
Si careas illâ, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni;
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus;
Non caret effectu, quod voluêre duo.
Aptiùs ut fuerit precibus tentâsse, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

Quòd amet mulieres, cujuscunque formæ sint.

NON ego mendosos ausim defendere mores,
Falsaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri;
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi; nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu quàm, * quod studeas ponere, ferre grave est! * Quæ.
Nam desunt vires † ad me mihi júsque regendum; † In.
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma irritet amores;
Centum sunt causæ cur ego semper amem.
Sive aliqua est oculos in me dejecta modestos;
Uror; & insidiæ sunt pudor ille meæ.

Sive

† *Aliqua.*

Sive procax † ulla est; capior, quia rustica non est;
  Spémque dat in molli mobilis esse toro.

* *Severas, difficiles, morosas.*

Aspera si visa est, * rigidásque imitata Sabinas;
  Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive est docta, placet raras dotata per artes;
  Sive rudis, placida est simplicitate suâ.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
  Carmina; cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet;
  Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit? motu capit: altera dura est?
  At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulce canit, flectítque facillima vocem;
  Oscula cantanti rapta dedisse velim.

|| *Agili.*

Hæc querulas || habili percurrit pollice chordas;
  Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosáque brachia ducit,
  Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Ut taceam de me, qui causâ tangor ab omni;
  Illîc Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres Heroïdas æquas;
  Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate suâ est; corrumpor utrâque;
  Conveniunt voto longa brevísque meo.
Non est culta; subit, quid cultæ accedere possit;
  Ornata est; dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella;
  Est etiam fusco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli;
  Leda fuit nigrâ conspicienda comâ.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis;
  Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior ætas;

* *Hæc melior specie corporis; illa sapit.*

  * Hæc melior specie; moribus illa placet.
Denique quas totâ quisquam probat urbe puellas,
  Noster in has omnes ambitiosus amor.

ELE-

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NUllus amor tanti est, (abeas, pharetrate Cupido,)
Ut mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cùm te peccasse recordor;
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ;
Nec data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem, sic ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona causa mea est?
Felix qui quod amat defendere fortiter audet;
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiúmque suo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipse miser vidi, cùm me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conscriptáque vino
Mensa; nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbáque pro certis jussa valere notis.
Jámque frequens ierat mensâ conviva relictâ;
Compositi juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oscula vidi;
Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severo;
Sed tulerit cupido mollis amica viro;
Qualia * credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis? exclamo. Quò nunc mea gaudia defers?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum;
In bona cur quisquam tertius ista venit?
† Hæc ego, quæque dolor linguæ dictavit; at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum * Tithoni conjuge cœlum
Subrubet, aut sponso visa puella novo.

* Credibile.

† Hoc.

* Aurora.

Quale

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ,
Aut ubi cantatis Luna laborat equis.
Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
Mæbnis Assyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille simillimus horum;
Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram; terram spectare decebat.
Mœsta erat in vultu; mœsta decenter erat.
† Culti. Sicut erant, & erant † compti, laniare capillos;
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi, fortes cecidêre lacerti;
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modò sævus eram, supplex, ultróque rogavi,
Oscula nè nobis deteriora daret.
‖ Optima. Risit; & ex animo dedit ‖ oscula, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Jove.
* Sumpserit. Torqueor infelix, nè tam bona * senserit alter;
Et volo non ex hac illa fuisse notâ.
Hæc quoque, quàm docui, multò meliora fuerunt;
Et quiddam visa est addidicisse novi.
Quòd nimiùm placuêre, malùm est; quòd tota labe
Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo; non oscula tantum
Juncta queror; quamvis hæc quoq; juncta queror.
Illa nisi in lecto nunquam potuêre doceri;
Nescio quis pretium grande magister habet.

ELEGIA VI.

In mortem Psittaci.

* Imitatrix ales ab, &c. PSittacus, Eoïs * ales mihi missus ab Indis,
Occidit; exequias † ferte frequenter aves.
† Ite. Ite, piæ volucres, & plangite pectora pennis;
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis;
Pro longâ resonent carmina vestra tubâ.
Quid scelus Ismarii quereris Philomela tyranni?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum divertite funus.
Magna, sed antiqua est, causa doloris Itys.

Omnes, quæ liquido libratis in aëre * pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ;
Et stetit ad finem longa tenáxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oresti,
Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras † virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica nostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales;
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidiâ; non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter || fera prælia vivunt;
Forsitan & fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo; nec, præ sermonis amore,
In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causæque papavera somni,
Pellebátque sitim simplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducítque per aëra gyros
Milvius, & pluviæ gracculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix invisa Minervæ;
Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris:
Implentur numeris deteriora suis.
Tristia † Phylacidæ Thersites funera vidit;
Jámque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat non exhibitura sequentem;
Et stabat vacuâ jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato;
Clamavit moriens lingua, Corinna, Vale.

* Cursus.

† Fragiles.

|| Sua.

† Protesilai.

Colle sub Elysio nigrâ nemus ilice * frondet; * Frondens.
Udáque perpetuo gramine terra viret.
Siqua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aves.
Illic innocui latè pascuntur olores;
Et vivax Phœnix, unica semper avis.
† Spectat & ipsa suas ales Junonia pennas; † Explicat ipsa &c.
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter nemorali sede receptus,
Convertit volucres in sua || vota pias. || Verba.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore parvus,
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro,
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ se purgat, quòd ancillam non amet.

ERgò ego sufficiam reus in nova crimina semper?
Ut vincam, toties dimicuisse * pudet. * Piget.
Sive ego marmorei respexi summa theatri;
Eligis è multis unde dolere velis.
Candida seu tacito vidit me fœmina vultu,
In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudavi; miseros petis ungue capillos;
Si culpo; crimen dissimulare putas.
Sive color bonus est; in te quoque frigidus esse:
Seu malus; alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conscius essem:
Æquo animo pœnam, qui meruêre, ferunt.
Nunc temerè insimulas; credendóq; omnia frustra,
Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Aspice, ut auritus miserandæ sortis asellus
Assiduo domitus verbere * tardus eat. * Lentus.
|| Ecce tuum solers caput exornare Cypassis, || Ecce novum crimen solers ornare Cypassis.
Objicitur dominæ contemerâsse torum.
Dii melius, quàm me, si sit peccâsse libido,
Sordida contemptæ sortis amica juvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergáque complecti verbere secta velit?

Adde, quòd ornandis || operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ * sit tibi fida, rogarem;
Quid, nisi ut indicio juncta repulsa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

|| Illa est operata, &c.

* Tam.

ELEGIA VIII.

Ad Cypassin ancillam Corinnæ.

† COmendis in mille modos perfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypassi Deas;
Et mihi jucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi:
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui; nec verbo lapsus in ullo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quòd in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bonâ?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit;
Serva Mycenæo Phœbas amata duci.
[1] Nec sum Tantalide, nec forti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos,
|| Sensit te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refers, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce rependes
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid renuis, fingisque novos ingrata timores?
* Est unum à dominis promeruisse satis.
Quòd si stulta negas, index anteacta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotiesque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

† Ponendis

[1] Nec sum ego Tantalide major, nec major Achille:

|| Vidi.

* Unum est è dominis demeruisse satis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer!
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Lædis? & in castris vulneror ipse * tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Æmonius, quem cuspide perculit, heros,
Confossum medicâ postmodo juvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit;
Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid juvat in nudis || hamata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ;
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, nisi immensum vires promôsset in orbem,
Stramineis esset tunc quoque * densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros;
† Tutáque deposito poscitur ense rudis;
Longâque subductam celant navalia pinum;
† Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
Defunctum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus posito si quis mihi dicat amore,
Deprecer; usque adeò dulce puella malum est.
Cùm bene pertæsum est, animique * relanguit ardor,
Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustra
Fræna retentantem, durior oris equus;
Ut subitus propè jam prensâ tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit;
Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura,
Notáque purpureus tela resumit Amor.
Fige puer; positis nudus tibi præbeor armis;
Hîc tibi sunt vires, hîc tua dextra † valet.

* Meis.

|| Hamata recondere.

* Tecta.

†† Hi duo pentametri transponuntur apud Heinsium.

* Revanuit.

† Facit.

Huc tanquam jussæ veniunt jam sponte sagittæ;
  Vix ullis præ me nota pharetra tua est.
Infelix, totâ quicunque quiescere nocte
  Sustinet, & somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
  Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modò decipiant voces fallacis amicæ:
  Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat: modò jurgia nectat;
  Sæpe fruar dominâ; sæpe repulsus eam.
Quòd dubius Mars est, per te privigne Cupido est:
  Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multóque tuis ventosior alis;
  Gaudiáque ambiguâ dásque negásque fide.
Si tamen exaudis pulchrâ cum matre rogantem;
  Indeserta meo pectore regna tene,
Accedant regno nimium vaga turba puellæ;
  Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quòd eodem tempore duas amet.

TU mihi, tu certè (memini) Græcine, negabas,
  Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis:
  Ecce duas uno tempore || solus amo. || *Turpis.*
Utráque formosa est; operosæ cultibus ambæ;
  Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hâc illa est; hæc est quoque pulchrior illâ;
  Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errant, ut ventis discordibus acta phaselus;
  Dividuúmque tenent alter & alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
  Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus? quid pleno sydera cœlo?
  In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm si sine amore jacerem.
  Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat * vacuo dormire cubili, * *Viduo.*
  Et medio † latè ponere membra toro, † *Laxè.*

At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes;
Símque mei lecti non ego solus onus;
Me mea disperdat nullo prohibente puella;
Si satis una potest; si minùs una, duæ.
Sufficiant; graciles non sunt sine viribus artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas;
Decepta est operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego lascivæ ‖ consumpsi tempora noctis; ‖ *Consumpto tempore.*
Utilis & forti corpore manè fui.
Felix quem Veneris certamina mutua perdunt;
Dii faciant lethi causa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat.
Quærat avarus opes; &, quæ lassârit arando
Æquora, perjuro naufragus ore bibat;
At mihi contingat Veneris languescere motu;
Cum moriar, medium solvar & inter opus.
Atque aliquis nostro lachrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista * tuæ. * *Suæ.*

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæsa vias;
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Cónspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, nè quis remo freta longa moveret,
Argo funestas * pressa bibisset aquas! * *Mersa.*
Ecce fugit notúmque torum, † patriósque penates; † *Sociósque.*
Fallacésque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Eurósq; timebo,
Et gelidum Boream, prætepidúmque Notum,
Non illic urbes, non tu mirabere sylvas;
Una est injusti cœrula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictósve lapillos
Pontus habet; bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signata puellæ;
Hactenus est tutum; cætera cæca via est.

Et

Et vobis alii ventorum prælia narrent;
  Quas Scylla infestet, quásve Charybdis aquas;
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis;
  Quo lateant Syrtes magna minórque sinu.
Hæc alii referant; at vos quod quisque loquetur,
  Credite; credenti nulla procella nocet.
Serò respicitur tellus, ubi fune soluto
  Currit in immensum panda carina salum.
Navita sollicitus, jam ventos horret iniquos;
  Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperat undas,
  Quàm tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fœcundæ sydera Ledæ;
  Et, Felix, dicas, quem sua terra tenet.
Tutius est fovisse thorum, legisse libellos.
  Threïciam digitis increpuisse lyram.
At si vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
  Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
  Nereïdésque Deæ, Nereïdúmque pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo,
  Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus;
  Huc venti spectent; huc agat Eurus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea † pleni; † Soli.
  Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore † puppim, † Pinum.
  Et dicam, Nostros advehit illa Deos.
Excipiámque * humeris, & multa sine ordine carpam * Ulnis.
  Oscula; pro reditu victima vota cadet.
Inque thori formam molles sternentur arenæ;
  * Pro mensâ tumulus quilibet esse potest. * Et tumulus mensæ quilibet instar erit.
Illic apposito narrabis multa Lyæo;
  Penè sit ut mediis obruta navis aquis;
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
  Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit;
  Cur ego non votis blandiar ipse meis?

Hæc mihi quàm primum cœlo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat, quòd amicâ potitus sit.

ITE triumphales circum mea tempora lauri,
Vicimus; in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hostes
Servabant, nè quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho;
In quâ, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta: sed est ductu capta puella meo.
Pergama cùm caderent bello superata bilustri,
Ex tot in † Atridis pars quota laudis erat?
† *Atrida.*
At mea seposita est, & omni milite dissors
Gloria; nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni;
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui:
Nec casum fortuna meis inmiscuit actis;
Huc ades ô curâ parte triumphe meâ!
Nec belli est nova || causa mei; nisi rapta fuisset
|| *Cura.*
Tyndaris, Europæ pax, Asiæque foret.
Fœmina sylvestres Lapithas, populúmque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immisit soceros, armáque sæva dedit.
Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros;
Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque cùm multis, sed me sine cæde, Cupido
Jussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, ut parientem Corinnam juvet.

DUM labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
Irâ digna meâ est; sed cadit ira metu.

Sed

Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo;
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Parætonium, genitaliaque arva Canopi
Quæ colis & Memphin, palmiferámque Pharon,
Quaque celer lato Nilus delapsus * ab alveo
Per septem portus in maris exit aquas.
Per tua † sacra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigráque labatur circum donaria serpens;
Et comes in pompa corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus, & in una parce duobus:
Nam vitam dominæ tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi || meruit certis operata diebus
Quâ cingit laurus Gallica turma tuas:
Túque laborantes utero miserata puellas,
Quarum tarda latens corpore tendit onus:
Lenis ades, * precibúsque fave Lucina puellæ:
Digna est quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris;
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ;
Tu modò fac titulo muneribúsque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
Hâc tibi sit pugnâ dimicuisse satis.

* In.

† Sistra.

|| Sedit.

* Precibusque meis fave Ilithyia.

ELEGIA XIV.

In amicam, quòd abortivum ipsa fecerit.

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros convellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire suâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperiturâ fuit;
Quique iterum jaceret generis primordia nostri,
In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quis

Quis Priami fregiſſet opes, ſi numen aquarum
Juſta recuſâſſet pondera ferre Thetis?
Ilia ſi tumido geminos in ventre necâſſet;
Caſurus dominæ conditor urbis erat.
Si Venus Æneam gravidâ temerâſſet in alvo;
Cæſaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm poſſes naſci formoſa, periſſes;
Tentâſſet, quod tu, ſi tua mater opus.
Ipſe ego, cùm fuerim meliùs periturus amando,
Vidiſſem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus uvis,
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluunt matura ſuâ, ſine creſcere nata;
Eſt pretium parvæ non leve vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubjectis viſcera telis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida reſperſam puerorum ſanguine culpant,
* Atque ſuâ cæſum matre queruntur Ityn. *A que.
Utraque ſæva parens; ſed triſtibus utraque cauſis,
Jacturâ ſocii ſanguinis ulta virum eſt.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicitâ corpora veſtra manu?
* Hæc neque in Armeniis tigres fecêre latebris; * Hoc.
Perdere nec fœtus auſa leæna ſuos.
At teneræ faciunt, ſed non impunè, puellæ;
Sæpe, ſuos utero quæ necat, ipſa perit.
Ipſa perit, fertúrque † rogo reſoluta capillos; † Toro.
Et, Meritò, clamant, qui modò cunque vident.
Iſta ſed æthereas vaneſcant dicta per auras;
Et ſint ominibus pondera nulla meis.
Dii faciles, peccâſſe ſemel concedite tutò;
Et ſatis eſt; pœnam culpa ſecunda ferat. || Id.

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule formoſæ digitum vincture puellæ,
In quo cenſendum nil, niſi dantis amor:
Munus eas gratum; te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa ſuis.

Tam

Tam bene convenias, quàm mecum convenit illi;
  Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix à dominâ tractaberis annule nostrâ;
  Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam subitò fieri mea munera possem
  Artibus * Ææx, † Carpathiive senis! * Circes. † Protei.
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas,
  Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus, & hærens;
  Inque sinus mirâ lapsus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas;
  Néve tenax ceram siccáve gemma trahat.
Humida formosæ tangam priùs ora puellæ,
  Tantum nè signem scripta dolenda mihi.
Si dabor ut condar loculis, exire negabo;
  Astringens digitos orbe minore suos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus;
  Quódve tener digitus ferre recuset onus.
Me gere, cùm calidis perfunderis imbribus artus;
  Damnáque sub gemmâ perfer euntis aquæ.
Sed puto te * visâ mea membra libidine surgent; * Nuda.
  Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiscere munus:
  Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
  Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sydere findat,
  Et micet Icarii stella proterva Canis;
Arva pererrrantur Peligna liquentibus undis;
  Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multóque feracior * uvis, * Uvæ.
  Dat quoque bacciferam Pallada † rarus ager. † Gratus.
Pérque resurgentes rivis labentibus herbas
  Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At mens ignis abest, verbo peccavimus uno;
  Quæ movit ardores, est procul; ardor adest.

Non

Non ego, si medius Polluce & Castore ponar,
In cœli sine te parte fuisse velim.
Solliciti jaceant, terráque premantur iniquâ
In longas orbem qui secuêre vias.
Aut juvenum comites jussissent ire puellas,
Si fuit in longas terra secanda vias.
Tunc mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
|| Durum cum dominâ molle fuisset iter.
Cum dominâ Lybicas ausim perrumpere Syrteis,
Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Non quæ virgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam vestros curva Malea sinus;
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit, & effusas ore receptat aquas.
Quòd si Neptunum ventosa potentia vincat,
Et subventuros auferat unda Deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas:
Tunc quoque tranâsset, sed via cæca fuit.
At sine te quamvis operosi vitibus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos * currentem rusticus undam,
Frigidáque arboreas mulceat aura comas:
Non ego Pelignos videar celebrare salubres,
Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicásque feros, viridésque Britannos,
Quæque Prometheo saxa cruore † madent.
Ulmus amat vitem; vitis non deserit ulmum:
Separor à dominâ cur ego sæpe meâ?
At mihi te comitem jurabas usque futuram,
Per me, pérque oculos, || qui rapuêre, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis;
Irritáque, ut visum est, ventus & unda ferunt.
Siqua mei tamen est in te pia cura relicta,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Parváque quamprimum rapientibus esseda mannis,
Ipsa per admissas concute lora jubas.

|| *Dummodo.*
* *Parentem.*
† *Rubent.*
|| *Sydera nostra.*

At

At vos, quò veniet, tumidi subsidite montes;
Et faciles curvis vallibus esse viæ.

ELEGIA XVII.

Quod Corinnæ soli sit serviturus.

SI quis erit, qui turpe putet servire puellæ,
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatiùs urat,
Quæ Paphon & fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ * mitis quoque præda fuissem, * *Miti.*
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos; facies violenta Corinnæ est.
Me miserum! cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus;
Nec nisi compositam se priùs illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regni,
(O facies oculos * docta tenere meos!) * *Nata.*
Collatum idcircò tibi me contemnere debes?
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphæ mortalis amore Calypso
Capta, recusantem detinuisse virum.
Credimus æquoream Phthio Nereïda regi,
Ægeriam justo concubuisse Numæ;
Vulcano Venerem quamvis, incude relictâ,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar; sed tamen aptè
Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges;
Te † decet in medio jura dedisse toro. † *Deceat medio.*
Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto;
Non erit hic vobis inficiandus amor.
Sunt || tibi pro magno felicia carmina sensu; || *Mihi.*
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam;
Ut fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripâ labuntur eâdem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus;
Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis;
Ingenio causas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quòd de amoribus ſcribat.

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primáque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris ceſſamus in umbrâ;
Et tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem diſcede puellæ;
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miſerum, * Cur te, dixit, amare pudet? *Jam.*
Implicuítque ſuos circum mea colla lacertos;
Et, quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor, & ingenium ſumptis revocatur ab armis;
Réſque domi geſtas & mea bella cano.
Sceptra tamen ſumpſi; curâque Tragœdia noſtrâ
Crevit; & huic operi quamlibet aptus eram.
Riſit amor, pallámque meam, pictóſque cothurnos,
Sceptráque privatâ tam citò ſumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ,
Déque cothurnato Vate triumphat Amor.
Quod licet, aut artes teneri profitemur amoris:
Hei mihi! præceptis torqueor ipſe meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyſſi,
Scribimus, & lachrymas Phylli relicta tuas.
Quod Paris & Macareus, & quod malè gratus Iaſon,
Hippolytíque parens, Hippolytúſque legant;
Quodque tenens ſtrictum Dido miſerabilis enſem,
Dicat, & * Aoniæ Lesbis amica lyræ. *Æoliæ.*
Quam citò de toto rediit † celer orbe Sabinus, †*Meus.*
Scriptáque diverſis rettulit ille locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Ulyſſis,
Legit ab Hippolyto ſcripta noverca ſuo.
Jam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſæ;
Quodque legat Phyllis, ſi modò vivat, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit;
Det votam Phœbo Lesbis || amica lyram. ||*Amata.*
Nec tibi, quà tutum vati, Macer, arma canenti,
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et

Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi, non bella libentiùs istis
Dicis; & si vestris in mea castra redis.

ELEGIA XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus est servatâ, stulte, puellâ;
At mihi fac serves, quò magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est; quod non licet, acrius urit;
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes;
Et faciat voto rara repulsa locum.
* Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere possit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna;
Quâque capi possem, callida nôrat opem.
Ah quoties sani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo jussit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantúmque libebat,
Insontis speciem præbuit ipsa nocens!
Sic ubi vexârat, tepidósque refoverat ignes;
Rursùs erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
Oscula (Dii magni) qualia, quotque dabat!
Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe face insidias; sæpe rogata nega.
Et sine me ante tuos projectum in limine postes
Longa pruinosâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longósque adolescit in annos;
Hoc juvat; hæc animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiúmque potens, in tædia nobis
Vertitur; & stomacho, dulcis ut esca, nocet.
Si nunquam Danaen habuisset ahenea turris,
Non esset Danae de Jove facta parens.
Dum servat Juno mutatam cornibus Iô,
Facta est, quàm fuerat, gratior ipsa Jovi.
Quod licet, & facile est, quisquis cupit, arbore frondes
Carpat, & è || medio flumine * sumat aquam.

* *Quo mihi fortunam quæ nunquam fallere curet.*

|| *Magno.*
* *Potet.*

Siqua volet regnare diu, deludat amantem.
Heu mihi, næ monitis torqueor ipse meis!
† Quodlibet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio: quod fugit, || ipse sequor.
At tu formosæ nimium secure puellæ,
Incipe, jam primâ claudere nocte * domum.
Incipe quis furtim toties tua limina pulset,
Quærere; quid latrent nocte silente canes?
Quo ferat & referat solers ancilla tabellas?
Cur toties vacuo secubet illa toro?
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas;
Détque locum nostris materiámque dolis.
Ille potest vacuo furari in littore arenas,
Uxorem stulti si quis amare potest.
Jámque ego præmoneo; nisi tu servare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa diúque tuli; speravi sæpe futurum,
Cùm bene servâsses, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito;
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somno?
Nil facies, cur te jure perîsse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quære;
Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

† *Cuilibet.*
|| *Usque.*
* *Forem.*

Jonathanus Grenius
Ejus Liber 1706

PUB.

PUB. OVID. NASONIS
ELEGIARUM
SIVE
AMORUM Liber III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poetæ, utrùm elegos pergat ſcribere an potiùs Tragœdias.

STat vetus, & multos incidua ſylva per annos:
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpeluncáque pumice pendens;
Et latere ex omni dulce queruntur aves.

Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegia nexa capillos;
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens, veſtis tenuiſſima, * vultus amantis; ** Cultus.*
In pedibus vitium cauſa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia paſſu;
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum latè regale † tenebat; *† Movebat.*
Lydius apta pedum vinc'la cothurnus erat.
|| Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi? *|| Et.*
O argumenti lente poeta tui!
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant;
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem;
Atque ait, Hic, hic eſt, quem ferus urit amor.
Fabula (nec ſentis) totâ jactaris in urbe;
Dum tua * poſtpoſito facta pudore refers. ** Prætexto.*
Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri,
Ceſſatum ſatis eſt; incipe majus opus.
Materiâ premis ingenium: cane facta virorum;
Hæc animo, dices, area digna meo eſt.
Quod teneræ cantent, luſit tua Muſa, puellæ,
Primáque per numeros acta juventa ſuos.

Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen;
Implebit leges ſpiritus iſte meas.
Hactenus; & movit pictis innixa cothurnis
Denſum cæſarie térque quatérque caput.
Altera († nam memini) limis ſubriſit ocellis. † *Si.*
Fallor? an in dextrâ myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis animoſa Tragœdia dixit,
Me premis? an nunquam non gravis eſſe potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri?
In me pugnâſti verſibus uſa meis.
Non ego contulerim ſublimia carmina noſtris;
Obruit exiguas regia veſtra fores.
Sum levis, & mecum levis eſt mea cura, Cupido;
Non ſum materiâ fortior ipſa meâ.
Ruſtica ſit ſine me laſcivi mater Amoris;
Huic ego proveni lena comẽſque Deæ.
Quam tu non poteris duro reſerare cothurno,
Hæc eſt blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu poſſe, ferendo
Multa, ſupercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit cuſtode Corinna
Liminis obſtricti ſollicitare † forem. † *Fidem.*
Delabíque toro tunicâ velata recinctâ,
Atque impercuſſos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris inciſa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum cuſtos ſævus abiret,
Ancillæ miſſam delituiſſe ſinu.
Quid cum me munus natali miſit? at illa
Rupit, & appoſitâ barbara merſit aquâ.
Prima tuæ movi felicia ſemina mentis;
Munus habes, quod te jam petit iſta, meum.
Deſierat; cœpi. Per vos * utroſque rogamus, * *Utramque.*
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me ſceptro decoras, altóque cothurno;
Jam nunc contracto magnus in ‖ orbe ſonor. ‖ *Ore.*
Altera das noſtro victurum nomen amori:
Ergo ades: & longis verſibus adde breves.

Exigu-

Exiguum vati concede, Tragœdia, tempus,
  Tu labor æternus; quod petit illa breve est.
Mota dedit veniam; teneri properentur amores,
  Dum vacat; à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, cursum equorum spectantem.

NON ego nobilium * venio spectator equorum; * *Sedeo studiosus.*
  Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor.
Ut loquerer tecum, veni, tecúmque sederem;
  Nè tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te; spectemus uterque
  Quod juvet; atque oculos pascat uterque suos.
O cuicunque faves felix agitator equorum!
  Ergo illi curæ contigit esse tuæ.
Hoc mihi contingat sacro de carcere missis
  Insistam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo; modò verbere terga notabo;
  Nunc stringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor;
  Déque meis manibus lora remissa fluent.
Ah quàm pene Pelops † Pisæo concidit axe, † *Pisæâ concidit hastâ.*
  Dum spectat vultus, Hippodameia, tuos!
Nempe favore suæ vicit tamen ille puellæ;
  Vincamus dominæ quisque favore suæ.
Quid frustra refugis? cogit nos linea jungi;
  Hæc ‖ ex lege loci commoda circus habet. ‖ *In.*
Tu tamen à dextrâ quicunque es, parce puellæ;
  Contactu lateris læditur ista tui.
Tu quoque qui spectas post nos, tua contrahe crura,
  Si pudor est; rigido nec preme terga genu.
Sed nimiùm demissa jacent tibi pallia terræ;
  Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas;
  Quoque magis spectes, invida vestis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
  Optavi manibus sustinuisse suis.
Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
  Cùm sequitur fortes fortior ipsa feras.

His ego non visis arsi; quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcescere ventos,
* Quos faciant nostrâ mota flagella manu?
** Quos faciat nostrâ mota tabella manu?*
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus?
Captáque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba † nigro sparsa est tibi pulvere vestis;
† Levi.
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit, linguis animísque favete;
Tempus adest plausus; aurea pompa venit.
Prima loco fertur ‖ sparsis victoria pennis;
‖ Passis.
Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis;
Nil mihi cum pelago; me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti, miles; nos odimus arma;
Pax juvat, & mediâ pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit,
Artifices in te verte, Minerva, manus.
Ruricolæ Cereri, teneróque assurgite Bacchó;
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerísque potentibus * armis
** Arcu.*
Plaudimus; inceptis annue, diva, meis.
Dáque novæ mentem dominæ, patiatur amari;
Annuit, & motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa rogamus;
(Pace loquor Veneris) tu Dea major eris.
Per ‡ superos juro testes, pompámque Deorum,
‡ Tibi tot.
Te dominam nobis tempus in omne ‖ fore.
‖ Peti.
Sed * pudent tibi crura; potes, si fortè juvabit,
** Pendent.*
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima jam vacuo præter spectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui † faveas video; vincet cuicúnque favebis;
† Studeas.
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.
Me miserum; metam spatioso circuit orbe;
Quid facis? admoto proximus axe subit.

Quid facis, infelix? perdis bona vota puellæ;
Tende precor validâ lora sinistra manu.
Favimus ignavo; sed eum revocate, Quirites;
Et date jactatis undique signa togis.
En revocant; at ne turbet toga mota capillos,
In nostros abdas te licet usque sinus.
Jámque patent iterum reserato carcere postes;
|| Et volat admissis discolor agmen equis. || *Evolat.*
Nunc saltem supera, spatióque insurge patenti;
Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ; mea vota supersunt;
Ille tenet palmam; palma petenda * mea est. * *Mihi.*
Risit, & argutis quiddam promisit ocellis;
Hoc satis † est; alio cætera redde loco. † *Hic.*

ELEGIA III.

De amica quæ pejeraverat.

ESse Deos credámne? fidem jurata fefellit;
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quàm longos habuit nondum * jurata capillos, * *Perjura.*
Tam longos, postquam numina lusit, habet.
Candida, candorem roseo suffusa rubore,
Ante fuit, niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus, pedis est aptissima forma:
Longa decénsque fuit; longa decénsque manet.
Argutos habuit; radiant, ut sydus, ocelli;
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æternò falsum jurare puellis
Dii quoque concedunt; formâque numen habet.
Pérque suos illam nuper jurâsse recordor,
Pérque meos oculos; & doluere mei.
Dicite Dii, si vos impunè fefellerit illa,
Alterius † meriti cur ego damna tuli? † *Meritis.*
At non invidiæ vobis Cephëia virgo est,
Pro malè formosâ jussa parente mori.
Non satis est, quod vos || habuit sine pondere testes; || *Habui.*
* Sed mecum lusos ridet inulta Deos. * *Et.*
Ut sua per nostram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.

Aut sine re nomen Deus est, frustrâque timetur,
Et stultâ populos credulitate movet;
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas;
Et nimiùm solas omnia posse jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur ense;
Nos petit invictâ Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus;
In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
|| Offendere. Formosas superi metuunt || ostendere læsi;
Atque ultrò, quæ se non timuêre, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certè plus animi debet inesse viris.
Juppiter igne suo lucos jaculatur, & arces;
Missâque perjurias tela ferire vetat.
Tot meruere peti; Semele miserabilis arsit;
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toti facio convitia cœlo?
Dii quoque habent oculos, Dii quoq; pectus habent.
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego jurarem verum jurâsse puellas;
Et non de tetricis dicerer esse Deus.
Tu tamen illorum moderatiùs utere dono;
Aut oculis certè parce, puella, meis.

ELEGIA IV.

Ad virum servantem conjugem.

Dure vir, imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis; ingenio quæque tuenda suo.
Siqua metu dempto casta est, ea denique casta est;
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam servâris bene corpus, adultera mens est;
* Illa. Nec custodiri, ni velit, * ulla potest.
Nec mentem servare potes, licet omnia claudas,
† Occlusis. Omnibus † exclusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus; ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.

Desine

Desine (crede mihi) vitia irritare vetando;
  Obsequio vinces aptiùs || ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua * fræna tenacem,
  Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
  Frænáque in effusas laxa jacere jubas.
Nitimur in vetitum semper, cupimúsque negata.
  Sic interdictis imminet æger aquis,
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
  Argus; & hos unus sæpe fefellit amor.
In * thalamo Danae saxo ferróque * perrenni,
  Quæ fuerat virgo † credita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode careret,
  Inter || tam multos intemerata procos.
Quicquid servatur, cupimus magis; ipsáque furem
  Cura vocat; pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet ipsa suâ, sed amore mariti,
  Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba fit, quam vir servat, sed adultera, chara est;
  Ipse timor pretium corpore majus habet.
Indignere licèt, juvat inconcessa voluptas.
  Sola placet, Timeo, dicere siqua potest.
Non tamen ingenuam jus est servare puellam,
  Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, Ego, dicere feci,
  In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædat adultera conjux,
  Et notos mores non satis urbis habet.
In quâ Martigenæ non sunt sine crimine nati,
  Romulus Iliades, Iliadésque Remus.
Quo tibi formosam, si non nisi casta placebit?
  Non possunt ullis ista coire modis.
Si sapis, indulge dominæ; vultúsque severos
  Exue; nec rigidi jura tuere viri.
Et cole quos dederit; multos dabit uxor amicos.
  Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris juvenum convivia semper inire;
  Et, quæ non tuleris, multa videre domi.

|| *Illa.*
* *Vincla.*
** *Thalamum*
† *Tradita.*
|| *Tot juvenes.*

* ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

* *Hic omissa est Elegia bene longa, cui Titulus* Somnium, *quam eruit Heinsius è codice nescio quo Manuscripto.*

AMnis arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero: siste parumper aquas,
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te transire refugi:
Summáque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis:
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properasse juvat? quid * pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hic standum est; si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego, quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput:
Nunc opto currum, de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
† Non tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare;
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in ‖ media Bithynide pallidus isse
Dicitur; & gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho, Penee, Creëusam
* Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si tua sunt tibi nunc, Achiloe, requiram;
Herculis iratâ fracta querere manu.

* *Parca.*

† *Nec tulit hæc, nec fert, nec feret ulla dies.*

‖ *Melie.*

* *Phthiotum.*

Nec

Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
  Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
  Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ;
Fertur in Evadne collectam Asopide flammam
  Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
  Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutans
  Tiburis Argæi * spumifer arva rigas: * *Pomifer.*
Illa cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
  Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas, delictáque Martis,
  Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis;
  Raucáque de mediis sustulit ora vadis.
Atque ita, Quid nostras, inquit, teris, anxia, ripas
  Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quò cultus abiêre tui? quid sola vagaris?
  Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & † teneros lachrymis corrumpis ocellos, † *Madidos.*
  Pectoráque insanâ || tundis aperta manu? || *Plangis.*
Ille habet & silices, & * durum in pectore ferrum, * *Vivum.*
  Qui tenero lachrymas † lætus in ore vides: † *Lentus.*
Ilia, pone metus: tibi regia nostra patebit:
  Téque colent amnes: Ilia, pone metus.
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas;
  Nam centum aut plures flumina nostra tenent.
|| Nec me sperne (precor) tantum Trojana propago; || *Ne.*
  Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. Illa oculos in humum dejecta modestos
  Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam: ter ad altas restitit undas,
  Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen scindens inimico pollice crimen,
  Edidit indignos ore tremente sonos.
O utinam mea tecta forent, patrióque sepulchro
  Condita, dum poterant virginis ossa tegi.

Cur

Cur modo vestalis tædas invitor ad ullas
  Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi:
  Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem tumidis prætendit ocellis;
* Perdita. Atque ita se in rapida * percita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
  Dicitur; & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliquâ caluisse puellâ;
  Sed nemora & sylvæ crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosius undis,
  Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum, furiose, tibi? Quid mutua differs
  Gaudia? quid cœptum, rustice, rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen,
  Si tibi per terras maxima fama foret?
* Rivis. Nomen habes nullum * nivibus collecte caducis;
  Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluviásque, nivésque solutas,
  Quas tibi divitias pigra ministrat hyems.
Aut luculentus agis brumali tempore cursus;
  Aut premis arentem pulverulentus humum.
† Tum potuit. Quis te † unquam docuit sitiens haurire viator?
  Quis dixit gratâ voce, Perennis eas?
Damnosus pecori curris, damnosior agris;
  Forsitan hæc alios, me mea damna movent.
Huic ego væ demens, narrabam fluminum amores;
  Jactasse indigno nomina tanta pudet.
|| Quem. Nescio || quid spectans, Acheloon & Inachon amnes,
  Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
  Sint rapidi soles, siccáque semper hyems.

ELEGIA VI.

Quòd ab amicâ receptus, cum eâ coire non potuerit, conqueritur.

*** At. * AUT non formosa est,* aut nô bene culta puella;
  * Aut, puto, non votis sæpe petita meis.

Hanc

Hanc tamen in nullos tenui malè languidus usus,
Sed jacui pigro crimen onúsque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive;
Osculáque inseruit * cupidâ luctantia linguâ; ** Cupidæ linguæ.
Lascivum femori suppofuítque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominúmque vocavit,
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelidâ veluti mea membra cicutâ,
Segnia propositum destituêre † meum. † Suum.
Truncus iners jacui, species, & inutile signum;
Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem ventura senectus,
Cùm desit numeris ipsa juventa suis.
Ah pudet annorum, quòd me juvenémque, virúmque,
Nec juvenem nec me sensit amica virum!
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda soror.
At nuper bis flava Chio, ter candida Pitho;
Ter Libas officio continuata meo.
Exigere á nobis angustâ nocte Corinnam,
|| Et memini numeros sustinuisse novem. || Me.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagáve * puniceâ defixit nomina cerâ? * Phœniceâ.
Et medium tenues in jecur urget acus? † Egit.
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam;
Deficiunt || læsi carmine fontis aquæ. || Læsæ.
Ilicibus glandes, cantatáque vitibus uva
Decidit; & nullo poma movente fluunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti; pudor ipse nocebat;
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, * qualem tetigíque puellam: * Tantum.
Sic etiam tunicâ tangitur illa suâ.

Illius

† *Ad tactum.*
Illius † attactu Pylius juvenescere possit,
  Tithonúsque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat; sed non vir contigit illi.
  Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
  Muneris oblati pœnituisse Deos.
Optabam certè recipi; sum nempe receptas;
  Oscula ferre; tuli; proximus esse, fui.
*Quid mihi fortunæ tantum? *quid regna sine usu?
  Quid † mihi possedi dives avarus opes?

•• *Quo.*
† *Nisi.*

Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
  Pomáque, quæ nullo tempore tangat, habet,
A tenerâ quisquam sic surgit manè puellâ,
  Protinus ut sanctos possit adire Deos.
|| Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
  Oscula, non omni sollicitavit ope.

|| *Sed puto non blanda est, non, &c.*

Illa graves potuit quercus, adamantáque durum,
  Surdáque blanditias saxa movere suis.
Digna movere fuit certè * divósque virósque;
  Sed neque tunc vixi; nec vir, ut ante, fui.

• *Vivosque.*

Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures?
  Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente?
  Quos ego non finxi dispofuíque modos?
Nostra tamen jacuere, velut præmortua, membra
  Turpiter, hesternâ languidiora rosâ.
Quæ nunc ecce rigent intempestiva, valéntque,
  Nunc opus exposcunt, militiámque suam.
Quin istic pudibunda jace pars pessima nostri;
  Sic sum pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis; per te deprensus inermis
  Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
  Molliter admotâ sollicitare manu.
Sed postquam nullas † assurgere posse per artes,
  Immemorémque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? quis te malè sane jubebat
  Invitum nostro ponere membra toro?

† *Consurgere.*

Aut

Aut te trajectis Ææa venefica lanis
    Devovet, aut alio lassus amore venis.
Nec mora; dissiluit tunicâ velata recinctâ,
    Et decuit nudos proripuisse pedes.
Neve suæ possent intactam scire ministræ,
    Dedecus hoc sumptâ dissimulavit aquâ.

ELEGIA VII.

Quòd ab amica non recipiatur dolet.

EN quisquam ingenuas etiam nunc suspicit artes?
    Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro;
    At nunc barbaries grandis, habere nihil.
* Dum pulchrè nostri dominæ placuêre libelli;   * *Cum.*
    Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm bene laudavit; laudato janua clausa est;
    Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
    Præfertur nobis, sanguine † factus, eques.   † *Pastus.*
Hunc potes amplecti formosis, || stulta, lacertis? || *Vita.*
    Hujus in amplexu, stulta jacere potes?   * *Amplexus, vita, venire potes.*
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat;
    Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Læva manus, cui nunc serum malè convenit aurum,
    Scuta tulit; dextram tange, cruenta fuit.
Quâ peperit aliquis, potes hanc contingere dextram?
    Heu ubi mollities pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ;
    Quæsitum est illi corpore quicquid habet.
Forsitan & quoties † hominem jugulaverit, ipse   † *Hostem.*
    Indicet; hoc fassas tangis avara manus?
Ille ego Musarum, purus Phœbique sacerdos,
    Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non || hæc, quæ scimus inertes; || *Quæ nos.*
    Sed trepidas acies, & fera * bella sequi.   * *Castra.*
Próque bono versu primum deducite pilum;
    Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Jupiter admonitus nil esse potentius auro,
    Corruptæ pretium virginis ipse fuit.

Dum

Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa;
Ærati postes; ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
Præbuit ipsa sinus, & dare jussa, dedit.
At cùm regna senex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æráque, & argentum, cúmque auro pondera ferri
Manibus admôrat; nulláque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomáque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam * terram scindebat aratro;
Signabat nullo limite † fossor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi;
Ultima mortali tum via littus erat:
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
|| Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
|| Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet affectas cœlum quoque; templa Quirinus,
Libet, & Alcides, & modo Cæsar, habent.
Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum;
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est; dat census honores;
Inde gravis judex, inde severus eques.
Omnia possideant; illis campúsque forúmque
Serviat; hi pacem * sævâque bella gerant;
Tantùm nè nostros avidi lucrentur amores;
Et satis est, aliquid pauperis esse sinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas;
Imperat ut captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos; in me timet illa maritum;
Si dederim, totâ cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam malè quæsitas pulvere mutet opes!

* Terras findebat.
† Mensor.
|| Quo.
* Crudáque.

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona ſi mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas;
Flebilis indignos Elegeïa ſolve capillos;
Ah! nimis ex vero nunc tibi nomen * erit. * *Ineſt.*
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,
Ardet in extructo † nomen inane rogo. † *Corpus.*
Ecce puer Veneris fert everſámque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.
Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis,
Pectoráque infeſtâ tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas ſparſi per colla capilli,
Oráque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Æneæ ſic illum funere dicunt
Egreſſum || caſtris, pulcher Iule, tuis. || *Teſtis.*
Nec minus eſt confuſa Venus moriente Tibullo,
Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At ſacri vates, & divûm cura vocamur;
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat;
Omnibus obſcuras injicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
Et Linon in ſylvis idem pater abditus altis
Dicitur invictâ concinuiſſe lyrâ.
Adjice Mæoniden, à quo, ſeu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis;
Hunc quoque ſumma dies nigro ſummerſit Averno,
* Effugiunt avidos carmina ſola rogos. * *Diffugiunt.*
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardáque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia nomen habebit;
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid † nos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt † *Vos.*
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cùm rapiant mala fata bonos; (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.

Vive

|| *Pius.* Vive pius, moriere || tamen: cole sacra, colentem
Mors tamen à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus;
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Téne, sacer vates, flammæ rapuêre rogales;
Pectoribus pasci nec timuêre tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Urere, quæ tantum sustinuêre nefas.
Avertit vultus Erycis quæ possidet arces;
Sunt quoque qui lacrymas continuisse negent.
Sed tamen hoc melius, quàm si Phæacia tellus
Ignotum villi suppostuisset humo.
* *Fugientes.* Hinc certè, manibus * fugientis pressit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hinc soror in partem miserâ cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cúmque tuis sua junxerunt Nemesisque priórque
Oscula; nec solos destituêre rogos.
† *Discedens.* Delia † descendens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi; vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid ait, tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra
Restat, in Elysiâ valle Tibullus erit.
Obvius huic venies, hederâ juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est, siqua est modo corporis (umbra;
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta precor, tutâ requiescite in urnâ;
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quòd ejus sacris cum amica concumbere non permittatur.

ANnua venerunt Cerealis tempora sacri;
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?

Te,

Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur;
Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni;
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant,
Hæc cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris;
Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima jugo tauros supponere colla coëgit;
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lachrymis lætari credat amantum,
Et bene tormentis secubitúque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes, (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra superba Jove.
Illic sydeream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi; testis laudatur alumno:
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium cretæâ diva sub Idâ
Figentem certâ terga ferina manu.
Videt: &, ut teneræ flammam rapuêre medullæ,
Hinc pudor: ex illâ parte trahebat amor.
Victus amore pudor, sulcos arere videres,
Et sata cum minimâ parte redire sui.
Cum bene jactati pulsarent arua ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Semináque in latos ierant æqualiter agros,
Irrita decepti vota colentis erant:
Diva potens frugum sylvis † errabat in altis; † cessabat.
Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno;
Omnia, qua tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide;
Et ferus in sylvâ farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos;
Optavit Cereris longus ut esset amor.

Qui tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent,
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cum sit tibi nata reperta,
Regnáque quàm Juno sorte minore regat?
Festa dies Venerémque vocat, cantúsque, merúmque;
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cujus amore discedere non potest.

MUlta diúque tuli, vitiis patientia victa est;
Cede fatigato pectore turpis amor,
Scilicet asserui jam me, fugíque catenas;
Et quæ * non puduit ferre tulisse pudet. *Depuduit.*
Vicimus; & domitum pedibus calcamus amorem;
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura; dolor hic tibi proderit olim;
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
Ergò ego sustinui foribus tam sæpe repulsus,
Ingenuum durâ ponere corpus humo?
Ergò ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clausam, servus ut, ante † domum? † *Forem.*
Vidi ego, cùm foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritúmque latus.
Hoc tamen est levius, quàm quòd sum visus ab illo;
Eveniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi,
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas;
Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et perjuratos in mea damna Deos?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus?
Verbáque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, améńsque cucurri;
Veni; & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi sæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui ‖ velit ista pati. ‖ *Queat.*
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumescentes æquoris audit aquas.

Desine

Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere; non ego sum stultus, ut ante fui.
Luctantur, pectúsque leve in contraria * ducunt, * Tendunt.
Hac amor, hac odium; sed, puto, vincet amor.
Odero, si potero: si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat; quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio, fugientem forma reducit;
Aversor morum crimina; corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum;
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minùs, aut minùs improba, vellem;
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium; facies exorat amorem;
Me miserum; vitiis plus valet illa suis.
Parce per ô lecti socialia jura, per omnes,
Qui † dant fallendos se tibi sæpe, Deos. † Dent.
Pérque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
Pérque tuos oculos, qui rapuêre meos;
Quicquid eris, mea semper eris; tu selige tantùm
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dem potiùs, ventísque ferentibus utar;
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam suam ita suis carminibus innotuisse, ut rivales multos sibi pararit.

QUis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omina non albæ concinuistis aves?
Quódve putem sydus nostris occurrere || votis? || Fatis.
Quósve Deos in me bella movere querar?
Quæ modo dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor nè sit habenda mihi.
Fallimur; an nostris innotuit illa libellis?
Sic * est; ingenio prostitit illa meo. * Erat.
Et meritò, quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpâ facta puella meâ est.
Me lenone placet; duce me perductus amator,
Janua per nostras est adaperta manus.

An prosint dubium est, nocuerunt carmina certè,
Invidiæ nostris illa fuêre bonis.
Cùm Thebæ, cùm Troja foret, cùm Cæsaris acta;
Ingenium movit sola Corinna meum.
O utinam adversis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & inceptum destituisset opus!
Nec tamen ut testes mos est audire Poetas;
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibúsque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues;
Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per spatium Tityon porreximus ingens;
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis;
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros;
Proditor in medio Tantalus âmne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam;
Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn.
Jupiter aut in aves, aut se transformat in aurum,
Aut secat impositâ virgine taurus, aquas.
Protea quid referam, Thebanáque semina dentes
Qui vomerent flammas ore, fuisse boves?
Flere genis Electra, tuas auriga sorores?
Quæque rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Adversúmque diem mensis furialibus Atrei?
Duráque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia vatum,
Obligat historicâ nec sua verba fide.
Et mea debuerat falsò laudata videri
Fœmina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.

De Junonis festo.

CUM mihi promiseris conjux foret orta Phaliscis,
Mœnia Contigimus * victa, Camille, tibi.
Casta sacerdotes Junoni festa parabant,
Per celebres ludos, indigenámque bovem.

Culta.

Grande

Grande moræ pretium ritus cognoſcere, quamvis
  Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & densâ prænubilus arbore lucus:
  Aſpice, † concedes numinis eſſe locum. † *Concedas numen ineſſe loco.*
Accipit ara preces, votiváque thura piorum;
  Ara per antiquas facta ſine arte manus.
Hic ubi || perſonuit ſolenni tibia cantu, || *Præſonuit.*
  Et per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
  Quas aluit campis herba Phaliſca ſuis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces:
  Et minor ex humili victima porcus harâ;
Dúxque gregis cornu per tempora dura recurvo,
  Inviſa eſt dominæ ſola capilla Deæ.
Illius indicio ſylvis inventa ſub altis
  Dicitur inceptam deſtituiſſe fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis inceſſitur index;
  Et pretium autori vulneris ipſa datur.
Quà ventura dea eſt, juvenes timidæque puellæ
  * Præbuerant latas veſte jacente vias, * *Prævertunt.*
Virginei crines auro gemmâque premuntur;
  Et tegit auratos palla ſuperba pedes.
More patrum † ſanctæ velatæ veſtibus albis † *Grajo.*
  Tradita ſuppoſito vertice ſacra ferunt.
Ore favent populi tunc, cum venit aurea pompa;
  Ipſa ſacerdotes ſubſequitúrque ſuas.
Argiva eſt pompæ facies, Agamemnone cæſo,
  Et ſcelus, & patrias fugit Haleſus opes.
Jámque pererratis profugus terráque || maríque || *Fretoque.*
  Mœnia felici condidit alta manu,
Ille ſuos docuit Junonia ſacra Phaliſcos;
  Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

ELEGIA XIIII.

Ad amicam, ſi peccatura eſt, ut occultè peccet.

NON ego, nè pecces, cum ſis formoſa recuſo;
  Sed nè ſit miſero ſcire neceſſe mihi.
Nec te noſtra jubet fieri cenſura pudicam;
  Sed * tamen, ut tentes diſſimulare, rogat, * *Tantum tentes*

Non peccat, quæcunque potest peccasse negare;
  Soláque famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, † in luce fateri?
  Et quæ clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
  Oppositâ populum submovet ante serâ.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
  Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltémque imitere pudicas;
  Téque probam, quamvis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito; tantum fecisse negato;
  Nec pudeat coram verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat; omnibus illum
  Deliciis imple; sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis
  Absit; & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
  Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis;
  Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia cessent;
  Spondáque lascivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum;
  Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi; sine nescius errem;
  Et liceat stultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipíque tabellas?
  Cur pressus prior est interiórque torus?
Cur plus, quàm somno, turbatos esse capillos,
  Collàque conspicio dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos;
  Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccasse fateris;
  Pérque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo, tunc odi frustra, quod amare necesse est;
  Tunc ego, sed tecum, mortuus esse vellim.
Nil equidem inquiram, nec quæ celare parabis,
  Insequar: & falsi criminis instar erit.

† Sub.

Si

Si tamen in mediâ deprensa tenebere culpâ,
  Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato;
  Concedent verbis lumina nostra tuis.
Pronâ tibi vinci cupientem vincere palma est;
  Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis superare duobus;
  Etsi non causâ, judice vince tuo.

ELEGIA XIV.

Ad Venerem, quod Elegiis finem imponat.

Quære novum vatem, tenerorum mater amorum,
  Traditur * hæc elegis ultima meta meis. * *Hîc.*
Quos ego composui Peligni ruris alumnus;
  Nec me deliciæ dedecuêre † meæ. † *Tuæ.*
Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis hæres,
  Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo;
  Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quam sua libertas ad honesta coëgerat arma,
  Cùm timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
  Mœnia, quæ campi jugera pauca tenent:
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poetam,
  Quantulacunque estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens ‖ mihi tempore longo, ‖ *Amachuntia culti.* Heins.
  Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus,
  Pulsanda est magnis area major equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valete;
  Post mea mansurum fata superstes opus.

FINIS.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS.

DE ARTE AMANDI

LIBER I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ velóque rates remoque * reguntur:
Arte leve currus; arte regendus amor.
Curribus Automedon lentísque erat aptus habenis;
Tiphys in Æmoniâ puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori;
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat;
Sed puer est, ætas mollis & apta regi.
Phyllirides puerum citharâ perfecit Achillem,
Atque animos † molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus;
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris;
Sævus uterque puer; natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænáque magnamini dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor; quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiátque faces.
Quò me fixit amor: quò me violentiùs ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentiar artes;
Nec nos aëriæ voce monemur avis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliûsque sorores;
Servanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Usus opus movet hoc; vati parete perito;
Vera canam; cœptis mater amoris ades.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes.

* moventur.

† Placidâ.

Nos Venerem tutam, concessaque furta canemus;
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primùm miles in arma venis,
Proximus huic labor est * placidam exorare puellam; * *Placitam.*
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus; hæc nostro signabitur area curru;
Hæc erit admissâ meta serenda rotâ.
Dum licet, & loris passim potes ere solutis;
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras;
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat;
Scit bene, quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices; qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit, disce, puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela jubebo;
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
(Andromedon Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptáque sit Phrygio, Graia puella viro)
Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas;
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit. (mos,
Gargara quot segetes, quot habet Methymna race-
Æquore quot pisces. fronde teguntur aves.
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas;
Mater & Æneæ constat in urbe sui.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive * petis juvenem juvenes tibi mille placebunt; * *Cupis.*
Cogêris voti nescius † ipse tui. † *Esse.*
Seu te forte juvat sera & sapientior ætas;
Hoc quoque (crede mihi) ‖ crebrius agmen erit. ‖ *Plenius.*
Tu modò pompeia lentus spatiare sub umbrâ.
Cum sol Herculei terga leonis adit.
Aut, ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.

Nec

Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus autoris Livia nomen habet.
Quaque parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto * barbarus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaque Judæo septima sacra † viro.
Neu fuge || Niligenæ Memphitica * sacra juvencæ;
Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.
Et fora conveniunt (quis credere posset?) amori;
Flammáque in arguto sæpe reperta foro;
Subdita quâ Veneris facto de marmore templo
Appius expressis aëra pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore;
Quique aliis cavit, non cavet ille sibi.
Illo sæpe loco desunt sua verba diserto;
Résque novæ veniunt, causáque agenda sua est,
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet;
Qui modò patronus, jam cupit esse cliens.
Sed tu præcipuè curvis venare theatris;
Hæc loca sunt * votis fertiliora tuis.
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis;
Quodque semel tangas, quodque tenere velis.
Ut redit, itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum;
Aut ut apes saltúsque suos, & olentia nactæ
Pascua per flores & thyma summa volant;
Sic ruit * in celebres cultissima fœmina ludos;
Copia judicium sæpe morata meum.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ;
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos,
Cùm juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa palatia, frondes
Simpliciter positæ; scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis;
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.

* *Stat ferus ense pater.*
† *Syro.*
|| *Linigeræ.*
* *Templa.*
* *Voto tuo.*
* *Ad.*

Respiciunt oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit; & tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco,
Lydius æquatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes;
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbæ;
Utque fugit visos agna novella lupos;
Sic illæ timuêre viros sine lege ruentes;
Constitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat; facies non una timoris;
Pars laniat crines; pars sine mente sedet.
Altera mœsta silet; frustra vocat altera matrem;
Hæc queritur, stupet hæc; hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genealis præda, puellæ;
Et potuit multas ipse decere pudor.
Siqua repugnabat nimium, comitemque negabat;
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, quid teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus scisti dare commoda solus;
Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo solennia more theatra,
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum;
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris;
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus à domina, nullo prohibente, sedeto;
Junge tuum lateri, quàm potes, usque latus.
Et bene † te cogit, si nolit, linea jungi; † *Quod.*
Quâ tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socii sermonis origo;
Et moveant primos publica verba sonos.
Cujus equi veniant, facito studiose requiras;
Nec mora quisquis erit, cui favet illa, fave.

At

At eum pompa frequens * certantibus ibit Ephebis;
Tu Veneri dominæ plaude favente manu,
Utque fit, in gremium pulvis si forte puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et si nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quælibet officio causa sit apta tuo.
Pallia si terræ nimium demissa jacebunt,
Collige, & immundâ sedulus effer humo.
Protinus officii pretium, patiente puellâ,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice præterea, post vos quicunque sedebit,
Nè premat opposito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos; fuit utile multis,
Pulvinar facili † composuisse manu,
Profuit & tenui || ventos movisse flabello,
Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem,
Hos aditus Circúsque novo præbebit amori,
Sparsáque sollicito tristis arena foro.
Illâ sæpe puer Veneris pugnavit arenâ,
Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangítque manum poscitq; libellum,
Et quærit, posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telúmque volatile sensit,
Et pars spectati vulneris ipse fuit.
Quid modò cum belli navalis imagine Cæsar
Persidas induxit, Cecropiásque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit turbâ quod amaret in illâ?
* Eheu quàm multos advena torsit amor!
Ecce parat Cæsar, domito quod defuit orbi,
Addere; nunc oriens ultime noster eris.
Parthe dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti,
Signáque barbaricas non bene passa manus.
Ultor adest, primísque ducem profitetur in † annis;
Belláque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales timidi numerare deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.

* *Cœlestibus ibit Eburnis.*
† *Supposuisse.*
|| *Vento movisse tabellam.*
* *Hei mihi,*
† *Armis.*

Inge-

Ingenium cœleste suis velocius annis
  Surgit, & ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibúsque duos Tirynthius angues
  Pressit; & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tunc, Bacche, fuisti,
  Cum timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis || annísque patris puer arma movebis,
  Et vinces || annis auspiciísque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
  Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cùm tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos;
  Cúmque pater tibi sit, jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuúsque:
  Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas;
  Stabit pro signis júsque piámque tuis.
Vincuntur Parthi causâ; vincantur & armis;
  Eoas Latio dux meus addat opes.
Mársque pater, Cæsárque pater, date numen eunti;
  || Est Deus è vobis alter, & alter erit.
Auguror en vinces, votiváque carmina reddam,
  Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes; aciémque meis hortabere verbis:
  O desint animis nè mea verba tuis!
Tergáque Parthorum, Romanáque pectora dicam;
  Teláque ab averso quæ jacit hostis equo.
Quid fugis, ut vincas? quid * victos, Parthe, relinquis?
  † Parthe malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,
  Quatuor in niveis aureis ibis equis.
Ibunt ante duces onerati colla catenis:
  Nè possint tuti, quâ prius, esse fugâ.
Spectabunt juvenes læti, mistæque puellæ;
  Diffundétque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, || dum regum nomina quæret,
  Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;
Omnia responde, nec tantum siqua rogabit:
  Et quæ nescieris, ut bene nota, refer.

|| || *Animisque.*

|| *Nam Deus è vobis alter es, alter eris.*

* *Victo, Parthe, relinques.*
† *Parte.*

|| *Cum.*

Hic

Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
  Cui coma dependet cœrula, Tygris erit.
* Hos fac Armenios: hæc est Danaeia Persis:
  Urbs in Achœmeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces; & erunt quæ nomina dicas:
  Si poteris, verè; si minùs, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis;
  Est aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic positi, teneris adducta lacertis
  Purpureus Bacchi cornua pressit amor.
Vináque cùm bibulas sparsêre Cupidinis alas,
  Permanet, & capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas;
  Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciúntque caloribus aptos;
  Cura fugit, multo diluitúrque mero.
Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit;
  Tunc dolor & curæ, rugáque frontis abit.
Tunc aperit mentes ævo rarissima nostro
  Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illic sæpe animos juvenum rapuêre puellæ:
  Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium nè crede lucernæ;
  Judicio formæ nóxque merúmque nocent.
Luce Deas cœlóque Paris spectavit aperto;
  Cum dixit Veneri, Vincis utramque, Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoscitur omni;
  Horáque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tinctâ murice lanâ,
  Consule de facie, corporibúsque diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
  Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias, prætextáque littora velis,
  Et, quæ de calido sulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore dixit,
  Non hæc, (ut fama est) unda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,
  Partáque per gladios regna nocente manu.

* Hoc facis.

Illa

Illa, quòd est virgo, quod tela Cupidinis odit,
  Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia * tendas, * Ponas.
  Præcipit imparibus vecta Thaleia † modis. † Rotis.
Nunc tibi quæ placuit, quas sit capienda per artes;
  Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quisquis ubique viri || faciles advertite mentes, || Dociles.
  Pollicitisque, favens vulgus adesto meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
  Posse capi; capies; tu modò tende plagas.
Vere priùs volucres taceant, æstate cicadæ,
  Mænalius lepori dat sua terga canis.
Fœmina quàm juveni blandè tentata, repugnet:
  Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet:
Utque viro furtiva Venus, sit grata puellæ:
  Vir malè dissimulat: tectiùs illa cupit.
Conveniet maribus, nè quam nos ante rogemus:
  Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
  Fœmina cornipedi semper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furiosa libido;
  Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
  Arsit, & est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non * ut filia debet, amavit: * Quo.
  Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius lachrymis, quas arbor fundit odora,
  Unguimur, & dominæ nomina gutta tenet:
Forte sub umbrosis, nemorosæ vallibus Idæ,
  Candidus armenti gloria taurus erat;
Signatus tenui media inter cornua nigro:
  Una fuit labes, cætera lactis erant.
Illum Gnossiades, Sidoniadésque juvencæ
  Optârant tergo sustinuisse suo.
Pasiphae fieri gaudebat adultera tauro:
  Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano; non hoc, quæ centum sustinet urbes,
  Quamvis sit mendax, Creta negare potest.

Ipsa

† *Per.* Ipſa novas frondes, † & prata tenerrima, tauro
Fertur inaſſuetâ ſubſecuiſſe manu.
It comes armentis: nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos â bove victus erat.
Quid tibi Paſiphaë pretioſas ſumere veſtes?
Iſte tuus nullas ſentit adulter opes.
Quid tibi cum ſpeculo, montana armenta petenti?
Quid toties poſitas fingis, inepte, comas?
Crede tamen ſpeculo, quòd te negat eſſe juvencam:
Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere; falle virum.
In nemus & ſaltus thalamo regina relicto
Fertur, & Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam ſpectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet iſta meo?
Aſpice ut ante ipſum teneris exultat in herbis;
* *Decere.* Nec dubito, quin ſe ſtulta * placere putet.
Dixit; & ingenti jamdudum de grege duci
† *Panda.* Juſſit, & immeritam ſub juga † curva trahi:
Aut cadere ante aras commentáque ſacra coegit:
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæſis?
Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modo ſe fieri Europam, modo poſtulat Io;
Altera quod bos eſt, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis; & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtæo ſi ſe abſtinuiſſet amore;
(Ah quantum eſt uni poſſe placere viro?)
Non medium rupiſſet iter, currúque retorto
Auroram verſis Phœbus adiſſet equis.
Filia purpureos Niſo furata capillos,
Puppe cadens celſâ, facta refertur avis.
Altera Scylla maris monſtrum, medicamine Circes,
* *Pube.* * Puppe premit † rapidos inguinibúſque canes.
† *Rabidos.* Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit,

Cui

Cui non defleta est Ephyrææ flamma Creusæ,
  Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
  Hippolytum † rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?
  Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omni fœmineâ sunt ista libidine mota?
  Acrior est nostrâ, plúsque furoris habet.
Ergò age nè dubita cunctas superare puellas:
  Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
  Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cùm sit nova grata voluptas,
  Et capiant animos plus aliena suos?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
  Vicinúmque pecus grandius uber habet.
Sed priùs ancillam ‖ captatæ nôsse puellæ
  Cura sit: accessus molliet illa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto:
  Néve parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
  Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant)
  Quo facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
  Ut seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore;
  Ipsa patent; blandâ tum subit arte Venus.
Tum cùm tristis erat, defensa est Ilion armis;
  Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit:
  Tunc facies, operâ nè sit inulta tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
  Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat.
  Ut puto, non poteris ipsa referre vicem.
Tunc de te narret: tunc persuadentia verba
  Addat: & insano juret amore mori.

† *Pavidi.*

‖ *Captandæ.*

* *Auræque.*

Sed properet, ne vela cadant, * iræque resîdant:
  Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
  Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc † ad concubitum fit sedula; tardior illa:
  Hæc dominæ munus || temperat; illa sibi.
Casus in eventu est: licèt hic indulgeat ausis,
  Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
  Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipitque tabellas,
  Corpore, non tantùm sedulitate, placet;
Fac dominâ potiare prius: comes illa sequetur:
  Non tibi ab ancillâ est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modo creditur arti,
  Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice; tollitur index,
  Cùm semel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viscatis effugit alis:
  Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis * retinetur ab hamo;
  * Opprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tunc neque te prodet communi noxia culpâ:
  Factáque erunt dominæ, dictáque nota tibi.
Sed bene celetur: bene si celabitur index,
  Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
  Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
  Nec semper viridi concava puppis aquæ:
Nec teneras tutum est semper captare puellas:
  Sæpe dato meliùs tempore fiet idem.
Sive dies suberit natalis sive calendæ,
  Quas Venerem Marti continuâsse juvat;
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, sigillis,
  Sed regum positas Circus habebit opes:
Differ opus: nunc tristis hyems, nunc Pleiades instant;
  Nunc * & in æquoreâ mergitur Hœdus aquâ.

† *A concubitu.*
|| Al. *Te parat melius.*
* *Teneatur.*
* *Perprime.*
* *Tener.*

Tunc

Tunc bene definitur: tunc, si quis creditur alto,
  Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licèt incipias, quâ flebilis Allia luce
  Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit:
Quaque die redeunt rebus minùs apta gerendis
  Culta Palæstino septima festa † viro. † *Syro.*
Magna superstitio tibi sit natalis amicæ:
  Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cùm bene vitaris, tamen auferet: invenit artem
  Fœmina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem:
  Expediet merces téque sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit:
  Oscula deinde dabit; deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos;
  Nunc opus esse sibi, nunc bene, dicet, emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos;
  Littera poscetur, nec didicisse juvat.
Quid, quasi natali cùm poscit munera libo,
  Et quoties opus est, nascitur illa sibi?
Quid cùm mendaci damno mœstissima plorat,
  Elapsúsque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant || tradenda sibi, data reddere nolunt. || *Utenda dari.*
  Perdis; & in damno gratia nulla tuo.
Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes,
  Cum totidem linguis, sint satis ora decem.
Cera vadum tentet rasis infusa tabellis:
  Cera tuæ primum * nuncia mentis eat. * *Conscia.*
Blanditias ferat illa tuas, imitatáque amantum
  Verba: nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
  Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito; quid enim promittere lædit?
  Pollicitis dives quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
  Illa quidem fallax, sed tamen apta dea est.
Si dederis † quicquam, poteris ratione relinqui: † *Aliquid.*
  Præteritum tulerit perdideritque nihil.

Et, quod non dederis, ſemper videare daturus:
Sic dominum ſterilis ſæpe fefellit ager.
Sic nè perdiderit, non ceſſat perdere luſor:
Et revocat cupidas alea || ſæpe manus.
|| *Blanda.*
Hoc opus, hic labor eſt, primùm ſine munere jungi;
Si dederit gratis, quæ dedit, uſque dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur littera verbis:
Explorétque animos, primáque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit;
Inſciáque eſt verbis capta puella ſuis.
Diſce bonas artes (moneo) Romana juventus;
Non tantùm trepidos ut tueare reos.
Quàm, populus, judéxque gravis, lectúſque ſenatus,
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires; nec ſis in fronte diſertus:
Effugiant ceræ verba moleſta tuæ.
Quis, niſi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odii littera cauſa fuit.
Sit tibi credibilis ſermo conſuetáque verba:
Blanda tamen, præſens ut videare loqui.
Si non accipiet ſcriptum, illectúmque remittet;
Lecturam ſpera, propoſitúmque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus aſſiduo conſumitur annulus † eſu:
† *Uſu.*
Interit aſſiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis eſt durum ſaxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ.
Penelopen ipſam, perſtes modò, tempore vinces:
Capta vides ſerò Pergama; capta tamen.
Legerit, & nolit reſcribere? cogere noli:
Tu modo blanditias fac legat ipſa tuas.
Quæ voluit legiſſe, volet reſcribere lectis:
Per numeros venient iſta gradúſque ſuos.
Forſitan & primo veniet tibi littera triſtis:
Quæque roget nè ſe ſollicitare velis.
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat ut inſtes:
Inſequere: & voti poſtmodo compos eris.

Inte-

Interea sive illa toro resupina feratur;
  Lecticam dominæ dissimulantur adi.
Neve aliquis verbis odiosas afferat aures,
  Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
  Porticus: hic socias tu quoque junge moras.
Et, modò præcedas, facito: modò terga sequaris;
  Et modò festines; & modò lentus eas.
Nec tibi de mediis * aliquam transire columnis * *Aliquot transire columnas.*
  Sit pudor, aut lateri continuâsse latus.
Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro:
  Quod spectes, humeris † afferet illa suis, † *Auferat.*
Illam respicias, illam mirere licebit:
  Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas || aliquo mimo saltante puellam: || *Aliquam.*
  Et faveas illi, quisquis agatur amans,
Cum surgit, surges: donec sedet illa, sedebis:
  Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos;
  Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista jube faciant, quorum Cybeleia mater
  Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoïda Theseus
  Abstulit à nullà tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene * comptus, amavit; * *Cultus.*
  Cura Deæ, sylvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant; fuscentur corpora campo;
  Sit bene conveniens, & sine labe toga.
Linguáque nec rigeat: careant rubigine dentes;
  Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tonsura Capillos;
  Sit coma, sit doctâ barba resecta manu.
Ut nihil emineant, & sint sine sordibus ungues;
  Inque cava nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris;
  Nec lædant nares vírque patérque gregis.
Cætera lascivæ faciant concede puellæ:
  Et si quis male vir quærit habere virum.

Ecce ſuum vatem Liber vocat; hic quoque amantes
  Adjuvat; & flammæ, quâ calet ipſe, favet.
Gnoſſis in ignotis amens errabat arenis.
  Quâ brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat è ſomno tunicâ velata recinctâ,
  Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas,
  Indigno teneras imbre rigante genas:
Clamabat, flebátque ſimul (ſed utrumque decebat)
  Nec facta eſt lacrymis turpior illa ſuis.
Jámque iterum tundens molliſſima pectora palmis,
  Perfidus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: ſonuerunt cymbala toto
  Littore, & attonitâ tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupítque noviſſima verba;
  Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Ecce Mimallonides ſparſis in terga capillis;
  Ecce leves Satyri, prævia turba Dei.
Ebrius ecce ſenex pando Silenus aſello,
  Vix ſedet & preſſas continet arte jubas.
Dum ſequitur Bacchas, Bacchæ fugiúntque petúntque,
  Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapſus aſello;
  Clamârunt Satyri, Surge, age, ſurge * pater.
Jam Deus è curru, quem ſummum texerat uvis,
  Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & * Theſeus, & vox abiêre puellæ;
  Térque fugam petiit, térque retenta metu.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ;
  Ut levis in madidâ canna palude tremit.
Cui Deus, En adſum tibi cura fidelior, inquit;
  Pone metum; Bacchi Gnoſſias uxor eris.
Munus habe Cœlum; cœlo † ſpectabere ſydus;
  Sæpe reges dubiam, Creſſa puella, ratem.
Dixit & è curru, nè tigres illa timeret,
  Deſilit; impoſito ceſſit arena pedi.
Implicitámque ſinu (neque enim pugnare valebat)
  Abſtulit; ut facile eſt omnia poſſe Deo.

* Senex.
* Senſus.
† Spectabile.

Pars Hymenæe canunt; pars ‖ altera Evöe clamant; ‖ *Clamant Evie Evoe.*
Sic coëunt sacro nupta Deúsque toro.
Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
Atque erit in socii fœmina parte tori;
Nycteliúmque patrem, nocturnáque sacra precare,
Nè jubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet sermone latentia tecto
Dicere; quæ dici sentiat, illa sibi;
Blanditiásque leves tenui præscribere vino:
Ut dominam in mensa se legat illa tuam:
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem,
Sæpe tacens vocem verbáque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula; quàque bibet parte puella, bibas.
Et quemcunque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete; dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota, viro placuisse puellæ;
Utilior * votis factus amicus erit. * *Vobis.*
Huic, si forte bibes, sortem concede priorem:
Huic detur capiti missa corona tuo.
Sive sit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Nè dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequénsque via est, per amici fallere nomen:
Tuta frequénsque licèt sit via, crimen habet.
† Inde propinator nimirum multa propinet,
Et sibi mandatis plura jubenda putet.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
Officium præstent ménsque pedésque suum.
Jurgia præcipuè vino stimulata caveto:
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stultè data vina bibendo:
Aptior est dulci mensa merúmque joco.
Si vox est, canta; si mollia bracchia, salta:
Et quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit;
Fac titubet blæso subdola lingua sono.
† Et quicquid dices, faciésque protervius æquo,
Credatur nimium causa fuisse merum.

† *Inde procurator nimium quoque multa procuret.*

† *Ut quicquid facias, dicásve, &c.*

Et bene dic dominæ, bene, cum quo dormiet illa,
Sed malè sit, tacitâ mente precare viro.
At, cum discedet mensâ conviva remotâ,
(Ipsa tibi accessus turba, locúmque dabit)
Insere te turbæ; leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis ; & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adest, Fuge rustice longè
Hinc pudor ; * audacem fórsque Venúsque juvant,
Non tua sub nostras veniat facundia leges;
Fac tantùm † cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandáque vulnera verbis:
Hic tibi quæratur quâlibet arte fides.
Nec credi labor est ; sibi quæque videtur amanda;
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit simulator amare;
Sæpe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quò magis ô faciles imitantibus este puellæ;
Fiet amor verus, qui modò ‖ fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere * fas est,
Ut pendens liquidâ ripa subitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguúmque pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ:
Virginibus curæ, gratáque forma sua est.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada sylvis,
Nunc quoque judicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostentat avis Junonia pennas;
Si tacitus spectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
Depexæque jubæ, plausáque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promissa puellas:
Pollicitis testes quoslibet adde Deos.
Jupiter ex alto perjuria ridet amantum,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falsò jurare solebat
Jupiter: exemplo nunc favet ille suo.
Expedit esse Deos; &, ut expedit, esse putemus;
Dentur in antiquos thura merúmque focos.

* Audentem.
† Incipias.
‖ Falsus.
* Nunc sit.

Nec

Nec secura quies illos similísque sopori
  Detinet: innocui vivite numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera servet:
  Fraus absit; vacuas cædis habete manus.
Ludite si sapitis, solas impune puellas;
  Hac * minus est unâ fraude pudenda fides. * *Magis.*
Fallite fallentes; ex magnâ parte profanum
  Sunt genus; in laqueos, quos posuêre, cadant.
Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva
  Imbribus, atque annos sicca fuisse novem;
Cum Thrasius Busirin adit, monstrátque piari
  Hospitis effuso sanguine posse Jovem.
Illi Busiris, Fies Jovis hostia primus,
  Inquit; & Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
  Torruit; infelix imbuit autor opus.
Justus uterque fuit; neque enim lex † justior ulla est, † *Æquior.*
  Quàm necis artifices arte perire suâ.
Ergo ut perjuras meritò perjuria fallant:
  Exemplo doleat fœmina || læsa suo. || *Lusa.*
Et lachrymæ prosunt; lachrymis adamanta movebis;
  Fac madidas videat, si potes illa genas.
Si lachrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
  Deficiunt, udâ lumina tange manu.
Qui, sapiens blandis non misceat oscula verbis?
  Illa licet non det, non data sume tamen.
Pugnabit primò fortassis, &, Improbe, dicet;
  Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantùm nè noceant teneris malè rapta labellis,
  Neve queri possit dura fuisse, cave.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit;
  Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erit,
Quantum defuerat pleno post oscula voto!
  Hei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licèt appellent; grata est vis ista puellis;
  Quod juvat, invitis sæpe dedisse volunt.
Quæcunque est Veneris subitâ violata rapinâ,
  Gaudet; & improbitas muneris instar habet.

At quæ, cùm posset cogi, non tacta recessit,
*Ut. * Cùm simulat vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe; vis est illata sorori:
Et gratus raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
†Juncta. Scyrias Æmonio † victa puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ,
Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe;
Grajáque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti;
Nam dolor unius, publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longâ dissimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non sunt tua munera lanæ;
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo;
Pensa quid in dextra, quâ cadet Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos;
Quassanda est istâ Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem;
Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est; (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles;
Fortia nam positâ sumpserat arma colo,
Vis ubi nunc illa est; quid blandâ voce moraris
Autorem stupri Deidameia tui?
Scilicet, ut pudor est, quondam cœpisse priorem;
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ juveni fiducia formæ!
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat; vir verba precantia dicat;
*Comiter. Excipiat blandas * molliter illa preces.
Ut potiare, roga; tantùm cupit illa rogari:
Da causam voti principiúmque tui.
Juppiter ad veteres supplex heroïdas ibat;
Corripuit magnum nulla puella Jovem.

Si tamen à precibus tumidos accedere † fastus
  Senseris; incepto parce; referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt; odêre quod instat,
  Leniùs instando tædia tolle tui.
Nec spes est Veneris semper profitenda roganti;
  Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ;
  Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color; æquoris unda
  Debet & à radiis syderis esse niger.
Turpis & agricolæ, qui vomere semper adunco,
  Et gravibus rastris sub Jove versat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
  Candida si fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans; color est hic aptus amanti:
  Hoc decet; hoc multi non valuisse putant.
Pallidus in Lyricen sylvis errabat Orion;
  Pallidus in lenta Naiade Daphnis erat.
Arguat & macies animum; nec turpe putâris
  Piliolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes,
  Curáque &, || immenso qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miserabilis esto;
  Ut, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar? an moneam? mixtum fas * esse nefásque
  Nomen amicitia est, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum est, quod amas, laudare sodali,
  Cùm tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis;
  Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, quò Pallada Phœbus, amavit;
  Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor erat.
Si quis idem sperat, * laturas poma myricas
  Speret; & è medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe, juvat; curæ sua cuique voluptas;
  Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus non est hostis metuendus amanti!
  Quos credis fidos, effuge, tutus eris.

† *Flatus.*

|| *E magno.*

* *Omine.*

* *Jacturas.*

Cogna-

Cognatum fratrémque cave, † fidúmque sodalem; † Charumque.
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis: hâc bene farra virent:
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ;
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque levis Proteus modò se tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis;
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos;
Longiùs insidias cerva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulánsve pudenti;
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta laboris,
Hic teneat nostras anchora jacta rates.

PUB. OVID. NASONIS
SULMONENSIS
DE ARTE AMANDI
LIBER II.

Dicite Iô Pæan: & Iô bis dicite Pæan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Ascræo Mæonióque seni.
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis,
Candida cum raptâ conjuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas, juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abest.

Non

Non satis* invenisse tibi est me vate puellam: * *Est venisse.*
Arte meâ capta est: arte tenenda meâ est.
Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, puer & Cytherea, favete:
Nunc Erato; nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas possit amor remanere per artes,
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, & habet geminas, quibus evolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio † præcluserat omnia Minos: † *Præstruxerat.*
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovémque virum, semivirúmque bovem;
Sit modus exilio, dixit, justissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patriâ, fatis agitatus iniquis,
Vivere non potui, || da mihi posse mori. || *Sit.*
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni.
Dixerat hæc: sed & hæc, & multò plura licebat
Dicere: * at egressus non dabat ille viro. * *Regressus.*
Quod simulac sensit, Nunc, nunc, ô Dædale, dixit,
Materiam, quâ sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ, nec patet unda fugæ.
Restat iter cœli: cœlo tentabimus ire:
Da veniam cœpto, Jupiter † alme, meo. † *Alte.*
Non ego sidereas affecto tangere sedes:
Quâ fugiam dominum, nulla, nisi ista, via est.
Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas:
Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala sæpe movent. Quis crederet usquam
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus;
Imáque pars ceris astringitur igne solutis:
Finitúsque novæ jam labor artis erat.

Tracta-

Tractabat cerámque puer, pennásque renidens:
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis:
Hâc nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clausit:
Quâ licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi non virgo: Tegeæa, comésque Bootes;
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis: ego prævius ibo:
Sit tibi cura sequi; me duce tutus eris.
Nam sive æthereas vicino sole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit:
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
|| Timeto. Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, ||caveto:
Quáque ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monstrátque moveri,
Erudit infirmas ut sua mater aves.
Inde suis factas humeris accommodat alas:
* Timidè. Pérque novum * timidus corpora librat iter.
Jámque volaturus parvo dedit oscula nato:
Nec patriæ lacrymas continuêre genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet usque suos.
Jámque novum delectat iter: positóque timore
Icarus audaci fortiùs arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Vidit: & inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos à lævâ fuerant Naxósque relictæ,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, sylvísque umbrosa Calydna,
Cinctáque piscosis Astypalæa vadis.
* Ausis. Cùm puer, incautis nimiùm temerarius * annis,
† Ducem. Altiùs egit iter, deseruítque † patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues ventos brachia mota tenent.

Territus

Territus à summo despexit in æquora cœlo:
  Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
  Et trepidat: nec, quo sustineatur, habet.
Decidit: atq; cadens, Pater ô pater, auferor, inquit:
  Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, nec jam pater, Icare clamat:
  Icare, clamat, ubi es? quóve sub axe volas?
Icare, clamabat: pennas aspexit in undis:
  Ossa tegit tellus; æquora nomen habent.
Non potuit Minos || hominis compescere pennas:
  Ipse Deum * volucrum detinuisse paro.
Fallitur, Æmonias si quis decurrit ad artes,
  Dátque quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeides herbæ,
  Mixtáque cum magicis † Marsa venena sonis.
Phasias Æsoniden, Circe tenuisset Ulyssem,
  Si modo servari carmine possit amor.
Nec data profuerint || pollentia philtra puellis:
  Philtra nocent animis, vímque furoris habent.
Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis esto:
  Quod tibi non facies, soláve forma dabit.
Sit licèt antiquo Nireus adamatus Homero,
  Naiadúmque tener crimine raptus Hylas.
Ut dominam teneas, nec te mirere relictum:
  Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est: quantúmq; accedit ad annos,
  Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
* Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
  Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam venient cani, formose, capilli:
  Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret, & astrue † formam:
  Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
  Cura sit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses:
  Et tamen æquoreas torsit amore Deas.

|| *Hominum.*
* *Volucrem.*
† *Nænia Marsa.*
|| *Pallentia.*
* *Nec violæ semperve Hyacinthia lilia florent.*
† *Formæ.*

Ah

Ah quoties illum doluit properare Calypsó,
Remigióque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterumque iterumque rogabat;
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii || facta cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat in spisso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja est: (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Æmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte revectus equis.
Pluráque pingebat: subitus cùm Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergo agè fallaci timidè confide figuræ,
Quisquis es; atque aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Asperitas odium sæváque * bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est:
Quásque colat turres, Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæque viros, nuptásque mariti?
Inque vicem credunt † rem sibi semper agi.
Hoc decet uxores: dos est uxoria, lites;
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis jussu lectum venistis in unum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, || auréſque juvantia verba
Affer: ut adventu læta sit ipsa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi:
Nil opus est illi, qui dabit arte meâ,

|| *Fata.*
* *Verba.*
† *Res.*
|| *Auremque.*

Secum

Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit:
 Cedimus: inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum: quia pauper amavi:
 Cùm dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
 Multáque divitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbâsse capillos:
 Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniâsse: sed ipsa
 Dixerat: & pretio est illa redempta meo.
At vos (si sapitis) * vestra peccata magistri
 Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax sit amicâ?
 Et jocus, & causas quicquid amoris habet.
Si non blanda satis, nec erit tibi comis † amica,
 Perfer, & obdura: postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus
 Franges, si vires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquæ: nec vincere possis
 Flumina, si contrà, quam rapit unda, nates.
Obsequium tigrésque domat, * tumidósque leones;
 Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ?
 Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus nec mitia facta puellæ
 Flêsse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso † fallentia retia collo:
 Sæpe ferâ torvos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum saucius arcum:
 Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere sylvas,
 Nec jubeo collo retia ferre tuo;
|| Corpora nec missis jubeo præbere sagittis;
 Artis erunt cautæ mollia jussa meæ.
Cede repugnanti; cedendo victor abibis;
 Fac modò, quas partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito; quicquid probat illa, probato;
 Quod dicit, dicas; quod negat illa, neges.

* *Vestri.*
† *Amanti.*
* *Numidásque.*
† *Fallacia.*
|| *Pectora.*

Riserit, arride; si flerit, flere memento:
  Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerósque manu jactabit eburnos;
  Tu malè jactato: tu * bene jacta dato.
Seu jacies talos, victam nè pœna sequatur,
  Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
  Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene † distincta tuis umbracula virgis;
  Ipse face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto;
  Et tenero soleam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, si quamvis horrebis & ipse,
  Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quamvis sit turpe, placebit)
  Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ ‖ vincendo monstra novercæ,
  Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit:
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
  Creditur, & lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirythius heros:
  I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
Jussus adesse foro, jussâ maturius horâ
  Fac semper venias: nec, nisi serus, abi.
* Occurras aliquò tibi dixerit; omnia differ;
  Curre, nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit;
  Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias (amor odit inertes)
  Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus, sitiénsve canicula tardet,
  Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est; discedite segnes;
  Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems, longæque viæ, sævíque dolores;
  Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum;
  Frigidus in nudâ sæpe jacebis humo.

* Male.
† Distenta.
‖ Præbendo.
* O curras.

Cyn-

Cynthius Admeti vaccas pavisse † per æstus
  Fertur, & in parvâ delituisse casâ.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
  Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitúmque negabitur ire,
  Atque erit oppositâ janua fulta serâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto;
  Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse pericli;
  Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ;
  Tranabas, animum nôsset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima,
  Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta;
  Junge tuas humiles ambitiose || preces.
Sed tamen & servo (levis est impensa) roganti
  Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
  Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam; sit semper in illâ
  Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioso munere dones;
  Parva, sed è parvis callidus apta dato.
Cùm bene dives ager, dum rami pondere nutant;
  Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa
  Illa; vel in sacrâ sint licèt empta viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat;
  At nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quinetiam turdóque licèt, missâque coronâ,
  Te memorem dominæ testificêre tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus:
  Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus;
  Hei mihi, non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur;
  Dummodo sit dives barbarus, ille placet.

† Pheræi.

|| Manu.

Aurea sunt verè nunc secula; plurimus auro
Venit honos; auro conciliatur amor.
Ipse licèt venias Musis comitatus, Homere;
Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ;
Altera, non doctæ; * sed tamen esse volunt.
Utraque laudetur per carmina; carmina lector
Commendet dulci qualiacunque sono.
His ergo, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credes,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum;
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam servo, si vincula sæva remittis,
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit; titulus donetur amicæ:
Perde nihil: partes illa † petentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendæ cura puellæ,
Attonitum formâ fac putet esse suâ.
Sive erit in Tyriis: Tyrios laudabis amictus:
Sive erit in Cois; Coa decere puta.
Aurata est; ipso tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumpsit; Gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata: Moves incendia, clama;
Sed timidâ caveat frigora voce roga.
Compositum discrimen erit; discrimina lauda:
Torserit igne comam; torte capille place.
Bracchia saltantis, vocem mirare canentis;
Et cùm desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerêre licebit
Quod juvat: & * quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torvâ violontior ipsa Medusâ;
Fiet amatori lenis & æqua suo.
Tantùm nè pateas || verbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue * verba tuo.
Si latet ars, prodest; affert deprensa pudorem,
Atque adimit merito tempus in omne fidem.

* *Turba sed esse.*

† *Potentis.*

* *Querulâ gaudia voce notes.*

† *Ut.*

|| *Turbis.*

* *Dicta.*

Sæpe sub autumnum, cùm formosissimus annus,
Plenâque purpureo subrubet uva mero; (stu;
Cùm modò frigoribus premimur, modò solvimur æ-
Aere non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: sed si malè firma cubabit,
Et vitium cœli senserit ægra sui;
Tunc amor & pietas tua sit manifesta puellæ;
Tunc fere, quòd plenâ postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi:
Pérque tuas fiant, quæ sinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oscula ferre:
Et sicco lachrymas combibat ore tuas.
Multa vove: sed cuncta palam: quotiésque † licebit, † *Libebit.*
Quæ referas illi, somnia læta vide.
Et veniat quæ lustret anus lectúmque locúmque:
Præferat & tremula || sulphur & ova manu. || *Sulphura viva.*
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ:
In * thalamos multis hæc via fecit iter. * *Tabulas.*
Ne tamen officiis odium quæratur ab ægrâ,
Sit suus in blanda sedulitate modus.
Neve * cibos præbe, nec amari pocula succi * *Cibo prohibe.*
Porrige: rivalis misceat illa tuus.
Sed non, quo dederas à littore carbasa, vento
Utendum, medio cùm potiare freto.
Dum novus errat amor, vires sibi colligit usu;
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quáque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat; nihil assuetudine majus:
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te semper videat; tibi semper præbeat † aures: † *Aurem.*
Exhibeant vultus nóxque diésque tuos.
Cùm tibi major erit fiducia posse requiri;
|| Tunc procul absenti cura futurus * eris. || *Cùm.*
Da requiem: requietus ager bene credita reddit: * *Abi.*
Terráque cœlestes arida sorbet aquas.

Phyllida Demophoon præsens moderatius ussit;
 Exarsit velis acrius illa datis.
Penelopen absens, solers torquebat Ulysses;
 Phyllacides aberat Laodameia tuus.
Sed mora tuta brevis: lentescunt tempore curæ,
 Vanescitque absens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola jaceret,
 Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Quis stupor hic, Menelae, fuit? tu solus abibas,
 Iisdem sub tectis hospes & uxor erant.
Accipitri timidas credis, furiose, columbas:
 Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat, nil hic committit adulter:
 Quod tu, quod faceret quilibet, illa facit.
Cogis adulterium dando tempúsque locúmque:
 Quo nisi consilio est usa puella tuo?
Quid faciat? vir abest, & adest non rusticus hospes;
 Et timet in vacuo sola cubare toro?
Viderit Atrides; Helenen ego crimine solvo:
 Usa est humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper mediâ tam sævus in irâ,
 Fulmineo rabidos dum rotat ore canes;
Nec leo, cum catulis lactentibus ubera præbet,
 Nec brevis ignaro vipera læsa pede;
Fœmina quàm, socii deprensâ pellice lecti,
 Ardet; & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammásque ruit; positóque decore
 Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Conjugis admissum, violatáque jura mariti,
 Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens (hæc est, quam cernis, hirundo)
 Aspice signatum sanguine pectus habet.
Hoc bene compositos, hoc firmos * rumpit amores: (* solvit.)
 Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni donat censura puellæ;
 Dii melius; vix hoc nupta tenere potest.
Ludite; sed furto celetur culpa modesto;
 Gloria peccati nulla petenda † tui. († Sui.)

Nec dederis munus, cognôsse quod altera possit;
Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et nè te capiat latebris sibi fœmina notis,
Non uno est || semper convenienda loco. || *Omnis.*
Et, quoties scribis, totas priùs ipse tabellas
Inspice; plus multæ, quàm sibi missa, legunt.
Læsa Venus justa arma movet, telúmque remittit:
Et modò, quæ questa est ipsa, querare facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Casta fuit; vitio est improba facta viri.
Audierat, laurúmque manu vittásque ferentem
Pro natâ Chrysen non valuisse suâ.
Audierat, Lyrnesi, tuos adducta dolores,
Belláque per turpes longius isse moras.
Hæc tantùm audierat; Priameida viderat * ipsa; * *Ipsam.*
Victor erat prædæ præda pudenda suæ.
Inde Thyestiaden animo thalamóque recepit;
Et malè peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celâris, si quà tamen acta patebunt,
Illa licèt pateant, tu tamen usque nega.
Tu neque subjectus, solito neque blandior esto:
Hæc animi multùm signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo est; * *Uno.*
Concubitu prior est inficianda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas satureia nocentes
Sumere; judiciis ista venena meis,
Aut piper urticæ mordacis semine miscent,
Tritáque in annoso flava pyretra mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua † munera cogi, † *Gaudia.*
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoi qui mittitur urbe Pelasgâ
Bulbus & ex horto quæ venit herba salax;
Ováque sumantur; sumantur Hymettia mella,
Quásque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad || magicas Erato deverteris artes? || *Medicas.*
Interior curru meta terenda meo est.
Qui modò celabas monitu tua crimina nostro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.

Nec levitas culpanda mea est; non semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Tam modò Threïcio Boreâ, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.
Aspice, ut in curru modò det fluitantia rector
Lora: modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia servit:
Et si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis:
Nec facile est æquâ commoda mente pati.
Ut levis absumptis paulatim viribus ignis
Ipse latet, summo candet in igne cinis;
Sed tamen extinctos admoto sulphure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra situ securáque pectora torpent;
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidámque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum & quoties numero comprendere non est
Felicem, de quo læsa puella dolet!
Quæ simul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit; & miseræ vóxque colórque fugit.
Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lachrymans, quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere, posse velit.
Si spatium quæras, breve sit, quo læsa queratur:
Nè vires lentâ colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuo flens est accipienda sinu.
Oscula do flenti! Veneris da gaudia flenti:
Pax erit; hoc uno solvitur ira modo.
Cùm bene sævierit, cùm certa videbitur hostis;
Tunc pete concubitûs fœdera; mitis erit.
Illìc depositis habitat concordia telis;
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnârunt, jungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditias verbáque murmur habet.

Prima

Prima fuit rerum confusa sine ordine moles;
Unáque erat facies, sydera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum terris, humus æquore cincta;
Inque suas partes cessit inane chaos.
Sylva feras * cepit, volucres agitabilis aër;
In liquidâ pisces delituistis aquâ.
Tum genus humanum solis errabat in agris;
† Hisque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat; cibus herba, cubilia frondes;
Jámque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas;
Constiterant uno fœmina vírque || toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicêre magistro;
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet quod amet; cum quo sua gaudia jungat,
Invenit in mediâ fœmina piscis aquâ.
Cerva parem sequitur; serpens serpente tenetur;
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis; tauro quoque læta juvenca est;
Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ, spatióque remoto
Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergo age, & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem sola doloris habent,
Illa Machaonios superant medicamina succos;
His, ubi peccâris, restituendus eris.
Hæc ego cum canerem, subito manifestus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus; sacris inducta capillis
Laurus erat; vates ille videndus * adest.
Is mihi, Lascivi, dixit, præceptor amoris,
Duc agè discipulos ad mea templa tuos.
Est ubi diversum fama celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemque jubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit.
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa;
Cui color est, humero sæpe patente cubet.

* *Volucres aer accepit habendas.*

† *Idque meæ.*

|| *Loco.*

* *Agit.*

Qui

† *Rumpat.*

Qui sermone placet, taciturna silentia † vitet;
Qui canit arte, canat; qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti;
Nec sua vesanus scripta poeta legat.
Sic monuit Phœbus; Phœbo parete monenti;
Certa Dei sacro est hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quisquis sapienter amabit,
Vincet, & è nostrâ, quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt;
Nec semper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum; plus est quod lædit amantes
Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cœrula quot baccas Pallados arbor habet;
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores;
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis;
Isse foras, & te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissâ janua nocte;
Perfer, & immundâ * ponito corpus humo.
Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ supplex blandire puellæ,
Et capiti demptas † limine pone rosas.
Cùm volet, accedes; cùm te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est, quare tibi possit amica
Dicere, Non omni tempore sensus * adest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instat:
Magna canam; toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla nisi ardua virtus,
Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit! eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere; nil istis ars mea majus habet.

* *Ponere.*

† *In fore.*

* *Abest.*

In-

illa, feras; scribet, ne tange tabellas;
Unde volet, veniat: quóque libebit, eat.
Hoc in legitima præstant uxore mariti,
Cum tener ad partes, tu quoque somne, venis.
Hac ego confiteor, non sum perfectus in arte
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mene palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patior? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus; oscula questus
Sum data: barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est
Quo veniunt alii conciliante || viri. || *Viro.*
Sed melius nescisse fuit; sine furta tegantur,
Ne fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras;
Peccent; peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis; ubi par fortuna duorum,
In causam damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo;
Mulciberis capti Mársque Venúsque dolis.
Mars pater insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo difficilísque fuit.
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palàm simulat Vulcanum imitata, decebat:
Multáque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primos celare solebant;
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quàm mala Sol exempla moves! pete munus ab ipsa;
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circáque supérque,
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon; veniunt ad fœdus amantes;
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.

Con-

Convocat ille Deos; præbent spectacula capti;
 Vix lachrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
 Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
 Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
* Threcen. Corpora; Mars * Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profectum, Vulcane, quod ante tegebant,
 Liberiùs faciunt; & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè fecisse fateris;
 Teque ferunt iræ penituisse tuæ.
Hoc vetui; vos ecce vetat deprensa Dione
 Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
 Excipite arcana verba notata manu.
Ista viri captent, si jam captanda putabunt,
 Quos faciunt justos ignis & unda viros.
En iterum testor; nil hic, nisi lege remissum;
 Luditur in nostris instita nulla jocis.
Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
 Magnáque Threïciâ sacra reperta Samo?
* Exigua. * Eximia est virtus præstare silentia rebus:
 At contrà gravis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod frustra captatis arbore pomis,
 Tantalus in mediâ garrulus aret aquâ?
Præcipuè Cytherea jubet sua sacra taceri:
 Admoneo, veniat nè quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
 Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
 Sic tamen inter nos, ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
 Protegitur lævâ semireducta manu.
In medio passimque coit pecus: hoc quoque viso
 Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis & janua nostris:
 Pársque sub injectâ veste pudenda latet.

Et

Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
  Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cum solem nondum prohibebat & imbrē
  Tegula, sed quercus tecta cibúmque dabat:
In nemore atque antris, non sub Jove juncta voluptas:
  Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis;
  Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, † ubi quæque puella est: † *Utcunque puellas.*
  Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Nec desint quas tu digitis ostendere possis:
  Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
  Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tangunt,
  Famáque, non || facto crimine, crimen habet. || *Tacto corpore.*
I nunc, claude fores, custos odiose puellæ:
  Et centum duris postibus * adde seras. * *Obde.*
Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter,
  Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parcè profitemur amores;
  Tectáque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellis;
  Utile quæ multis dissimulâsse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
  Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
  Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, assuesce; feres bene; multa vetustas
  Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus;
  Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spatio durata resistet,
  Firmáque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
  Quodque fuit vitium, desinit esse morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant;
  Assiduo domitas tempore fallit odor.

Nomi-

Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
 Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis; si flava, Minervæ:
 Sit gracilis, macie quæ male visa suâ est.
Dic * agilem, quæcunque brevis; quæ turgida, plenam:
 Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
 Consule; quæ rigidus munera censor habet.
Præcipuè si flore caret, meliúsque peractum
 Tempus, & albentes jam † ligat illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut serior ætas;
 Iste || feret segetes, iste || serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores;
 Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare * navigiis, aut vomere † scindite terram,
 Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus & vires, operámque afferte puellis;
 Hoc quoque militia est; hoc quoque || fecit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia major;
 Solus & artifices qui facit, usus adest.
Illæ munditiis annorum damna rependunt:
 Et faciunt curâ, ne videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras:
 Invenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas;
 Quod juvat, ex æquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non * utrinque resolvunt:
 Hoc est, cur pueri tangar amore minùs.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse:
 Siccáque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
 Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
 Utque morer memet sustineámque roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos:
 Langueat, & tangi se votet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
 Quæ citò post septem lustra venire solent.

* *Habilem.*
† *Legit.*
|| *Feret. Ferendus.*
* *Remigiis.*
† *Findite.*
|| *Quærit.*
* *Utrumque.*

Qui

Qui properant, nova musta bibant: mihi fundet avitū
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere † ventis: † *Phœbo.*
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionem Helenæ præponere possis?
Et melior Gorge, quàm sua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram;
Si modò duraris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
Sponte suâ sine te celeberrima verba loquentur;
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula || tingit amor. || *Figit.*
Fecit in Andromache priùs hoc fortissimus Hector;
Nec solùm bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cùm premerit mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Briseï sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te lasciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas,
Sed, sensim tardâ * perficienda morâ. * *Prolicienda.*
Cum loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obstet, tangas quò minùs illa, pudor.
Aspicies oculos, tremulo fulgore micantes:
Ut sol † in liquidâ sæpe refulget aquâ. † *à.*
Accedant questus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptáque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul: tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi fœmina virque jacent.
Hic tibi servandus tenor est, cùm libera dantur
Otia, furtivum nec timor urget opus.
Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.

Finis

Finis adeſt operi ; palmam date grata juventus :
  Sertáque adoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
  Æacides dextrâ, pectore Neſtor erat ;
Quantus erat Chalcas extis ; Telamonius armis,
  Automedon curru : tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri : mihi dicite laudes :
  Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma Dedi vobis : dederat Vulcanus Achilli :
  Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo ſuperârit Amazona ferro,
  Inſcribat ſpoliis, Naſo Magiſter erat.
Ecce rogant teneræ, ſibi dem præcepta puellæ :
  Vos eritis chartæ proxima cura meæ,

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS,

DE ARTE AMANDI, LIBER III.

PRima dedi Danais in Amazonas arma: ſuperſunt
  Quæ tibi dem, * & turbæ, Pentheſilea, tuæ.
Ite in bella pares; vincant, quibus alma Dione
  Faverit, & toto qui volat orbe Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas ;
  Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, Cur virus in angues
  Adjicis, & † rabidis tradis ovile † lupis ?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis ;
  Spectetur meritis quæque puella ſuis.
Si minor Atrides Helenen, Helenéſque ſororem,
  Quo premat Atrides crimine major habet ;
Si ſcelere Oeclides Talaoniæ Eryphiles
  Vivus, & in vivis ad Styga venit equis :
‖ Eſt pia Penelope, luſtris errante duobus,
  Et totidem luſtris bella gerente viro.

* Turmæ.

† Rabidæ lupæ.

‖ At.

Reſpice

Respice Phyllaciden, & quæ comes isse marito
  Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pegasæa redemit:
  Próque viri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit
  Iphias: in medios desiluítque rogos.
Ipsa quoque & cultu est & nomine fœmina virtus:
  Nec mirum populo si * placet ipsa suo. * Favet ila.
Non tamen hæ mentes nostrâ poscuntur ab arte:
  Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil nisi lascivi per me discuntur amores:
  Fœmina præcipio quo sit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec sævos † excutit arcus: † Discutit.
  Parciùs hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ;
  Paucáque, si quæras, crimina fraudis habent.
* Phasiadem matrem fallax dimisit Iason: * Phasida jam.
  Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum † ad te, Theseu, volucres Ariadne marinas † In.
  Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære novem cur isse vias dicatur, & audi
  Depositis sylvas Phyllida flêsse comis.
Et famam pietatis habet; tamen hospes & ensem
  Præbuit & causam mortis, Elisa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: Nescîstis amare.
  Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent, sed me Cytherea docere
  Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruêre puellæ?
  Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecêre libelli:
  Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapneæ qui dixerat ante maritæ,
  Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ.
Si bene te nôsti, cultas ne læde puellas:
  Gratia, dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
  Constiterat) folium, granáque pauca dedit.

‖ *Acceptis.* * *Purior.*

Sensimus * acceptum numen quoque: * puriùs æther
  Fulsit: & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc præcepta puellæ,
  Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ:
  Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
  Ludite; eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, † rursum revocabitur unda:
  Nec quæ præteriit hora, redire potest.

† *Iterum.*

Utendum est ætate, cito pede labitur ætas:
  Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
  Hac mihi de spinâ grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
  Frigida desertâ nocte jacebis anus.
Nec tua frangetur nocturnâ janua rixâ;
  Sparsa nec invenies limina manè rosâ.
Quàm citò (me miserum!) laxantur corpora rugis,
  Et perit, in nitido qui fuit ore, color;
Quasque fuisse tibi canas à virgine juras,
  Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas;
  Nec faciunt cervos cornua jacta senes.

* *Nostra.*

* Vestra sine auxilio fugiunt bona, carpite florem,
  Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quòd & partus faciunt breviora juventæ
  Tempora: continuâ messe senescit ager.
Latmyus Endymion non est tibi, Luna, rubori;
  Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Ut taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni;
  Unde habet Ænean Hermionénque Venus?
Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum;
  Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant;
  Mille licèt sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum; silices tenuantur ab usu.
  Sufficit, & damni pars caret illa metu.

Quis

Quis vetet † opposito lumen de lumine sumi?
|| Quisve cavum vastas in mare servit aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid? nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum sumus in portu, provehet aura levis.
Ordiar à cultu; cultis bene Liber ab uvis
Provenit; & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus; formâ quota quæque superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem; facies neglecta peribit;
Idaliæ similis sit licet illa Deæ.
Corpora si veteres non sic coluêre puellæ:
Nec veteres cultus sic habuere viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret:
Cui tegmen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis ante fuit; nunc aurea Roma est:
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia quæque fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Jovis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est,
De stipulâ, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibúsque palatia fulgent,
Quid, nisi araturis pascua bobus, erant?
Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum subducitur aurum,
Lectáque diverso littore * concha venit:
Non, quia decrescunt effosso marmore montes:
Nec, quia cœruleæ mole fugantur aquæ;
Sed quia cultus adest; nec nostros mansit in annos
Rusticitas, priscis illa superstes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi discolor Indus aquâ.

† *Apposito.*
|| *Quisve cavo vastas in mare servet aquas.*
* *Bacca.*

Nec prodite graves inſuto veſtibus auro :
Per quas nos petitis, ſæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur, nec ſint ſine lege capilli :
Admotæ formam dántque negántque manus.
Nec genus ornatûs unum quod quamque decebit,
Eligat ; & ſpeculum conſulat ante ſuum.
Longa probat facies capitis diſcrimina puri :
Sic erat ornatis Laodameia comis.
Exiguum ſummâ nodum ſibi fronte relinqui,
Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque :
Talis es aſſumptâ, Phœbe canore, lyrâ,
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ :
Ut ſolet, attonitas cùm petit illa feras.
Hanc decet inflatos laxè jacuiſſe capillos :
Illa ſit aſtrictis impedienda comis.
** Placet.* Hanc * decet ornari teſtudine Cylleneâ :
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
† Glandes. Sed neque ramoſâ numerabis in ilice † frondes,
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ.
|| Poſitus. Nec mihi tot || cultus numero comprendere fas eſt:
Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma ; ſæpe jacere
Heſternam credas : illa repexa modò eſt.
** Captâ vidit ut urbe.* Ars caſum ſimulet : ſic * capta ut vidit in urbe
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euge,
Suſtulit in currus Gnoſſi relicta ſuos.
O quantùm indulget veſtro natura decori !
Quarum ſunt multis damna pianda modis !
Nos malè detegimur : raptíque ætate capilli,
Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis :
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis ;
Próque ſuis alios efficit ære ſuo.
† Rubor. || Venire. Nec † pudor eſt emiſſe palam ; || veniſſe videmus
Herculis ante oculos, virgineúmque chorum.

Quid de veste loquar? non * jam segmenta requiro, * Vos.
Nec quæ bis Tyrio murice lana † rubet. † Rubes.
Cùm tot prodierint pretio leviore colores;
Quis furor est census corpore ferre suos?
Aëris ecce color, tum cùm sine nubibus aer,
Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen
|| Dixeris Inois eripuisse dolis. || Diceris.
Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis;
Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat: croceo velatur amictu,
Roscida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethystos,
Albentésve rosas, Threïciámve gruem.
Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala desunt;
Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigráque * fugit hyems; * Cedit.
Lana tot, aut plures succos bibit: elige certos:
Nam non conveniens omnibus † unus erit. † Omnis.
Pulla decent niveas: Briseida pulla decebant:
Cùm rapta est, pullâ tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cephei placebas;
Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, nè trux caper iret in alas,
Néve forent duris aspera crura pilis!
Sed non Caucaseâ doceo de rupe puellas;
Quæque bibunt undas, Mæse Caïce, tuas.
Quid, si præcipiam, nè fuscet inertia dentes?
Oráque susceptâ manè laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ;
Sanguine quæ verò non rubet, arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis;
Parváque sinceras velat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare favillâ,
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Parvus, sed curâ grande libellus opus.

Hinc quoque præsidium læsæ petitote puellæ;
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensâ deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata juvet.
Quem non offendat toto fax illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesypa quid redolent, quamvis || mittantur Athenis,
Demptus ab immundo vellere succus ovis?
Nec coràm mistas cervæ sumpsisse medullas,
Nec coràm dentes * perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem; sed erunt deformia visu;
Multáque, cùm fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duráque massa fuit.
Annulus ut fiat, primò colluditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum;
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
Aptiùs à summa conspiciêre manu.
Cur mihi nota tui causa est candoris in ore?
Claude forem thalami: * quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro
Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire;
Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non, pectendos coràm præbere capillos,
Ut jaceant fusi per tua † colla, veto.
Illo præcipuè, nè sis morosa, caveto,
Tempore; nec lapsas sæpe resolve comas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Unguibus, & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominæ caput illa; simúlque
Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat:
Ornetúrque Bonæ semper in æde Deæ.

|| Mutantur abenis.

* Defricuisse.

* Quid rude prodis opus?

† Terga, vetem.

Dictus

Dictus eram subitò cuidam venisse puellæ;
Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris:
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum; turpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele, Ledéque docendæ,
Pérque fretum falso Sidoni vecta bove:
Aut Helene, quam non stultè, Menelae, reposcis;
Tu quoque non stultè, Troïce raptor, habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræque puellæ:
Pluráque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minùs artis opem præceptáque || quærant: || *Curant.*
Est illis sua dos forma sine arte potens.
Cùm mare compositum est, securus navita cessat:
Cùm tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen mendâ facies caret: occule mendas:
Quaque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas; nè stans videare sedere:
Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
Hìc quoque, nè possit fieri mensura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
Quæ * nimis est gracilis, pleno velamina filo * *Nimium gra.*
Sumat; & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in niveâ semper celetur alutâ;
Arida nec vinclis crura resolve tuis.
Conveniunt tenues scapulis analectides altis:
† Augustum circa fascia pectus eat. † *Inflatum.*
Exiguo signet gestu, quodcunque loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.

Sint modici rictus ; ſint parvæ utrinque lacunæ;
Et ſummos dentes ima labella tegant.
Nec ſua perpetuo contendant ilia riſu:
Sed leve neſcio quid fœmineúmque ſonent.
Eſt, quæ perverſo diſtorqueat ora cachinno:
Cum riſu læta eſt altera, flere putes.
Illa ſonat raucum quiddam, atque inamabile ridet;
Ut rudit || è ſcabra turpis aſella molâ.
|| *Ad ſcabram molam.*
Quò non ars penetrat? diſcunt lacrymare decenter:
Quóque volunt plorant tempore, quóque modo.
Quid, cum legitimâ fraudatur littora voce,
Blæſáque ſit * juſto lingua coacta ſono?
* *Juſſo.*
In vitio decor eſt, quædam malè reddere verba,
Diſcunt poſſe minus, quàm potuere loqui.
Omnibus his, quoniam proſunt, impendite curam:
Diſcite fœmineo corpora ferre gradu.
Eſt & in inceſſu pars non temnenda decoris:
Allicit ignotos illa fugátque viros.
Hæc movet arte latus, tuniciſque fluentibus auras
Excipit, extenſos fértque ſuperba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat: ingentes varica fértque gradus.
Sed ſit, ut in multis, modus hic quoque ruſticus; alter
Motus in inceſſu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars ſumma lacerti
Nuda ſit, à læva conſpicienda manu.
Hoc vos præcipuè niveæ decet: hoc ubi vidi,
Oſcula ferre humero, quà patet uſque, libet.
Monſtra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quaſlibet admiſſas detinuêre rates;
His ſua Siſyphides auditis penè reſolvit
Corpora: nam ſociis illita cera fuit.
Res eſt blanda canor: diſcant cantare puellæ;
Pro facie multis vox ſua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris,
Et modò Niliacis carmina luſa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuiſſe ſiniſtrâ
Neſciat, arbitrio fœmina docta meo.

Saxa feráſque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareóſque lacus, tergeminúmque canem.
Saxa tuo cantu, vindex juſtiſſime matris,
Fecerunt muros officioſa novos.
Quamvis mutus erat, voci faviſſe putatur
Piſcis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Diſce etiam duplici genialia naulia palmâ
Verrere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, ſit Coi nota poëtæ,
Sit quoque Vinoſi Teia Muſa ſenis.
Nota ſit & Sappho: quid enim laſcivius illâ?
Cuíve pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri poſſis carmen legiſſe Properti:
Sive aliquid Galli, ſive, Tibulle, tuum:
Dictáque Varroni fulvis inſignia villis
Vellera, germanæ, Phryxe, querenda tuæ:
Et profugum Æneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forſitan & noſtrum nomen miſcebitur iſtis:
Nec mea Lethæis ſcripta dabuntur aquis:
Atque aliquis dicet, Noſtri lege culta magiſtri
Carmina, queis partes inſtruit ille duas.
Déque tribus libris, titulus quos ſignat Amorum,
Elige: quos docili molliter ore legas.
Vel tibi compoſitâ cantetur epiſtola voce:
Ignotum hoc aliis ille notavit opus.
O ità Phœbe velis, ità vos pia numina vatum,
Inſignis cornu, Bacche, novémque Deæ!
Quis dubitat quin ſcire velim ſaltare puellam,
Ut moveat poſito brachia juſſa * ſono? * *Mero.*
Artifices lateris, ſcenæ ſpectacula, amantur,
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet; talorum † dicere jactus † *Ducere.*
Ut ſciat, & vires teſſera miſſa tuas,
Et modò treis jactet numeros: modò cogitat aptè,
Quam ſubeat partem callida, quámque vocet.
Cautáque non ſtultè latronum prælia ludat:
Unus cùm gemino calculus hoſte perit.

Bella-

‖ *Bellet.* Bellatórque ſuo prenſus ſine compare ‖ pugnet:
* *Et cœptum.* Æmulus * inceptum ſæpe recurrat opus.
Reticulóque pilæ leves fundantur aperto:
Nec, niſi quam tollas, ulla movenda pila eſt.
Eſt genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quot menſes lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrinque lapillos,
In qua viciſſe eſt, continuâſſe ſuos.
† *Faceſſe.* Mille † fac eſſe jocos: turpe eſt, neſcire puellam
Ludere: ludendo ſæpe paratur amor.
Sed minimus labor eſt ſapienter jactibus uti:
Majus opus mores compoſuiſſe ſuos.
‖ *Ab.* Tunc ſumus incauti, ſtudióque aperimur ‖ in ipſo:
Nudáque per luſus pectora noſtra patent.
Ira ſubit, deforme malum, lucríque cupido,
Jurgiáque, & rixæ, ſollicitúſque dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur;
Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Jupiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis:
Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeréſque pilæ, jaculúmque, trochíque,
Armáque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo:
* *Placidâ aquâ.* Nec Thuſcus * placidis devehit amnis aquis.
At licet, & prodeſt Pompeias ire per umbras,
Virginis æthereis cùm caput ardet equis.
Viſite laurifero ſacrata palatia Phœbo:
Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæq; ſoror conjúxque ducis monumenta parârunt,
Navalíque gener cinctus honore caput.
Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Viſite conſpicuis terna theatra locis.
† *Maculoſæ.* Spectentur tepido † maculatæ ſanguine arenæ:
Metáque ferventi circumeunda rotâ.

Quot

Quot latet, ignotum est: ignoti nulla cupido:
 Fructus abest, facies cùm bona teste caret.
Tu licèt & Thamyram superes || atque Orphea cantu; || *Et Amœbea.*
 Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous * nunquam pinxisset Apelles; ** Nusquam posuisset.*
 Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantùm fama, poetis?
 Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura † ducum fuerant olim regúmque poetæ: *† Deûm.*
 Præmiáque antiqui magna tulêre chori.
Sanctáque majestas, & erat venerabile nomen
 Vatibus: & largæ sæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
 Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc hederæ sine honore jacent; operatáque doctis
 Cura vigil Musis, nomen inertis habet.
Sed famæ invigilare juvat. Quis nôsset Homerum,
 Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Danaen nôsset, si semper clausa fuisset,
 Inque sua turri perlatuisset anus?
Utilis est vobis, formosæ * cura puellæ, ** Turba.*
 Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam;
 Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier speciosa videndam;
 Quem trahat, è multis, forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:
 Et curam totâ mente decoris agat.
Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus,
 Quo minimè credis gurgite, piscis erit.
Sæpe canes frustra nemorosis montibus errant:
 Inque plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus † Andromade potuit sperare revincta, *† Andromedæ fuerat sperare revinctæ.*
 Quàm lacrymas ulli posse placere suas?
Funere sæpe viri vir quæritur: ipse solutis
 Crinibus, & fletus non tenuisse decet.
Sed vitate viros cultum formámque professos:
 Quique suas ponunt in statione comas.

Quæ

Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir ſit lævior ipsâ?
Forſitan & plures poſſit habere viros.
Vix mihi credetis; ſed credite: Troja maneret,
Præceptis Priami ſi foret uſa ſenis.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſantur amoris,
Pérque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidiſſima nardo:
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuiſſima: nec ſi
Annulus in digitis alter & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus illo
Fur ſit, & uratur veſtis amore tuæ.
Redde meum, clamant ſpoliatæ ſæpe puellæ;
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
* Læta videt lites, Appiadéſque † Deæ.
Sunt quoq; non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis:
Janua fallaci nè ſit aperta viro.
Parcite Gecropides juranti credere Theſeo;
Quos faciet teſtes, fecit & ante Deos.
Et tibi Demophoon Theſei criminis hæres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa poteſt vigiles flammas extinguere Veſtæ,
Et rapere è templis, Inachi, ſacra tuis:
Et dare miſta viro tritis aconita cicutis;
Accepto Venerem munere ſiqua negat.
Fert animus propius conſiſtere; ſupprime habenas,
Muſa: nec admiſſis excutiare rotis.
Verba vadum tentent abiegnis ſcripta tabellis?
Accipiat miſſas apta miniſtra notas.
Inſpice; † dúmque leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo, ſollicitúſque roget.
Poſt-

* Lenta vides.
† Tuæ.
† Quodque.

Postq; brevem rescribe moram; mora semper amantes
  Incitat, exiguum si modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti?
  Nec tamen è duro, quod petit ille, nega.
Fac timeat, sperétque simul; quotiésque remittes,
  Spes magis hinc veniet certa, minórque metus.
Munda, sed è medio, consuetáque verba, puellæ,
  Scribite; sermonis publica forma placet.
Ah quoties || dubiis scriptis exarsit amator, || Dubiis.
  Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
  Est vobis vestros fallere cura viros;
Ancillæ puerive manus ferat arte tabellas;
  Pignora nec * juveni credite vestra novo. * Puero.
Vidi ego pallentes isto terrore puellas,
  Servitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia * pignora servat; * Munera.
  Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet.
Judice me, fraus est concessa repellere fraudem:
  Armáque in armatos sumere, jura sinunt.
Ducere consuescat multas manus una figuras:
  Ah pereant per quos ista monenda mihi!
Nec, nisi deletis, tutum rescribere, ceris:
  Nec teneat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur scribentis semper amator:
  Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Si licet à parvis animum ad majora referre,
  Plenáque curvato pandere vela sinu.
Pertinet ad faciem rapidos compescere mores;
  Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ; nigrescunt sanguine venæ:
  Lumina Gorgonio sæviùs † angue micant. † Igne.
I procul hinc, dixit, non est mihi tibia tanti,
  Ut vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si mediâ speculum spectetis in irâ,
  Cognoscet faciem vix satis ulla suam.
Nec || minùs in vultu damnosa superbia vestro: || Tumeat vultu.
  Comibus est oculis alliciendus amor.

Odi-

Odimus immodicos (experto credite) fastus;
Sæpe tacens odii femina vultus habet.
Spectantem specta: ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi prælusit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus & mœstas; Tecmessam diligat Ajax;
Nos hilarem populum fœmina læta capit. (rem,
Nunquã ego te Andromache, nec te Tecmessa roga-
Ut mea, de vobis altera, amica foret.
Credere vix videor, * nisi cogat credere partus,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea quæque solent verba juvare viros.
Quis vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit jure regendos;
Huic equites, illa signa tuenda dedit.
Vos quoque de nobis, quem quisq; erit aptus * in usũ,
Inspicite; & certo ponite quemque loco.
Munera det dives; jus qui profitebitur, adsit;
Facundus causam sæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm;
† Nam Chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ;
Nomen habet Nemesis; Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoæ novêre Lycorida terræ;
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quod insidiæ sacris à vatibus absunt;
Et facit ad mores ars quoque nostra || bonos.
Nec nos ambitio, nec amor nos * urget habendi;
Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validóque perurimur æstu;
Et nimium certâ scimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollimur ab arte;
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote puellæ;
Numen inest illis, Pieridésque favent.

* Cum cogar credere partũ.

* Ad.

† Hic.

|| Suos.

* Tangit.

Est

Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli ;
  Sedibus æthereis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poetis ;
  Me miserum ? scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
  Este ; novus viso casse resistet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper sensit habenas,
  Comparibus frænis, artificémque regit ;
Nec stabiles animos annis, viridémque juventam
  Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primùm notus amoris,
  Qui tetigit thalamos præda novella tuos.
Te solum nôrit, tibi semper inhæreat uni,
  Cingenda est altis sepibus ista seges.
Effuge rivalem ; vinces, dum sola tenebis ;
  Non bene cum sociis regna Venúsque manent.
Ille vetus miles sensim & sapienter amabit ;
  Multáque tyroni non patienda feret.
Nec franget postes, nec sævis ignibus uret,
  Nec dominæ teneras appetet ungue genas ;
Nec scindet tunicálve suas, tunicásve puellæ ;
  Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros ætate & amore calentes ;
  Hic fera compositâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
  Ut modò montanis sylva recisa jugis.
Certior hic amor est ; brevis, & fœcundior ille ;
  Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur ; portas reserabimus hosti,
  Ut sit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem ;
  Miscenda est lætis rara repulsa jocis.
Ante fores * jaceant ; Crudelis janua, * clament ; * * * *Jaceat, clamet, agat.*
  Multáque summissè ; multa minanter * agant.
Dulcia non ferimus ; succo renovamur amaro ;
  Sæpe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari ;
  Conveniunt illas, cùm voluêre, viri.

†Claude

† *Obde forem.*

† Claude fores, duro dicat tibi janitor ore,
Non potes: exclusum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes: pugnetur acutis:
Non dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator,
Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodo rivalem, partitáque fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle, senèscit amor.
Tunc bene fortis equus reserato carcere currit,
Cùm quos prætereat, quósve sequatur, habet.

|| *Quamlibet.*

|| Quælibet extinctos injuria suscitat ignes.
En ego, confiteor, Non nisi læsus, amo.
Causa tamen nimium nè sit manifesta doloris:
Pluráque sollicitus, quam sciat, esse putet.
Incitet & ficti tristis custodia servi,
Et nimium duri cura molesta viri:
Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas:
Ut sis liberior Thaide, finge metus.
Cùm melius foribus possis, admitte fenestrâ;
Inque tuo vultu signa timentis habe.
Callida prosiliat, dicátque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.

* *Admiscenda.*

* Sed miscenda tamen Venus est secura timori:
Nè tanti noctes non putet esse tuas.
Quâ vafer eludi possit ratione maritus,
Quaque vigil custos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat, rata sit custodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, júsque pudórque jubent:
Te quoque servari, modò quam vindicta redemit,
Quis ferat? Ut fallas, ad mea sacra veni.
Tot licet observent, adsit modò certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obstabit custos, nè scribere possis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conscia cùm possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu?

† *Surâ.*

Cùm possit † soleâ chartas celare ligatas,
Et vincto blandas sub pede ferre notas;

Caverit

Caverit hoc custos: pro chartà conscia tergum
Præbeat, inque suo corpore verba ferat.
Tuta quoque est, fallitque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio servandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciet custos? cùm sint tot in urbe theatra:
Cùm spectet junctos illa libenter equos:
Cùm sedeat Phariæ || sacris operata juvencæ: || *Sistris.*
Quoque sui comites ire vetantur, eat:
Cùm fugit à templis oculos bona diva virorum,
Præterquam si quos illa venire jubet:
Cùm, custode foris tunicas servante puellæ,
Celent furtivos balnea multa jocos;
Cùm, quoties opus est, fallax ægrotat amica,
Et * celet lecto quemlibet ægra suo. * *Cedat lecto quamlibet.*
Nomine cùm doceat, quid agatur, adultera clavis:
Quasque petas, non det janua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina somnos,
Victáque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec male deliciis odiosum conscia tardis
Detinet: & longâ jungitur illa morâ.
Quid juvat ambages præceptáque parva monere?
Cùm minimo custos munere possit emi.
Munera (crede mihi) † placant hominésq; Deósque: † *Capiunt.*
Placatur donis Jupiter ipse datis.
Quid faciet sapiens? stultus quoque munere gaudet:
Ipse vir, accepto munere || possit emi. || *Mutus erit.*
Sed semel est custos longum redimendus in ævum,
Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Quæstus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hæc aliis exagitandus erit.

Hæc quoque quæ præbet lectum studiosa, locúmque,
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
* Sue. Sæpe vicem dominæ præstitit illa * mihi.
Quò ferar insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor, & indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat quâ parte petatur:
Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas; ego cœpta fideliter edam:
† Lemniasin † Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile est, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabiliùs juvenem, suspiret ab imo
Fœmina: tam serò cur veniátque roget.
Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora suis.
Jamdudum persuasus erit; miserebitur ultrò;
Et dicet, Curâ carpitur ipsa mei.
Præcipuè si cultus erit, speculóque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunque es, moderatè injuria turbet:
Nec sis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris: quantùm citò credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est propè purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer, & viridi cespite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit; tegit arbutus herbam,
Ros maris, & laurus, nigráque myrtus olent.
Nec densæ foliis buxi, fragilésque myricæ,
Nec tenues Cytisi, cultáque pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, auráque salubri,
Tot generum frondes, herbáque summa tremunt.
Grata quies Cephalo; famulis canibúsque relictis
Lassus in hac juvenis sæpe resedit humo.
Quæque meos releves æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè sedulus aures
* Ore. Auditos memori detulit * aure sonos.

Pro-

Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, auræ;
Excidit; & subito muta dolore fuit.
Palluit ut serâ sectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læsit hyems.
Quæque suos curvant matura Cydonia ramos,
Cornáque adhuc nostris non satis apta cibis.
Utque animus rediit, tenues à pectore vestes
Rumpit; & indignas sauciat ungue genas.
Nec mora; per medias sparsis furibunda capillis
Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Ut propè perventum est, comites in valle reliquit:
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm sic malè sana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Jam jam venturam, quæcunque erat aura, putabas
Scilicet; atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neque enim deprendere velles,)
Nunc juvat; incertus pectora versat amor.
Credere quæ jubeant, locus est, & nomen, & index,
Et, quia mens semper, quod timet, esse putat.
Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam;
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inque pari spatio vesper & ortus erant;
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia sylvis,
Oráque fontana fervida spargit aquâ.
Anxia Procri lates: solitas jacet ille per herbas;
Et Zephyri molles, auráque, dixit, ades.
Ut patuit miseræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit; & appositas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, juveniliter arcum
Corripit; in dextrâ tela fuêre manu.
Quid facis, infelix? non est fera; supprime tela;
Me miserum, jaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi! conclamat, fixisti pectus amicum;
Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.

Ante diem morior: sed nullâ pellice læsa;
Hoc faciet † positam te mihi terra levem.
Nomine suspectam * mihi spiritus exit in auram;
|| Jam morior; charâ lumina conde manu.
* Dixit: & incauto paulatim pectore lapsus
Excipitur miseri spiritus ore viri.
* Ille sinu dominæ morientia † pectora mœsto,
Sustinet, & lacrymis vulnera sæva lavat.
Sed repetamus iter. Nudis mihi rebus agendum est,
Ut tangat portus fessa carina suos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam;
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni; positáque decens incede lucernâ;
Grata || morâ venies; maxima lena mora est.
Et, si turpis eris, formosa videbere, cunctis;
Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis; est quidam gestus edendi;
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Néve * diu præsume dapes, sed desine citrà
Quàm cupias, paulò quàm potes, esse minus.
Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
Oderit & dicet stulta rapina mea est.
Aptius est, deceátque magis potare puellas,
Cum Veneris puero non malè Bacche facis.
Hoc quoq; quà patiens caput est, animúsque pedésq;
Constent; nec, quæ sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo;
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est positâ succumbere mensâ;
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse; sed alma Dione,
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæque modos à corpore certos
Sumite; non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis eris, resupina jaceto;
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat;
Si bona sunt, hoc sunt † aspicienda modo.

† *Positæ.*
* *Jam.*
|| *Labor iò chara &c.*
* * *Hæc duo disticha quibusdam exemplaribus transponuntur.*
† *Corpora.*
|| *Mora est Veneri.*
* *Nimis.*
† *Accipienda.*

[P]arva vehatur equo; quòd erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
[Stri]cta premat genibus paulùm cervice reflexâ
Fœmina, per longum conspicienda latus.
[Cu]i femur est juvenile, carent quoque || cætera mendâ; || *Pectora.*
* Semper in obliquo fusa sit illa toro, * *Stet vir in, &c.*
[N]ec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere; & effusis colla reflecte comis.
[T]u quoque cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris; simplex, minimíque laboris,
Cùm jacet in dextrum semi-supina latus.
[S]ed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis; quàm mea Musa canent.
[S]i qua fides arti, quam longo fecimus usu;
Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina, & ex æquo res juvet una duos.
Nec blandæ voces, jucundáque murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina vírque frui.
Tantùm, cùm finges, nè sis manifesta caveto;
Effice per motum lumináque ipsa fidem.
Quòd juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptiùs in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: Cycnis * discedere tempus, * *Descendere.*
Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Ut quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spoliis; Naso magister erat.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS
DE REMEDIO AMORIS, LIBER I.

Legerat hujus Amor titulum nomenque libelli;
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido;
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes; ego semper amavi:
Et si, quid faciam nunc quoque, quæris; Amo.
Quinetiam docui, quâ possis arte parari:
Et quod nunc ratio est, impetus antè fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec nova præteritum musa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat, feliciter ardet;
Gaudeat: & vento naviget ille suo.
At si quis malè fert indignæ regna puellæ;
Nè pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator,
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est;
Desinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, nisi ludere, oportet;
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
Sed tua * mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet hastâ:
Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla sit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ,
Et tegat ornatas multa corona fores.

* Letifero sanguine.

Fac

Fac coëant furtim juvenes timidæque puellæ;
Verbáque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modo jurgia posti
Dicat: & exclusus flebile cantet amans.
His lachrymis contentus eris sine crimine mortis;
Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego, movit Amor gemmatas aureus alas;
Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari per quem didicistis amare:
Una manus vobis vulnus opémque feret.
Terra salutiferas herbas, eadémque nocentes
Nutrit: & urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus * Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite: diversis partibus arma damus.
E quibus, ad vestros si quid non pertinet usus;
Attamen exemplo multa docere potest.
Utile propositum est sævas extinguere flammas,
Nec servum vitiis pectus habere † suum.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro;
Et per quod novies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summâ vidisset ab arce
Dardanias ventis vela dedisse rates.
Nec dolor armâsset contra sua viscera matrem,
Quæ socii damno sanguinis ulta virum est.
Arte meâ Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaen; jam tauri ponet amorem;
Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit;
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos;
Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce, damnosas homines compescite curas;
Rectáque cum sociis, me duce, navis eat.

* *In Herculeo hoste.*

† *Suum.*

Naso legendus erat tunc cùm didicistis amare:
  Idem nunc vobis Naso legendus erit.
Publicus assertor * vitiis suppressa levabo
  Pectora; vindictæ quisque favete suæ.
Te precor, † ô vates, adsit tua laurea nobis,
  Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter succurre medenti;
  Utraque tutelæ subdita cura tuæ est.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
  Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi:
  Et tuus, incipiens ire, resistat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora || percoquit uvas,
  Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
  Quo posita est primum tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summâ tellure revelli,
  Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Quale sit id quod amas, celeri circumspice mente:
  Et tua læsuro subtrahe colla jugo.
Principiis obsta: serò medicina paratur,
  Cùm mala per longas * invaluêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas;
  Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitq; alimenta morando:
  Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
  Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò sensisses quantum peccare parares,
  Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primò sanabile vulnus,
  Dilatum longæ damna tulisse moræ.
Sed, quia † delector Veneris decerpere flores,
  Dicimus assiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ serpunt in viscera flammæ:
  Et mala radices altiùs arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
  Et vetus in capto pectore sedit amor;

* Dominis.
† Arcitenens.
|| Decoquit.
* Convaluêre.
† Delectat.

Maju

Majus opus superest; sed non, quia serior ægro
  Advocor, ille mihi destituendus erit.
Quâ læsus fuerat, partem Pæantius heros
  Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
  Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modò nascenteis properabam pellere morbos:
  Admoveo tardam nunc * quoque lentus opem. * *Tibi.*
Aut nova, si possis, sedare incendia tentes;
  Aut ubi per vires procubuêre suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori;
  Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum † discedere possit, † *Descendere.*
  Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
  Respuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum cùm sua vulnera tangi
  Jam sinit, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
  Flere vetet? non hoc illa monenda loco est.
Cùm dederit lacrymas, animúmq; || expleverit ægrũ, || *Impleverit.*
  Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet; data tempore prosunt,
  Et data non apto tempore vina nocent.
Quinetiam accendas vitia, irritésque vetando,
  Temporibus si non aggrediare suis.
Ergo, ubi visus eris nostræ medicabilis arti,
  Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt; hæc, * quæ fecêre, tuentur; * *Ut.*
  Hæc † sunt jucundi causa cibúsque mali. † *Tibi.*
Otia si tollas, periêre Cupidinis arcus;
  Contemptæque jacent & sine luce faces.
Quàm platanus rivo gaudet, quàm populus undâ,
  Et quàm limosâ canna palustris humo;
Tam Venus otia amat, finem qui quæris amoris,
  (Cedit amor rebus) res age, tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo vindice somni,
  Aleáque, & multo tempora quassa mero.

Eri-

* Nervos.

Eripiunt omnes animo ſine vulnere * vires:
 Affluit incautis inſidioſus amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
 Da vacuæ menti, quo teneatur opus.
Sunt fora, ſunt leges, ſunt quos tuearis amici;
 Vade per urbanæ ſplendida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
 Suſcipe: deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
 Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis,
Vince Cupidineas pariter Partháſque ſagittas:
 Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
 Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritur Ægiſthus quare ſit factus adulter;
 In promptu cauſa eſt; deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis,
 Quùm tulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
 Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: nè nil ageretur, amavit:
 Sic venit ille puer, ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiúmque colendi:
 Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros,
 Sauciet ut durum vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
 Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
 Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice labentes jucundo murmure rivos;
 Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptáque ſaxa capellæ,
 Ut referant hœdis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen;
 Nec deſunt comites, ſedula turba, canes.
Parte ſonant aliâ ſylvæ mugitibus altæ;
 Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.

Quid

Quid cum * suppositos fugiunt examina * fumos,
  Ut relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat Autumnus: formosa est messibus Æstas:
  Ver præbet flores: igne levatur Hyems.
Temporibus certis maturam rusticus uvam
  † Colligit, & nudâ sub pede musta fluunt.
Temporibus certis desectas alligat herbas,
  Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantas deponere in hortis:
  Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio; fac ramum ramus adoptet:
  Stétque peregrinis arbor operta comis.
Cùm semel hæc animum cœpit mulcere voluptas;
  Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi studium cole: sæpe recessit
  Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nec leporem pronum catulo sectare sagaci:
  Nunc || in frondosis retia tende jugis.
Aut pavidos terræ variâ formidine cervos,
  Aut cadat adversâ cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
  Excipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius est studium, studium tamen, alite captâ
  Aut lino, aut calamis, præmia parva sequi:
Vel, quæ piscis edax avido malè devorat ore,
  Abdere supremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
  Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantùm, quamvis firmis retinebere vinc'lis,
  I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret desertæ nomen amicæ:
  Stabit & in mediâ pes tibi sæpe viâ.
Sed quantò minus ire voles, magis ire memento;
  Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias * opta: nec te peregrina morentur
  Sabbata: nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi, quære, supersint
  Millia: nec, maneas ut propè, finge moras.

** *Suppositas taxos.*

† *Deligit, & nudo.*

|| *Tua.*

* *Vites.*

Tempora

Tempora nec numera, nec crebro reſpice Romam:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoſte fugâ eſt.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
Æger; & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen eſt artis triſtiſſima janua noſtræ:
Et labor eſt unus, tempora prima pati.
Aſpicis, ut prenſos urant juga prima juvencos?
Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forſitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis; deinde redire voles.
Nec te lar patrius, ſed amor revocabit amicæ:
Prætendens culpæ ſplendida verba tuæ.
Cùm ſemel exieris, centum ſolatia curæ,
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec ſatis eſſe puta diſcedere: lentus abeſto,
Dum perdat vires, ſitque ſine igne cinis.
Si niſi firmatâ properaris mente reverti:
Inferet arma tibi ſæva rebellis amor.
* Quicquid eras, fueris; ſitiens, avidúſque redibis:
Et ſpatium damno ceſſerit omne tuo.
Viderit Æmoniæ ſi quis mala pabula terræ,
Et magicas artes poſſe juvare putat.
Iſta veneficii vetus eſt via; noſter Apollo
Innocuam ſacro carmine monſtrat opem.
Me duce, non tumulo prodire jubebitur umbra;
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non ſeges ex aliis alios tranſibit in agros;
Nec ſubito Phœbi pallidus orbis erit.
Ut ſolet, æquoreas ibit Tiberinus in undas;
Ut ſolet, in niveis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas;
Nec fugiet vivo ſulphure victus amor.

* *Quid quod ut abſfueris avidus, ſitiénſque redibis.*

Quid

Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerint, Circe, Perseides herbæ,
Cùm * tibi Neritias abstulit aura rates? * *Sua.*
Omnia fecisti, nè callidus hospes abiret;
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti, nè te ferus ureret ignis:
Longus at invito pectore sedit amor.
Vertere † quæ poteras homines in mille figuras, † *Tu.*
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris || hîc etiam, cùm jam discedere vellet, || *His.*
Dulichium verbis detinuisse ducem.
Non ego, quod primùm (memini) sperare solebam,
Jam precor, ut conjux tu meus esse velis:
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar:
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Nè properes oro? spatium pro munere posco;
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota * vites: & debes illa timere: * *Vides.*
Utilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ? non hic nova Troja resurgit;
Non aliquis socios † rursus ad arma vocat. † *Rhesus.*
Hîc amor, hîc pax est, in qua malè vulneror una:
Totáque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur, navem solvebat Ulysses,
Irrita cum velis verba tulêre Noti.
Ardet, & assuetas Circe || tendebat ad artes; || *Decurrit.*
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergò quisquis opem nostrâ tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibúsque fidem.
Si te causa potens dominâ retinebit in urbe;
Accipe, consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.
Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse,
Et dicam monitis non eget iste meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse, docendus eris.

Sæpe

Sæpe refer tecum sceleratæ * facta puellæ,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet; nec eâ contenta rapinâ est;
Sub titulum nostros misit avara lares.
Sic mihi juravit: sic me jurata fefellit;
Ante suas quoties passa jacere fores!
Diligit ipsa alios; à me fastidit amari;
Institor heu noctes; quas mihi non dat, habet!
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus;
Hæc refer; hinc odii semina quære tui.
Atque utinam posses etiam facundus in illis
Esse; dole tantum, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puellâ;
Conveniens animo non erat illa meo;
Curabar propriis æger Podalirius herbis;
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit assiduè vitiis insistere amicæ;
Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala, dicebam, nostræ sunt crura puellæ?
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ!
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Quàm brevis est! nec erat: quàm multum poscit amantem!
Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ;
Judiciúmque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur;
In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est;
Et poterit dici rustica, siqua proba est.
Quin etiam † quæcunque caret tua dote puella,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige quod cantet, siqua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit siqua movere || pedem.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur;
Non didicit chordas tangere? posce lyram.

* *Regna.*
† *Quacunque caret tua fœmina dote.*
|| *Manum.*

Durius

Durius incedit? fac ambulet: omne papillæ
  Pectus habent tumidæ? fascia nulla tegat.
Si malè dentata est; narra quod rideat illa:
  Mollibus est oculis: quod fleat illa, refer.
Proderit & subitò, cùm se non finxerit ulli,
  Ad dominam celeres manè tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auróque teguntur
  Omnia: pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe, ubi sit, quod amas, inter tam multa requiras;
  Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improvisus ades; deprendes tutus inermem:
  Infelix vitiis excidet illa suis.
Non tamen huic nimium præcepto credere tutū est;
  Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque compositis sua * cùm linit ora venenis; * Collinet.
  Ad dominæ vultus, nè pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores,
  Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus,
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas;
  Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in usu,
  Eloquar; ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
  Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsêre libellos,
  Quorum censurâ Musa proterva mea est.
Dum modò sic placeam, dum toto canter in orbe;
  Quod volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detractat Homeri:
  Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.
Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
  Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altissima venti:
  Summa petunt dextrâ fulmina missa Jovis.
At tu quicunque es quem nostra licentia lædit;
  Si sapis, ad numeros exige quæque suos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
  Deliciis illic quis locus esse potest?

Gran-

Grande sonant Tragici; Tragicos decet ira cothurnos:
Versibus è mediis soccus habendus erit.
Liber in adversos hostes stringatur Iambus:
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et levis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
Cydippe non est oris, Homere, tui.
Quis feret Andromaches peragentem Thaida partes:
Peccat, in Andromache Thaida * quisquis agat. *Si quis.
Thais in arte mea: lascivia libera nostra est,
Nil mihi cum vitta: Thais in arte mea est.
Si mea materiæ respondet Musa jocosæ;
Vicimus; & falsi criminis acta rea est.
Rumpere, livor edax: magnum jam nomen habemus;
Majus erit, tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: vivam modò, plura dolebis:
Et capient † anni carmina multa mei. † Animi.
Nam juvat, & studium famæ mihi crescit honore:
Principio clivi || noster anhelat equus. || Vester.
Tantum se nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

---

*PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS, DE REMEDIO AMORIS, LIBER II.

* Heinsius & post eum Schrevelius non partiti sunt in duos, sed unum tantum librum faciunt de Remedio Amoris.

HActenus invidiæ respondimus: attrahe lora
Fortiùs, & gyro curre, poeta, tuo.
Ergo ubi concubitus, & opus juvenile petetur,
Et propè promissæ tempora noctis erunt;
Gaudia nè dominæ, pleno si † corpore sumes, † Pectore.
Te capiant; ineas quamlibet ante velim.
Quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
Desinat: à primâ proxima segnis erit.

Susten-

Sustentata Venus gratissima: frigore soles,
  Sole juvant umbræ, grata fit unda siti.
Et pudet, & dicam; * Veneris quoque junge figuram, *Venerem quoque junge figurâ.
  Quà minimè jungi quâque decere putes.
Nec labor efficere est. † Rarò tibi vera fatentur: † Raræ.
  Et nihil est quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
  Turpiáque admisso membra notare die.
At simul ad metas venit finita voluptas,
  Lassâque cum totâ corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
  Tacturúsque tibi non videare diu;
Tunc animo signa, quæcunque in corpore menda est;
  Lumináque in vitiis illius usque tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoq;) parva vocabit;
  Sed quæ non prosunt singula, multa juvant.
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum;
  A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna; præceptáque in unum
  Contrahe: de multis grandis acervus erit.
Sed † quia sunt totidem mores, totidémque figuræ: † Quoniam mores totidem.
  Non sunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non possint offendi pectora facto,
  Forsitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille quòd obscœnas in aperto corpore partes;
  Viderat: in cursu qui fuit, hæsit amor.
Ille, quòd à Veneris rebus surgente puellâ,
  Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis ô si quos potuerunt ista movere,
  Afflârant tepidæ pectora vestra faces.
Attrahit ille puer contentos fortiùs arcus;
  Sauciâ majorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obscœna puellâ,
  Et vidit quæ mos ipse videre vetat?
Dii melius, quàm nos moneamus talia quenquam;
  Ut prosint, non sunt experienda tamen.
Hortor, & ut pariter binas habeatis amicas:
  Fortior est, plures si quis habere potest.

Secta bipartito cum mens discurrit utroque;
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos:
* Cassáque. * Magnáque subducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes:
Nec satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi jampridem solatia bina paravit,
Jampridem summâ victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus uni,
Nunc saltem novus est inveniendus amor.
Pasiphaës Minos in Prognide perdidit ignes:
Cessit ab Ideâ conjuge victa prior.
Amphilochi frater nè Phegida semper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
† Parin Oenone. Et † Paris Oenonen summos tenuisset in annos,
Si non Oebaliâ pellice læsa foret.
Conjugis Odrysio placuisset forma tyranno;
Sed melior clausæ forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore novo vincitur omnis amor.
† Fortiùs. † Parciùs è multis mater desiderat unum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.
Et, nè fortè putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret,)
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte suo captam Chryseida victor amabat:
At senior stultè flebat ubique pater.
|| Convenit illis. Quid lacrymas odiose senex? bene || contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Jusserat, & patriâ est illa recepta domo;
Atrides ait, Est illius proxima forma,
* Syllaba, Et, si prima sinat * littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minùs, imperium sentiet ille meum.
Quòd si quis vestrûm factum hoc accusat, Achivi:
Est aliquid validâ sceptra tenere manu.

Nam,

Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa;
In mea Thersites regna licebit, eat.
Dixit: Et hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est curâ cura repulsa novâ.
Ergò assume novas autore Agamemnone flammas:
Et tuus in bivio || detineatur amor. || *Distineatur.*
Quæris ubi invenias? * artes tu perlege nostras: * *Artes i,*
Plena puellarum jam tibi navis † erit. † *Eat.*
Quòd si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
Utile mortales edocet ore meo;
Quamvis infœlix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et sanum simula: nec si quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere || flammas: || *Curas.*
Non sunt imperii tam fera * jussa mei. * *Jura.*
Quod non est simula, positósque imitare furores;
Sic facies verè quod meditatus eris.
Sæpe ego, ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simulârat amare;
In laqueos auceps deciderátque suos.
Intrat amor mentes usu: dediscitur usu:
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte; venito:
Veneris, & fuerit janua clausa; feras.
Nec dic blanditias, nec † dic convitia posti: † *Fac.*
Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit: careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Jam ponet fastus, cum te languere videbit:
Hoc etiam nostrâ munus ab arte feres.
Te quoque fallet amor, dum sit tibi finis amandi.
Propositis frænis sæpe repugnat equus.
Utilitas lateat: quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Nec tibi tam placeat, quòd te contemnere possit:
Sume animos, animis cedat ut illa tuis.

Janua fortè patet: quamvis revocabere, transi:
Est data nox; dubita nocte venire datâ.
Posse pati facile est: tibi nè patientia desit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta potest quisquam mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto:
Auxilium multis succus & herba * fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctúsque teneris,
Et tua sævus amor sub pede collâ premit;
Desine luctari: referant tua carbasa venti:
Quàque vocant fluctus, hàc tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, quâ perditus ardes:
Cedimus: è medio jam licèt omne bibas.
Sed bibe plus etiam quam quod præcordia poscunt;
Gutterefac pleno sumpta redundet aqua.
Et fruere usque tuâ, nullo prohibente, puellâ:
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære mali; faciunt & tædia finem,
Jam quoque cùm credas posse carere, mane.
Dum bene † tu cumulas, tibi copia tollit amorem;
Et fastiditâ non || libet ille domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit;
Hunc si tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut * tua sit, nequis sibi † subtrahat illum;
Ille Machaoniâ vix ope sanus erit.
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quòd gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam;
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic lethæus Amor, qui pectora sanat;
Inque suas gelidam lampades addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poscunt;
Et siqua est duro capta puella viro.
Hic mihi sic dixit: (dubito verúsne Cupido,
An somnus fuerit: sed puto somnus erat.)

* *Tulit.*
† *Te cumules & copia tollat.*
|| *Juvat.*
* *Sua.*
† *Detrahat illam.*

O qui sollicitos modò das, modò demis amores;
Adjice præceptis hoc quoque, Naso, tuis.
Ad mala quisq; animum referat sua; ponet amorem;
Omnibus ille Deus plúsve minúsve dedit.
Qui * pudeat, Janúmque timet, celerésque calendas; * Puteal.
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est, † in voto cætera cedant: † Ut.
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit:
Uxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
Vinea; nè nascens usta sit uva, time.
Ille habet in reditu navem; mare semper iniquum
Cogitet. & damno littora || sæva suo. || Fœda.
Filius hunc miles, * hunc filia nubilis angant; * Te.
Et quis non causas mille doloris habet?
Ut posses odisse tuam, Pari, funera fratrum
Debueras † animo sæpe referre tuo. † Oculis substituisse tuis.
Plura loquebatur placidè puerilis imago;
Destituit somnus, si modò somnus erat.
Quid faciam? mediâ navem Palinurus in undâ
Deserit: ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca sola (nocent loca sola) caveto;
Quò fugis in populo tutior esse potes.
* Jam tibi secretos augent secreta furores: * Non.
Est opus auxilio; turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris; dominæque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
Tristior idcirco nox est, quàm tempora Phœbi;
Quæ relevet luctus turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium; nec sit tua janua clausa;
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen † aliquem, qui curet Orestem, † Qui consoletur Orestem.
Hic quoque amicitiæ non levis usus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida sylvæ?
Certa necis causa est, incomitata fuit.
Ibat, ut * Aonio referens trieterica Baccho * Edono.
Ire solet fusis barbara turba comis.

Et modò quà poterat, latum ſpectabat in æquor;
Nunc in arenosâ laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas;
Ruptáque ſingultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ,
Quà tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via. Videris, inquit:
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Aſpicit & ramos: dubitat, refugitque quod audet;
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.
Sithoni, tunc certè vellem ne ſola fuiſſes:
Non flêſſes poſitis Phyllida ſylva comis.
Phyllidis exemplo nimium ſecreta cavete,
Læſe vir, à domina; læſa puella, viro.
Præſtiterat juvenis quicquid mea Muſa jubebat;
Inque ſuæ portu penè ſalutis erat.
† Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ ‖ deciderant tela, reſumpſit amor.

† *Recidit.*
‖ *Conciderant.*

Siquis amas, nec vis; facito contagia vites:
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant læſos oculi, læduntur & ipſi:
Multáque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnunquam ſiccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedat:
Turbáque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter item jam ſanus erat: vicinia læſit;
Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix;
Succeſſúmque artes non habuêre meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè;
Utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
Te ferat; officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem;
Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facile eſuriens poſitâ retinebere menſâ;
Et multum ſaliens incitat unda ſitim.

Non

Non facile est taurum visâ retinere juvencâ,
  Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc tibi præstiteris ut tandem littora tangas,
  Non ipsam satis est deseruisse tibi.
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
  Et quisquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat servus; nec flens ancillula fictum
  Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.
Nec, si scire voles quid agat, tamen * ipse rogabis; * Illa.
  Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque qui causam † fugitivi quæris amoris, † Finito reddis amori.
  Déque tua domina multa querenda refers:
Parce queri: melius sic te ulciscêre tacendo,
  Dum desideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te desisse loquaris:
  Qui nimiùm multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
  Quàm subitò; lentè desine, tutus eris.
Fulmine perpetuo torrens solet altiùs ire:
  Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
  Pérque gradus molles || emoriatur amor. || Amoveatur.
Sed modò dilectam scelus est odisse puellam:
  Exitus ingeniis convenit iste feris.
* Nec curandus adest, odio qui finit amorem. * Non curare sat est.
  Aut amat, aut ægrè desinit esse miser.
Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hostes:
  Non istas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant, Ubi nulla simultas
  Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Fortè † aderat juvenis: dominam lectica tenebat: † Aderam juveni.
  Horrebant sævis omnia verba minis.
Jámque vadaturus, Lecticâ prodeat; inquit:
  Prodierat; visâ conjuge, mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellæ;
  Venit in amplexus; atque ita, Vincis, ait.
Tutius est, aptúmque magis discedere pace,
  Quàm petere è thalamis litigiosa fora.

Munera quæ dederis, habeat fine lite jubeto;
  Esse solent magno damna minora bono.
Quòd si vos aliquis casus conducat in unum:
  Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Hìc opus est armis; hìc, ô fortissime, pugna:
  Vincenda est telo, Penthesilea tua.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen * amicæ, (* Amanti.)
  Nunc subeunt mediis irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm sis venturus ad illam;
  Nec toga sit laxo conspicienda sinu,
Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ;
  Jam face ut è multis illa sit una tibi.
Sed, quid præcipuè vestris conatibus obstet,
  Eloquar, exemplo quemque docente suo.
Desinimus tardè, quia nos speramus amari;
  Dum tibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
  Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Néve puellarum lachrymis moveare caveto:
  Ut flerent, oculos erudiêre suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantûm,
  Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi quare divortia malis:
  Nec dic quid doleas, clam tamen usque dole.
Nec peccata refer, nè diluat ipsa, caveto: († Refer: ne diluat ipse favebis.)
  Ut melior causâ causa sit illa tuâ.
Qui silet, est firmus; qui dicit multa puellæ
  Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego || Dulichias furiales móre sagittas, (|| Dulichio.)
  Nec rapidas aulim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas;
  Nec sacer arte meâ laxior arcus erit.
Consilium quodcunque cano: parete canenti:
  Utque facis, cœptis, Phœbe saluber, ades.
Phœbus adest: sonuêre lyræ: sonuêre pharetræ:
  Signa Deûm nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
  Murice cum Tyrio; turpius illud erit.

Vos

Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
  Incipiet dominæ quemque pudere suæ:
Utraque formosæ Paridi potuêre videri:
  Sed sibi collatam vicit utramque Venus.
Nec solam faciem; mores quoque confer & artes:
  Tantùm judicio nè tuus obsit amor.
Exiguum est quod deinde canam: sed profuit illud
  Exiguum multis; in quibus ipse fui.
Scripta cave relegas blandæ servata puellæ:
  Constantes animos scripta relicta movent.
Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes;
  Et dic, Ardoris sit rogus iste mei.
Thestias absentem succendit stipite natum:
  Tu * tumidè flammis perfida verba dabis: * Timidè.
Si potes, & ceras remove; quid imagine mutâ
  Carperis? hoc periit Laodameia modo.
Et loca sæpe nocent: fugito loca conscia vestri
  Concubitûs: causas illa doloris habent.
Hic fuit, hîc cubuit: thalamo dormivimus illo:
  Hîc mihi lascivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu † revocatur amor: vulnúsque novatum † Recreatur.
  Scinditur; infirmis || culpa pusilla nocet. || Causa.
Ut penè extinctum cinerem si sulphure tangas,
  Vivet; & è minimo maximus ignis erit.
Sic, nisi vitâris quicquid revocabit amorem,
  Flamma recandescit, quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugisse Capharea puppes,
  Téque senex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Neseide navita gaudet:
  Tu loca, quæ nimiùm grata fuere cave,
Hæc tibi sint Syrtes, hæc Acroceraunia vita:
  Hîc vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non possunt aliquo cogente juberi:
  Sæpe tamen casu facta juvare solent.
Perdat opes Phædra; parces Neptune nepoti;
  Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnossida fecisses inopem; sapienter amâsset:
  Divitiis alitur luxuriosus amor.

Cur

Cur nemo est, Hecalen, nulla est quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis.
At tanti tibi ſit non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, * cantúſque, lyræque, * Lotique.
Et vox & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti † cantantur amantes; † Saltantur.
Quid caveas, actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros nè tange poetas:
Summoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito: non eſt inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli;
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina tale ſonant.
Quòd niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quenquam:
Inque ſuo ſolam crede jacere toro.
Acriùs Hermionen ideò dilexit Oreſtes,
Eſſe quòd alterius cœperat illa viri.
Quid, Menelae, doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lætus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit; tum demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abductâ Briſeïde flebat Achilles,
Illam Pliſthenio gaudia ferre viro.
Nec fruſtra flebat; fecit (mihi credite) Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo;
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, ſibi quod nunquam tactam Briſeïda jurat
Per ſceptrum: ſceptrum non putat eſſe Deos.

Dii

ciant poſſis dominæ tranſire relictæ
Limina, propoſito ſufficiántque pedes.
oteris, modò velle tene: nunc fortiter ire,
Nunc opus eſt celeri ſubdere calcar equo.
Lotophagos, illò Sirenas in antro
ſſe puta; remis adjice vela tuis.
c quoque, quo quondam nimiùm rivale dolebas,
Vellem deſineres hoſtis habere loco.
t certè, quamvis odio remanente, ſaluta:
Oſcula cùm poteris jam dare, ſanus eris.
æ cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
Munere) quos fugias quóſque ſequare, dabo.
aunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
ec minùs erucas aptum vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat.
tiliùs ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe breviùs * monitus experiêre meos.
Vina parant animos Veneri, niſi plurima ſumas,
Ut ſtupeant multo corda ſepulta mero.
† Nutritur vento, vento reſtinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit ut tibi curas
Eripiat: ſiqua eſt inter utrumque, nocet.
Hoc opus exegi: feſſæ datæ ſerta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi curſus erat.
Poſtmodo reddetis ſacro pia vota poetæ,
Carmine ſanati fœmina vírque meo.

* *Monitis expediêre meis.*

† *Ignem ventus alit.*

FINIS.

---

* DE NUCE ELEGIA.

NUX ego juncta viæ, cùm ſim ſine crimine vitæ,
A populo ſaxis prætereunte petor.

* *Hæc Elegia poſtponitur iſtam* de Medicamine Faciei *in Ed.* Heinſ.

Obru-

Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi, nisi si peccare † videtur   † *Vocetur.*
Annua cultori poma referre suo.
At priùs arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora; certamen fertilitatis erat.
||. Tunc domui memores sertis ornare solebant ||. *Cum domini.*
Agricolæ fructu proveniente Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas.
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomáque læsissent matrem, nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quinetiam exemplo pariebat fœmina nostro:
Nulláque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis sterilem præbentibus umbram
Uberior quâvis arbore venit honor:
Nos quoque fructiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos;
Uváque læsa domum, læsáque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formosa videri;
Raráque in hoc ævo est quæ velit esse parens.
Certè ego, si nunquam peperissem, tutior essem;
Ista Clytemnestrâ digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas;
Orbáque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque pyróque;
Destituent sylvas utraque poma suas.
Quæque sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: * nunquam tamen ulla feritur   * *Nunquid.*
Quæ sterilis solâ conspicienda comâ.
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis;
Nudáque detecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ;
Sustineant aliæ poma; querentur idem.

reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent.
timet inſidias, qui ſe ſcit ferre viator:
Quod timeat; tutum carpit inanis iter.
ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt;
Frondibus intactis cætera turba viret.
am quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina, quòd læſo vimine multa jacent;
on iſtis ſua facta nocent;, vicinia damno eſt;
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo.
que fide careat, ſi non, quæ longiùs abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
rgò, ſi ſapiant, & mentem verba ſequantur,
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quàm miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris,
Méque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei eſt operoſo cura colono;
*Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contempto naſcor in agro:
Párſque loci, quo ſto, publica penè via eſt.
Me ſata nè lædam (quoniam ſata lædere dicor)
Imus in extremâ margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras;
Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licet ſiccâque ſiti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cùm maturas fiſſo nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica ſæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Nè poſſim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt menſis non interdicta ſecundis;
Et condit lectas parca colona nuces.
Has puer aut certo rectas *diverberat ictu,
Aut pronas digito bíſve ſemélve petit.
Quatuor in nucibus, non ampliùs, alea tota eſt:
Cum ſibi ſuppoſitis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter: & optat
Tangat ut è multis quælibet una ſuam.

Invenias, qui det nil mihi.

Dilaminat.

Eſt etiam, par ſit numerus qui dicat, an impar:
  Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque decretâ qualem cœleſte † figurâ
  Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus, quæ conſtitit intus
  Quot tetigit virgâ, tot capit ipſa nuces.
Vas quoque ſæpe cavum ſpatio diſtante locatur,
  In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix ſecreto quæ nata eſt arbor in agro,
  Et ſoli domino ferre tributa poteſt.
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
  Non á vicinâ pulverulenta viâ eſt.
Illa ſuo, quæcunque tulit, dare dona colono,
  Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
  Ante diémque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc; tenero || eſt in lacte, quod intra (eſt;
  Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono.
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
  Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,
  Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit:
  Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit,
  Eſt quoque, qui crimen grandis eſſe putet.
At mihi nec grando duris inviſa colonis;
  Nec ventus fraudi, ſólve, gelúve fuit.
Fructus obeſt; peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem:
  Quæque fuit multis, eſt mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda * nefanda
  Conjugis Aonium miſit in arma virum.
Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
  Una ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, & ſentes tantummodo lædere natæ,
  Spináque vindictâ cætera tuta ſuâ eſt.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
  Miſſa petunt avidâ ſaxa proterva manu.

† Figuram.

|| De lacte.

* Nefandæ.

Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
  Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
  Non expectatâ, cum venit imber, aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præstem sedula cunctis
  Officium; saxis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est:
  Causabor, quare sit lapidosus ager.
Dúmque repurgat humum, collectáque saxa remittit;
  Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo invisa aliis uni mihi frigora prosunt:
  Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum; nudam tamen expedit esse,
  Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis;
  Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hîc aliquis dicat; Quæ publica tangunt,
  Carpere concessum est; hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas distringite; cædite messes;
  Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas:
  Sítque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum * primâ de fronte tabernæ
  Tollat; & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
  Et quascunque potest † tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur; nec, dum regit omnia Cæsar,
  Incolumis tanto præside raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit;
  Auxilium toto spargit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, mediâ si luce palámque
  Verberor, & || tutam non licet esse nucem?
Ergò nec nidos foliis hærere, nec ullam
  Sedibus in nostris stare videtis avem.
At lapis in ramo sedit quicunque bifurco,
  Hæret, & ut captâ victor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuêre admissa negari;
  Et crimen vox est inficiata suum.

* *Primæ.*

† *Tangere, tangat.*

|| *Tutæ non licet esse mihi?*

Nostra

Nostra notat fusco digitos injuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est: illo maculata cruore
Non profectura dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties, arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido missi fulminis igne peti!
Atque utinam subitæ raperent mea poma procellæ,
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic ubi detracta est à te tibi causa peric'li;
Quod superest tutum, Pontice Castor, habes.
Quid mihi tunc animi est, cùm sumit tela viator,
Atque oculis plagæ destinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera * vulnera trunco,
Quem sub humo radix vincláque curva tenent.
Corpora præbemus plagis; ut sæpe sagittis,
Cùm populus manicas deposuisse vetat;
Utve gravem patiens ubi tolli vacca securim,
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuisse putastis;
Sed metus in nobis causa tremoris erat.
† Si merui videórque nocens imponite flammæ,
Nostráque fumosis urite membra focis:
Si merui, videórque nocens, excidite ferro;
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite; sic cœptum perficiatis iter.

* *Verbera.*

† Al. Hæc duo disticha sic legunt: *Si merui videorque nocens; excidite ferro, Et liceat miseræ dedecus esse semel. Si merui videorque nocens, imponite flammæ, Nostráque fumosis urite membra focis.*

DE MEDICAMINE FACIEI

ELEGIA.

DIscite, quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum * quondam Cerealia pendere jussit
Munera, mordaces interiêre rubi.

* *Sterilem.*

Cultus

Cultus & in pomis succos emendat acerbos;
Fissáque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent; auro sublimia tecta linuntur;
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno;
Sectile deliciis India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se, rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda sedile;
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsáque claudebat, quos filia paverat, agnos;
Ipsa dabat virgas cæsáque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperêre puellas;
Vultis inauratâ corpora veste tegi:
Vultis † adornatos positu variare capillos; † *Odoratos.*
Conspicuas gemmis vultus habere manus:
Induitis collo lapides Oriente petitos;
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum si vobis cura placendi,
Cùm comptos habeant secula nostra viros.
Fœmineâ vestri potiuntur lege mariti;
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per se quæque paret, & quos venetur amores,
Refert; munditiâ crimina nulla merent.
Rure latent, fingúntque comas; licèt arduus illas
Celet Athos, cultas altus habebit Athos.
Est etiam placuisse sibi quotacunque voluptas;
Virginibus cordi gratáque forma sua est.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat; & formâ muta superbit avis.
Sic potius nos tanget amor, quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo;
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues;
Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra;
Nunquam Luna suis excutietur equis.

*Tutela, puellæ: Ingenio facies conciliante placet.

Prima sit in vobis morum * tutela; puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est; formam populabitur ætas:
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit;
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum;
Pérque suos annos hinc bene pendet amor.
Dic age cùm teneros somnus demiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus misêre coloni,
Exue de paleâ tegminibúsque suis.
Par ervi mensura, decem madefiat ab ovis,
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras,
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et quæ prima cadent vivaci cornua cervo,
Contere; in hæc solidâ sexta face assis eat.
Námque ubi pulvereæ fuerint confusa farinæ,
Protinus in cribris omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat;
Sextantémque trahat gummi cum semine Thusco;
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque afficiat tali medicamine vultum,
Fulgebit speculo lævior illa suo.
Nec tu pallentes dubita nudare lupinos:
Et simul instantis corpora finge feræ.
Utraque sex habeant æquo discrimine libras:
Utraque de nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina nido;
Ore fugant maculas; Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.

Ut coeant, aptéque lini per corpora possint;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura Deos, iratáque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi miscueris radenti tubera nitro;
Ponderibus justis fac sit utrumque trahens.
Parte minus quartâ direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde * cubum. * Cubum.
Hæc ubi contriveris per densa foramina cerne;
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinq; † trahant marathi scrupuli, myrrha novem: † Trahant.
Arentísque rosæ quantum manus una prehendat,
Cúmque Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt, illis || infunde cremorem; || Affunde.
Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore * sic parvo mulier licèt illita vultum: * Sit parvo mollem licet.
Hærebit toto † nullus in ore color, † Multus.
Vidi quæ gelida madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illineretque genis.

Cætera desiderantur.

---

* *De* PULICE *Elegia quam non satis constat esse* Ovidii, *nec cujusquam eruditioris.*

* Hic omittitur fragmentum cui titulus *Halieuticon*, quod pro genuino a nonnullis reputatur.

PArve pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus tenerum, durissime, morsu;
Cujus cùm fuerit plena cruore cutis.
Emittis maculas nigro de corpore fuscas;
Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cúmque tuum lateri nostro defigis acutum,
Cogitur è somno surgere virgo gravi.

Pérque ſinus erras; tibi pervia cætera membra;
Is quocunque placet; nil tibi, ſæve, latet.
Ah piget, ut dicam; cùm ſtrata puella recumbit;
Tu femur avellis, cruráque aperta ſubis.
Auſus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata ſuis.
Diſpeream, niſi jam cupiam fieri meus hoſtis,
Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si ſineret natura mihi, quo verterer in te;
Et quod ſum natus, poſſe redire daret:
Vel ſi carminibus poſſem mutarier ullis;
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, ſi plus medicamina poſſunt,
Vellem naturæ jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint, res eſt notificata ſatis:
His ego mutatus, ſi ſic mutabilis eſſem,
Hærerem in tunicæ margine virgineæ.
Indè means per crura meæ ſub veſte puellæ,
Ad loca quæ vellem me citò ſurriperem.
Cúmque illâ dudum lædens nil ipſe cubarem:
Donec de pulice rurſus homo fierem.
Sed ſi forte novis virgo perterrita monſtris
Excieret famulos ad mea vincla ſuos,
Aut tentata meis precibus ſuccumberet illa;
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rurſus mutatus, fundénſque precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos,
Illam dum precibus, vel vi ſuperator haberem,
Et jam nil mallet, quàm ſibi me ſocium.

De PHILOMELA *Elegia, nec ea quidem* Ovidii.

DUlcis amica, veni noctis ſolatia præſtans,
Inter aves etenim nulla tibi ſimilis.

Tu Philomela potes vocum diſcrimina mille,
Mille potes varios ipſa referre modos.
Nam quamvis aliæ volucres modulamina tentent;
Nulla poteſt modulis æquivolere tuis.
Inſuper eſt avium ſpatiis garrire diurnis:
Tu cantare ſimul nocte dieque potes.
Parus enim quamvis per noctem tinninet omnem;
At ſua vox nulli jure placere poteſt.
Dulce Parala ſonat, quam dicunt nomine Droſtam:
Sed fugiente die nempe quieta ſilet.
Et Merulus modulans tam pulchris cantinit odis;
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mutilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc piſitat ore;
Sed quod manè canunt, veſpere non recolunt.
Cacabat hinc Perdix; hinc gratitat improbus Anſer;
Et caſtus Turtur atque Columba gemunt.
Plauſitat arboreâ clamans de fronde Palumbes:
In fluviiſque natans ſorte tetrinit Anas.
Grus gruit, inq; glomis Cycni prope flumina drenſant:
Accipiter pipat: Milvus hiánſque lipit.
Cucurrire ſolet Gallus: Gallina gracillat:
Pupillat Pavo: trinſat Hirundo vaga.
Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur;
Et crocitat Corvus: Graculus at frigulat.
Gloterat immenſo de turre Ciconia roſtro;
Peſſimus & Paſſer triſtia flendo pipit.
Pſittacus humanas depromit voce loquelas;
Atque ſuo domino χαῖρε valéque ſonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurrili ſtrepitu, quicquid & audit, ait.
Et Cuculi cuculant: fritinit rauca Cicada;
Bombilat ore legens munera mellis Apes.
Bubulat horrendum ferali carmine Bubo,
Humano generi triſtia fata ferens.
Strix nocturna ſonans, & Veſpertilio ſtridunt:
Noctua lucifuga concubat in tenebris.

Aſt

Aſt ululant Ululæ lugubri voce canentes:
Inque paludiferis Butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore progne
Conſimili modulo zinzilulare ſciunt.
Scribere me voces avium Philomela coegit,
Quæ cantu cunctas exuperat volucres.
Sed jam quadrupedum fari diſcrimina vocum,
Nemine cogenti nunc ego ſponte ſequar.
Tigrides indomitæ raucant: rugiúntque Leones:
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt, Urſus ferus uncat:
Aſt Lupus ipſe ululat; frendit agreſtis Aper.
Et Barrus barrit: Cervi glocitant & Onagri;
Aſt Taurus mugit, & celer hinnit Equus.
Quiritat Verres, Tardus rudit, oncat Aſellus:
Blacterat hinc Aries, & pia balat Ovis.
Sordida Sus paſcens ruris per gramina grunnit;
At mutire capris Hirce petulce ſoles.
Ritè Canis latrat: fallax Vulpecula gannit;
Glaucitat & Catulus; at Lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat: velox Muſtelláque dintrit;
Et Grillus grillat: deſticat inde Sorex.
Ecce venenoſus ſerpendo ſibilat Anguis:
Garrula limoſis Rana coaxat aquis.
Has volucrum voces deſcripſi, quadrupedúmque;
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas ſpecies animantûm nemo notavit:
Atque ſonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta ſuo domino depromunt munera laudum;
Seu ſemper ſileant, ſive ſonare queant.

Fragmen-

Fragmentum Ovidii Nasonis, *sive* Somnium, *repertum nuper in vetustissimo codice ex Epigrammatis.*

NOX erat, & somnus lassos submisit ocellos:
  Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
  Stabat: & in ramis multa latebat avis:
Area gramineo suberat viridissima prato,
  Humida de guttis leve sonantis aquæ.
Ipse sub arborei, vitabam frondibus æstum:
  Fronde sub arborea, sed tamen æstus erat.
Ecce, petens variis immistas floribus herbas,
  Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cum cecidêre recentes:
  In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quòd adhuc spumis stridentibus albet,
  Et modò siccatum lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
  Cúmque sua teneram conjuge pressit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
  Atque iterum pasto pascitur ante cibo;
Visus erat, somno vires adimente ferendi,
  Cornigerum terrâ deposuisse caput.
Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
  Venit, & in viridi garrula sedit humo.
Térque bovis niveæ petulanti pectore nostro
  Fodit: & albentes abstulit ore notas.
Illa locum taurúmque diu cunctata reliquit:
  Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros;
  (Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc se rapuit, gregibúsque immiscuit illis:
  Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic agè, nocturnæ quicunque es imaginis augur,
  Si quid habent veri, visa quid ista ferant.
Sic ego: Nocturnæ sic dixit imaginis augur,
  Expendens animo singula dicta suo.

Quem

Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed malè vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est: aptus color ille puellæ est:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebat anus.
Quòd cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituêre toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

Ejusdem, ex Epigrammatis.

Quantùm Virgilius magno concessit Homero,
Tantùm ego Virgilio Naso Poeta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre Poetam;
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus nè quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneidos totum corpus ut esse putent.
Affirmans gravitate meâ, me carmine nullo
Livore, hunc titulum præposuisse tibi.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Junonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus; & tandem Libycas dimissus ad oras,
Ignarúsque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognovit Elisæ.
Quinetiam nebula septus pervenit ad urbem,
Abreptos undis socios cum classe recepit.
Hospitióque usus Didûs per cuncta benignæ,
Excidium Trojæ jussus narrare parabat.

FINIS.

B G E L G

Benjamin Greve

Benjamin Greiwe his Book 1703

july the 10 day Jonathanis G

LH

James Grewe His Book k k k

k k k

k k k

qui

ubor

s Greive His Book — Benjamin

Greive Ejus

Liber Anno

Domino —

Gulielmus Greivius

Gulielmus Greive